

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJA
VILNIUS ACADEMY OF ARTS

TOMAS DAUKŠA

Meno projektas

IŠ PUSIAUSVYROS IŠVESTA SISTEMA SU GRĮŽTAMUOJU RYŠIU

Art Project

SYSTEM DERIVED FROM EQUILIBRIUM WITH THE FEEDBACK LOOP

Meno doktorantūra, Vaizduojamieji menai, Dailės kryptis (V 002)

Art Doctorate, Visual Arts, Fine Arts (V 002)

Vilnius, 2019

Meno projektas rengtas Vilniaus dailės akademijoje 2014–2019 metais

KŪRYBINĖS DALIES VADOVAS:

Prof. Konstantinas Bogdanas

Vilniaus dailės akademija, dailė V 002

TIRIAMOSIOS DALIES VADOVĖ:

Doc. dr. Agnė Narušytė

Vilniaus dailės akademija, humanitariniai mokslai, menotyra H 003

KONSULTANTAS

Prof. Henrik B. Andersen

Vilniaus dailės akademija, dailė V 002

Meno projektas ginamas Vilniaus dailės akademijoje Meno doktorantūros dailės krypties gynimo taryboje:

PIRMININKAS:

Dr. Darius Žiūra

Vaizduojamieji menai, dailė V 002

NARIAI:

Doc. dr. Žygimantas Augustinas

Vilniaus dailės akademija, vaizduojamieji menai, dailė V 002

Anders Kreuger

Direktorius, Kohta kunsthall, Helsinkis (Suomija)

Dr. Tojana Račiūnaitė

Vilniaus dailės akademija, humanitariniai mokslai, menotyra H 003

Prof. dr. Artūras Tereškinas

Vytauto Didžiojo universitetas, socialiniai mokslai, sociologija S 005

Meno projektas ginamas viešame Meno doktorantūros dailės krypties gynimo tarybos posėdyje 2019 m. lapkričio 29 d. 14 val. Kūrybinių industrijų centre „Pakrantė“ (Vaidilutės g. 79, 10100-Vilnius).

Su meno projektu galima susipažinti Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo, Vilniaus dailės akademijos bibliotekose.

ISBN 978-609-447-326-5

The Artistic Research Project was carried out at Vilnius Academy of Arts during the period of 2014–2019

ART PROJECT SUPERVISION:

Prof. Konstantinas Bogdanas

Vilnius Academy of Arts, Fine Arts V 002

THESIS SUPERVISION:

Doc. dr. Agnė Narušytė

Vilnius Academy of Arts, Humanities, Art History and Theory, H 003

CONSULTANT:

Prof. Henrik B. Andersen

Vilnius Academy of Arts, Fine Arts V 002

The Artistic Research Project will be defended at a public meeting of the Academic Board of Fine Arts at Vilnius Academy of Arts composed of the following members:

CHAIRPERSON:

Dr. Darius Žiūra

Visual Arts, Fine Arts V 002

MEMBERS:

Doc. Dr. Žygimantas Augustinas

Vilnius Academy of Arts, Visual Arts, Fine Arts V 002

Anders Kreuger

Director, Kohta kunsthalle, Helsinki (Finland)

Dr. Tojana Račiūnaitė

Vilnius Academy of Arts, Humanities, Art History and Theory, H 003

Prof. Dr. Artūras Tereškinas

Vytautas Magnus University, Social Sciences, Sociology S 005

The public defence of the Artistic Research Project will be held on November 29, 2019, 2 p.m., Creative industries centre “Pakrantė” (Vaidilutės str. 79, 10100, Vilnius)

The art project is available at Martynas Mažvydas National Library of Lithuania, and the library of Vilnius Academy of Arts.

ISBN 978-609-447-326-5

Turinys

KŪRYBINĖ DALIS	7
ĮŽANGA	8
MENO PROJEKTO KŪRYBINIŲ DARBŲ KATALOGAS	14
TIRIAMOJI DALIS	26
ILIUSTRACIJŲ SĄRAŠAS	27
0 ĮŽANGA	28
01 LIZDAI	35
02 APIE TRIKAMPĖLIUS (DARBAS DOKTORANTŲ PARODAI)	43
03 ANONSAS	46
04 APIE DIEDUKĄ	48
05 POMIDORAI	52
06 SODYBA IR ELNIUKAS	54
07 ŽŪKLĖ	56
08 DOKTORANTŲ SKAITYMŲ KALBA PATAISYTA	58
09 LAIDAI	62
10 AKMENYS	64
11 APIE TEKSTĄ	69
12 PORĖMIS	72
13 PALANGA–VILNIUS	74
14 APIE TEKSTĄ	76
15 LAIDOJIMO PASLAUGOS	78
16 PROŽEKTORIUS – KOLONĖLĖ	80
17 PUŠYS	82
18 APIE PARODĄ „SI:SAID“ GALERIJOJE IR VYTAUTO MAČERNIO KAPĄ .	86
19 DARBAS NE PERSONALINEI PARODAI	88
20 PAULO PERKALBĖJIMAS, IŠNYKIMAS	89
21 PUŠYS 2	92
22 AKMENYS 2	95
23 AKMENYS 3	99
24 APIE TEKSTĄ 3	101
25 VAMZDIS	103

26 LAIŠKAI DĖL VAMZDŽIO	105
27 APIE TEKSTĄ 4 (PĖDSAKAI)	115
28 SEKIMAS BE PĖDSAKŲ (DINGĘ ŽODŽIAI)	120
29 UŽSIŽIEBIANČIOS LEMPUTĖS	123
30 PUŠYS 3 (POKALBIS SU PALANGOS BOTANIKOS PARKO DIREKTORIUMI)	125
31 AKMENYS 4	132
32 ŽĖRUTIS	134
33 APIE DIEDUKĄ 2	137
34 APIE TEKSTĄ 5 (RYŠIAI TARP ESAMŲ TEKSTO DALIŲ)	138
35 ŽĖRUTIS 2	148
36 BIGFUTAI	151
37 ĮVADAS	153
38 PUŠYS 4 (POKALBIS SU PALANGOS BOTANIKOS PARKO DIREKTORIUMI 2)	160
39 PUŠYS 5 (VIEŠAS LAIŠKAS)	164
00 IŠVADOS	168
PRIEDAS	171
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS	180
Autoriaus publikacijų ir pranešimų meno projekto tema sąrašas	193
Apie meno projekto autorių	194
SUMMARY OF THE ART PROJECT	197

KŪRYBINĖ DALIS

IŽANGA

Meno projekto *Iš pusiausvyros išvesta sistema su grįžtamuju ryšiu* kūrybinę dalį pavadinimu *Iš pusiausvyros išvesta sistema* sudaro 16 projektų, iš kurių 12 įgyvendinti ir 4 neįgyvendinti. Darbai pradėti kurti doktorantūros studijų pradžioje (2014 metų spalį) ir buvo kuriami visą doktorantūros studijų laikotarpį (iki 2018 metų spalio). Keli projektai buvo vystomi ir pasibaigus oficialiam studijų laikui bei, tikėtina, bus vystomi ateityje.

Toliau pateikiama su meno projekto *Iš pusiausvyros išvesta sistema su grįžtamuju ryšiu* kūrybine dalimi *Iš pusiausvyros išvesta sistema* susijusi informacija.

Kūrybinį projektą sudarantys darbai (išvardyti chronologine tvarka pagal sumanymo arba kūrimo pradžios datą):

1. 3
2. *Rinkinys z*
3. *Anonsas*
4. *Dieduko sekimas*
5. *Tik aidas*
6. *Grindinio akmuo ir jo kopija*
7. *Porėmis*
8. *Lucerna sonitum*
9. *Pušys*
10. *Darbas ne personalinei parodai*
11. *Paulo perkalbėjimas, Išnykimas*
12. *Vamzdis Nr. 5*
13. *4 šviesos*
14. *Žėrutis*
15. *Bigfutai*
16. *No Limit*

Doktorantūros studijų metu sukurti darbai (išvardyti chronologine tvarka pagal sumanymo arba kūrimo pradžios datą):

1. 3
2. *Rinkinys z*
3. *Anonsas*

4. *Tik aidas*
5. *Grindinio akmuo ir jo kopija*
6. *Lucerna sonitum*
7. *Pušys*
8. *Vamzdis Nr. 5*
9. *4 šviesos*
10. *Žėrutis*
11. *Bigfutai*
12. *No Limit*

Doktorantūros studijų metu nesukurti darbai (išvardyti chronologine tvarka pagal sumanymo arba kūrimo pradžios datą):

1. *Dieduko sekimas*
2. *Porėmis*
3. *Darbas ne personalinei parodai*
4. *Paulo perkalbėjimas, Išnykimas*

Doktorantūros studijų laikui pasibaigus nebevystomi darbai (išvardyti chronologine tvarka pagal sumanymo arba kūrimo pradžios datą):

1. 3
2. *Rinkinys z*
3. *Anonsas*
4. *Dieduko sekimas*
5. *Tik aidas*
6. *Grindinio akmuo ir jo kopija*
7. *Porėmis*
8. *Lucerna sonitum*
9. *Pušys*
10. *Darbas ne personalinei parodai*
11. *Paulo perkalbėjimas, Išnykimas*
12. *Vamzdis Nr. 5*
13. *4 šviesos*
14. *Žėrutis*

Doktorantūros studijų laikui pasibaigus ir toliau vystomi darbai (išvardyti chronologine tvarka pagal sumanymo arba kūrimo pradžios datą):

1. *Bigfutai*
2. *No Limit*

Visus doktorantūros studijų metu sukurtus darbus galima suskirstyti į dvi kategorijas:

1. Su istorijos apie sniego žmogų kūrimu tiesiogiai susiję darbai.
2. Su istorijos apie sniego žmogų kūrimu tiesiogiai nesusiję darbai.

Su istorijos apie sniego žmogų kūrimu tiesiogiai susiję darbai (išvardyti chronologine tvarka pagal sumanymo arba kūrimo pradžios datą):

1. 3
2. *Rinkinys z*
3. *Vamzdis Nr. 5*
4. *Bigfutai*

Su istorijos apie sniego žmogų kūrimu tiesiogiai nesusiję darbai (išvardyti chronologine tvarka pagal sumanymo arba kūrimo pradžios datą):

1. *Anonsas*
2. *Dieduko sekimas*
3. *Tik aidas*
4. *Grindinio akmuo ir jo kopija*
5. *Porėmis*
6. *Lucerna sonitum*
7. *Pušys*
8. *Darbas ne personalinei parodai*
9. *Paulo perkalbėjimas, Išnykimas*
10. *4 šviesos*
11. *Žerutis*
12. *No Limit*

Projektai, kuriuos sudaro daugiau nei vienas darbas (išvardyti chronologine tvarka pagal sumanymo arba kūrimo pradžios datą):

1. *Grindinio akmuo ir jo kopija*

2. *Pušys*
3. *Bigfutai*
4. *No Limit*

Projektą *Grindinio akmuo ir jo kopija* sudarančios dalys:

1. Grindinio akmuo, grindinio akmens kopija, grindinio akmens kopijos pašventinimas, fotografija, kurioje užfiksuotas grindinio akmuo.
2. Keturi relikvijoriai su pašventintos grindinio akmens kopijos skeveldromis.

Projektą *Pušys* sudarančios dalys:

1. Pokalbis su Palangos botanikos parko direktoriumi Valdu Pakusu.
2. Viešas anoniminis laiškas Palangos botanikos parko direktoriui Valdui Pakusui ir Tomui Daukšai.

Bigfutų projektą sudarančių darbų pavadinimai (išvardyti abėcėlės tvarka):

1. *Bigfutų motina*
2. *Changing fur*
3. *Didysis baltasis bigfutas*
4. *Didysis baltasis bigfutas jaunesnysis*
5. *Du draugai*
6. *Everything is done*
7. *Following the elders*
8. *Golden brothers*
9. *Just came*
10. *Karališkieji bigfutai*
11. *Pirmieji bigfutai*
12. *Preparing to descend*
13. *Ready to go home*
14. *Smiling Bigfoot*
15. *The big pink Bigfoot*
16. *The birth of new alpha*
17. *The pink Bigfoot ascends*
18. *The portal*
19. *The wise one*

20. *The wise one's apprentice*

21. *Tikroji bigfutų motina*

22. *Unexpected encounter*

23. *Why did you do it?*

Dalis *Bigfutų* projektą sudarančių darbų neturi pavadinimų. Projektą sudarančių darbų skaičius kinta.

Projektą *No Limit* sudarančių darbų pavadinimai (išvardyti pagal abėcėlę):

1. *Acies Aurantiaco*
2. *Boletus Rubicundus*
3. *Cauda Longa*
4. *Collis Conliquefactus*
5. *Cornutus Roseus*
6. *Crepusculum Volubilem*
7. *Cucumis Pendeo*
8. *Cutis Ostrum*
9. *Flavo Crispico*
10. *Florens Rugitus*
11. *Flos Absconditum*
12. *Labo Viridi*
13. *Latratus Anthophoros*
14. *Limax Ostrum*
15. *Limax Roseus*
16. *Manibus Quinquennium*
17. *Nasum Caelesti*
18. *Oculis Album*
19. *Penna Caerulus*
20. *Pinna Tenebris*
21. *Scansio Roseus*
22. *Spiculum Germinaret*
23. *Stella Abyssii*
24. *Strideo Nacrous*
25. *Strideo Pratum*
26. *Tenebris Caput*

27. *Timore Hyacinthum*

28. *Vertex Caerulus*

Dalis projektą *No Limit* sudarančių darbų neturi pavadinimų. Projektą sudarančių darbų skaičius kinta.

Visi meno projekto kūrybinę dalį sudarantys darbai (išskyrus projektą *No Limit*) detaliam aprašomi meno projekto tiriamojoje dalyje. Visa aukščiau pateikta informacija apie kūrybinę meno projekto dalį yra tiksli, vertinant iki 2019 m. rugpjūčio 3 d. Po šios datos galimi kūrybinę dalį sudarančių projektų pakitimai, kurie šiame tekste neatsispindi.

MENO PROJEKTO KŪRYBINIŲ DARBŲ KATALOGAS

3

Tomas Daukša, Vilnius, 2014, instaliacija, artefaktai, nuotraukos, brėžiniai, sąrašai, vaizdo įrašas, įvairūs dydžiai.

Eksponuota: LTMKS projektų erdvė „Malonioji 6“, Vilnius, 2014; Nacionalinė dailės galerija, *Saldus ateities prakaitas*, Vilnius, 2019.

Atsiliepimai: Narušytė A., „Kodėl t?“ In: *7 meno dienos*, 2014-11-14
[<https://www.7md.lt/tarp_disciplinu/2014-11-14/Kodel-t>].

Toliau skaitykite:

Darbė:

6 psl. Paulina Pukytė Raugeriškis meškos kailyje ir gulbė vanduo višta

7 psl. Karolina Rybačiūskaitė Kada nereikia rašyti apie parodas?

Kinas:

8 psl. Pranciškų portretai Parengė Ž. P.

8 psl. Gediminas Kukta Geismo kamoufliažas

In memoriam:

9 psl. Vilniaus romantikas. Mirė Tadeusz Kaszickis Parengė K. R.

9 psl. Jonoas Ūba. Drąsios ir žiaurios

Sausio 16 – 25:

10 psl. Parodos, Spektakliai

10 psl. „7md“ rekomenduoja

11 psl. Koncertai, Vakarai

11 psl. Bibliografinės žinios

Sausio 16 – 22:

12 psl. Savaitės filmai

12 psl. Kino repertuaras

12 psl. **7d**

Anonsas

Tomas Daukša, Vilnius, 2015, tekstas, kintantis dydžiai.

Eksponuota: 7 meno dienos, Vilnius, 2015.

Rinkinys z

Tomas Daukša, Palanga, 2015, instaliacija, objektai, tekstas, vaizdo įrašas, įvairūs dydžiai.

Eksponuota: Vilniaus dailės akademija, *Mnemosinės ledkalnis*, Vilnius, 2015.

Tik aidas

Tomas Daukša, Vilnius, 2015, objektas, varis, guma, plastikas, 300 cm.

Grindinio akmuo ir jo kopija

Tomas Daukša, Palanga / Vilnius, 2016–2018, objektai, granitas, marmuras, auksas, sidabras, švęstas vanduo, juodasis ažuolas, fotografija, įvairūs dydžiai.

Eksponuota: Vilniaus dailės akademija, *Atviros studijos*, Vilnius, 2016; Vilniaus dailės akademija, *Tikėjimas*, Vilnius, 2016; *Atletika, TT*, Vilnius, 2019.

Atsiliepimai: Narušytė A. „Piligriminė kelionė po Vilnių“, in: *7 meno dienos*, 2016-06-24 [https://www.7md.lt/tarp_disciplinu/2016-06-24/Piligrimine-kelione-po-Vilniu].

Dariaus Petrulaičio nuotrauka

Lucerna sonitum

Tomas Daukša, Vilnius / Palanga, 2016, instaliacija, garsiakalbiai, prožektoriai, mikrofonai, saulės baterija, kintantys dydžiai.

Eksponuota: „Si:said“ galerija, *Lucerna sonitum 2+(0,5x2)*, Klaipėda, 2016; „Soda Gallery“, *Drink full and descend*, Bratislava, 2017; „The Rooster Gallery“, *Drink full and descend*, Vilnius, 2017.

Atsiliepiamai: Bučinskaitė J., „Parodos 2017: šokiai ant stulpo ir rupūs papildytos realybės vaizdai“, in: *15min.lt*, 2017-11-26 [<https://www.15min.lt/kultura/naujiena/vizualieji-menai/parodos-2017-sokiai-ant-stulpo-ir-rupus-papildytos-realybes-vaizdai-929-899932>]; „A. Danusevičiaus ir T. Daukšos parodoje „Viską išgerk ir leiskis žemyn“ bus peržengti logikos dėsniai“, in: *15min.lt*, 2017-10-29 [https://www.15min.lt/kultura/naujiena/renginiai/a-danuseviciaus-ir-t-dauksos-parodoje-viska-isgerk-ir-leiskis-zemyn-bus-perzengti-logikos-desniai-29-888544?fbclid=IwAR3aQl3Wj89Pg4goFTHOcGZ49SIJ8jRjiI7wf3T8_iAdBwPw2XxBkW-

lIXs>]; „Adomas Danusevičius ir Tomas Daukša naujoje parodoje kvies apčiuopti neapčiuopiamą“, in: *Delfi.lt*, 2017-10-29 [<<https://www.delfi.lt/kultura/naujienos/adomas-danusevicius-ir-tomas-dauksa-naujoje-parodoje-kvies-apčiuopti-neapčiuopiama.d?id=76497745&fbclid=IwAR3mg-wb3BouQkB3-HjdHKz7ln0NfXXRaXfM44c2awlffdxemr8DPM6to8>>]

Vamzdis Nr.5

Tomas Daukša, Palanga, 2016, metalas, garsas, 1600 x 230 x 120 cm.

Eksponuota: galerija „Si:said“, Klaipėda, 2016.

Žėrutis

Tomas Daukša, Vilnius, 2016–2017, žėrutis, 466 x 0,4 cm.

Eksponuota: Vilniaus dailės akademija, Vilnius, nuo 2016 iki dabar (2019).

Bigfutai

Tomas Daukša, Vilnius, 2017 iki dabar (2019), skulptūrinių objektų kolekcija, keramika, auksas, platina, rubinai, smaragdai, safyrai, deimantai, topazai, dirbtiniai augalai, betonas, stiklas, polistirenas, medis, plastikas, LED šviesos, lazeris, įvairūs dydžiai.

Eksponuota: galerija „Artifex“, *DBBJ*, Vilnius, 2018; „The Rooster Gallery“, *The Big Picture*, Vilnius, 2018; „The Rooster Gallery“ at „Fresh paint“, Tel Avivas, 2018; „The Rooster Gallery“ at TAF, Tbilisis, 2018; „The Rooster Gallery“ at „ArtVilnius“, *The Big Moving Picture*, Vilnius, 2018; „The Rooster Gallery“ at COSMOSCOW, Maskva, 2018; „The Rooster Gallery“, *Backstage Party*, Vilnius, 2018; „The Rooster Gallery“ at TAF, Tbilisis, 2019; „The Rooster Gallery“ at „ArtVilnius“, Vilnius, 2019; „The Rooster Gallery“ at ENTER, Kopenhaga, 2019.

Atsiliepiamai: Armonas M., „Kodėl turėtume netikėti sniego žmonėmis?“ in: *7 meno dienos*, 2018-02-02 [https://www.7md.lt/daile/2018-02-02/Kodel-turetume-netiketi-sniego-zmonemis?fbclid=IwAR12RURu-T5-EDurv79-_K1mB-f5MDD7lufMSZToZvtjRpnvSQ4HUkG4LA4>]; Valatkaitė M., „Prarasto matmens

beieškant“, in: *7 meno dienos*, 2018-03-16 [<https://www.7md.lt/daile/2018-03-16/Prarastomatmens-beieskant?fbclid=IwAR2zOJV6QSHu9wQ66YqpTL61DtcGRXn04Nf7EGtejbdNcFeE-81jPgQGcq0>].

Lauryno Skeisgielos nuotrauka

No Limit

Tomas Daukša, Vilnius, 2018 iki dabar (2019), kinetinė instaliacija / hepeningas, plastikas, LED šviesos, metalas, guma, porolonas, polistirenas, garsas, įvairūs dydžiai.

Eksponuota: LTMKS projektų erdvė „Sodų 4“, *No Limit*, Vilnius, 2018; „The Rooster Gallery“ at „ArtVilnius“, *The Big Moving Picture*, Vilnius, 2018; „The Rooster Gallery“ at „Art Dubai“, Dubajus, 2019; Šiaulių dailės galerija, *Medijų meno festivalis enter'17*, Šiauliai, 2019; galerija „Si:said“ at „Project Space Festival Berlin“, *ECHO*, Berlynas, 2019.

Atsiliepimai: Bučinskaitė J., „Parodos 2018-aisiais: naujos idėjos anapus didžiųjų naujienų“, in: *15min.lt*, 2018-11-28 [<https://www.15min.lt/kultura/naujiena/vizualieji-menai/parodos-2018-aisiais-naujos-idejos-anapus-didziuju-naujienu-929-1079938>]

TIRIAMOJI DALIS

Iliustracijų sąrašas

1 pav. Patikėjimo konstravimo schema

2 pav. Informacijos prieinamumo schema

3 pav. Ryšių tarp teksto dalių schema

0. Įžanga

Įžangos dalys:

- Apie tekstą
- Struktūra
- Šaltiniai
- Apie tekstą

Tekste kuriama iš pusiausvyros išvesta sistema. Jos kūrimo principai ir teorinė prieiga aprašomi teksto segmente „01 Lizdai“. Šis segmentas turėtų būti laikomas įžanginiu meninio tyrimo tekstu. Teksto segmente „37 Įvadas“ atskleidžiamas ir aptariamas meninio tyrimo tikslas – sukurti subjektyvią iš pusiausvyros išvestos sistemos patirtį. Taip pat apsvairstoma iš pusiausvyros išvestos sistemos apibrėžties galimybė. Vienareikšmė sistemos apibrėžtis tekste nesuformuluojama. Taip yra dėl šių priežasčių:

1. Pradedant meninį tyrimą atsisakyta iš anksto suformuluoti iš pusiausvyros išvestos sistemos apibrėžtį (šis sprendimas aptariamas teksto segmente „37 Įvadas“).
2. Vystantis tekstui sistemos samprata ir pati sistema nuolat kinta, todėl baigtinis apibrėžimas neįmanomas.
3. Kiti apie sistemas kalbantys autoriai taip pat nepateikia sistemos apibrėžties:
 - a. James'o Gleicko knygoje *Chaos. Making a New Science*¹ žodis „sistema“ pasikartoja 526 kartus, arba kas maždaug 218 žodžių, tačiau konkreti sistemos apibrėžtis nepateikiama.
 - b. Robertas Sapolsky savo paskaitose apie sudėtingas ir savaime susiformuojančias sistemas² taip pat nepateikia sistemos apibrėžties.

Užuot formulavę konkretų sistemos apibrėžimą šie autoriai nemažai dėmesio skiria:

1. J. Gleickas – gana išsamiam pasakojimui apie tai:

¹ James Gleick, *Chaos Making A New Science*, New York: Penguin Books, 1988

² Robert Sapolsky, *Chaos and Reductionism* (2010-06-19); *Emergence and Complexity* (2010-06-21), Stanford University

- a. kodėl dalis mokslininkų tirdami sudėtingas sistemas nustojo taikyti iki šiol moksle dominuojančią redukcionistinę prieigą;
 - b. su kokiomis problemomis susidūrė pirmieji sudėtingas sistemas tiriantys ir redukcionistinę prieigą nustoję taikyti mokslininkai (neigiamas tuometinės akademinės bendruomenės požiūris į knygoje minimų mokslininkų atliekamus tyrimus);
 - c. kaip neredukcionistinė prieiga buvo legituota Vakarų moksle.
2. R. Sapolsky:
- a. redukcionistinės prieigos taikymo moksle trūkumams išaiškinti;
 - b. neredukcionistinės prieigos privalumams atskleisti;
 - c. apibendrinamas abi paskaitas jis pabrėžia, kad:
 - i. Sudėtingose sistemose svarbus didelis jų sudarančių elementų skaičius.
 - ii. Paprastesni sistemą sudarantys elementai yra pranašesni už sudėtingesnius.
 - iii. Atsitiktiniai santykiai tarp sistemos elementų (t. y. triukšmas) yra teigiamas dalykas.
 - iv. Svarbus ryšys tarp šalia esančių sistemos dalių.
 - v. Sudėtingai sistemai susidaryti nereikalingas išankstinis planas.

Tai, kad aukščiau minėti autoriai nesuformuluoja aiškaus sistemos apibrėžimo, nereiškia, kad literatūroje jo nėra. Įvedus užklausą „kas yra sistema“ (angl. *what is system*) „Google“ pateikia 10 690 000 000 rezultatų. Tai, kad aukščiau minėti autoriai nepateikia sistemos apibrėžties, gali reikšti, kad:

- a. Sistemos apibrėžtis laikytina savaime suprantama ir visiems žinoma.
- b. Kalbant apie sudėtingas sistemas, kurioms analizuoti netinkama redukcionistinė prieiga, kartais patogiau nekonkretinti sistemos apibrėžimo ir jį palikti atvirą.

Prieš pradedant rašyti buvo nustatytos taisyklės, kuriomis vadovaujantis bus rašomas tekstas:

- 1. Tekstas rašomas doktorantūros studijų metu (nuo 2014-10-01 iki 2018-10-01).
- 2. Tekstas turi būti susijęs su doktorantūros studijomis.

Rašant formavosi daugiau taisyklių. Jos aptariamos teksto dalyje „24 Apie tekstą 3“.

- Struktūra

Kūrybinio projekto tekstą sudaro 39 gana tiksliai doktorantūros studijų procesą atspindinčios dalys. Įžanga (šis tekstas) ir išvados yra tekstui nepriklausančios dalys. Jos buvo parašytos pasibaigus oficialiam doktorantūros studijų laikui (po 2018-10-01) ir atlieka aiškinamąją-analitinę funkciją, veikia kaip darbo aprašas parodoje. Visos teksto dalys išdėstytos chronologine tvarka pagal jų parašymo laiką. Kodėl pasirinktas toks teksto dalių išdėstymo būdas, paaiškinama segmente „27 Apie tekstą 4 (pėdsakai)“. Kad būtų galima lengvai atsekti, kelinta teksto dalis parašyta, prieš kiekvienos pavadinimą yra numeris, nurodantis dalies parašymo eilę. Teksto dalis galima suskirstyti į 17 kategorijų. Teksto segmentų skirstymas į kategorijas aptariamas dalyje „34 Apie tekstą 5 (ryšiai tarp esamų teksto dalių)“. Kiekviena grupė arba kategorija turi savo ženklinį. Prie teksto dalių pavadinimų pažymėta, kuriai grupei priklauso dalis (teksto dalys gali priklausyti daugiau nei vienai kategorijai). Tekstą galima skaityti keturiais būdais:

1. Visas dalis skaityti iš eilės.
2. Teksto dalis skaityti pagal jų priklausymą kategorijoms, perskaitant visas vienai kategorijai priklausančias dalis ir tik tada pereinant prie kitos.
3. Skaityti sekant kategorijomis, tačiau laisvai rinktis tarp kiekvienai teksto daliai priklausančių kategorijų.
4. Vis keičiant tarpusavyje taikyti visus aukščiau išvardytus būdus.

Kiekvienas skaitymo variantas turėtų sukurti sąlygas susidaryti skirtingą patirtį, todėl turėtų kurti ir skirtingas sistemos apibrėžtis.

Pastaba: teksto dalys negali būti suvokiamos izoliuotai, t. y. teksto dalys tinkamai veikia tik būdamos bendroje meninio projekto visumoje.

Kategorijos, jų ženklinis ir joms priklausančios teksto dalys:

Kategorijos pavadinimas	Kategorijos ženklinis	Kategorijai priklausančios teksto dalys
Sniego žmogus	□	1, 2, 8, 25, 26, 36

Sekimas	⊖	1, 4, 15, 18, 27, 28, 33, 34, 36
Apie darbus	∧	1, 2, 3, 8, 9, 10, 12, 16, 19, 20, 22, 23, 25, 26, 29, 31, 32, 35, 36
Apie sukurtus arba kuriamus darbus	>	1, 2, 3, 8, 9, 10, 16, 22, 23, 25, 26, 29, 31, 32, 35, 36
Apie darbus, įtraukiančius, įsiterpiančius arba kitaip reaguojančius į kitų darbus	<	9, 12, 19, 20, 32, 35
Apie nesukurtus ir nekuriamus darbus	∨	12, 19, 20
Apie darbus, kurie niekada nebus sukurti	—	20
Apie tekstą	⊗	11, 14, 24, 27, 28, 34, 37
$x + y + z \neq t$	⋈	1, 2, 8, 24, 37
Fikcija	⋈	10, 20, 26
Įsiterpimas	∥	3, 17, 21, 30, 32, 35, 38, 39
Judėjimas erdvėje (ėjimas, važiavimas)	‡	1, 4, 6, 7, 10, 13, 17, 18, 20, 27, 38
Naujas diedukas	⋮	4, 6, 21, 33
Akmenys	•	10, 22, 23, 31
Pušys	†	17, 21, 30, 38, 39
Maistas arba valgymas	◇	4, 5, 6, 7, 15, 18
Palangoje	...	4, 5, 6, 7, 13, 17, 21, 25, 30, 33, 38, 39

- Šaltiniai

Galima pastebėti, kad tekste³:

1. Cituojami 5 autoriai (visi po vieną kartą):
 - a. Kęstutis Šapoka (citos ilgis: 10 žodžių)
 - b. Lewis Carroll (citos ilgis: 78 žodžiai)

³ Autoriai išvardyti pagal jų paminėjimo eilės chronologiją.

- c. Hakim Bey (citatos ilgis: 102 žodžiai)
- d. Paul Ramirez Jonas (citatos ilgis: 38 žodžiai)
- e. Viktor Pelevin (citatos ilgis: 655 žodžiai)

1.1 Autoriai, susiję su praktine kūrybinio projekto dalimi:

- a. Kęstutis Šapoka
- b. Paul Ramirez Jonas

1.2 Autoriai, susiję su teorine kūrybinio projekto dalimi:

- a. Lewis Carroll
- b. Hakim Bey
- c. Viktor Pelevin

2. Minimi 22 autoriai:

- a. Graham Harman (paminėjimų skaičius: 1)
- b. Agnė Narušytė (paminėjimų skaičius: 3)
- c. Ignas Krunglevičius (paminėjimų skaičius: 6)
- d. Ieva Gudmonaitė (paminėjimų skaičius: 5)
- e. Tomas Daukša (paminėjimų skaičius: 30)
- f. Arvydas Šaltenis (paminėjimų skaičius: 2)
- g. Viktoras Liutkus (paminėjimų skaičius: 1)
- h. Linas Blažiūnas (paminėjimų skaičius: 1)
- i. Raimonda Bateikaitė (paminėjimų skaičius: 6)
- j. Vytautas Mačernis (paminėjimų skaičius: 14)
- k. Motiejus Valančius (paminėjimų skaičius: 1)
- l. Darius Mikšys (paminėjimų skaičius: 12)
- m. AVPD (paminėjimų skaičius: 1)
- n. Michel Foucault (paminėjimų skaičius: 1)
- o. Jacques Derrida (paminėjimų skaičius: 2)
- p. Eglė Grėbliauskaitė (paminėjimų skaičius: 8)
- q. Konstantinas Bogdanas (paminėjimų skaičius: 1)
- r. Adomas Danusevičius (paminėjimų skaičius: 3)
- s. Vidas Poškus (paminėjimų skaičius: 8)
- t. Julijonas Urbonas (paminėjimų skaičius: 4)
- u. Donella Meadows (paminėjimų skaičius: 2)
- v. Herman Melville (paminėjimų skaičius: 3)

2.1 Autoriai, susiję su praktine kūrybinio projekto dalimi:

- a. Agnė Narušytė
- b. Ignas Krunglevičius
- c. Ieva Gudmonaitė
- d. Tomas Daukša
- e. Arvydas Šaltenis
- f. Viktoras Liutkus
- g. Linas Blažiūnas
- h. Darius Mikšys
- i. Eglė Grėbliauskaitė
- j. Konstantinas Bogdanas
- k. Adomas Danusevičius
- l. Vidas Poškus
- m. Julijonas Urbonas

2.2 Autoriai, susiję su teorine kūrybinio projekto dalimi:

- a. Graham Harman
- b. Agnė Narušytė
- c. Raimonda Bateikaitė
- d. Vytautas Mačernis
- e. Motiejus Valančius
- f. AVPD
- g. Michel Foucault
- h. Jacques Derrida
- i. Donella Meadows
- j. Herman Melville

3. Pateikiami pokalbiai su dviem asmenimis:

- a. Joseph Miller (susirašinėjimas elektroniniu paštu)
- b. Valdas Pakusas (interviu)

- 4. Iš cituojamų ir minimų autorių su sistemomis dirbantys autoriai: Donella Meadows
- 5. Daugiausiai cituojamo turinio: Viktor Pelevin (74,18 proc.)
- 6. Daugiausia autoriaus paminėjimų: Tomas Daukša (26,09 proc.)

Tekste minimas platus autorių spektras – nuo vietinės reikšmės iki pasaulinių žvaigždžių. Tekste minimas tik vienas išskirtinai su sistemomis dirbantis autorius. Taip yra todėl, kad:

1. Dėmesys skiriamas praktiniam sistemos kūrimui, o ne teoriniams sistemų veikimo principams paaiškinti. Minimi autoriai buvo parankesni šiam tikslui pasiekti už tekste nepaminėtus autorius.
2. Didelė dalis kūrybiniam projektui svarbių ir įtaką padariusių šaltinių tekste tiesiogiai nefigūruoja. Jie įtraukti į šaltinių sąrašą.

Meninio projekto kontekste šaltinis suvokiamas kaip kažkas, padaręs įtaką projekto eigai ir vystymuisi, ir neapsiribojama vien literatūra. Šaltiniai apima gana platų spektrą: nuo literatūros, filmų, komiksų, tinklaraščių iki paskaitų, muzikos, kompiuterinių žaidimų, geografinių vietų ir kt. Šaltinio svarba nustatoma ne pagal jo patikimumą kitų tyrimų kontekste (šiuo atveju to dažnai neįmanoma padaryti), bet pagal jo įtaką kūrybiniam projektui. Kūrybinio projekto eigoje šaltiniai nebuvo prioritetizuojami (pvz., kompiuteriniai žaidimai, filmai, literatūra) ir visi buvo vertinti kaip lygiaverčiai. Dėl šios priežasties šaltinių sąraše jie nėra išskaidomi į atskiras kategorijas ar tipus ir yra išvardijami pagal abėcėlę.

01 Lizdai □ Θ ∧ > ☹ ☺

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
□	35 psl.	35 psl.	43 psl.
Θ	35 psl.	35 psl.	48 psl.
∧	35 psl.	35 psl.	43 psl.
>	35 psl.	35 psl.	43 psl.
☹	35 psl.	35 psl.	43 psl.
☺	35 psl.	35 psl.	48 psl.

Pamenu, dar vaikystėje negalėdavau atsispirti mistinėms istorijoms. Nesvarbu, ar tai būdavo ateiviai, vaiduokliai, sniego žmonės, zombiai, iš dangaus lyjančios varlės, ar koks į laisvę ištrūkęs ir iki šiol po Europos miškus klajojantis nacių eksperimentas. Šios istorijos prikaustydavo mano dėmesį ir žadindavo vaizduotę. Po bemiegių naktų baiminantis, kad už užuolaidos gali slėptis vilkolakis, o po lova guli negyvėlis, tik ir laukiantis, kada užmerksiu akis, kad prisikeltų, prisiekdavau daugiau niekada nebežiūrėti tokių laidų ir nesiklausyti baisių istorijų. Nieko iš to neišeidavo. Pirmai progai pasitaikius į televizoriaus ekraną įbedęs iš siaubo išsiplėtusias akis rydavau naują nežinomybės kupiną ir protu nepaaiškinamą istoriją. Tiesą sakant, būdavau ne vienas – mano bendraamžiai taip pat nepraleisdavo progos panirti į tą paslaptingą paranormalių reiškinių pasaulį.

Mįslingos ir fantastinės istorijos ir dabar sulaukia didelio visuomenės dėmesio. Televizijos kuria apie tai serialus, mokslo populiarinimo kanalai („Discovery Channel“, „National Geographic“ ir kt.) tarp naujausių technologinių atradimų ir Visatos susikūrimo teorijų vis įterpia laidų apie paranormalius reiškinius. Portale *imdb.com* – vienoje didžiausių ir patikimiausių internetinių duomenų bazių filmų ir televizijos temomis – pateiktame populiariausių televizijos serialų sąrašė beveik pusę pozicijų (20/50) užima mistikos ir fantastikos (angl. *fantasy*) žanrams priskiriami serialai. Trys pirmosios pozicijos atitenka būtent jiems⁴. Tarp populiariausių dokumentinių laidų į pirmąsias vietas taip pat iškyla dokumentika apie paranormalius reiškinius. Nors mistines temas gvildenančios laidos čia nebesudaro tokios neįtikėtinai didelės dalies kaip populiariojoje televizijoje, tačiau remiantis *tv.com* (išsamią informaciją televizijos tema siūlantis portalas) pateikiamu žiūrimiausių dokumentinių laidų sąrašu, tarp pirmųjų penkiolikos trečdalį užima laidos apie paranormalius

⁴ <http://www.imdb.com/search/title?title_type=tv_series> [paskutinį kartą žiūrėta 2016-01-26]

reiškinius⁵. Tarp populiariausių „Discovery Channel“ dokumentinių laidų pirmoje vietoje atsiduria „A Haunting“ („Vaidenimasis“)⁶, kurioje atkuriamos „tikros“ žmonių, susidūrusių su vaiduokliais ar kitais nepaaiškinamais reiškiniais, istorijos⁷. Dokumentinės televizijos gigantas apie gyvūnus ir gamtą „Animal Planet“ pasiekė savo žiūrimumo rekordus su tokiomis laidomis kaip „Mermaids: The Body Found“ („Undinės: atrastas kūnas“)⁸ ir „Mermaids: The New Evidence“ („Undinės: nauji įrodymai“)⁹. Šiose laidose pateikiami „tikri“ įrodymai ir liudininkų pasakojimai apie undines bei konstruojamos undinių egzistavimą patvirtinančios teorijos. Internetinėje erdvėje gausu diskusijų ir straipsnių, nagrinėjančių ir aptariančių šiose laidose pateikiamų faktų patikimumą. Portalas „TV by the Numbers“ pastarąsias dokumentines laidas įvardija kaip visų laikų populiariausias. Tarp populiariausių „Animal Planet“ laidų taip pat atsiduria dokumentika apie sniego žmogų¹⁰: „Finding Bigfoot“ („Sniego žmogaus ieškant“)¹¹. Galime matyti, kad susidomėjimas paranormaliais reiškiniais nebuvo tiesiog vaikiškas mano ir mano bendraamžių smalsumas, bet yra svarbus šiuolaikinės visuomenės reiškinys. Natūralu, jog toks didelis visuomenės susidomėjimas antgamtiniais reiškiniais patraukė mano, dabar jau kaip menininko, dėmesį.

Proga padirbėti su šiuo reiškiniu visai netikėtai atsirado kiek daugiau nei prieš metus¹². Viskas prasidėjo nuo labai neįprastos patirties su tėvais vaikstant po mišką, paskatinusios sukurti darbą apie sniego žmogaus istorijos kūrimą. Kalbant iš eilės, reikėtų pradėti nuo tąkart miške rastų ant žemės susuktų lizdų.

Taigi, guli lizde. Stebėtinau patogu. Pasisuku ant vieno šono, paskui ant kito – išgulėta taip, kaip reikia. Lizdas susuktas taip, kad nekyla kausimas, kaip jame gulėti. Viskas iškart aišku: iš kurios pusės prieiti, kur dėti galvą. Galva į rytus, kojos į vakarus, guli ant dešiniojo šono ir žiūri į šiaurę, o pro medžius atsiveria aukštapelkės plynė. Viskas pagal fengšui. Tik bėda, kad nuo aplink augančių gailių kvapo sukasi galva ir šiek tiek maudžia kažkur pakaušio gelmėje. Nuo to turbūt ir reikėjo pradėti – pelkę gaubiančio gailių kvapo ir to keisto nesvarumo jausmo, lydinčio kiekvieną žingsnį tvirtos atramos nesuteikiančiu aukštapelkės paviršiumi.

⁵ <<http://www.tv.com/shows/category/documentary/>> [paskutinį kartą žiūrėta 2016-01-26]

⁶ Larry Silverman, *A Haunting*, Discovery Channel, 2005–2019

⁷ <<http://www.tv.com/shows/network/discovery-channel/category/documentary/>> [paskutinį kartą žiūrėta 2016-01-26]

⁸ Sid Bennett, *Mermaids: The Body Found*, Animal Planet, 2011

⁹ Christina Bavetta, *Mermaids: The New Evidence*, Animal Planet, 2013

¹⁰ <tvbythenumbers.zap2it.com/2013/12/31/animal-planet-wins-its-best-day-ever/> [paskutinį kartą žiūrėta 2016-01-26]

¹¹ Matt MoneyMaker, Cliff Barackman, James Fay „Bobo“, Ranae Holland, *Finding Bigfoot*, Animal Planet, 2011–2018

¹² 2014 m.

Žygis iki lizdo virsta ėjimu į kažkur anapus, savo kūniškumą palikus pelkės prieigas juosiančiuose krūmynuose.

Tokioje vietoje nustoja veikti kasdienybės logika. Vos atsigulus į lizdą tampa akivaizdu, kad jį susuko sniego žmogus. Kitoks paaiškinimas tiesiog nebūtų tinkamas. Šalia lizdo, kuriame guliu, yra dar vienas, daug mažesnis. Kiek toliau – dar du, paskui dar du lizdai. Trys poros, kurias sudaro didelis ir daug mažesnis lizdai.

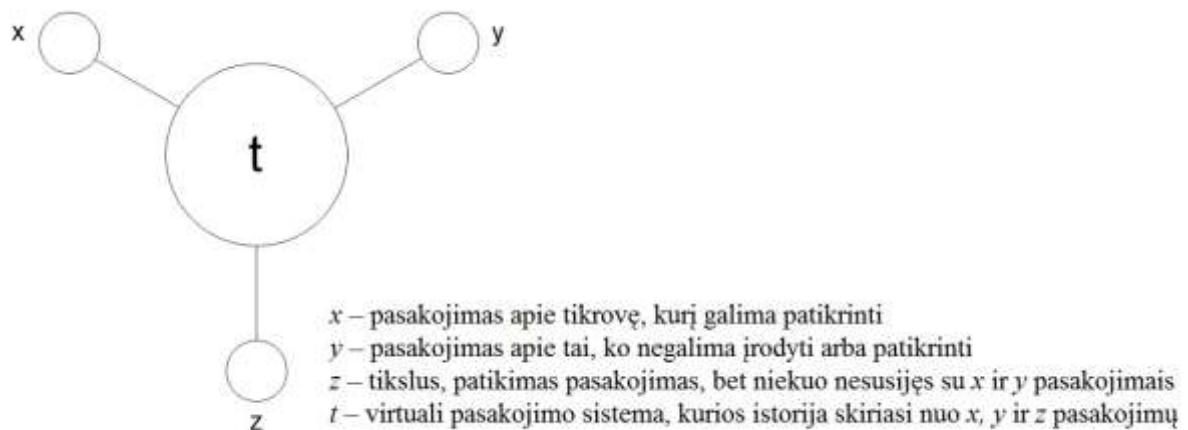
Gulėdamas lizde randu kauliuką. Dedu į kišenę. Prasideda artefaktų rinkimas. Sekimas jau seniai atšalusiais ir niekur nevedančiais pėdsakais. Iš lizdo traukiami nulaužtų gailių šakelių pavyzdžiai, randamas sulaužytas plastikinis indelis, apgraužtas gabalas parafino, fotografuojami kažkieno palikti pėdų antspaudai, pats lizdas kruopščiai matuojamas. Randu net du plaukus, įstrigusius tarp lizdo šakelių. Medžiagos užtektų poros valandų trukmės „dokumentiniam“ filmui apie sniego žmogų. Tačiau įrodinėti ir aiškintis, ar lizdus susuko sniego žmogus, neįdomu. Tai jau daug kartų daryta ir panašu, jog bus daroma dar gana ilgai, nes ir jo egzistavimo, ir neegzistavimo įrodymai vis slysta tyrinėtojams iš rankų, sniego žmogaus egzistenciją palikdami jau beveik grynajam tikėjimui. Turint omenyje milžinišką kiekį dokumentinių laidų ir filmų apie antgamtinius reiškinius, tarp jų ir sniego žmogų, daug įdomiau panagrinėti tikėjimo konstravimo sistemas.

Grįžęs namo, keliasdešimt valandų praleidžiu žiūrėdamas dokumentinius filmus ir laidas apie sniego žmogų. Jų kiekis tiesiog stulbinantis – televizijos reitingų lentelės toli gražu neatspindi tokio pobūdžio laidų skaičiaus ir populiarumo. Susidaro įspūdis, jog sniego žmogaus buvimo galimybė yra viena didžiųjų šiuolaikinio mokslo problemų. Ilgainiui dokumentinių filmų turinys ima vienodėti ir išryškėja sniego žmogaus egzistavimo istorijos kūrimo modelis. Dažniausiai laidose figūruoja bent vienas liudininkas, pasakojantis savo susidūrimo su sniego žmogumi istoriją. Pasakojimo vaizdas šokinėja tarp istoriją pasakojančio liudininko ir laidos kūrėjų „atkurtų“ pasakojimo epizodų arba žemos kokybės miško ar kokios laukymės vaizdo įrašo (neretai daryto naktį). Pasakojimą komentuoja ekspertai. Išsakę savo nuomonę jie traukia į liudininko nurodytą vietą ieškoti sniego žmogaus arba jo pėdsakų. Žiūrovams pristatomos priemonės, kurias ekspertai naudos ieškodami sniego žmogaus: termovizoriai, žiūronai, kameros, žibintuvėliai ir visa kita. Toliau – spąstų spendimas, klaidžiojimas po (naktinį) mišką ir laukimas. Paieškos dažniausiai baigiasi vienu iš šių variantų:

- ekspertai kažką išgirsta arba pamato, bet nespėja nufilmuoti;
- ekspertai nieko neranda ir nieko įtartino nepamato;

- ekspertai randa galimų sniego žmogaus gyvenimo žymių (nulenktų ar nulaužtų medžių, maisto likučių ar panašiai);
- ekspertai randa sniego žmogaus pėdsakų ir padaro gipsines jų kopijas;
- ekspertai susiduria su sniego žmogumi ir kažką nufilmuoja, tačiau filmuotoje medžiagoje neįmanoma įžiūrėti, ar tai sniego žmogus, ar kažkas kitas.

Nepaisant paieškos rezultatų, laidų pabaigoje pateikiamos išvados dažniausiai būna labai panašios: gali būti, kad sniego žmogus vis dar slapstosi nuošaliuose Žemės kampeliuose. Užsirašinėdamas pasakojimų elementus nejučiomis užrašau ir galimą (pa)tikėjimo konstravimo formulę: $x + y + z \neq t$. Čia x – pasakojimas apie tikrovę, kurį galima patikrinti, y – pasakojimas apie tai, ko negalima įrodyti arba patikrinti, z – dažniausiai moksliai tikslus, patikimas pasakojimas, bet niekuo nesusijęs su x ir y pasakojimais. Jis naudojamas spragoms, atsirandančioms jungiant x ir y naratyvus, maskuoti. Ir galiausiai t – nauja hibridinė pasakojimo sistema, kurios istorija skiriasi nuo x , y ir z pasakojimų. Aiškumo dėlei visa tai galima perkelti į keturis elementus turinčią schemą:

1 pav. Patikėjimo konstravimo schema

Nubrėžęs schemą, dar nufilmuoju naktinį vaikščiojimą miške – vaizdo įrašą, kuriame galėjo būti nufilmuotas sniego žmogus. Ir iš turimų artefaktų pradedu konstruoti sniego žmogaus egzistavimo istoriją. Tiksliau, ne istoriją apie sniego žmogų, bet istoriją apie jo egzistavimo naratyvo kūrimą. x , y ir z užpildau pasakojimo sistemomis: x – pasakojimas apie lizdus, y – pasakojimas apie sniego žmogų, z – pasakojimas apie trikampę medžio skeveldrą. Pasakojimas apie lizdus konstruojamas iš minėtame pasivaikščiojime surinktų artefaktų ir lizdų dokumentacijos: iš lizdo ištraukti pagaliukai, kauliukas, apgraužtas gabalas parafino, lizdo nuotraukos, jo matmenys ir kt. Pasakojime apie sniego žmogų tik užsimenama apie galimą jo

buvimą – žiūrovui pasiūloma tik sniego žmogaus idėja. Šis pasakojimas susideda iš dviejų elementų: žemos kokybės vaizdo įrašo, kuriame nufilmuotas ėjimas per naktinį mišką, ir remiantis tariamų liudininkų parodymais policijos menininko pieštų sniego žmogaus eskizų (vienas, kiek mažesnis nei A4 formato lapas, užpildytas mažais piešinėliais). Dalyje z naudoju atsitiktinai į mano rankas pakliuvusį objektą – trikampę ažuolo skeveldrą (ji atskilo sodyboje kapojant malkas). Skeveldrą įterpiu tarp prie lizdo rastų artefaktų ir apie ją pateikiu neadekvačiai daug labai tikslios informacijos: tikslus matmenis, skeveldros brėžinį, joje matomų medžio rievių skaičių, enciklopedinį ažuolo aprašymą ir kt. Parodoje viską instaliuoju taip, kad primintų kinematografinę policijos nuovadą, pateikiu visų parodos elementų sąrašą.

Viską suinstaliavęs parodų erdvėje pastebiu du dalykus:

1. Kuriantis hibridinei pasakojimo sistemai t , naratyvinės x , y ir z sistemos sąveikauja už savo ribų, virtualiai (t. y. faktiškai nekeisdamos ir neįtraukdamos viena kitos į savo naratyvą), o sistema t susidaro visų trijų sistemų užribyje kaip nauja ir savo ribomis nepriklausoma nuo x , y ir z sistemų.
2. Sistemos t pasakojimo kryptį nurodo didžiausią naratyvo potencialą turinti sistema, t. y. sistemos t pasakojimą iš esmės formuoja nebūtinai išsamiausia, bet didžiausią naratyvo potencialą turinti sistema, ir nors likusios sistemos jį keičia, atsiradęs pokytis nėra lemiamas (pasakojimas išlieka atpažįstamas per santykį su sistemos, iš kurios kilo, pasakojimu), kai kitų sistemų naratyvai gali tapti nebeatpažįstami.

Sakydamas, kad x , y ir z sistemos sąveikauja už savo ribų, turiu omenyje, kad sugretintos sistemos nekeičia viena kitos pasakojimo. Lizdai išlieka lizdais, o sistema x išlieka pasakojimu apie lizdus, o sistemos y ir z nepakeičia lizdų buvimo ir iš jo kylančio sistemos x pasakojimo, kaip ir x bei z pasakojimai nepakeičia sniego žmogaus ir sistemos y pasakojimo, tačiau jų sugretinimas kuria naują „virtualią“ sistemą, į kurią perkelti x , y ir z naratyvų modeliai gali sąveikauti tarpusavyje. Tokie naratyvinių sistemų modeliai galėtų būti kaip pačių sistemų karikatūros – ypatybių (angl. *attributes*)¹³, su kuriomis jos gali sąveikauti, projekcijos, o virtuali sistema būtų sąlyga x , y ir z sistemų sąveikos patirčiai atsirasti, bet ne sistemų susiliejimo arba pokyčio pasekmė.

Sistemos potencialu galima vadinti jos ypatybių, kurios gali sąveikauti su kitų sistemų sąveikaujančiosiomis ypatybėmis, skaičių. Kuo daugiau tokių ypatybių sistema turi, tuo

¹³ Graham Harman, „Object Oriented Ontology“, in: *Ben The Benevolent*, 2017

didesnė jos įtaka sistemai t . Kaip pavyzdį galima pasitelkti internetinį žaidimą „Tentacle wars“¹⁴, kurio tikslas – perkelti tam tikrą skaičių žaidėjui priklausančios ląstelės (sistemos) sąveikaujančiųjų elementų į kitą, neutralią arba priešišką ląstelę ir ją pakeisti į žaidėjui priklausančią (ląstelė pakeičiama, kai į ją perkeliama daugiau elementų, nei ji turi pati). Ląstelės potencialą nusako sąveikauti galinčių elementų skaičius – kuo daugiau ląstelė jų turi, tuo didesnę pokytį ji gali padaryti kitoms ląstelėms. Taigi jeigu sistema y turi daugiau sąveikauti galinčių elementų (ypatybių) nei sistemos x ar z , ji turės didesnę įtaką sistemai t .

Parodos atidaryme išryškėja dar vienas įdomus faktas. Nemažai žiūrovų, net žinodami, jog parodoje istorija apie sniego žmogų yra simuliuojama, o pateikiami „įrodymai“ nepagrindžia sniego žmogaus egzistavimo (tai atvirai išsakiau pristatyme ir parodos aprašyme), vis tiek patiki jo buvimu, lizdus laikydami nenuginčijamu sniego žmogaus egzistavimo įrodymu. Su jais diskusija kilo tik dėl tikslios lizdų buvimo vietos, mat parodoje pateiktas žemėlapis su pažymėtais lizdais buvo taip priartintas ir fragmentuotas, kad negalėjai nustatyti, kokioje Europos ar pasaulio dalyje jie rasti. Išryškėja visuomenės (bent jos dalies) noras arba poreikis tikėti kažkuo paslaptingu ir nepaaiškinamu.

Kas įdomiausia, sniego žmogumi patikėjusi parodos lankytojų dalis šiuo patikėjimu didžiavosi, lyg laikytų jį savo nuopelnu. Gali būti, kad iš tiesų net jautė pareigą patikėti, mat vis priešdavo prie manęs pasakyti, kad juos įtikinau ir dabar sniego žmogaus buvimu jie neabejoja, ir laukdavo mano pritrimo savo tikėjimui. Kai kurie žiūrovai dar pasiūlydavo vietų, kur galėčiau ieškoti sniego žmogaus, arba pasidalydavo kokia istorija. Istorijų pasakojimas priminė išpažintį bažnyčioje, mat vyko daugiau mažiau pašnibždomis į ausį. Istorijai pasibaigus, turėdavau pasakyti kokį komentarą, išreikšti nuostabą ir supratingai palinksėti. Išsipasakojęs žiūrovas prisijungdavo prie kitų patikėjusiųjų ir taip susidarė tikinčiųjų grupelė. Sniego žmogaus buvimu nepatikėję ir istorijos kūrimu, o ne sniego žmogumi domėjęsi žiūrovai po parodą vaikščiojo daugiau mažiau atskirai. Tikėjimas suvienijo.

Negaliu neatsiminti savo pirmosios komunikacijos ir išpažinties. Dieną prieš komunikaciją namų darbams tikybos mokytoja uždavė prisiminti ir apmąstyti savo nuodėmes, kad per išpažintį nė vienos nepraleistume. Nuodėmių sąrašas man pasirodė per trumpas, tad prikūriau papildomų. Kitą dieną išpažinau visas nuodėmes (kartu su sugalvotomis) ir, kad sąžinė būtų visiškai švari, pridėjau, jog per išpažintį melavau kunigui. Vis sakęs padrašinamus žodžius ir žadėjęs Dievo atleidimą kunigas nutilo. Nuodėmes prie altoriaus atpirkinėjau taip ilgai, kad vos nepavėlavau į paplotėlio valgymo ceremoniją. Daugiau išpažinties nebėjau. Kad ir kaip mane sukrėtė tokia

¹⁴ <<http://www.freewebarcade.com/game/tentacle-wars/>> [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]

stipri kunigo reakcija į tuo metu man atrodžiusią visai menką ir nekaltą nuodėmėlę, tai atskleidė išpažinties svarbą tikėjimo bendruomenėje. Gali būti, kad netyčia pažeidžiau vieną svarbiausių tikėjimo bendruomenės taisyklių – sąžiningai atlikti išpažintį. Parodoje taip pat išryškėjo išpažinties svarba. Sniego žmogumi patikėjęs asmuo prie kitų tikinčiųjų prisijungdavo tik pasipasakojęs man ir gavęs pritarimą. Paslapties atskleidimas veikė tarsi tiltas į bendruomenę. Išsipasakojimas garantavo ir patvirtino grupelės narių tikėjimą.

Dabar apie tai galvojant kyla mintis, jog dalis žiūrovų sniego žmogumi patikėjo vien tam, kad galėtų atlikti „išpažintį“. Tokiu atveju tikėjimas sniego žmogumi sudarė galimybę išsipasakoti arčiau tikėjimo objekto esančiam asmeniui (šiuo atveju man – istorijos apie sniego žmogų kūrėjui). Išsipasakoję parodos lankytojai galėjo burtis į išpažinusiųjų ir galbūt kažkokį išrišimą gavusiųjų grupę. Tokia mintis galėtų atrodyti kiek pritempta, bet prisiminus lankytojų pasakojimus ir jų temų įvairovę (nuo susidūrimo su koku nors antgamtiniu reiškiniu iki giminaičio ligos ar slaptos grybavimo vietos) paaiškėja, jog neretai patikėjimas sniego žmogumi tiesiog tapdavo pretekstu išpasakoti ramybės neduodančius dalykus – atlikti apsivalymo ritualą.

Nepaisant to, jog patikima buvo galbūt tik tam, kad būtų galima išsikalbėti, tai neatsako į klausimą, kodėl patikima sniego žmogumi, o ne jo istorijos konstravimo metodu, kuris nagrinėjamas parodoje. Kažkuo, kas yra šiuolaikinės realybės diskurso užribyje ir priskiriama mitui arba pasakai, o ne tuo, kas parodoje deklaruojama kaip realybė. Atsigręžus į jau aptartus pasakojimo sistemos elementus, būtų galima išskirti dvi galimas tokio elgesio priežastis:

1. Pasakojimo apie sniego žmogų sistema buvo labai patogi patikėti jos objektu.
2. Parodos lankytojams reikėjo įkūnyto tikėjimo objekto, su kuriuo jie galėtų tapatinti savo patirtis, o ne abstraktus minties konstrukto.

Kalbant apie naratyvinės sistemos patogumą patikėti jos objektu, reikia prisiminti jau aptartas sistemos dalis ir ypatybes. Taigi x , y ir z pasakojimo sistemos sąveikauja „virtualiai“ ir sistema t (pasakojimas apie lizdus susukusį sniego žmogų) susikuria už minėtų sistemų ribų. Žiūrovui pateikiami du išsamūs naratyvai – pasakojimas apie lizdus ir pasakojimas apie trikampę ažuolo skeveldrą, kuriais jis gali remtis konstruodamas pasakojimą apie sniego žmogų. Parodoje pateiktas pasakojimas apie sniego žmogų iš esmės buvo tuščias – tik nuoroda, naratyvo krypties vektorius. Šį pasakojimą parodos lankytojas galėjo užpildyti asmeniniu sniego žmogaus įvaizdžiu ir jį atremti į realius, tiksliai aptartus lizdus, o savo abejones paslėpti po perdėtai tiksliau ir išsamiau pasakojimu apie trikampę ažuolo skeveldrą. „Virtuali“ sistemų sąveika reiškia, kad žiūrovas galėjo pasiskolinti pasakojimui apie sniego žmogų vystyti

reikalingus elementus ir neturėjo perkonstruoti ar besąlygiškai priimti jau esamų. Žiūrovui nereikėjo priderinti savo pasaulėžiūros prie kažko konkretaus ir nekintamo, o atvirkščiai – jis galėjo susikurti parankiausią ir patogiausią tikėjimo objektą.

Taip pat labai tikėtina, kad parodos lankytojams reikėjo tikėjimo objekto, kuriam galėtų suteikti kūną. Tokia prielaida paaiškintų, kodėl lankytojai rinkosi patikėti sniego žmogumi, o ne naratyvinės sistemos modeliu. Greičiausiai jiems buvo lengviau patikėti ne abstrakcija, o tuo, kam gali priskirti kokius nors konkrečius veiksmus (lizdo sukimą miško paklotėje), ką gali įsivaizduoti kaip veikiantį ir turintį biologinį kūną. Naratyvinės sistemos modelis parodoje buvo nukreiptas į pasakojimą apie sniego žmogų, tačiau jis taip pat sėkmingai veikė sniego žmogų pakeitus kuo nors kitu (pavyzdžiui, miške besislapstančiu politiniu pabėgėliu arba Lietuvos miškuose nauja barsukų rūšimi). Gali būti, kad toks modelio universalumas, buvimas tiesiog schema, aplink kurią galima konstruoti pasakojimą, buvo priežastis, kodėl dalis žiūrovų pasirinko tikėti ne kintamo naratyvo schema, o konkrečiai ją pritaikant atsiradusiu objektu.

Paroda virto eksperimentu, kurio metu paaiškėjo, jog suteikus galimybę atlikti išpažintį ir sudarius palankias sąlygas kuo nors patikėti, bent dalis visuomenės būtinai patikės ir pačiu neįtikėčiausiu dalyku. Iki šiol vis bandau šią naratyvinę sistemą. Ją užpildau naujais pasakojimais ir stebiu, kaip noriai jais patikima. Sniego žmogus virsta poltergeistu iš siaubo filmo, bebrais, užtvindžiusiais kelią tarp Palangos ir Klaipėdos, ekshibicionistu Lukiškių aikštėje ir dar daug kuo. Panašu, kad kol suteiksiu užuominą, kuo patikėti, ir leisiu išsipasakoti, naratyvinė $x + y + z \neq t$ sistema veiks.

02 Apie trikampėlius (darbas doktorantų parodai) □ ∧ > ☹☹☹

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
□	35 psl.	35 psl.	58 psl.
∧	35 psl.	35 psl.	46 psl.
>	35 psl.	35 psl.	46 psl.
☹☹☹	35 psl.	35 psl.	58 psl.

Pavasariį bus doktorantų paroda. Laiko dar daug. Dar labai daug, bet darbo, kurį rodysiu, aprašymą reikia nusiųsti maždaug dabar¹⁵, iki Kalėdų. Bėda ta, kad darbo nėra. Tiksliau, nėra parodos reikalavimus atitinkančio darbo. Parodoje reikės rodyti doktorantūros studijų metu sukurtą darbą, kuris, pageidautina, kaip nors atskleistų kūrybinį procesą (nebaigtas?) ir dar turėtų būti niekur anksčiau nerodytas, bet nekurtas specialiai parodai. Čia problema ta, jog kol kas turiu tik vieną darbą ir jis jau spėjo sudalyvauti parodoje. Akivaizdu, kad teks nusižengti bent vienam iš reikalavimų. Žinoma, galima būtų perinstaliuoti tą patį darbą, taip būtų paprasčiausia (net aprašymo nereikėtų rašyti – yra), bet tai būtų nuobodu, juolab ir „Titaniko“¹⁶ erdvė jam netinkama. Panašu, kad geriausia būtų ką nors sukurti specialiai šiai parodai ir apsimesti, kad darbas atsitiko netyčia. Geriausia būtų padaryti taip, kad reikalavimų neatitikimas būtų ne visai aiškus ir galbūt diskutuotinas, bet nenuslėptas – skaidrumo darbe taisyklę atsinešu dar iš bakalauro studijų. Pridedu dar vieną punktą – iki pat darbo realizavimo negali būti iki galo aišku, kas iš viso to išeis (jei jau žinai tai, ką sieki sužinoti ką nors padaręs, to daryti nebeverta, bent jau man tokia veikla tampa nuobodi) – tai dar viena iš jau senokai įsitvirtinusių mano kūrybinių taisyklių.

Reikalavimai:

1. Darbas sukurtas doktorantūros studijų metu.
2. Darbas parodo kūrybinį procesą (galbūt yra nebaigtas arba ne visas).
3. Darbas anksčiau nėra rodytas.
4. Darbas nėra sukurtas specialiai šiai parodai.
5. Darbe nenuslepamas ankstesnių reikalavimų neatitikimas, bet jis turi būti diskutuotinas.

¹⁵ 2014 m.

¹⁶ Vilniaus dailės akademijos parodų salė „Titanikas“.

6. Darbo kuriamos reikšmės (ir ar apskritai jis jas kurs) turi būti sunkiai nuspėjamos ir todėl nežinomos iki jo realizavimo.

Nusprendžiu išardyti darbą apie sniego žmogaus istorijos kūrimą – tai tas vienintelis doktorantūros studijų metu sukurtas darbas. Taigi, pirmas punktas bus įgyvendintas be priekaištų, taip pat darbo išardymas turėtų kažkuo atskleisti kūrybinį procesą, be to, net parodai sukurtas ir jau baigtas darbas būtų išardytas – ne visas prieš tai buvęs darbas. Pats darbas nebūtų niekur anksčiau rodytas, nors viskas, iš ko jis susideda, jau rodyta, kaip prieš tai buvusio darbo dalys. Nors darbas ir skirtas specialiai šiai parodai, jis sudarytas iš to, kas buvo skirta kitam darbui ir kitai parodai. Visi reikalavimų neatitikimai lieka aiškiai matomi, tačiau kiekvienas iš jų turi savo „bet“, o darbo kuriamos reikšmės bent jau kol kas yra neaiškios. Labai simpatiška painiava. Su tuo galima pradėti dirbti.

Iš darbo apie sniego žmogaus istorijos kūrimą pasiimu ažuolinį trikampėlį – naratyvo požiūriu su sniego žmogaus istorija nesusijusį elementą – ir vaizdo įrašą, kuriame galėjo būti nufilmuotas sniego žmogus. Įrašą sutrumpinsiu, padarysiu vos kelių žingsnių per naktinį mišką trukmės kilpą, be galo pasikartojančią ir tik parodančią tokio ėjimo mišku galimybę arba tikimybę, bet tuoj pat ją nutraukiančią ir prasidedančią iš naujo. O trikampėliui padarysiu daug beveik identiškų kopijų ir išrikiuosiu ilgoje siauroje prie sienos pritvirtintoje dėžėje-lagamine-lentynėlėje, išklotoje pamušalu (kaip šautuvų dėkluose), su užraktais, rankenėle ir kabliukais tvirtinti prie sienos – visiškai funkcionuojančioje. Dar reiktų įrėminti ir pakabinti Narušytės straipsnį apie parodą¹⁷, tai turėtų suardyti struktūros uždarumą bei paaiškinti ir praplėsti kontekstą ir galimų reikšmių susikūrimą (kai skambinsiu, reikės paklausti, ar galima). O vietoj darbo aprašymo turbūt gerai būtų naudoti šitą arba panašų tekstą.

Turėtų susidaryti gana keista ir įdomi situacija.

Tarpinis darbo reikalavimų įgyvendinimo patikrinimas:

1. Darbas sukurtas doktorantūros studijų metu. (+)
2. Darbas parodo kūrybinį procesą (galbūt yra nebaigtas arba ne visas). (+?)
3. Darbas anksčiau nėra rodytas. (–?)
4. Darbas nėra sukurtas specialiai šiai parodai. (–?)
5. Darbe nėra nuslepiamas ankstesnių reikalavimų neatitikimas, bet jis turi būti diskutuotinas. (+)

¹⁷ Agnė Narušytė, „Kodėl t? Tomo Daukšos paroda „3“ galerijoje „Malonioji 6“, in: *7 meno dienos*, Nr. 40 (1101), 2014

6. Darbo kuriamos reikšmės (ir ar apskritai jas kurs) turi būti sunkiai nuspėjamos ir todėl nežinomos iki jo realizavimo. (+)

03 Anonsas $\wedge > \parallel$

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
$\wedge$	35 psl.	43 psl.	58 psl.
$>$	35 psl.	43 psl.	58 psl.
$\parallel$	46 psl.	46 psl.	82 psl.

Ką būtų galima padaryti „7md“¹⁸ meno projekto puslapyje? Visas laikraščio lapas beveik absoliučiai mano valioje. Šiaip įdomu padaryti ką nors, kas reflektuotų laikraštį kaip mediją, su juo turėtų specifinį santykį. Tarkim, galėtų tapti laikraščio dalimi, bet funkciškai neturėtų jokios reikšmės, kad tik apsimestų prasmingu ir laikraščiui, kaip sistemai, reikalingu elementu. Kas nors perkelta iš kitos medijos? Elementas, kuris, susidūręs su laikraščio specifika, prarastų savo funkcionalumą, bet ir toliau atrodytų kaip visiškai veikianti sistemos dalis. Taigi kurtų funkcionavimo iliuziją arba jo atliekama funkcija būtų visiškai beprasmė. Kitą vertus, nenoriu suardyti sistemos, greičiau tik paryškinti jos bruožus.

Panašu, vėl atėjo metas sudaryti kūrinio reikalavimų sąrašą:

1. Kūrinys turi turėti specifinį santykį su laikraščiu kaip medija.
2. Kūrinys turi galėti tapti laikraščio dalimi.
3. Kūrinys neturi turėti funkcinės reikšmės laikraščiui.
4. Kūrinys turi atrodyti prasmingu ir laikraščiui reikalingu elementu.
5. Tai gali būti elementas, perkeltas iš kitos medijos ar sistemos.
6. Perkeltas į laikraštį ir susidūręs su jo specifika, elementas turi prarasti funkcionalumą.
7. Elementas turi kurti funkcionavimo laikraštyje iliuziją.
8. Kūrinys neturi griauti laikraščio kaip sistemos arba kaip nors jos trikdyti.
9. Kūrinys turėtų paryškinti laikraščio kaip sistemos bruožus.

Anonsas!

Perkeltas iš televizijos į laikraštį anonsas turėtų prarasti prasmę. Laikraštyje nėra tokio ryškaus laiko aspekto. Žinoma, kiekvieno straipsnio skaitymas užtrunka savą laiką ir turbūt neįmanoma akimirksniu perskaityti viso laikraščio, tačiau bet kuris laikraščio straipsnis gali būti pasiektas tuo pačiu metu, kaip galėtų būti pasiekti ir kiti straipsniai ar rubrikos. Laikraščio

¹⁸ Savaitraštis 7 meno dienos

straipsniai yra erdvėje (lapuose, jei laikraštis spausdintas), o televizijos laidos ir reportažai trunka laike (skirtingos to paties televizijos kanalo laidos paprastai negali būti pamatytos tuo pačiu metu), jų reikia laukti. Anonsas televizijoje parodo tai, kas bus ateityje. Laikraštyje, neturinčiame taip aiškiai išreikšto laiko aspekto, nieko laukti nereikia, tad anonsas tampa nevisavertis. Žinoma, anonsas pirmame laikraščio puslapyje gali veikti kaip reklama, kviečianti atsiversti laikraštį, tačiau atsidūręs jo viduryje (ten paprastai spausdinami „7md“ meno projektai), anonsas netenka ir reklaminės funkcijos. Taigi, šiuo atveju anonsas praranda savo prasmę. Klausimas tik, ar sukurs funkcionalumo iliuziją?

Močiutė ilgai laukė dienos, kada išeis „7md“ numeris su mano meno projektu. Koks bus projektas, ji nežinojo. Lemtingą dieną jai buvo nupirktas vienas iš dviejų į Palangą atvežamų „7md“ numerių, antras atiteko mano tėvams. Koks buvo nusivylimas, kai vietoj žadėtojo ir taip laukto meno projekto 5 psl. ji rado anonsą. Planas suveikė, mano darbas, bent jau daliai skaitytojų, tapo funkcinė laikraščio dalimi.

04 Apie dieduką ① ‡ † ◇ ...

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
①	35 psl.	35 psl.	78 psl.
‡	35 psl.	35 psl.	54 psl.
†	48 psl.	48 psl.	54 psl.
◇	48 psl.	48 psl.	52 psl.
...	48 psl.	48 psl.	52 psl.

Jau kuris laikas Palangoje gyvena naujas senukas. Panašu, kad jis nuomojasi kambarį pas vieną iš kaimynių (įtariama, kitoje gatvės pusėje, pora namų arčiau jūros). Kasdien maždaug tuo pačiu metu jis eina pro mūsų langus centro link. Visuomet nešasi pilną maišelį. Po kurio laiko grįžta vėl arba vis dar pilnu maišeliu. Kaskart jam einant pro mus, namuose kyla bruzdesys – visiems rūpi, iš kur ir kur jis eina, ką nešasi maišelyje. Vasarą būna apsivilkęs žalią megztinį, o žiemą smėlio spalvos lietpaltį. Atrodo kaip koks inteligentas.

Pastaruoju metu tėvai ir pažįstami jį vis dažniau sutinka mieste, tad po truputį pradėjo aiškėti jo maršrutas, be to, iš bibliotekos atsklido žinių, kad jis, būna, ten garsiai žiūri pornografiją ir bibliotekininkėms vis tenka prašyti, kad patildytų garsą. Atėjo laikas senuką pasekti.

Sekimas vyks taip:

1. Nuo pat ryto sėdėsiu prie lango ir stebėsiu gatvę, pasiruošęs pulti paskui senuką.
2. Vos pamatęs senuką išėisiu į lauką ir pradėsiu jį sekti.
3. Laikysiuosi saugaus atstumo, kad manęs nepastebėtų, ir diktofonu įrašinėsiu visus garsus.
4. Baigęs sekti iš naujo pereisiu maršrutą viską filmuodamas.
5. Garsą sujungsiu su vaizdu ir gausiu filmuką apie nežinomo senuko kasdienį maršrutą (be senuko).

Galimi sekimo scenarijai:

1. Viskas eisis sklandžiai ir sėkmingai suseksi visą senuko veiklą.
2. Išsikraus diktofonas ir teks nutraukti sekimą.
3. Sugės kamera ir nepavyks nufilmuoti senuko maršruto.
4. Kils audra ir teks kur nors slėptis.

5. Pamesiu senuką minioje.
6. Jis mane pastebės ir pabėgs arba pasislėps.
7. Pastebėjęs mane prieis pasikalbėti.
8. Mane pastebės ir puls muštis. Tuomet teks gintis arba bėgti.
9. Filmuodamas maršrutą vėl sutiksiu senuką ir mane pamatęs jis viską supras, o aš išsigandęs liausiuosi filmavęs ir spruksiu namo.

Įsivaizduojamas sekimas

10:00 atsisėdu prie lango. Piris užsiropščia ant kelių ir ima lįsti į akis. Trukdo stebėti gatvę. Pagaliau nurimsta ir atsigula. Mane kankina nerimas, kad pražiopsojau senuką. Jis, nešinas maišeliu, pasirodo 11:14. Pašoku bėgti į lauką (Piris krenta ant žemės). Gintaro gatvė eina tiesiai iki Vytauto gatvės, ją kerta ir iškart pereina į kitą Gintaro gatvės pusę. Aš atsiliėku maždaug 40–50 metrų. Įsuka į kavinę „Kampas“. Kurį laiką trypčioju vietoj (bijau atkreipti į save dėmesį), vis dėlto įeinu. Senukas prie baro geria kavą. Aš atsisėdu prie labiausiai nuo jo nutolusio staliuko. Užsisakau juodos arbatos ir iškart paprašau sąskaitos. Atrodo, neatkreipiau per daug dėmesio. Gurkšnojam. Jis kavą, aš arbatą. Diktofonas įrašinėja kiekvieną garsą. Arbata labai karšta, sunku gerti. 11:39 senukas susimoka, nuo pakabos nukabina maišelį ir išeina. Aš iš paskos. Padavėja įitariai žiūri į mane. Išėjęs pro duris kiek palaukiu, kol jis nutolsta saugiu atstumu, ir vėl pradedu sekti. Turguje įeina į halę. Į vidų eiti nesiryžtu, apsimetu, kad lauke stovinčiame stende apžiūrinėju moteriškus sportbačius. Iš halės senukas išeina su kiek išsipūtusiu maišeliu. Slepčiuosi už batų stendo. Toliau į dėvėtus drabužius. Šįkart įseku vidun. Senukas apžiūrinėja marškinius, aš apsimetu, kad manęs nėra. Nieko neišsirenka. Išeidamas dėbteli į mane. 12:35 įeinam į biblioteką. Užsliūkinu laiptais paskui jį. Kiek pastoviu prie skaityklos durų ir vidun. Senuką randu prie kompiuterio. Kažką žiūri. Paimu pirmą pasitaikiusią knygą ir sėdu prie stalo. Sėdėjimas bibliotekoje labai prailgsta. Senukas sulindęs į kompiuterį, o mano pačiupta knyga siaubingai neįdomi – nė vieno paveikslėlio, tik smulkios raidės. Sekti visai netinkama. 13:30 senukas pradeda muistytis. Atrodo, ruošiasi eiti. Liuoktelėju už knygų lentynos ir pro plyšelį stebiu, kas bus. Tikrai, atsistojo ir jau eis, bet ne lauk iš bibliotekos, o prie mano stalo. Pasilenkęs apžiūrinėja ten pamirštą diktofoną. Aš tuo tarpu įnirtingai rausiuosi po knygas. Kai pakeliu akis, jis žiūri į mane. Greitai nutraukiu žvilgsnį ir vėl neriū į knygų lentyną. Pagaliau išdrįstu apsižvalgyti. Senuko nė kvapo. Čiumpu diktofoną, bėgdamas apsivelku striukę ir į lauką. Jį pamatau besukantį į Jūratės gatvę. Pasiveju,

bet atstumą išlaikau gan nemažą. Pro mokyklą į Gintaro gatvę. Pereinu į savo gatvės pusę, jis neskubėdamas eina savąja. Staiga stabteli, pereina per gatvę, prieina prie manęs ir klausia:

– Kaži kiek dabar galėtų būti valandų?

Nuščiuvęs pažiūriu į telefoną ir atsakau:

– Be septyniolikos dvi.

Padėkoja ir nueina toliau, o man belieka tik sukti į savo kiemą, taip ir nesužinojus, kur tiksliai jis gyvena.

Bet maišiuko juk nebeturėjo.

Po pietų į rankas imu kamerą ir kartoju nueitą maršrutą. Jį sutinku ant bibliotekos laiptų. Aš – į viršų, jis – žemyn. Rankose maišelis. Nieko nesako, tik žiūri į kamerą. Kaip įmanydamas greičiau prasmunku pro jį ir įpuolu į skaityklą. Sėdu prie to paties stalo, tik jau knygos nebeimu. Reikia pabaigti visą kelią, mąstau.

Sekimas Nr. 1

2015 m. sausio 27 d. lūžo mano dešinioji koja. Sekimas atidedamas 6–8 savaitėms.

Alternatyvus sekimo planas:

1. Kelias savaites stebėti gatvę ir registruoti, koku laiku, kuria kryptimi ir kiek kartų per dieną senukas praeina pro mūsų namą.
2. Sisteminti ir analizuoti gautus duomenis.
3. Ką nors padaryti su atrastais dėsningumais (jei tokių bus).

Alternatyvaus sekimo rezultatai (po kelių savaitėjų): sekimas neįvyko. Sėdėti prie lango ir ištisą dieną laukti dieduko neįmanomai nuobodu. Bet kokia veikla, išskyrus žiūrėjimą pro langą, – skaitymas, žaidimas kompiuteriu, rašymas ar net svajojimas – kompromituoja tyrimą. Nutraukęs sekimą bandžiau įkalbėti močiutę nueiti į svečius pas kaimynę ir gurkšnojant arbatėlę viską apie dieduką sužinoti. Močiutės užverbuoti nepavyko. Pasirodo, jos su ta kaimyne nedraugauja. Įtikinėjimai, kad tai dėl meno ir apskritai visuotinės žmonių gerovės, nepadėjo, o jei panorėtų prasiblaškyti (ko dabar visai nenori), eitų pas draugę į Neringos gatvę ir jokių būdu ne pas kaimynę įstrižai gatvės.

Atsitiktinis pastebėjimas: diedukas nebesinėšioja maišelio (bent jau tuomet, kai netyčia jį pamatau).

Nauji mane pasiekę gandai apie dieduką:

1. Diedukas yra rašytojas.
2. Diedukas yra ekshibicionistas.

Išvados po alternatyvaus sekimo: alternatyvus sekimas buvo nesėkmingas. Negauta jokios patikimos informacijos. Buvo atliktas vienas atsitiktinis pastebėjimas (nepatikrintas nuodugniu stebėjimu) ir nugirsti du gandai (šiuo metu nėra galimybių jų patikrinti). Alternatyvus sekimas nutrauktas 2015 m. kovo 13 d.

05 Pomidorai ♦ ...

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
♦	48 psl.	48 psl.	54 psl.
...	48 psl.	48 psl.	54 psl.

Su Liolė sodinam pomidorus. Pomidorai yra didžioji močiutės meilė, bet šiemet ji pomidoriais nesidomi. Mieliau žiūri kažkokį serialą apie turkus. Pomidorai sodinami į tokius juodus blokais sujungtus mažus indelius. Senelis beveik lygiomis dalimis pila žemių ant grindų, stalo ir į tuos indelius. Žemės pirktinės, iš maišelio. Kai paklausiu, kodėl nenaudoja naminio komposto, atsako, kad nusipirko ir dabar reikia kur nors padėti. Todėl, matyt, ir netaupo. Pripylus žemių Liolė pieštuko galu padaro duobutes. Į jas įmeta po kelias sėklas ir užrausia. Pomidorai trijų rūšių: geltoni didieji (močiutės mėgstamiausi), dryžuotieji ankstyvieji ir pailgi raudoni (močiutei patys neįdomiausi). Dar įkišam tris iš Indijos parvežtas sėklas ir kažkokių sėklų iš Bavarijos. Aš sėdžiu demonstratyviai atkišęs savo sulaužytą koją ir viską komentuoju. Jei kam nors prireikia ją peržengti, žemaitiškai šaukiu „atsargę“ ir vėl grįžtu prie komentavimo. Pagaliau Liolė man į rankas įduoda laistytuvą ir aš, komentuodamas, kaip sėklos plaukia paviršium, pilu į indelius vandenį. Ji tuo tarpu rašo ir klijuoja etiketes. Pabaigai indelius uždengiam maistine plėvele. Čia jau ir aš įdarbinamas. Pomidorus padėjusi kur šilčiau Liolė imasi šluoti žemes nuo stalo ir grindų. Aš tuo tarpu pasakoju, kaip neverta tvarkytis, nes vis tiek viskas anksčiau ar vėliau prisišnerkščia.

Baigėsi močiutės serialas. Pomidoriais net nepasidomi. Laikas pavakariams. Būdamas Palangoje daug ir gerai maitinuosi. Negali žinot, gal net po truputį storėju. Pavakariams balta mišrainė, sūrelis ir ledų pasiskandininti. Keista, kai pagalvoji, visi dirba, sodina, o močiutei, kuriai tai turėtų būti svarbiausia, pomidorai, atrodo, visai nerūpi. Matyt, parūps į vasaros pabaigą, kai pradės derėti.

Pomidorai jau sudygę. Stiebiasi iš tų juodų indelių ir suka lapus į langą. Indiškos sėklos dar nedygsta. Sodyboje į šiltnamį prikišta strimelių galvų. Čia tokia naujovė, sako, nuo to pomidorai gerai auga. Močiutė jau užuodžia būsimą derlių ir pradeda rūpintis savo mieliausiais. Saulėtomis dienomis keliiasi anksti ryte ir pakelia žaliuzes, kad jie gautų daugiau šviesos ir nebūtų tokie išstypę. Ir vis juos sukioja, kad nekryptų į vieną pusę. Viskas stojo į savas vietas. O aš pasakoju, kaip naktį sodyboje iš miško ateina laukiniai žvėrys ir siaubia šiltnamį ieškodami užkastų žuvų galvų. Gražios būna istorijos ir žvėrys vis kiti, vis didesni. Pradėjau

kiaunėmis, barsukais, o paskutinį kartą atėjo šernai. Jie iškniso visą šiltnamį su pamatais ir išvartė karkasą – nebebus kur auginti pomidorų.

Šiltnamį iškniso. Ne šernai, gal barsukai. Iškasė duobutes ir suvalgė strimelių galvas.

06 Sodyba ir elniukas ‡ ‡ ◇ ...

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
‡	35 psl.	48 psl.	56 psl.
‡	48 psl.	48 psl.	92 psl.
◇	48 psl.	48 psl.	56 psl.
...	48 psl.	48 psl.	56 psl.

1. Elnio širdelė sviesto ir grietinės padaže
2. Elnio liežuvis sviesto ir grietinės padaže
3. Elnio inkstai sviesto ir grietinės padaže
4. Šaltiena iš elnienos
5. Elnienos kepenų paštetas
6. Troškinti elnienos šonkauliukai švelniame marinate
7. Beržų suloje troškinta elnienos nugarinė su kadagio uogomis ir džiovintais obuoliais
8. Keptas elnienos paštetas
9. Orkaitėje keptas elnienos kumpis

Važiuojam į sodybą rūkyti strimelių. Jų turim daug, šiuo metu žvejai tinklais strimeles lupa neįsivaizduojamais kiekiais, o senelis apimtas azarto bent porą kartų per dieną eina jų pirkti, parneša po kelis kilogramus dar spurdančių ir žiopčiojančių. Persikas (mūsų katinas) perėjo prie grynai žalios žuvies dietos, Piris labiau mėgsta keptas, o Ciucė strimelių nemėgta. Užtat kieme suradusi žuvėdroms paliktų žuvų galvų jose išsivoliojo. Šaldiklis pildosi žuvimi. Senelis aiškina, kad bet kurią dieną strimelių gali nebelikti, todėl reikia valgyti daug, kol dar yra.

Išaušo saulėta diena ir ta proga važiuojam į sodybą rūkyti strimelių. Nuspręsta, kad man bus į naudą šiek tiek prasiblaškyti. „Isuzu Midi“ – mėlynas autobusiukas, į kurį telpa 7 žmonės arba 5 žmonės ir traktoriukas-žoliapjovė. Važiuojam trise (mano tėvai, aš) ir du šunys. Situacija primena tą iš „Trise valtimi (neskaitant šuns)“¹⁹, tik šunų dvigubai daugiau, tad ir maišėtis dukart didesnė. Traktoriukas nevažiuoja, grįžtant jo vietą užpildys remontui reikalingi bruseliai.

¹⁹Jerome K. Jerome, *Trise valtimi (neskaitant šuns)*, Vilnius: Vaga, 2013

Sodyboje pučia gana šaltas šiaurės rytų vėjas, šilta tik pasislėpus už namelio. Ten pernykščiuose lapuose šnara tuntai vabalų. Kai įsiklausai, girdisi. Visur pradeda žydėti vištapienės ir po jas skraido bitės. Tokia pavasario idilė. Prūdas burbuliuoja ir skleidžia pūvančių kiaušinių dvoką. Labai tuo didžiuojusi. Pernai nusprendžiau prūdą likviduoti ir pradėjau jį užvertinėti viskuo, kas ilgainiui taps kompostu. Prūdas – tai piltuvo formos duobė vidury sodo, pavasarį prisipildanti vandens, o prasidėjus vasarai beveik visai išdžiūvanti. Iki išdžiūstant prūde spėja išsiveisti kelios uodų kartos. Manau, per porą metų pavyks duobę išlyginti. Miške išsirenkam tinkamus beržus ir pastatom stiklainius sulai. Mano ramentai vis prasmenga kurmių ir pelių urveliuose, net pargriūti sugebu. Išvalom ir užkuriam jau seniai nenaudotą rūkyklą. Strimeles ant virbų suveriam per akį. Kartais akis pokšteli ir nulekia į tolį. Suvertos strimelės siūbuoja vėjyje ir žvilga. Gražios. Greitai išsirūkys, taps auksinės ir skanios. Sukabiname į rūkyklą ir uždaram dureles. Blieka tik kūrėti ir laukti. Turim pjuvenų dūmams.

Kol strimelės rūkosi, pašeriam bites, jos alkanos ir godžios grūdasi šėrykloje, viena per kitą braunasi link sirupo. Garsiai ūžia. Kai patikrinam, kaip sekasi strimelėms, pasirodo, kad beveik visos nukrito žemėn. Atrodė liūdnai, bet paaiškėjo, kad rūkyklos dugne buvo pamirštos grotelės, jos išgelbėjo strimeles. Iškrapstę žuvis tvarkingai išrikiuojam ant tų pačių grotelių ir – atgal į rūkyklą. Nebėbus tokios gražios, kaip turėjo.

Rūkymas užtrunka ilgai. Atrodo, kad strimelės priešinasi būti išrūkytos. Spėjam apžiūrėti teritoriją, patikrinam, kaip peržiemojo augalai, kas naujo dygsta. Močiutės nurodymu šiltnamyje užkasam žuvų galvų. Aptariam, kaip į jas reaguos žvėrys ir kas pirmas ateis jų išsikasti. Į autobusiuką sukraunam bruselius.

Pagaliam strimelės išsirūkė. Susirenkam sulą ir namo. Šunys žemėti, visą dieną kniso pelių urvelius, vargu ar ką pagavo. Jau beveik sutemo. O aš, taip ilgai straksėjęs ramentais, beveik nebejaučiu rankų. Autobusų stotelėje tarp Kretingos ir Vydmantų randam šviežiai užmuštą elniuką. Tik tik pakeitusį jaunikišką dėmę į rusvą suaugėlio kailį. Elniukas gula ant bruselių. Gražiai užmuštas, gavo į galvą ir lūžo kaklas. Turbūt net nesuprato, kas įvyko.

Pietums valgom elnieną. Sėdim prie lango. Gatvė neskubėdama eina kaimynė, gyvenanti įstrižai gatvės. Iš paskos dar lėčiau eina diedukas (be maišelio), vos velkasi. Labai jau nenori jos susitikti. O mes valgom ir viską matom. Vėliau turbūt reikės parašyti apie tai, kaip diedukas stengėsi nesusitikti savo šeiminkės.

07 Žūklė ‡ ◇ ...

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
‡	35 psl.	54 psl.	64 psl.
◇	48 psl.	54 psl.	78 psl.
...	48 psl.	54 psl.	74 psl.

Išgirdęs gero oro prognozę pradėjau ruošti į žūklę. Visą laiką sėdėti namie jau be proto įkyrėjo, o trumpi pasivaikščiojimai vakarais (jei straksėjimą ramentais galima vadinti vaikščiojimu) taip pat darosi monotoniški – maršrutas vis tas pats, toliau, nei buvau vakar, nenuėisi.

Žvejojama bus dviem meškerėm. Viena meškerė plešnėms, kita – lašišoms. Patikrinu meškeres – viskas gerai, kruopščiai išvalau ir sutepu rites (tai reikėjo padaryti rudenį, bet juk rudenį nebuvo laiko). Pernai surištos plešninės sistemėlės dar geros, o šaldiklyje turiu pasislėpęs krevečių. Rūpintis lieka tik masalais lašišai. Ją gaudysim ant stintų. Perpjaunu nedidelės stintos pilvą, ištraukiu vidurius, tuomet per burną prakišu pavadėlį. Prie jo tvirtinu du stambius vienšakius kabliukus. Pirmąjį iš vidaus smeigiu stintai per nugarą taip, kad išlįstų iškart už galvos, antrąjį pritvirtinu netoli uodegos. Kad ir kaip lašiša griebis, būtinai užsikabins. Vietoj vidurių į pilvą įdedu putplasčio juostelę, pjūvį suklijuoju superkliais. Dabar stinta plūduriuos pakilusi nuo dugno tiek, kiek leis pavadėlis (apie 1 m) ir vilios maisto ieškančią lašišą.

Į žūklę važiuojam visa šeima. Šunys cypia ir trypia iš džiaugsmo.

Smėlyje ramentai klimpsta, palieka apvalius įspaudus. Einu pirmas, ieškau vietos žvejybai. Iš paskos eina tėvai, tempia mantą. Šunys prigludę prie žemės dideliu greičiu braižo ratus po pajūrį. Šįkart nesu išrankus, apsistojame prie pirmos atrastos gilumos. Man pastatoma sulankstoma kėdė, sėdu ant jos. Pirštu rodu, kur smeigti meškerių stovus. Pririšu sistemėles, suveriu masalus ir klibinkščiuoju prie vandens. Mamai įduodu ramentus, tėtis paduoda meškerę, balansuodamas ant vienos kojos užmetu masalus, vos vos pasiekiu duobę. Vėl sėdu į kėdę. Tėvai eina pasivaikščioti pajūriu. Lieku vienas su turbūt masalus jau užuodusiomis lašišomis. Vėjas – šiaurės rytų, bangų nėra, vanduo skaidrus, šaltas. Nėra jokios priežasties, kodėl lašiša neturėtų užkibti. Tėvai tapo mažais taškeliais tolumoje, o vis nekimba. Sušalau, tad apsivelku dar vieną striukę, kareivišką, ir šiltą žieminę kepurę su ausimis. Rankos nebeusileidžia, styro į šonus beveik lygiagrečiai horizonto linijai. Šokčioju patikrinti

meškerių. Užkibo nedidelė plekšnytė. Dedu į kibirą. Parodysiu tėvams ir paleisiu. Lašių nė kvapo.

Grižo tėvai. Rado jūros išmestą lentą. Vešis namo – graži. Šunys manęs, apsivilkusio dvi striukes ir kepurę su ausimis, nebeatpažįsta, loja, o aš nebesusilenkiu jų paglostyti. Parodau plekšnytę. Visi perdėm džiaugiasi.

Kol susitvarkom, nusileidžia saulė. Į plentą išvažiuojam visai sutemus. Aptarinėjame, ką reikėtų daryti suradus nudaužtą briedį arba suaugusį elnią. Sutarėm veiksmų planą, kaip įtempti briedį į autobusiuką.

Briedžiui įtempti į autobusiuką reikės:

1. Rampos (tinka traktoriukui į autobusiuką įvežti skirta rampa)
2. Troso (tinka tempimo lynas)
3. Motorinio pjūklo arba kirvio
4. Libiotkės (gervės)

Briedžio įtempimo į autobusiuką planas:

1. Surasti nudaužtą briedį.
2. Prie autobusiuko galo padėti rampą.
3. Nupjauti mažą medelį.
4. Medelį įtvirtinti tarp priekinių autobusiuko durelių.
5. Libiotkę užkabinti už medelio.
6. Prie libiotkės pririšti trosą.
7. Kitą troso galą pririšti prie nudaužto briedžio.
8. Libiotkę įtraukti briedį į autobusiuką.

08 Doktorantų skaitymų kalba pataisyta □ ∧ > ☹☹

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
□	35 psl.	43 psl.	103 psl.
∧	35 psl.	46 psl.	62 psl.
>	35 psl.	46 psl.	62 psl.
☹☹	35 psl.	43 psl.	101 psl.

Laba diena. Kai galvojau, ką šnekėsiu skaitymuose, perskaičiau savo tekstuką parodai ir skaitymams skirtoje knygelėje ir, pasirodo, jame yra labai daug netiesos. Reikėtų tai ištaisyti. Tiesą sakant, net neatsimenu, kad tą tekstuką būčiau rašęs, lyg ir mano, bet...

Iš pat pradžių tekstuke parašyta, kad kūrybinė ir tiriamoji dalys yra „iš pusiausvyros išvestos sistemos“, tai dabar pasikeitė: kūrybinė liko „iš pusiausvyros išvestos sistemos“, o tiriamoji – „iš pusiausvyros išvestos sistemos su grįžtamuju ryšiu“. Tai va, toks pirmas neatitikimas. Tuomet tekstuke rašoma, kad „skaitymų metu pristatysiu savo tyrimų lauką bei metodą“. Šiuo metu tyrimo tikslas yra atrasti metodą, kaip galėčiau dirbti su iš pusiausvyros išvestomis sistemomis, todėl metodo pristatyti kaip ir negaliu. Toliau rašoma: „aptarsiu pasirinkimų priežastis“, čia, turbūt, to metodo, kodėl jį pasirinkau, argumentai, bet kadangi jo nėra, tai ir pasirinkimo priežasčių kol kas negaliu komentuoti. Dar toliau rašoma, kad pagrįsiu savo kūrybinę poziciją ir tyrimo prieigą, na, nežinau, gal tai ir pavyks padaryti, tad šitą paliekam.

Ten, pačioj tekstuko apačioj, kur išvardytos pristatymo dalys, taip pat yra netiesos. Pirmas punktas – „Kodėl atliekamas tyrimas“, šiame pristatyme nepasakosiu, kodėl atliekamas tyrimas. Antras punktas – „Tyrimo laukas ir metodas“, kaip jau minėjau pačioje pradžioje, nepasakosiu apie tyrimo metodą, nes metodo dar nėra, tad nėra ir apie ką pasakoti. Trečias – „Kūrybinė pozicija“, gi nesakysiu, kad mano kūrybinė pozicija yra tokia ir tokia, kalbant turėtų paaiškėti, kokia yra mano kūrybinė pozicija. Prie punkto „Iš pusiausvyros išvestų sistemų samprata“ parašiau klaustuką, tai bus matyt, kaip viskas eisis, gal apie tai ir užsiminsiu. Taigi, tokie buvo netikslumai tekstuke apie šį pristatymą.

Ištaisę klaidas galime pažvelgti į tai, kas visame tame lape yra gerai, o tai yra nuotrauka ir pavadinimas. Nors iš tiesų pavadinimas irgi melagingas, jame rašoma, kad yra dvidešimt trikampės ažuolo skeveldros kopijų, nors jų iš tikrųjų yra 63 ir tik tame darbe viršuje rodoma 20, nes tiek tilpo į dėžę. Kad jums nereikėtų aklai manimi tikėti (vis dėlto jau kaip reikiant

prisimelavau), atsinešiau dar kelias kopijas ir originalą, kurio darbe nepamatysite. Jei norit, galit pažiūrėt. Galit patikrint, jos šiek tiek skiriasi, bet yra panašios. Dabar tikrai žinot, kad trikampėlių neabejotinai yra daugiau nei 20. O nuotraukoje, kurią matote virš tekstuko, trikampėlis guli ant kito šono nei šioje parodoje eksponuojami trikampėliai. Jei atkreipsite dėmesį, tai vienas trikampio kampas yra šiek tiek riestas, jis nukreiptas į kitą pusę nei parodoje esančių trikampėlių. Beje, nuotraukoje esanti trikampė ažuolo skeveldra yra originalas, o ne viena iš kopijų, taip trikampėlis buvo eksponuojamas pirmą kartą. Taigi visi 20 šioje parodoje rodomų trikampėlių guli ne ant to šono, galbūt rodo užpakalinę, o ne gerąją trikampėlio pusę.

Kodėl išvis pradėjau daryti tas trikampės ažuolo skeveldros kopijas? Tam paaiškinti reikėtų grįžti į anksčiau sukurtą darbą pavadinimu „3“. Viskas prasidėjo nuo to, kad miške radau tokius didelius lizdus, susuktus ant žemės, tikrai didelius – skersmuo maždaug 2,3 m, gali laisvai atsigulti ir patogiai gulėti. Vienintelis paaiškinimas, kas tuos lizdus susuko, buvo sniego žmogus. Kilo mintis daryti darbą apie sniego žmogaus istorijos kūrimą. Panaudojau klišę iš dokumentinių filmų apie sniego žmogų, kur jungiami trys pasakojimai, trys naratyvai ir iš to gaunamas ketvirtas, kuris yra tarsi virš ankstesnių trijų naratyvų ir nekeičia buvusių pasakojimų, bet iš jų susikuria. Pasirašiau tokią formulę $x+y+z \neq t$. x – vienas naratyvas, y – kitas, z – trečias, o t – ketvirtas naratyvas. Pirmas pasakojimas buvo apie tuos lizdus – pasakojimas iš tikrovės, kurį galima patikrinti, kuris yra tikras. y yra naratyvas, kuris aiškina pirmąjį, kodėl ir kas susuko tuos lizdus, arba lizdai galėjo funkcionuoti kaip sniego žmogaus įrodymas, tai yra pasakojimas, kurio negalima patikrinti, bet ir paneigti taip pat ne. O z yra pasakojimas apie kažką, kas yra visiškai nesusiję nei su lizdais, nei su sniego žmogumi, bet yra pakankamai patikimas pasakojimas, kurio funkcija – užpildyti spragas, atsirandančias jungiant pirmą ir antrą pasakojimus, dėmesio nukreipimas. Trikampėlis buvo tas elementas, apie kurį buvo pasakojimas z . Jis įterptas tarp artefaktų, rastų prie lizdų, ir apie jį pateikta neadekvačiai daug informacijos.

Paaiškėjo, kad reikės dalyvauti šioje parodoje. Aptarime iškilo tokie darbo reikalavimai: darbas turi būti sukurtas doktorantūros studijų metu, darbas neturi būti anksčiau rodytas, darbas neturi būti kurtas specialiai šiai parodai ir turi atskleisti kūrybinį procesą. Susidūriau su problema, kad tai – mano pirmi doktorantūros studijų metai ir tuo metu turėjau tik vieną darbą, kuris jau dalyvavo parodoje, tad jo nebegalėjau rodyti. Kadangi jau žinojau apie parodą, nepriklausomai nuo jos kurti darbo man nebepavyko. Tapo aišku, kad teks nusižengti kažkuriam iš reikalavimų, todėl pridėjau dar porą savo: kad reikalavimų neatitikimas turi būti

aiškiai matomas, bet diskutuotinas – kiekvienas neatitikimas turėtų savo „bet“, ir kad iki pat darbo realizavimo pabaigos neturi būti iki galo aišku, kas iš viso to išeis.

Nusprendžiau perdaryti darbą apie sniego žmogaus istorijos kūrimą, iš jo pasiskolinau trikampėlį, tai tą elementą z, kuris nesusijęs nei su sniego žmogumi, nei su lizdais, ir vaizdo įrašą, kuriame galėjo būti nufilmuotas sniego žmogus. Toks naktinis įrašas, jame užfiksuotas ėjimas per mišką. Žemos kokybės vaizdas, kuriame galėjau nufilmuoti sniego žmogų. Jei jis būtų buvęs, aš jį tikrai būčiau nufilmavęs, bet jo ten nebuvo. Tam, kad paaiškėtų kontekstas, nes trikampėlis ir įrašas kaip ir nieko patys nekalba, nusprendžiau naudoti Agnės Narušytės straipsnį apie parodą „3“, jame aptariamas ir tas trikampėlis.

Sumaniau padaryti daug trikampelio kopijų ir jas sudėti į tokią dėžę-lagaminą-lentynėlę su rankenėlėmis, kad būtų galima patogiai nusinešti, kur reikia, padėti ir užpildyti spragas. Toks z elemento rinkinys. Darbas taip ir vadinasi „Rinkinys z“. Vaizdo įrašą sutrumpinau, iš pusės valandos padariau 3 sekundžių kilpą, kuris parodo ėjimo mišku naktį galimybę ir galimybę sutikti sniego žmogų arba bet ką kitą, bet iškarto tą galimybę užkerta ir prasideda iš naujo. Straipsnį reikėjo įvilkti į parodos formatą, tai nunešiau jį į rėminimo saloną ir rėmo parinkimą palikau rėmintojams. Tik pasakiau, kad rėmas turi būti sultingas ir priešingas laikraščio dizaino asketiškumui. Straipsnis parašytas kito žmogaus, todėl pamaniau, kad ir jo rėmą turėtų parinkti kas nors kitas, ne aš. Tikėjausi rėmą pasiimti tokį auksinį su vynuogėmis, liūtais ar dar kuo nors, bet išėjo sidabrinis, šiek tiek paraitytas.

Tada aš susilaužiau koją... Tą tekstą (kurį ką tik ištaisėm) rašiau susilaužęs koją ir tuo metu turbūt valgiau vaistus nuo skausmo, tai gal dėl to neatsimenu, kas buvo parašyta. Iš esmės tai, kad susilaužiau koją, apsunkino dėžės gamybą ir išėjo tik dėžė, nei rankenėlių, nei užraktų nebeliko. Aš čia didelės problemos nematau. Žinoma, dėžė prarado dalį savo funkcijų, tačiau ir be rankenėlių visiškai išpildė vizualinius poreikius. Gali būti, kad atsiradus užraktams ir rankenėlėms visko būtų buvę per daug ir darbas būtų tapęs pretenzingas. Be to, procesualumas, vienas iš darbo reikalavimų, dabar puikiai matomas.

Kas iš viso to išėjo: tokia trikampė struktūra – trikampėlis, vaizdo įrašas ir straipsnis, kuris kartoja trikampelio formą. Taip pat – žaidimas su atsiradusiomis taisyklėmis, į kurias kažkaip reikėjo įtilpti, bet nelabai galėjau tai padaryti. Kadangi akademija man moka stipendiją už tai, kad aš čia kažką darau, akademija ir buvo iškėlusios tuos reikalavimus, tad būtų buvę negražu, turbūt, nekreipti į juos dėmesio. Teko kažkaip suktis iš padėties. Taip ir atsirado tas darbas, kuris yra viršuje.

Visa tai jums papasakojus, manau, atėjo laikas atskleisti kortas. Iš tiesų ši kalba nebuvo apie tai, kaip atsirado doktorantų parodoje rodomas darbas. Ši kalba yra eksperimentas, kurio

tikslas – patikrinti, kas įvyksta perkėlus anksčiau minėtą formulę ($x+y+z \neq t$) į tik žodinę kalbą. Norėjau patikrinti, ar tekstas, turintis tokią struktūrą, kuria metanaratyvą. Tai, kad x , y ir z elementus užpildžius informacija (vaizdais, garsais, ta pačia kalba, lytėjimo pojūčiais...) susikuria metanaratyvas, pasitvirtino darbe apie sniego žmogaus istorijos kūrimą, tačiau kalba ten užėmė tik mažą dalį. Darbe naudojama informacija buvo hibridiška. Jau kurį laiką man rūpėjo patikrinti, ar ši formulė veikia žaidžiant ir pagal vieno diskurso, vienos medijos taisyklės, ar būtina šokinėti iš vieno diskurso į kitą, kur taisyklės ir principai bent iš dalies susilieja.

Kad viskas būtų iki galo skaidru ir aišku, manau, reikėtų pasakyti, kuri šios kalbos dalis atitinka x , y ir z elementus. Doktorantų parodos ir skaitymų tekstuko taisymas užima elemento z vietą. Šios dalies tikslas buvo atpalaiduoti jūsų žvilgsnį, padaryti jį mažiau kritišką, kad atsiradusios kokios nors klaidos ar spragos būtų mažiau pastebimos. Dalis apie parodoje rodomą darbą (įskaitant ir pasakojimą apie darbą „3“) atitinka elementą x . Čia kalbama apie labai konkrečius dalykus, apie darbus, kuriuos galima apžiūrėti, pajusti, paliesti – pasakojimas iš tikrovės. Elementas y – tai ši kalbos dalis. Ši dalis aiškina pačią kalbą, o ne darbus – elementą x , kurį turėtų aiškinti. Iš esmės tai, kad dalis y nepaaiškina dalies x , bet aiškina kažką kitką, ir yra ta spraga, kurią turėjo užmaskuoti dalis z .

Ką gi, dabar jau viskas turėtų būti gana aišku. Lieka tik klausimas: ar gavome t ?

09 Laidai $\wedge > <$

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
$\wedge$	35 psl.	58 psl.	64 psl.
$>$	35 psl.	58 psl.	64 psl.
$<$	62 psl.	62 psl.	72 psl.

2015 metų balandžio pabaigoje arba gegužės pradžioje (dabar jau tiksliai nepamenu) užsukau į „Vartų“ galeriją. Tuo metu ten vyko Igno Krunglevičiaus paroda „Privatus sintaksės virusas“. Virš galvos kabo lengvos metalinės konstrukcijos, ausis pasiekia kažkoks garsas, ant sienos – vaizdo projekcija. Porą kartų apeinu parodą, kurią laiką žiūriu vaizdo įrašą ir tik po to, jau ketindamas eiti, mintyse užgimus planams apie akademijos valgykloje laukiančius pietus, pastebiu ant grindų gulintį laidą. Tai 3 m ilgio juodas laidas su kištukais abiejuose galuose. Vienas kištukas įkištas į lizdą, kitas styro aname laido gale.

Kęstutis Šapoka šį laidą išskyrė kaip, jo galva, mažiausiai pavykusį ir šiuolaikinio meno parodose gana įprastą kūrinį, esantį iš „objektinių pokštų operos, kurią galima pavadinti šiuolaikinio meno konjunktūriniu kritika...“²⁰ Tuo metu švaria nuo panašių minčių galva (Šapokos straipsnį perskaičiau kiek vėliau) puolu apžiūrinėti laidą. Knietėję patikrinti, ar juo teka elektros srovė, tačiau pirštais paliesti kištuko nepasiryžau. Apimtas geros nuojautos susirandu kūrinį sąrašą. Darbo pavadinimas – „Nulis aido“ (*Zero echo*)²¹. Geresnio ir būti negalėjo. Maniškis vadinsis „Tik aidas“ (*Just echo*). Tai 3 m ilgio juodas laidas su lizdais abiejuose galuose. „Tik aidą“ bus galima prijungti prie „Nulis aido“ ir gauti paprastą 6 m ilgio juodą laidą su vienu kištuku ir vienu lizdu.

Kaip tokį laidą padaryti, nežinau, tad einu konsultuotis pas neseniai akademijoje pradėjusį dirbti elektrotechniką. Ten išklausu moralą dėl Krunglevičiaus laido: „Tokio laido gaminti negalima – nesaugu, net jei juo ir neteka elektros srovė, tik idiotas ką nors panašaus darytų.“ Į elektrotechniką žiūriu atlaidžiai – naujokas, galvoju, dar ne to bus. Vis dėlto pavyksta išgauti reikiamą informaciją. Važiuoju į „Senukus“. Ten perku jo rekomenduotus lizdus ir laidą. Viską sėkmingai sujungiu.

Teoriškai laidu turėtų galėti tekėti elektros srovė, tik patikrinti neturiu kaip. Bet tai kol kas nesvarbu, be Krunglevičiaus laido maniškis visiškai neįdomus. Dabar tuos laidus reikia

²⁰ Kęstutis Šapoka, „Saviapgaulės jaudulys. Igno Krunglevičiaus paroda „Vartų“ galerijoje“, in: *Kultūros barai*, Nr. 5, 2015

²¹ Ignas Krunglevičius, *Zero echo*, 2015

kažkaip sujungti. Igno paroda jau pasibaigė, tad tiesiog nueiti ir nieko neklausęs prijungti savo laidą prie jo negaliu. Susisiekti su Krunglevičiumi ir paklausti, ar jis norėtų sujungti laidus, vis atidėliuju. Juk gali nesutikti. Galų gale, jo laidas – tai anomalija, nukrypimas nuo normos, maniškis – tai priemonė anomalijai panaikinti. Tam tikra prasme mano darbas būtų jo darbo sunaikinimas. Jei Krunglevičių pažinočiau, paskambinčiau jam ir sakyčiau: „Girdi, turiu tokį laidą, davai sujungiam su tavuoju“, ir jis sutiktų (bent man taip atrodo), o dabar teks rašyti laišką su visais „laba diena“ ir „pagarbiai“. Iš tokių laiškų dažniausiai nieko gero neišeina. Rašyti delsiu iki rudens.

Galų gale laišką parašau. Po poros dienų gaunu atsakymą: „žinoma, jungiam“. Sutariam atsiradus progai susirašyti. O ką dabar daryt? Jungti? O gal geriau nejungti? Gal daug geriau turėti priemonę anomalijai panaikinti ir jos nepanaudoti nei iš tiesų sunaikinti anomaliją? Gal geriau tik galimybė, tik pažadas?

10 Akmenys $\wedge > \text{☿} \text{♄} \bullet$

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
$\wedge$	35 psl.	62 psl.	72 psl.
$>$	35 psl.	62 psl.	80 psl.
☿	64 psl.	64 psl.	89 psl.
♄	35 psl.	56 psl.	74 psl.
•	64 psl.	64 psl.	95 psl.

2015 m. rugpjūtis. Venecija. Pliekia saulė, kvepia ryškiai žali kanalai, virš turistų galvų San Marko aikštėje ratus suka balandžiai. Ore sklando bienalės dvasia. Visą kūną apėmęs kažkoks sakralus nekantrumas, lyg rytoj būtų Kalėdos, lyg tuoj mane ištiks kažkas švento. Panyru į meno verpetą. Galiausiai apimtas euforijos kažkokiam akligatvyje plikom rankom iš grindinio išlupu akmenį. Likusią dienos dalį jį visur tampausi su savimi, kitas dvi kelionės dienas akmuo praleidžia saugiai paslėptas viešbučio kambaryje po lova. Paskui, žinoma, išstūmęs didžiąją dalį kuprinės turinio keliauja su manimi į Lietuvą.

Namiškiams rodau grindinio akmenį ir nuotraukas, kuriose pozuoju išdidžiai jį laikydamas. Gražus tamsus stačiakampio gretasienio formos granitas laiko (galbūt šimtmečių) nugludintu viršumi. Gulėjęs tame Venecijos akligatvyje dar gerokai prieš pirmąją bienalę. Galbūt jį mynė senieji meistras. Jis gulėjo ten, gėrė į save jį supusį meną ir kultūrą, kol mano rankų buvo išluptas ir tapo viso to įsikūnijimu. Meno ir kultūros dvasia materializavosi akmenyje.

Pradėjau daryti akmens kopijas. Pirmą išliejau iš parafino. Nors buvo tikslu, jai kažko trūko, ji nebuvo pakankamai vertinga, nespinduliavo akmens svarbos. Antrą kopiją darau balto marmuro, iš tokio nukalti Dovydai, Herakliai, Marijos, tokiu padengti *pallazų* fasadai, papuoštos bažnyčios, galų gale jis vertingesnis už granitą, iš kurio nutašytas grindinio akmuo. Ši kopija, nors daug netikslesnė, turi tą kažką, ko trūko parafininei. Neša Vakarų kultūros šleifą.

Abiem akmenims pagaminsiu stiklo gaubtus ir postamentus. Kaip pridera relikvijom, paguldysiu juos į raudoną aksomą. Jie stovės vienas šalia kito ir kalbės apie originalą ir kopiją arba panašiai kaip Josepho Kosutho kėdės klaus, kuris yra tikresnis ir ar yra skirtumas tarp kopijos ir originalo, kai abu guli ant raudono aksomo po stikliniais gaubtais.

Tad toks darbas. Gimęs iš sukrečiančio meno patyrimo ir noro tą patyrimą materializuoti, pasiimti sau, galėti jį paliesti, galėti parodyti kitiems. Dvi relikvijos. Tik reikalas tas, kad 2015

metais Venecijoje nebuvo, bienalės nemačiau ir akmenis ten iš grindinio neišlupau. Akmuo išvis ne iš Italijos. Akmenį radau Klaipėdoje ir įsimetęs į mašinos bagažinę parsivežiau namo su dar keturiais grindinio akmenimis. Taigi iš penkių akmenų išsirinkau vieną ir nuvežęs jį antkapių meistrui užsakiau padaryti marmurinę kopiją. Jis kiek pakrapštes galvą tą kopiją padarė. Dabar mąstau, ar nereiktų jos dar ir paaukuoti. Kad viskas būtų iki galo, greičiausiai dar ir pašventinti reiktų.

Jeigu pirmasis akmuo ne iš Venecijos ir šimtmečiais nekaupė savyje meno dvasios, apie ką tuomet šis darbas? Iš tiesų šis darbas yra apie reikšmės, svarbos sukūrimą, piligrimystę, relikvijas, kopijas ir viso to klastojimą. Neišvengiamai dar įsimaišo ir šiek tiek institucinės kritikos, bet nukreiptos ne į, kaip dažniausiai būna, meno komerciškumą, o į jo perdėtą sutaurinimą.

Dar 2011–2012 metų žiemą Portugalijoje teko gyventi iš tamsiai mėlyno granito luitų pastatytame name ant nebenaudojamo piligrimų tako. Prie kiemo vartų stovėjo tokia tarsi akmeninė koplytėlė, joje anksčiau vakarais uždegdavo žvakę. Tai reikšdavo, kad užklydęs piligrimas galėdavo gauti dubenį sriubos ir lovą nakčiai. Mes ten ganėm karves milžiniškais ragais, valgėm veganišką maistą ir mus siaubingai puolė blusos. Paskui piligrimystė vis patekdavo į mano akiratį. Kartą be tikslo maigydamas televizoriaus pultelį pamačiau reportažą apie žmogų vaikščiotoją. Jis visur vaikšto pėsčias – į Romą (atrodo) arba Ispanijos pietus, o apsistoja parapijose pas kunigus. Tuo metu kaip tik piktinosi vienu lenkų kunigu, kuris, sakydamas, kad vis tiek niekas nesužinos, siūlėsi jį pavėžėti. Tada, pamenu, suvokiau, kad piligrimystę galima klastoti. Na, o apie relikvijas – šiemet į rankas pakliuvo toks lankstinukas. Jame buvo rašoma apie vieną šventąjį, kurio kaulus kaip relikvijas išnešiojo piligrimai, kai kurie kaulai atsidūrė bažnyčiose ir vienuolynuose, visi popiežiaus buvo pripažinti šventais, o kai juos suskaičiavo, paaiškėjo, kad tas šventasis turėjo dvi dešiniąsias plaštakas, maždaug pusantros kairiosios ir lyg daugiau nei priklauso kojų pirštų. Joks panašumas į indišką dievybę įrašuose apie jo gyvenimą nebuvo užfiksuotas. Nors akivaizdu, kad ne visi kaulai originalūs, visi jie laikomi šventomis relikvijomis, taigi kartu visi laikomi tikrais.

Toliau kalbant apie grindinio akmenį ir jo kopiją neišvengiamai tenka aptarti kai kuriuos meno lauko – aplinkos, kurioje jie buvo sukurti – aspektus ir tai, kaip tie akmenys gali šiame lauke veikti. Pradėti reiktų nuo to, jog būti kūrėju reiškia priklausyti bendruomenei, kurios hierarchiniai ryšiai dažnai apibrėžiami kultūros vartojimu. Veikiant tokioje bendruomenėje vartoti (aukštąją) kultūrą – lankyti parodas, koncertus, spektaklius – tampa privaloma. Mano, kaip turbūt daugelio vizualiojo meno kūrėjų, atveju ypač svarbios tampa parodos. Nepamatei reikšminga laikomos parodos ir tavo pozicijos susiūbuoja, prarandi vietą diskusijoje. Tokia

situacija iš tiesų primena mokyklos laikus. Tik tuomet privalomai buvo žiūrimos ne parodos, o animacinis filmas „Drakonų kova“, vėliau „Drakonų kova Z“²². Po pamokų reikėdavo spėti pareiti namo, kad pažiūrėtum vieną filmuko seriją. Turėdavai maždaug dvidešimt minučių su visais atsisveikinti ir grįžti į namus, nes filmuko žiūrėjimas pas arčiau mokyklos gyvenantį draugą laikytas blogu tonu. Kitą dieną mokykloje būdavo aptarinėjami Songoko nuotyčiai. Dėl kokių nors priežasčių nepamatęs serijos būdavo išstumiamas iš pokalbio ir priskiriamas „nejdomių mergų“ bei toli nuo mokyklos gyvenančių klasiokų ratui – nebe „chebrai“. Situaciją būdavo galima ištaisyti užpildant spragas ir pakeliui iš mokyklos kamantinėjant draugą, o paskui pamačius kitą „Drakonų kovų“ seriją. Praleidus kelias serijas iš eilės tekdavo gerokai padirbėti, kad vėl taptum visateisiu „chebros“ nariu.

Dabar apie visa tai galvojant kyla mintis, jog filmukai buvo priemonė atskirti Palangoje (arti mokyklos) gyvenančius klasiokus nuo tų, kurie gyveno už Palangos, apibrėžti klasę. Panašiai galėtų veikti parodos tarp meno lauko veikėjų – tam tikrų parodų lankymas parodo individo galimybes jose apsilankyti (gyvenamosios vietos geografiją ir iš dalies finansinę padėtį). Tuomet Venecijos bienalė prilygtų specialia proga (pavyzdžiui, Velykų atostogų pradžios) rodomam ilgametražiam „Drakonų kovų“ filmui, kurio nepamatyti būdavo nedovanotina. Jį praleidus būdavo padaroma ilgalaikė žala padėčiai tarp klasiokų. Kitą vertus, toks specialus įvykis suteikdavo galimybę, kad ir laikinai, į „chebrą“ įsiliesti tiems, kurie paprastai „Drakonų kovų“ nežiūrėdavo. Jei darysime prielaidą, kad Venecijos bienalė veikia panašiai, tada galima sakyti, kad ji ypač svarbi ne tik dėl jos reikšmingumo norint išlaikyti turimą padėtį bendruomenėje, bet ir todėl, kad suteikia galimybę peržengti klasės ribas ir bent laikinai tapti „chebros“ nariu. Venecijos bienalė tampa įvykiu ar vieta, kurią aplankęs įtvirtini jau turimas pozicijas meno bendruomenėje arba gauni galimybę į tą bendruomenę įžengti. Būdama vieta, patvirtinančia priklausymą meno bendruomenei, Venecijos bienalė virsta savotišku piligrimystės tikslu, o jos lankymas – ritualu.

Piligrimystės žygio klastojimas suteikia galimybę išsaugoti esamas pozicijas, tačiau demaskuotas bandymas suklustoti ritualu tapusią praktiką turėtų būti dramatiško ir ilgalaikio pozicijų praradimo bendruomenėje priežastimi. Tai ypač aiškiai turėtų matytis „Drakonų kovų“ atveju, nes ir pati situacija, ir aplinkybės yra gana paprastos. Demaskavimas taip pat turėtų įvykti gana greitai ir paprastai: nematei serijos – neturi ko papasakoti, neturi ko papasakoti – melavai, kad žiūrėjai filmuką, melavai – nesi draugas, nesi draugas – nėra ko su tavimi kalbėtis. Daugiau sluoksnių turinčiame meno lauke viskas kiek sudėtingiau. Visų pirma, klastojimo

²² Akira Toriyama, *Dragon Ball*, *Dragon Ball Z*, 1984–2019

demaskavimas daug sudėtingesnis, be to, atviras klastojimas gali ne sužlugdyti turimas pozicijas, bet dar labiau jas įtvirtinti. Tokį paradoksalų efektą galima pastebėti kalbant apie anksčiau aprašytus grindinio akmenis ir kelionę į Venecijos bienalę. Atvirą kelionės klastojimą galima suskirstyti į tokias sudedamąsias dalis:

1. Relikvijos kūrimas (grindinio akmuo)
2. Istorijos apie relikviją pasakojimas (kelionė į Venecijos bienalę)
3. Pridėtinės vertės kūrimas – perdėtas relikvijos sureikšminimas (marmurinės kopijos gamyba)
4. Planuotas ir savanoriškas klastojimo atskleidimas
5. Diskusija apie kelionės ir relikvijos klastojimą

Gali kilti klausimas, kodėl pirmu veiksmu įvardiju relikvijos, o ne istorijos apie kelionę į Veneciją, kurioje neva buvo gauta relikvija, kūrimą. Grindinio akmuo sudaro prielaidą atsirasti istorijai apie jo kilmę ir tampa kelionėje į Venecijos bienalę galbūt sukaupiamo kultūrinio kapitalo indu. Akmuo tampa ir istorijos priežastimi, ir jos įrodymu. Žinoma, kitiems meno lauko veikėjams turi atrodyti, kad akmuo yra kelionės pasekmė, tada jie gali projektuoti apsilankant Venecijoje sukaupą kultūrinį kapitalą į akmenį ir taip jį materializuoti. Tokiu būdu grindinio akmuo tampa iš Venecijos bienalės pargabenta relikvija, kurios autentiškumu neabejojama. Čia įvyksta kažkas panašaus kaip su minėto šventojo kaulais, į kuriuos buvo per daug investuota, kad būtų panaikintas jų šventumas net sužinojus, jog dalis kaulų yra netikri. Kopijos gamyba veikia kaip akmens autentiškumo garantas, nes jos vertė perkeliama į grindinio akmenį. Sudaromas įspūdis, jog akmuo per daug svarbus ir vertingas, kad būtų netikras. Akmens sureikšminimas palengvina apsilankant Venecijos bienalėje sukaupto kultūrinio kapitalo perkėlimą, tai yra investavimą į akmens kaip relikvijos autentiškumą. Kai nebegalima abejoti akmens autentiškumu, atskleidžiamas kelionės ir relikvijos klastojimo faktas. Įvyksta šokas. Objektas, kuriuo materializuotas kultūrinis kapitalas, dingsta, tačiau išlieka objektas, kuriame materializuojausi apsilankius Venecijos bienalėje sukaupiamo kapitalo potencialas. Atsiranda prielaida diskutuoti, o tai suteikia galimybę įtvirtinti turimas pozicijas meno bendruomenėje.

Mano studijoje ant grindų guli du stačiakampio gretasienio formos akmenys, vienas – tamsus granitas, kitas – baltas marmuras. Visiems užsukusiems į studiją pasakojau, kaip parsivežiau grindinio akmenį iš Venecijos, duodu jį pakilnoti, tada siūlau paglostyti marmurinę kopiją. Kiek vėliau užsimenu, kad Venecijos bienalėje šiemet nebuvo. Po tokio akibrokšto kilusi diskusija dažniausiai baigiasi akademijos valgykloje arba kur nors mieste, praėjus daug

daugiau laiko nei iš pradžių planuota. Tad taip ir veikia mano darbas – piligrimo, kuris neatliko kelionės, tariamai iš šventos žemės parnešta relikvija ir daug vertingesnė (brangesnė) jos kopija. Kol bus žmonių, atlikusių kelionę į bienalę, galėsiu rodyti jiems akmenis ir pasakoti savo sukurta istoriją.

11 Apie tekstą ☉

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
☉	69 psl.	69 psl.	76 psl.

Ištaisius doktorantų skaitymų kalbą, aprašius per šiuos metus sukurtus darbus, susekus dieduką ir suvalgius elniuką neišvengiamai atėjo laikas išsiaiškinti, kas iš viso to rašymo išeina. Kokią jis atlieka funkciją ir į ką dėliojasi rašomi tekstai? Turiu prisipažinti, kad neretai tekstų rašymas man pačiam atrodo atsitiktinis ir stichiškas. Nors jie kažkokiu keistu būdu sukimba tarpusavyje ir vienas kito atžvilgiu užima gana stabilias pozicijas, motyvacija, kodėl kai kuriuos parašiau, iki šiol lieka neaiški. Taip pat ne visai aiškus tekstų santykis su darbais, apie kuriuos jie rašomi. Net jei tekstas atsiranda dar prieš sukuriant darbą, rašymas neprasideda, kol darbo idėja nėra iki galo suformuluota, todėl teigti, kad rašymo procesas padeda vystyti darbus, būtų neteisinga. Kaip tik priešingai – rašymas lėtina jų kūrimą. Žinoma, rašydamas norom nenorom labiau apmąstai kuriamus ar sukurtus darbus, bet ar to kaina nėra per didelė? Dar reikėtų pridurti, kad, nors man visai patinka būti ką nors parašius, rašymo procesu nesimėgauju, taigi rašymo džiaugsmą kaip priežastį ar tikslą rašyti galima atmesti. Vis dėlto manyti, kad tai – tik formalus doktorantūros studijų reikalavimų pildymas, taip pat negaliu. Rašymas reikalauja per daug pastangų ir laiko, o aš esu per tingus, kad tas pastangas skirčiau tiesiog formalumui (geriau „YouTube“ žiūrėčiau į juokingai krentančius žmones). Taigi kas stovi už jau esamų ir dar būsimų tekstų?

Atsakymas turėtų būti labai paprastas – iš pusiausvyros išvesta sistema. Mano tekstai turėtų sudaryti iš pusiausvyros išvestą sistemą. Bet ką tai reiškia? Kokia ši sistema? Ir kaip, kodėl ji išvesta iš pusiausvyros? Tam, kad galbūt atsakytume į šiuos klausimus, reikia nemažo minties šuolio. Čia turiu omenyje ne tai, kad laiko arba teksto taupymo sumetimais reikia sutrikdyti mąstymo chronologiją praleidžiant kelis neesminius elementus, o iš tiesų peršokti per mąstyme atsivėrusį plyšį – kaip per kokį griovį. Opa! Ir atsakymas – 1:1 mastelio žemėlapis. 2015 metų spalio 21 dieną Vilniaus dailės akademijoje Stephenas Wrightas skaitė paskaitą pavadinimu „Not, Not Art“²³. Ten jis citavo ištrauką iš Lewiso Carrollo „Sylvie and Bruno Concluded“ ir plėtojo mintį, kad pasiekus tam tikrą mastelį arba tikslumo, detalumo lygį žemėlapis (ar bet kokia kita aiškinamoji priemonė), užuot išryškinęs tai, ką atvaizduoja, padaro jį mažiau aiškų – meta šešėlį. L. Carrollo citata atrodo taip:

²³ Stephen Wright, *Not, Not Art*, Vilniaus dailės akademija, 2015

"And then came the grandest idea of all! We actually made a map of the country, on the scale of a mile to the mile!"

"Have you used it much?" I inquired.

"It has never been spread out, yet," said Mein Herr: "the farmers objected: they said it would cover the whole country, and shut out the sunlight! So we now use the country itself, as its own map, and I assure you it does nearly as well." ²⁴

Prieš kalbant toliau, dar reikėtų pacituoti tai, ką visiškai atsitiktinai radau ieškodamas L. Carrollo teksto:

Only psychotopography can draw 1:1 maps of reality because only the human mind provides sufficient complexity to model the real. But a 1:1 map cannot "control" its territory because it is virtually identical with its territory. It can only be used to suggest, in a sense gesture towards, certain features. We are looking for "spaces" (geographic, social, cultural, imaginal) with potential to flower as autonomous zones – and we are looking for times in which these spaces are relatively open, either through neglect on the part of the State or because they have somehow escaped notice by the mapmakers, or for whatever reason.²⁵

Viską sujungę „atvirojo kodo“ ir „pasidaryk pats“ dvasioje, gauname realaus dydžio žemėlapi, kuris nekontroliuoja savo teritorijos, kuria galimybę atsirasti autonomiškoms (nuo žemėlapio teritorijos ir jo kūrėjo nepriklausomoms) zonoms bei yra identišką ir kartu uždengia tai, ką reprezentuoja. Mano tekstai galėtų būti tokio žemėlapio. Čia paranku padaryti prielaidą, kad mano kuriami darbai taip pat yra 1:1 mastelio žemėlapis. Galvodami, kad jie nurodo į tą patį, ką ir tekstai (nėra jokios priežasties, kodėl taip negalėtų būti), gauname dvi paralelias plokštumas, dengiančias tai, ką pačios reprezentuoja. Žodį „plokštumos“ vartoju todėl, kad žemėlapis paprastai suvokiamas kaip plokštuma, tačiau turint omeny, jog 1:1 mastelio žemėlapis yra identišką tam, ką reprezentuoja, teigti, kad jis yra plokščias, reikštų, kad plokščia yra ir tai, ką nurodo žemėlapis. Tuomet tai, kas yra žemėlapio paslėpta ir todėl (bent kol kas) nematoma, būtų galima įsivaizduoti tik dviejų matmenų, o ne daugiadimensijoje erdvėje, kurią tai galbūt užima. Toks priėjimas įgalintų kurti reprezentacinį žemėlapio modelį, o ne patį žemėlapi. Daug paslankesnis angliškąs plokštumos atitikmuo – *plane*. Viena iš jo reikšmių yra „platanas“, taigi plokštuma nurodo į medį, visai kitokio pobūdžio struktūrą. Nors

²⁴ Lewis Carroll, *Sylvie and Bruno Concluded*, New York: Macmillan And Co., 1893

²⁵ Hakim Bey, *The Temporary Autonomous Zone, Ontological Anarchy, Poetic Terrorism*, New York, Autonomedia, 1985

tai jau trimatė struktūra ir būtų galima manyti, kad jos pakanka žemėlapiui formuotis, medyje pasireiškia hierarchijos aspektas, kuris gali perkonfigūruoti žemėlapių elementus ir sustabdyti jo raidą. Tokiu atveju medis taptų ryšių tarp žemėlapių elementų (tekstų arba darbų) modeliu, bet ne pačiu žemėlapiu. Pabandę atsisakyti hierarchijos elemento, gauname sferą. Tai absoliučiai vienodos įtampos kūnas – bet kuri sferos vieta gali būti viršumi, apačia, šonu. Iš esmės toks skirstymas nurodo tik į sferos padėtį erdvėje, bet ne viršumi ar apačia įvardijamų jos dalių padėtį sferoje. Tarkime, žemėlapis yra sfera. Reikia nepamiršti, kad darbai ir tekstai rodo tą patį ir yra identiški tam, ką rodo, tai yra tuo pačiu metu jie yra ir tas pats, ir kažkas skirtingo. Toks santykis primena membraną, kuri tuo pačiu metu yra ir vidus, ir išorė, tačiau vidus ir išorė netampa vienu. Tokiu membranos principu sferoje galėtų atsirasti tekstai su darbais. Nesusiliedami į vieną, tuo pat metu būdami ir sferos išore, ir vidumi, tai, ką jie rodo ir tuo pačiu metu slepia, yra tarp jų. Pridėkime autonomišką – nuo žemėlapių bei jo objekto nepriklausomą – teritorijas, per kurias galbūt galėtų pasireikšti pats objektas, ir gauname sferą, kurioje slypi tai, kas pasireiškia nuo pačios sferos autonomiškose zonose. Tokia sfera turbūt ir būtų iš pusiausvyros išvesta sistema.

12 Porėmis $\wedge < \vee$

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
$\wedge$	35 psl.	64 psl.	80 psl.
$<$	62 psl.	62 psl.	88 psl.
$\vee$	72 psl.	72 psl.	88 psl.

Dailės akademijos muziejaus saugykloje, tiksliau, patalpoje prie saugyklos, radau savo pirmąjį porėmį. Jį pagaminau studijuodamas antrame kurse, 2008 metais. Sumeistravau iš storų bruselių, suveržiau daugybę medvaržčių, suklijavau medienai skirtais „Moment“ klėjais – praktiškai neišardomas. Ant jo užtrauktos drobės nutapiau savo pirmąjį abstraktų paveikslą. Dėl porėmio masyvumo ir neišardomumo jis liko studijoje. Šaltenis porėmį su darbu pradėjo naudoti pastatymams (kaip foną). Man tai patiko. Paskui porėmis dingo. Dabar atsirado Vilniaus dailės akademijos muziejuje, tik jau nebe su mano, o Ievos Gudmonaitės paveikslu (maniškio buvimo vieta iki šiol nežinoma). Užtat porėmis turi muziejaus antspaudą ir numerį. Mano darbas pateko į muziejų.

Tolimesnis veiksmų planas:

1. Surasti griežto balso menotyrininkę.
2. Įkalbėti ją paimti interviu iš su porėmio istorija susijusių žmonių:
 - Tomo Daukšos (autorius, porėmio savininkas (?))
 - Ievos Gudmonaitės (šiuo metu jos darbas yra ant porėmio)
 - Arvydo Šaltenio (tuometinis Tomo Daukšos dėstytojas, tuometinis Ievos Gudmonaitės dėstytojas, tuometinis VDA prorektorius menui; porėmį ir ant jo buvusį darbą naudojo pastatymuose)
 - Viktoro Liutkaus (tuometinis VDA muziejaus direktorius)
 - Eglės Šimkūnaitės (VDA muziejaus fondų saugotoja; įtraukė porėmį su I. Gudmonaitės darbu į registrą)
 - Lino Blažiūno (VDA muziejaus parodų architektas; tikėtina, asmuo, T. Daukšos porėmį su I. Gudmonaitės darbu pastatęs patalpoje prie saugyklos)
 - Vido Poškaus? (dabartinis VDA muziejaus direktorius)
3. Interviu nufilmuoti.
4. Iš Vilniaus dailės akademijos muziejaus pasiskolinti porėmį su darbu.

5. Atkurti porėmį – sukurti tikslią jo kopiją naudojant tokias pačias medžiagas ir priemones.
6. Išeksponuoti pasiskolintą porėmį (nugarine puse), jo reprodukciją (priekine puse), interviu vaizdo įrašus ir Vilniaus dailės akademijos muziejuje atsiradusią su porėmiu susijusią informaciją.
7. Surengti furšetą ir pakviesti visus su porėmio istorija susijusius asmenis.

13 Palanga–Vilnius ‡ ...

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
‡	35 psl.	64 psl.	82 psl.
...	48 psl.	56 psl.	82 psl.

Palanga–Vilnius. Eilinis važiavimas. Mažas nepatogus autobusiukas su ne ten, kur reikia, išlenktomis ir per arti viena kitos sumontuotomis sėdynėmis. Skirtumas tik toks, kad vairuotojas kitas nei paprastai, jis įjungia šviesas – galima skaityti. Kelionės pradžioje aš – vienintelis keleivis, tad užsiimu visą sėdynių eilę (tris vietas). Ant vienos pasidedu daiktus, o pats, kiek tai įmanoma, išsidrebiu ant kitų dviejų. Klaipėdoje įlipa dvi jaunos moteriškės. Aš atkakliai laikau užimtas vietas, apsimetu, kad moteriškių nepastebiu. Toliau važiuojame keturiose.

Skaitau knygą apie vampyrus²⁶. Abi moteriškės kažką veikia savo telefonuose, o vairuotojas gana garsiai leidžia populiariausių lietuviškos estrados dainų rinkinį. Protarpiais muziką užgožia autobusiuką talžantis lietus. Dainoms pasikartojus tiek kartų, kad jų žodžiai (nors iš visų jėgų tam priešinausi) įsėdo atmintin, priartėjame prie Kauno. Sustojame degalinėje. „Stovėsim penkias minutes“, – pasako vairuotojas ir išlipa. Visi trys keleiviai lieka savo vietose. Sustojus užgęsta šviesos. Žvalgausi pro langą. Lange atsispindi vienos iš pakeleivių telefonas. Bandau įžiūrėti, kas jame. Nesėkmingai.

Netikėtai vairuotojas pradeda siūbuoti autobusiuką. Aš apsidžiaugiu – pramogos. Paskui lyg ir spardo padangą. Per telefono atspindį lange negaliu įžiūrėti, kas vyksta. Neilgai trukus mums praneša, kad pradūrė padangą ir teks palaukti, kol ją pakeis. Visi unisonu pasakome „gerai“ ir laukiame. Autobusiukas pakyla aukštyn ir krenta žemyn, vėl kyla ir vėl krenta, vis kyla ir krenta. Pradeda lyti. Paimu didelį skaidrų skėtį oranžine rankena ir lipu lauk. Skėčio užtenka mums abiem su vairuotoju. Jis man paaiškina, kad domkratas vis nusprūsta – per mažas. Ieškome, ką galėtume po juo pakišti. Virš galvos iškėlęs skėtį gana oriai suku ratus aplink degalinę. Vairuotojas blaškosi lietaus ir nakties gaubiamoje sunkvežimių stovėjimo aikštelėje. Grįžta nešinas lentgaliais. Kiša juos po domkratu ir vėl kelia autobusiuką. Niekas nepasikeitė – autobusas pakyla ir iškart krenta. Ieškome ko nors didesnio. Kažkur tamsoje prie kontenerių vairuotojas randa medinę kaladėlę nuo europadėklo. Jos pakanka. Autobusiukas pakyla tiek, kiek reikia, domkratas cypтели ir mūsų džiaugsmas vėl krenta žemyn. Sulinko

²⁶ Viktor Pelevin, *Empire V*, Vilnius: Jotema, 2009

bjaurybė. Einame į degalinę pirkti naujo. Aš pasinaudojęs proga aplankau tualetą. Daugiau degalinėje nieko nepešame. Vairuotojas eina skolintis domkrato iš furistų, o aš lieku stovėti.

Privažiuoja automobilis (BMW), iš jo išlipa porelė ryškiaspalviais treningais apsirengusių vyriškių. Dėbteli į mane, tiksliau – į virš mano galvos kybantį skėtį. Porą kartų apėję autobusiuką ir kažką tarpusavyje aptarę per langus pradeda komunikuoti su viduje sėdinčiomis moteriškėmis. Komunikacija, matyt, buvo nesėkminga, nepatenkintais veidais dar kartą nužvelgę mane sėda į mašiną ir nuvažiuoja.

Po labai ilgo laiko grįžta vairuotojas. Šypsosi – gavo domkratą. Estai paskolino. Jo pakanka. Padanga pakeičiama, pagaliau vėl važiuojame. Važiuojant pro Lentvarį baigiu knygą. Nugalėjo gerieji vampyrai.

Vilnių pasiekiamo po vidurnakčio. Troleibusai nebevažiuoja. Išsikviečiu taksi, į Vašingtono aikštę, sakau. Kelionė baigėsi.

14 Apie tekstą 2

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
☐	69 psl.	69 psl.	101 psl.

Taigi, grįžtam prie 1:1 mastelio žemėlapiu. Kad ir kiek galvotum, sfera vis dėlto nėra problemos sprendimas. Kad ir kokie painūs buvo sakiniai, aprašantys sferą kaip 1:1 mastelio žemėlapi, pati sfera yra tiesiog per paprasta. Turiu omenyje, kad tokia sfera gali būti sudėtingesniu arba tikslesniu žemėlapiu modeliu nei anksčiau minėta plokštuma, bet ne pačiu žemėlapiu. Taip, kaip gaublys panašesnis į Žemę nei plokščias žemėlapis, bet vis tiek nėra jai identiškas. Neverta net vardyti, ko tokiai sferai trūksta, kad būtų identiška vaizduojamai teritorijai – tai pasibaigtų daugtaškiu su begale nežinomųjų. Visų pirma todėl, kad nežinoma pati teritorija ir neaišku, kokie elementai būtini žemėlapiui, kad būtų jai identiškas. Antra, 1:1 mastelis nenurodo žiūrėjimo ar patyrimo taško – lieka neaišku, iš kur, kaip ir kiek patiriama arba žiūrima. Trečia, tikėtina, kad teritorija kinta laike, tokiu atveju turi kisti ir žemėlapis, ir jo laikas. Čia būtų galima padėti daugtaškį. Ne todėl, kad liko dar kelios priežastys ir jas taip tingisi rašyti, o todėl, kad yra neaiškus jų skaičius, ir dar jos veikia kaip hidros galvos – parašai vieną, o iš jos atsiranda dvi. Po kiekvienos naujos priežasties vis sunkiau atsiminti, kodėl iš pat pradžių pradėjau jas rašyti. Priežastys tampa savitikslių ir beveik visas jas tenka ištrinti, kad būtų galima judėti toliau. Priežasčių rašymas parodo tai, kad jų skaičius gali būti neribotas, taip pat neribotos tampa ir identiško savo teritorijai žemėlapiu ypatybės. Neribotas skaičius, matyt, reiškia begalybę, o begalybė yra abstrakcija. Žengus dar vieną žingsnį, 1:1 mastelio žemėlapis tampa abstrakcija. Dabar nepasiklysti tampa neįmanoma. Greičiausiai būti šiame taške savaime reiškia būti pasiklydus.

Žemėlapis uždengia teritoriją ir paklaidina. Tiksliau – būdamas abstrakcija, identiška teritorijai, jis paverčia teritoriją abstrakcija. Paprasčiausiai todėl, kad žemėlapiu buvimas identišku teritorijai reiškia, jog teritorija taip pat yra identiška žemėlapiui, nes žemėlapis yra abstrakcija, tai ir teritorija yra abstrakcija. Visa tai galima aprašyti keliomis paprastomis lygybėmis. Taip gal aiškiau:

$ž$ – žemėlapis

t – teritorija

a – abstrakcija

$$\check{z} = t, \text{ todėl } t = \check{z}$$

$$\check{z} = \infty, \text{ todėl } t = \infty$$

$$\infty = a$$

$$\check{z} = a, \text{ todėl } t = a$$

$$a\check{z} = at$$

Gauname, kad ir žemėlapis, ir teritorija yra abstrakcijos.

Reikia nepamiršti, kad žemėlapis būdamas identišku teritorijai nėra teritorija, o teritorija nėra žemėlapis. Todėl abstrakčių lygybėje figūruoja $a\check{z}$ – žemėlapio abstrakcija ir at – teritorijos abstrakcija, o ne tiesiog abstrakcija a , ir negauname lygybės $a = a = 1$. Tiesa, teritorija gali būti naudojama kaip savęs žemėlapis (L. Carroll), kartu ir žemėlapis turbūt galėtų būti naudojamas kaip teritorija. Jau galima pastebėti, kad atsidūrėme paradoksaliajoje situacijoje, kur $\check{z} = t$, bet teritorija ir žemėlapis nėra tas pats. Gali būti, kad kažkur įsimaišė loginė klaida ir dėl to viskas susivėlė. Kitą vertus, šis tekstas apie žemėlapi taip pat yra žemėlapio dalis, tai reiškia, kad jis yra identiškas teritorijai, todėl teritorijoje turi būti tokia pat klaida (žinoma, jei ji iš tiesų yra šiame tekste). Čia atsitinka įdomus dalykas: kalbėjimas apie žemėlapi tampa žemėlapio, o žemėlapis kaip jai identiškas kuria teritoriją. Klaidingas kalbėjimas turėtų kurti klaidingą teritoriją, bet ar teritorija gali būti klaidinga? Jei ne, tuomet ir kalbėjimas negali būti klaidingas. Tokiu atveju galima kalbėti ir rašyti bet ką, bet kaip, ir tai bus teisinga. Jei galima kalbėti apie viską ir bet kaip, išeina, kad iš tiesų nebėra apie ką kalbėti. Tai yra problema, nes baigus rašyti čia ir dabar liktų per daug neaiškumų. Tam, kad būtų galima rašyti toliau, teks susikurti rašymo taisykles, kurios galėtų veikti kaip atskaitos taškai žemėlapyje.

15 Laidojimo paslaugos Θ ◇

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
Θ	35 psl.	48 psl.	86 psl.
◇	48 psl.	56 psl.	86 psl.

Ruošiamės vakarieniai. Valgysime sumuštinis su antiena – likučiai po Kalėdų ir Naujųjų metų. Ant stalo šiočia tokia netvarka. Prikrauta popieriaus lapelių: pernykščiai parduotuvių čekiai, kažkokie rašteliai, piešinukai, šiaip skiautės. Lapeliai mane suerzina, tad nutariu visus išmesti. Vienas iš jų patraukia mano dėmesį – labai jau kruopščiai sulankstytas. A4 formato lapas perlenktas į 6 dalis, o tada išilgai lenktas per pusę ir dar kartą per pusę. Išlankstau. Sąskaita už laidojimo paslaugas. Viršutiniame kairiajame kampe – trys juodi kryžiai. Data: 2015-10-14. Astos klausiu, ar kas numirė. Atsako, kad ne. Tada klausiu, iš kur šitas, ir rodu lapą. Ji nežino, bet iškart randa velionės vardą ir pavardę. Mes jos nepažinojome. Sąskaitą sulankstau taip, kaip buvo, ir dedu į stalčių. Vėliau panagrinėsiu. Labai kruopščiai nusiplaunu rankas, abu kimbame į sumuštinis. Skanūs.

Vėl išlankstau sąskaitą. Velionė – Raimonda Bateikaitė. Jos tikrai nepažįstu. Randu užsakovę, jos taip pat, atrodo, nežinau. Sąskaitoje pateikta lentelė su paslaugomis ir kainomis, nurodytas laikas, kada vyks kremavimas. Yra net laidojimo namų telefonas. Tai niekaip nepadeda suprasti, iš kur mūsų namuose atsirado šitas lapas. Į „Google“ vedu velionės vardą ir pavardę. Pasirodo, buvo grafikė, tapytoja. Galimybių amplitudė susiaurėja – matyt, sąskaitą namo parnešiau aš. Klausimas tik, kaip ji įsimaišė tarp mano popierių. Naršau toliau, galbūt rasiu kokių nors užuominų. Parodos „Menas namams“, atsidariusios 2012 m. balandžio 19 d. „Domus galerijoje“, kataloge randu, jog 1987 m. Valstybiniame dailės institute Bateikaitė baigė grafiką, buvo Lietuvos dailininkų sąjungos narė, iki katalogo sudarymo surengė 12 personalinių parodų ir dirbo tapybos, grafikos ir knygų iliustravimo srityse. Taip pat randu, kad 2008 metų rugsėjį dalyvavo menininkų kūrybinėje stovykloje „Kvietkinės Aidas 2008“. Ten nutapė tris peizažus su medžiais ir vieną saulėgrąžą. Dar randu, jog Bateikaitė už savo sukurtus estampus minima Perpetuos Dumšienės knygoje apie poeto Antano Kalanavičiaus gyvenimą „Dulkėto erškėčio ugnį“. 2009 metais velionė dalyvavo tuo metu „Domus galerijos“ antrame aukšte naujai duris atvėrusioje meno galerijoje „Ottimo“ vykusiame parodoje „3+1“. Ten ji eksponavo praėjusios vasaros pleneruose sukurtus darbus. Labdaringo aukciono metu už 173,77 euro buvo parduodamas 2009 m. tapytas Raimondos Bateikaitės darbas pavadinimu

„Nostalgija“, darbas nebuvo nupirktas. 2015 m. spalio 1 d. Lietuvos Respublikos kultūros ministerija Bateikaitei skyrė išmoką už kūrybines prastovas.

Visa tai sužinojęs niekuo nepriartėjau prie atsakymo į klausimą, iš kur gavau Raimondos Bateikaitės laidojimo paslaugų sąskaitą? Žodžiu, darbas buvo bergždžias.

Galimi tolimesni veiksmai:

1. Sekti laidojimo paslaugų užsakovę.
2. Dėti skelbimą į laikraštį, jog radau sąskaitą ir esu pasirengęs ją grąžinti už paaiškinimą, iš kur ją gavau.
3. Tikėtis, kad atsitiktinai sąskaitos savininkas perskaitys šį tekstą ir kreipsis į mane dėl jos grąžinimo.
4. Saugiai paslėpti sąskaitą ateities kartoms.
5. Numoti į šį reikalą ir sunaikinti sąskaitą.

Pirmas ir antras veiksmai atmetami. Jei po 2016 m. sausio 20-ąją vykusio doktorantų seminaro sąskaitos savininkas neatsiras, bus renkama iš ketvirto ir penkto veiksmų.

16 Prožektorius – kolonėlė ^ >

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
^	35 psl.	72 psl.	88 psl.
>	35 psl.	72 psl.	95 psl.

Keturi taktiniai prožektoriai su *cree xm-l t6 LED* lemputėmis ir galimybe fokusuoti spindulį pritvirtinami prie stovo ir nukreipiami į vieną tašką sienoje. Šviesa fokusuojama į kvadratą. Šviesos kvadrato įmontuojami keturi saulės kolektoriai. Kolektoriai jungiami į srovės stiprintuvą, o iš jo į keturias ant tokio paties stovo kaip prožektoriai sumontuotas garso kolonėlės. Prie kolonėlių pritvirtinami keturi mikrofonai. Jie jungiami į srovės stiprintuvą, iš jo – į prožektorius.

Prožektoriai apšviečia kolektorius. Kolektoriai gamina elektros energiją. Stiprintuvas sustiprina kolektorių pagamintą energiją ir perduoda ją garso kolonėlėms. Kolonėlės skleidžia garsą. Mikrofonai sugauna garsą – gamina elektros energiją. Mikrofonų pagaminta energija sustiprinama stiprintuvu ir perduodama prožektoriams. Prožektoriai apšviečia kolektorius. Ciklas kartojasi.

Tai darbas, kuriame šviesa gamina garsą, o garsas gamina šviesą. Taigi, šviesa virsta garsu, o garsas – šviesa. Jei šiek tiek ištempime šią mintį, gausime, jog šviesa yra identiška garsui ir atvirkščiai. Dar kiek pratempę tą pačią mintį galime gauti, kad šviesa ir garsas yra vienas kitam lygūs. Taigi, garsas ir šviesa yra tas pats ir kartu skirtingi. Žinoma, tam, kad galėtume taip galvoti, reikia nepaisyti srovės stiprintuvo ir įsivaizduoti, kad sistema veikia idealiomis sąlygomis, tai yra nepraranda energijos.

Tokia situacija primena *Turritopsis dohrnii* medūzos gyvenimo ciklą:

1. Suaugusi medūza (patelė) išleidžia į vandenį kiaušinėlius.
2. Suaugusi medūza (patinas) apvaisina kiaušinėlius.
3. Iš kiaušinėlio išsivysto lervutė, kuri prisitvirtina prie jūros dugno.
4. Iš lervutės išauga polipas.
5. Polipas užaugina medūzas.
6. Išneršusi suaugusi medūza, užuot mirusi, numeta čiuptuvėlius, nusileidžia ant dugno ir tampa polipu.
7. Polipas užaugina medūzas.

Iš esmės medūza klonuojasi. Genetiniu požiūriu visos iš šeštame etape aprašyto polipo užaugusios medūzos yra ta pati medūza, kuri virto polipu. Kitą vertus, nauja medūza turi naują kūną, todėl ji nėra ta pati senoji medūza. Polipas elgiasi panašiai į augalą – iš aplinkos gauna reikiamas medžiagas naujoms medūzoms auginti. Galvojant, kad šviesos virtimas garsu ir atvirkščiai atkartoja medūzos klonavimosi ciklą, srovės stiprintuvas sistemoje pasiteisina, nes jis veikia kaip polipas – surenka už sistemos ribų esančią energiją ir ją perduoda sistemai, taip kompensuodamas virsmo metu prarandamą energiją. Elektroninė sistema pradeda veikti kaip biologinė sistema.

17 Pušys † ‡ † ...

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
‡	46 psl.	46 psl.	92 psl.
†	35 psl.	74 psl.	86 psl.
†	82 psl.	82 psl.	92 psl.
...	48 psl.	74 psl.	92 psl.

Pasivaikščiojimas Palangos botanikos parke. Kartu eina Ciūcė, jai uždėtas pasivaikščiojimams skirtas rožinis antkaklis. Ciūcė – paprastos išvaizdos šunytė kiek pakrikusiais nervais. Pirus neina – pavasaris, anksti ryte išbėgo savais reikalais, grįš vėlai vakare arba po poros dienų, kaip jau jam pasiseks. Tokie yra gyvenimo kurorte ne sezonu privalumai – šunys gali vaikščioti patys. Be Pirio Ciūcė nežino kaip elgtis: blaškosi, lenda po kojomis, atsilieka ir iškart pasiklysta, todėl iki parko eina prisegta prie tokio pat kaip antkaklis ryškiai rožinio pavadėlio. Pavadėlio koncepcija jai, beje, taip pat ne visai suprantama, ypač einant per gatvę.

Vienai ar kitaip mes jau parke. Čia ramu, nė vieno žmogaus. Vingiuojam takeliais. Vietomis jie patižę ir slidūs. Einame įprastu maršrutu – Meilės alėja iki Birutės kalno, tada palei jūrą, pro žydų genocido vietą, ties antruoju prūdu darome lanką, aplenkiamo rūmus, buvusiu slaptu takeliu išlendame prie rotundos ir Birutės alėja grįžtame namo. Šį pavasarį parko darbuotojai priplovė storų pušų. Gaila. Gražios buvo. Meilės alėjos pabaigoje auganti pasvirusi pušis taip pat pažymėta pjauti už Ciūcės antkaklį ryškesniu rožiniu tašku. Nufotografuoju ją atsisveikindamas. Taip pat nufotografuoju ir jau išguldytas pušis. Sutemus, matyt, išprovokuotas to ryškiai rožinio taško, atgimus tapytojo entuziazmui, grįžtu prie pažymėtosios pušies ir samanų kuokštu užmaskuoju ženklimą. Samanas prie pušies priklįjuoju „Moment“ klėjais.

Kitos dienos rytą susikuriu naują elektroninio pašto dėžutę, parašau labai dramatišką laišką su krisleliu sąmokslo teorijos, prisegu kelias iškirstų pušų nuotraukas ir išsiunčiu visiems laikraščiams, kuriuos tuo metu atsimenu. Čia iškart turiu paminėti, jog pilietinis aktyvizmas nėra tai, kuo šiaip užsiimu, man daug priimtinau skųstis tuo, kas nepatinka, nei bandyti tai pakeisti. Be to, pušys jau išguldytos ir keli straipsneliai jų neataugins. Iš esmės tai dariau vedinas smalsumo, įdomu pažiūrėti, kas iš to išeis. Dar, žinoma, yra ir keršto elementas. Nes sunaikino tai, kas man buvo sava, su kuo užaugau ir ką mėgdavau pamatyti grįžęs namo.

O laiškas buvo toks:

Sveiki,

šį šeštadienį išsiruošėme pasivaikščioti po Palangos botanikos parką ir išvydome kraupų vaizdą – parke kertamos šimtametės reliktinės pušys.

Apžiūrėję nupjautas pušis ir jų kelmus įsitikinome, kad jos buvo sveikos – buvo žalios ir neturėjo puvinių. Kiek ilgiau pavaikščioję, nuošalioje vietoje pamatėme tvarkingai sukrautus šimtamečių pušų kamienus, jie buvo supjauti po 6 metrus, tai – ilgis, kurį patogų apdoroti lentpjūvėse. Kilo įtarimas, jog kažkam tiesiog prireikė medienos. Ekskursijos po Palangos botanikos parką metu ankstesnysis parko direktorius aiškino, kad šios pušys yra labai vertingos reliktinės pušys, menančios Tiškevičių laikus ir formuojančios botanikos parko veidą, todėl nesant būtinybei (tik nudžiūvus ar susirgus) jokių būdu nėra pjaunamos. Šiuo atveju pušys buvo sveikos, taigi jų tikrai nebuvo būtina pjauti. Taip pat argumentas, jog taip atkuriamas Andre suprojektuotas parkas, šiuo atveju negali veikti, nes pušys yra labai senos ir tuo metu jau augo.

Taigi, priežastis, kodėl Palangos botanikos parke pjaunamos šios pušys, yra neaiški. Baisiausia yra tai, jog dar matėme pjovimui paženklintų šimtamečių pušų.

Baisu ir liūdna yra tai, kad dėl neatsakingo elgesio Palangos botanikos parkas praranda savo veidą ir grožį.

Laikraščiai ir portalai, kuriems išsiunčiau laišką:

1. „Palangos tiltas“
2. „Vakarinė Palanga“
3. „Vakarų ekspresas“
4. „Respublika“
5. „Vakaro žinios“
6. „15min“
7. „Lietuvos rytas“
8. „Delfi“

Po poros dienų nuėjom pažiūrėti, kaip laikosi užmaskuotoji pušis. Sutikom patį parko direktoriaus pavaduotoją. Jis Meilės alėja vedėsi keletą darbininkų ir pirštu rodė (tokiais pat rožiniais taškais) retinti pažymėtas jaunas pušes. Kaip jam bus! Prieis prie pušies, ištis pirštą, o taško nėra. Juk pats ženklino. Prisimena, kad ženklino, bet nėra. Ir ką jis galvos? Kaip elgsis?

Ar nupjaus ir nepaženklintą, ar paliks? O gal nukrapštys samanais ir atras? Ar susinervins? Gal pakils kraujo spaudimas? O gal juoksis?

Laikraščiai, sureagavę į mano laišką ir išspausdinę straipsnius (nuo anksčiausiai iki vėliausiai pasirodžiusio):

1. „Palangos tiltas“
2. „Vakarų ekspresas“
3. „Delfi“
4. „Respublika“
5. „Vakarinė Palanga“

Pirmasis straipsnis pasirodė vasario 29 d., paskutinis – kovo 4 d. Po straipsnį kiekvienai darbo dienai. Tiesa, „Vakarų ekspreso“ ir „Delfi“ straipsniai pasirodė tą pačią kovo 1 dieną (vienas ryte, kitas vakare), o „Respublika“ savąjį išleido kovo 3-iąją, taigi viena diena buvo laisva, davė atsikvėpti. Taip dar geriau, jau manė, kad viskas pasibaigė, ir staiga bam!

„Delfi“ mano laiškas buvo labai iškraipytas (matyt, dramatizmo, su kuriuo jį parašiau, nepakako).

„Kai Palangos botanikos parke pamatėme iškirstas šimtmetes pušis, kone širdis sustojo. Apžiūrėję nupjautas pušis ir jų kelmus įsitikinome, kad jos buvo sveikos – neturėjo jokių puvinų. Nesuprantame, kaip taip galima elgtis?“ – piktinosi skaitytojas.²⁷

„Respublika“ vietoj mano atsiųstų nuotraukų įdėjo plynai iškirsto miško fotografiją su prierašu: „Palangos botanikos parke nukirstos pušys virs suoliukais“²⁸. Ta nuotrauka su prierašu labai juokingai atrodo, tarsi Palangos parkas būtų iškirstas plynai. Jei kada skaitysiu jų parengtą straipsnį, reikės tai turėti omenyje.

Sekant straipsnius buvo galima pastebėti, kaip keitėsi parko vadovų tonas. Kaip jis švelnėjo ir iš piktinimosi peraugo į džiaugsmą ir dėkingumą, jog parko lankytojai neabejingi tam, kas jame vyksta. Pirmuosiuose straipsniuose į laiško autorių buvo žiūrima kaip į nieko neišmanantį praeivį, kuris be reikalo kišasi į specialistų reikalus, o paskutiniame jau net apsvaigsta galimybė, kad laiško autorius yra rimtas aplinkosaugos, miškotvarkos specialistas.

²⁷ Virginija Spurytė, „Atėjus į parką vaizdai pervers širdį“, in: *Delfi*, 2016

²⁸ Darius Čiužauskas, „Palangos botanikos parke nukirstos pušys virs suoliukais“, in: *Respublika*, 2016

Žmogus, atsiuntęs žurnalistams savo užfiksuotus pastebėjimus, pageidavo likti nežinomas – ne tik nepasirašė savo vardo, pavardės, o ir specialiai šiam tikslui susikūrė elektroninį adresą. Su specialistais aptariant klausimą tai tapo reikšmingu faktu: liko neaišku, ar tai tik eilinis parko lankytojas, o gal rimtas aplinkosaugos, miškotvarkos specialistas.²⁹

Per penkias dienas iš neišmanančio žioplio tapau galbūt specialistu. Tokia mano transformacija turbūt nemažai nervų kainavo tikriesiems specialistams. Pjovimo darbai baigėsi, o paslėptoji pušis tebestovi.

Praėjus dešimčiai dienų po paskutinio straipsnio „Palangos tilte“ pasirodė straipsnis apie dabartinį parko direktoriaus pavaduotoją – miškininką, Palangos miesto tarybos narį (tą, kuris pirštu rodė į paženklintas pušes), apie tai, kaip jis myli parką, medžius ir rankomis pernešinėjo skruzdėlynus³⁰. Taip baigėsi istorija apie pušų kirtimą.

²⁹ Straipsnis nebeprieinamas: <<http://www.vakarinepalanga.lt/lt/laikrastis/kurortas/?id=7004>>

³⁰ Linas Jegelevičius, „Palanga taptų labiau harmoninga, žalia, jei turėtume kraštovaizdžio architektą“, in: *Palangos tiltas*, 2016

18 Apie parodą „Si:said“ galerijoje ir Vytauto Mačernio kapą ☉ ‡ ◇

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
☉	35 psl.	78 psl.	115 psl.
‡	35 psl.	78 psl.	89 psl.
◇	48 psl.	78 psl.	86 psl.

Vasario 26 dieną³¹ Klaipėdos „Si:said“ galerijoje atsidarė mano paroda. Atidaryme žmonių buvo nelabai daug, bet jie buvo ilgai. Nesiskirstė tol, kol baigėsi vynas, ir paskui dar kažko trypė. Žodžiu, veiksmas vyko, kol nebeliko apie ką šnekėti, tada buvo bandoma tą patį aptarti antrą, trečią, ketvirtą kartą. Galiausiai ir žiūrovams viskas atsibodo ir buvo galima važiuoti namo. Atidarymai, būna, išvargina, bet šita istorija ne apie tai, kaip sunku atidaryti parodą, o apie tai, kaip sunku kartais tą atidarytą parodą rasti.

Galerija ne per seniausiai persikėlė į naujas patalpas Daržų gatvėje Dailės akademijai priklausančiame pastate prie Klaipėdos kultūrų komunikacijų centro – atsidūrė Klaipėdos kultūrinio gyvenimo šerdyje. Šiek tiek nukrypus nuo temos, galima pastebėti agronomines nedidelių šiuolaikiniam menui skirtų erdvių geografijos tendencijas – maždaug tuo pačiu metu buvusi „Malonioji 6“ persikėlė į Sodų gatvę. Prieš mano parodos atidarymą Dailės akademija pradėjo pastatą remontuoti. Čia ir prasidėjo visas įdomumas. Paroda atsidarė, apie ją buvo paskelbta ir žmonės pradėjo eiti. Tik nelabai jiems sekėsi. Dalis lankytojų nerasdavo pastato, kiti nerasdavo įėjimo (kartais statybininkai užkraudavo jį atliekomis). Mano draugas sėkmingai rado ir pastatą, ir įėjimą, bet viduje pasiklydo – dėl remonto kažko nerado. Dar kiti aplankydavo Kultūrų komunikacijų centrą, „Baroti“ galeriją arba dar ką nors ir mano parodos nerasdavo. Kelio atkarpoje nuo namų iki parodos vis ko nors nerasdavo ir nepasiekdavo tikslo. Tarsi erzindama tuos, kurie nerado, galerija reguliariai paskleisdavo parodos nuotraukų ar pasidalindavo kokia žinute, komentaru. Štai žiūrėkit, kokia paroda, o jūs nerandat.

Dabar tai rašydamas negaliu neprisiminti savo mėgstamiausio lietuvių poeto Vytauto Mačernio. Ne dėl jo poezijos, bet dėl jo kapo. Eilinąkart važinėdami po Žemaitiją atradome trijų literatų užėigą – žalią namą su lenta, kurioje žemaitiškai užrašyta, kad čia dažnai rinkdavosi trys literatai – Mačernis ir dar du, kurių dabar nepamenu. Netoli užėigos stovi dar viena lenta, kurioje įrėžta, jog toje vietoje 1944 m. spalio 7 d. sprogus artilerijos sviediniui poetas buvo mirtinai sužeistas. Kai pamatėme nuorodą į Mačernio kapą, susidomėjimas jau

³¹ 2016 metai

buvo toks didelis, kad nebegalėjome jo neaplankyti. Išsukame iš plento, kiek pavažiavę aptinkame dar vieną nuorodą, vingiuojame per eglyną, kol išvažiuojame į laukus. Ten įrengta mašinų stovėjimo aikštelė, yra stendas. Priešais mus siūbuoja tamsiai žalias bulvių laikas, kiek tolėliau sodyba, loja šunys. Įdomu, ar yra ryšys tarp Lietuvos literatų laidojimo vietų ir žemės ūkio? Stende parašyta, kad Mačernis palaidotas vaizdingoje vietoje prie Šarnelės upelio. Kapo nematyti, upelio taip pat. Nėra jokio takelio, tik bulvės žaliuoja ir šunys loja. Grįžtame į plentą ir iš naujo bandome atrasti Mačernio kapą. Privažiuojame tas pačias bulves. Bandome dar kartą. Bulvės. Nebesekame nuorodomis, važiuojame mišku toliau ir išlindę į lauką pamatome bulves. Visur bulvės. Namo važiuojame taip ir neradę kapo. Pravažiuojame Motiejaus Valančiaus sodybą – muziejų. Ten kabo užrašas: „Bulvelė – žemės karalienė!“ Vėl kartojasi daržininkystės tema. Perskaičius tą užrašą, Vytautas Mačernis man tapo lietuvių liaudies didvyriu ir visų laikų geriausiu lietuvių poetu. Nuo to laiko praėjo daugiau nei dešimt metų, kad ir kiek kartų važiuotum prie Mačernio kapo, jo taip ir nepavyko pamatyti.

Kovo 25 dieną paroda užsidaro.

19 Darbas ne personalinei parodai $\wedge < \vee$

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
$\wedge$	35 psl.	80 psl.	89 psl.
$<$	62 psl.	72 psl.	89 psl.
$\vee$	72 psl.	72 psl.	89 psl.

Ant grindų prie sienos padėta juoda dėžė. Iš dėžės eina į elektros lizdą įkištas laidas, bet dėžė nieko nedaro. Tiesiog stovi. Parodos lankytojai praeina pro šalį galbūt net nesuprasdami, jog tai darbas, apžiūrinėja kitų autorių kūrinius. Staiga galerijoje dingsta elektra. Užgęsta šviesos, nutyla garsai, užtemsta televizoriai. Užsižiebia dėžėje įmontuota, bet prieš tai buvusi nepastebima mažutė LED lemputė ir pasigirsta muzika. Dabar garsu ir maža šviesele dėžė prie savęs vilioja žiūrovus. Kaip plaštakes. Dabar tai vienintelis parodoje veikiantis darbas.

Aptemusiomis salėmis pražingsniuoja prižiūrėtojas (tikėtina, susierzinęs). Įjungia elektros saugiklius ir viskas grįžta į ankstesnės vėžes – dėžė užgęsta, muzika nutyla, o kitų autorių darbai vėl pradeda veikti (bent jau turėtų).

Vėl einu pas akademijos elektroniką. Pasakoju, ko man reikia, o jis išplėtęs akis žiūri į mane. Elektros saugiklių išmušti jis negali. Ilgai kalbamės. Galiausiai randam išeitį – bus dvi dėžės. Viena dėžė stovės ekspozicinėse erdvėse ir švies, gros arba nedarys nieko. Ji įsijungs tinkle dingus elektros srovei. Antra dėžė bus pritvirtinta prie elektros saugiklių ir kas tam tikrą laiką mechaniškai juos išjungs. Galerijos prižiūrėtojas turės nueiti ir įjungti saugiklius. Dėl to jis turėtų būti gana stipriai susierzinęs, bet tai – tik šalutinis šio darbo produktas.

20 Paulo perkalbėjimas, Išnykimas $\wedge < \vee - \text{☼} \ddagger$

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
$\wedge$	35 psl.	88 psl.	95 psl.
$<$	62 psl.	88 psl.	134 psl.
$\vee$	72 psl.	88 psl.	89 psl.
–	89 psl.	89 psl.	89 psl.
☼	64 psl.	64 psl.	105 psl.
‡	35 psl.	86 psl.	115 psl.

2009 m. rugsėjo 25 d. Šiuolaikinio meno centre atsidarė X Baltijos tarptautinio meno trienalė „Miesto istorijos“. Tuo metu ruošiausi pradėti antrą tapybos kursą. Save laikiau tapytoju „tikraja“ to žodžio prasme – tapyba dėl tapybos, kompozicija dėl kompozicijos, plokštuma dėl plokštumos. Visos kitos kūrybos apraiškos, išskyrus tapybą, buvo antrame plane. Kad ir kaip būtų, į trienalės atidarymąėjau su dideliu smalsumu. Vos užlipęs ŠMC laiptais pamačiau Paulo Ramirezo Jonaso kūrinį „Išnykimas“³². Tai – lango fone iš plytelių, akmenų ir betono nuolaužų pastatyta neaukšta sienelė su pora į šonus atsikišusių kontraforsų. Už jos, pilkų aliuminio vertikalių į devynias dalis padalytame lange, priklijuotos devynios skrajutės. „Nesąmonė“, – pamaniau. Vis dėl to apėjau sienelę, kad perskaityčiau, kas rašoma skrajutėse. Jei tiksliai pamenu, tai buvo A3 formato popieriaus lapai, kurių vieną pusę užėmė mieste pamestos plytos fotografija, kitą – tekstas ir kaip gatvės skelbimuose nuplėšti paruošti užrašai „Rado“. Skelbimo tekstas mane suintrigavo:

Tai seniai užmiršta istorija. Dingo pastatas. Jo liekanos išdraikytos po miestą. Atskiromis dalimis įvairiose vietose. Bet niekas nepamena, kaip tas dalis sujungti. Galime pabandyti atstatyti buvusią visumą. Jei surasite bent vieną dingusio pastato plytą, atneškite ją į ŠMC.³³

Nusprendžiu būtinai atrasti ir atnešti bent vieną plytą.

Žengęs vos kelis žingsnius, pamatau dar vieną, kiek mažesnę, iš plytų ir akmenų sukrautą sienelę. Šią sukrovė Darius Mikšys. Sienelės pavadinimas – „Paulo perkalbėjimas“³⁴. Čia jau pasidaro visai įdomu. Pasirodo, Mikšys buvo pakviestas būti Paulo Ramirezo Jonaso asistentu

³² Paul Ramirez Jonas, *Išnykimas*, 2009

³³ Greta Paulo Ramirezo Jonaso akmenų sienelės kabėjusiose skrajutėse parašytas tekstas

³⁴ Darius Mikšys, *Paulo perkalbėjimas*, 2009

ir turėjo vykti į Niujorką bei netiesiogiai supažindinti Joną su Vilniumi. Užuo vykęs į Niujorką, Mikšys įkalbėjo Joną atvykti į Vilnių. Dalyvaudamas kuriant meninį projektą Mikšys taip susižavėjo būsimu kūrinium, jog nutarė toje pačioje parodoje eksponuoti jo kopiją.

Prisidengęs parodos atidarymo šurmuliui nuo Mikšio sienelės viršaus paimu septynis mažus akmenukus ir pernešu juos į Jonaso sienelę. Sudėjęs akmenukus, nuo vieno iš skelbimų nuplėšiu septynis užrašus „Rado“ (visus skelbimo užrašus). Suprantu, kad nebeliko jokios kitos išeities, tik pernešti visus Mikšio sienelės akmenis į Jonaso sienelę. Grįžtu prie „Paulo perkalbėjimo“, bet daugiau akmenų paimti nepasiryžtu. Likę akmenys daug didesni už tuos, kuriuos paėmiau, todėl pabūgstu, kad antrą kartą iš eilės atliekamas pernešimo manevras gali patraukti kieno nors dėmesį. Apsvarstau galimybę akmenis pernešti oficialiai, tai yra susitarti, kad leistų tai padaryti. Šį planą beveik iškart atmetu. Taip pat atmetu galimybę paprašyti kieno nors pagalbos nešiojant akmenis, nusprendžiu, kad visus iki vieno turiu pernešti pats, už kiekvieną akmenį nusiplėšti lapelį su užrašu „Rado“ ir niekas apie tai neturi sužinoti. Suskaičiuoju likusius akmenis. 108, su mano jau perneštais – 115. Gerokai daugiau nei užrašų „Rado“. Dabar (įskaitant tuos septynis, kuriuos nuplėšiau) yra 63 užrašai, taigi trūksta dar 52. Reikia mažiausiai aštuonių papildomų skelbimų, tuomet keturi užrašai liktų kitiems parodos lankytojams. Tikiuosi, ŠMC keis nuplėšytus skelbimus naujais. Skaičiuoju toliau. Paroda veiks 49 dienas, išmetę pirmadienius, gauname 41 dieną visiems akmenims pernešti. Apskaičiuoju, jog kasdien turiu pernešti po maždaug tris akmenis, tokiu atveju perneščiau aštuoniais akmenimis per daug. Turint omenyje tai, jog per atidarymą pernešiau keturiais akmenimis daugiau nei reikėtų, išeina, kad turiu dvylika laisvų akmenų, taigi šešis kartus galėsiu nešti po vieną akmenį. Tai bus labai gerai pernešant didžiuosius. Dar nusprendžiu, jog saugumo sumetimais į ŠMC turiu eiti apsirengęs vis kitais, niekuo neišsiskiriančiais drabužiais, o nešimo veiksmą atlikti tik kartą per dieną ir vis kitu laiku. Prieš išeidamas susirandu nuo stebėjimo kamerų saugiausią kelią. Neįtikėtina, tačiau į „Paulo perkalbėjimą“ nebuvo nukreipta nė viena kamera. Kitos dienos rytą pereinu dėvėtų drabužių parduotuves, perku juos kilogramais. Labai sėkmingai nusiperku maždaug 12,5 kg drabužių. Namie juos išrūšioju. Netinkami keliauja į studiją, bus naudojami teptukams valyti. Du kartus pernešti panaudoti drabužiai taip pat keliaus į studiją. Tarp pirkinių randu mėlynai baltai dryžuotą frotinį chalātą be rankovių, ateinančius dvejus metus jis bus mano darbinis drabužis tapant.

Tos pačios dienos popietę apsirengiu naujais drabužiais ir einu į ŠMC. Kurį laiką trypiu prie durų nesiryždamas eiti vidun. Kai galiausiai įeinu ir užlipu laiptais, pamatau dvi prie Jonaso darbo ant kėdučių įsitačiusias ir smagiai besišnekučiuojančias budėtojas. Pirma diena ir iškart nesklandumai. Laukiu, kol budėtojos paliks savo postą, o kad nesukelčiau per daug

įtarimo, vaikštau po ŠMC ir apžiūrinėju darbus. Pagaliau jos persikrausto į didžiąją salę. Nuo Mikšio sienelės nuimu tris akmenis, sukraunu juos vieną ant kito (sustatau tokį bokštelį) ir kiek galėdamas greičiau pernešu. Kiekvienam akmeniui surandu vietą Jonaso sienelėje ir nuplėšiu tris užrašus „Rado“. Skubiai pasišalinu iš ŠMC. Pernešimas pavyko. Liko tai pakartoti dar 39 kartus ir planas bus įvykdytas.

Vėliau pernešant akmenis jokių didesnių nesklandumų neiškilo. Dažniausiai tiesiog ateidavau, niekieno netrukdomas atlikdavau savo darbą ir išeidavau. Kartais tekdavo palaukti, kol budėtojos pasitrauks iš regos lauko, bet tai tapo įprastu ir streso nekeliančiu dalyku. Kol laukdavau, skaitydavau kūrinių aprašymus. ŠMC vis keisdavo nuplėšytus plakatus naujais, tad baimintis, kad pritrūks lapelių, nebereikėjo. Vieną kartą netyčia pataikiau į ekskursiją, pasiklausiau apie jau gerokai sumenkusią Mikšio sienelę ir kaip reikiant pailgėjusią Jonaso sieną. Ekskursijai pasibaigus pernešiau tris akmenis iš Mikšio sienelės į Jonaso. Keisčiausia, jog niekas nekreipė dėmesio į tai, kad Mikšio sienelė po truputį nyksta. Vienu metu ŠMC darbuotojų ir paties menininko abejingumas šiam procesui buvo pradėjęs kelti įtarimą, jog to buvo tikimasi nuo pat pradžių, tačiau nusprendžiau per daug dėl to nesijaudinti. Artėjant pabaigai pernešimas tapo kiek sudėtingesnis, nes apatiniuose sienelės sluoksniuose buvo sukrauti gana dideli ir sunkūs cemento gabalai. „Paulo perkalbėjimas“ savo mase ėmė priešintis išnykimui.

2009 m. lapkričio 22 d. pernešiau paskutinį akmenį ir nuplėšiau šimtas penkioliktą užrašą „Rado“. „Paulo perkalbėjimas“ išnyko. Visus lapelius sudėjau į voką, ant jo užrašiau „Dariui Mikšiui“ ir palikau ŠMC kasoje. Su Dariumi Mikšiu nuo tada nė karto nesikalbėjome. „Paulo perkalbėjimas“ vėl atsirado 2010 m. ŠMC vykusioje parodoje „Lietuvos dailė 2000–2010: dešimt metų“. Kertinis sienelės akmuo buvo nepakeliamai didelis.

21 Pušys 2 || ‡ ...

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
	46 psl.	82 psl.	125 psl.
‡	48 psl.	54 psl.	137 psl.
†	82 psl.	82 psl.	125 psl.
...	48 psl.	82 psl.	103 psl.

Iškirstų pušų istorija taip paprastai pasibaigti negalėjo. Taip daug pastangų buvo įdėta į pasvirusios pušies slėpimą, laiško siuntimą laikraščiams ir straipsnių apie kertamas pušis sekimą, jog nebebuvo galima tiesiog imti ir taip lengvai šio reikalo palikti. Pilietinė akcija virto tyrimu. Mano mama buvo paprašyta nueiti į Palangos miesto biblioteką ir pusiau slapta surinkti kuo daugiau gandų apie pušų kirtimo istorijos veikėjus. Tai, ką pavyko sužinoti iš vizito į Palangos miesto viešąją biblioteką:

1. Palangos botanikos parko direktoriaus pavaduotojas-miškininkas yra Palangos miesto tarybos narys.
2. Palangos botanikos parko direktoriaus pavaduotojas-miškininkas priklauso Lietuvos krikščionių demokratų partijai.
3. Laikraščio „Palangos tiltas“ redaktorius yra Linas Jegelevičius. Jo politiniai ir finansiniai ryšiai nežinomi.
4. Laikraštis „Palangos tiltas“ puolė Liberalų partijos narį Raimundą Palaitį.
5. Laikraščio „Vakarinė Palanga“ redaktorė yra Tamara Zaicava.
6. Laikraštis „Vakarinė Palanga“ buvo finansuojamas Konservatorių partijos. Ar dabar kas nors laikraštį finansuoja, nėra žinoma.
7. Diedukas įniko žiūrėti pornografiją Palangos miesto viešosios bibliotekos Vaikų skyriuje. Bibliotekininkės su juo nesusitvarko.

Gauta informacija šiuo metu niekur neveda. Galbūt toliau vystant gandų sekimą ir surinkus daugiau žinių apie šios istorijos veikėjus, bus galima aptikti jų tarpusavio ryšius, tačiau kol kas aiškių sąsajų tarp veikėjų išvelgti nepavyksta. Kita vertus, gauta informacija nepaneigė galimo pušų kirtimo istorijos veikėjų interesų susikirtimo.

Neturint pakankamai informacijos, vienintelis kelias liko per asmeninę patirtį išsiaiškinti, kas per žmogus yra pagrindinis istorijos veikėjas – pirštu į paženklintas pušis rodęs Palangos

botanikos parko direktoriaus pavaduotojas-miškininkas. Proga tai padaryti pasitaikė balandžio pabaigoje.

Savaitgaliui parvykau į Palangą. Buvo saulėtas, be vėjo oras, tad su tėvais nuvažiavome į sodybą apžiūrėti bičių. Šalia vieno iš avilių įsikūrė rudosios miškinės skruzdėlės. Jos iš smulkių beržo šakelių susikrovė nedidelį skruzdėlyną ir pramynė takelį iki avilio. Avilio kojomis lipo aukštyn ir pro laktą lindo į vidų. Bitės tuo buvo visai nepatenkintos – piktos užė aplink avilį ir puolė visus, kas tik prisiartindavo. Buvo būtina pašalinti skruzdes. Kaip atsikratyti skruzdžių, išmokau iš senelio (tiesą sakant, taip galima atsikratyti beveik bet kuo, kas kelia nepatogumų): skruzdėlyną reikia sulaistyti koku nors degiu skysčiu, nesvarbu, ar tai benzinas, ar dyzelinas, ar žibalas, svarbu, kad susigertų iki pat skruzdėlyno dugno, ir tada padegti. Tokiu būdu esam sėkmingai kovoję su skruzdėlėmis, širšėmis, vyšnių lapus graužiančiais kirminais, senomis knygomis, nebereikalingu foteliu, nebenaudojama šuns būda ir dar daug kuo. Tai – vienas efektyviausių man žinomų būdų ko nors atsikratyti. Prie avilio įsikūrusių skruzdėlių turėjo laukti pražūtis benzino liepsnoje, tačiau šį kartą joms pasisėkė. Jos bus eksperimento dalyvės. Išbandysiu straipsnyje apie Palangos parko direktoriaus pavaduotoją jo paties papasakotą skruzdžių perkėlimo būdą. Viską darau taip, kaip aprašyta straipsnyje:

1. Paruošiu vietą būsimam skruzdėlynui – atnešu spyglių ir palieku maisto.
2. Iškasu skruzdėlyną su skruzdėmis ir jų kiaušiniiais.
3. Nunešu skruzdes į joms paruoštą naują vietą.

Nieko gero iš to neišėjo. Naujoje vietoje skruzdės neapsigyveno, o prie avilio liko duobė, į kurią netyčia įlipus galima išsisukti koją. Palangos botanikos parko direktoriaus pavaduotojo-miškininko papasakotas metodas nesuveikė. Liko išbandyti dar vieną dalyką, pavaduotojo-miškininko pasiūlytą ūgtelėjusių pušų persodinimo būdą, bet tam reikės laukti žiemos.

Po kurio laiko vėl grįžęs į Palangą išėjau pasivaikščioti. Nuėjau iki pasvirusios pušies, bet jos nebebuvo. Net kelmo neliko, o toje vietoje, kur ji augo, pasėta nauja žolė. Jei nežinotum, nieko ir nepastebėtum. Pušynėlyje tarp parodų paviljono ir Mončio namų didžioji dalis pušų pažymėtos pjauti. Nusvyra rankos toliau tęsti tyrimą.

Tyrimo metu padarytos išvados:

1. Šunys loja, karavanas eina.
2. Palangos botanikos parko direktoriaus pavaduotojo-miškininko pasiūlytas skruzdžių perkėlimo metodas neveiksmingas.

Pašalinė išvada:

1. Diedukas yra iškrypėlis.

22 Akmenys 2 ^ > •

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
^	35 psl.	89 psl.	100 psl.
>	35 psl.	80 psl.	100 psl.
•	64 psl.	64 psl.	100 psl.

2016 metų balandžio 28 dieną 17 valandą 30 minučių marmurinė tariamai iš Venecijos pargabento grindinio akmens kopija buvo pašventinta. Šventinimas įvyko per meno doktorantų parodos „Atviros studijos“ atidarymą. Grindinio akmens kopiją pašventino kunigas pranciškonas Arūnas Peškaitis.

Susitarti dėl šventinimo ėjau likus maždaug mėnesiui iki doktorantų parodos atidarymo. Paskutinį kartą bažnyčioje ne turistiniais tikslais lankiausi prieš daugiau nei dešimt metų, tad nenutuokiau, ko tikėtis, – vis atidėliočiau šį vizitą ir rinkausi, į kurią bažnyčią eiti. Po ilgų svarstymų Bernardinų bažnyčią išsirinkau dėl dviejų priežasčių:

1. Bernardinų bažnyčia yra prie pat Dailės akademijos.
2. Bernardinų bažnyčios kieme auga obelis.

Įėjęs į bažnyčią kiek pasiblaškau tarp tuščių suolų, kol pamatau į mane smalsiai žiūrinčią už plataus rašomojo stalo sėdinčią moteriškę. Matyt, ji čia sėdi tam, kad padėtų tokiems žiopliams kaip aš. Prieinu ir sakau, kad noriu pašventinti skulptūrą. Iš netikėtumo moteriškės gerklėje užstringa pasisveikinimas. Jį nurijsi visko smulkiai manęs išklausinėja ir galiausiai pasako, kad kunigas bus rytoj 8 valandą ryto, kad tuo metu turiu pas jį ateiti ir susitarti. Kitą rytą pramiegu. Bėgu į bažnyčią. Uždusęs įsiveržiu vidun, o ten tuščia. Vaikštau ratais, bet kunigo nematyti. Pagaliau prie manęs prieina senukas ir paklausia, ko čia ieškau. Atsakau, kad kunigo. Jis su šiokiu tokiu nepasitenkinimu veide atsako, kad kunigas zakristijoje, ir nueina. Dabar po bažnyčią vaikštau ieškodamas nebe kunigo, o zakristijos. Netikėtai pro dureles dešiniajame bažnyčios šone išeina ta pati moteriškė, su kuria vakar kalbėjausi. Pripuolu prie jos ir klausu, kur zakristija. Moteriškė kiek suglumusi parodo į duris, pro kurias ką tik išėjo. Puolu vidun. Apytamsiame kambaryje stovi pilku megztiniu ir džinsais vilkintis vyras. Daugiau nieko nėra. Pasisveikinu ir sakau jam, kad ieškau kunigo. Jis, nusteбęs labiau nei galėjau tikėtis, apsižvalgo aplink ir klausia manęs:

– Kokio kunigo?

– To, kuris čia turi būti, – atsakau.

– Aš kunigas, – tarsi negalėdamas patikėti savo žodžiais atsako vyras pilku megztiniu.

Pasakau, kad noriu pašventinti skulptūrą, ir viską smulkiai papasakoju apie grindinio akmenį ir jo kopiją. Jau gerokai anksčiau buvau nusprendęs, kad nebandysiu kunigo apgauti ir apie darbą viską papasakosiu taip, kaip yra. Taip dariau dėl dviejų priežasčių:

1. Norėjau, kad pašventinimas įvyktų kunigui sutikus tai padaryti, o ne jį apgavus.

Kad kunigas, kaip Bažnyčios atstovas, šį veiksma atliktų aiškiai žinodamas, ką daro. Kad tai būtų suvoktas ir sąmoningas Bažnyčios veiksmas meno institucijoje.

2. Kartą jau melavau kunigui ir iš to nieko gero neišėjo.

Išklausęs mano pasakojimą, vyras pilku megztiniu paklausė, ar akmuo susijęs su krikščionybe. Atsakiau, kad ne. Jis kiek pasvarstęs pasakė, kad pašventins. Susitariam dėl laiko ir aš išeinu iš bažnyčios. Traukiu tiesiai į akademijos valgyklą. Pusryčiausiu. Tik po kurio laiko suprantu, kad vyras pilku megztiniu buvo Arūnas Peškaitis.

„Photoshopu“ sukuriamas fotomontažas, kuriame aš Venecijos gatve palei kanalą nešu grindinio akmenį. Montażas padaromas taip, kad įsižiūrėjus būtų galima suprasti, jog aš su akmeniu rankose esu įlipdytas atsitiktiniame Venecijos vaizdelyje. Nuotrauka įrėminama trigubame auksiniame rėme su paraitymais. Ji pakabinama ant „Titaniko“ sienos tarp akmenų, pastatytų ant baltų tumbų. Viskas apšviečiama šalta halogenų šviesa. Vakara prieš atidarymą mokausi poterių, kad šventinimo ceremonijoje prireikus galėčiau pasakyti, ir pasipraktikuoju žegnotis.

Šventinimas įvyksta sklandžiai. Kunigas Peškaitis pasako trumpą pamokslą apie balto marmuro venecijietiškas bazilikas, piligrimus, traukiančius aplankyti šventojo Morkaus kapo, ir hemingvėjišką meilę. Susirinkusiai publikai atgimsta religingumo jausmas ir jie žegnojasi bei kartoja kunigo maldą. Aš kiek paskubomis, bet teisingai persižegnoju ir prisimenu visus maldos žodžius. Marmurinė grindinio akmens kopija apšlakstoma švęstu vandeniu. Išlydžiu kunigą ir duodu auką – 40 eurų (tokią sumą patarė duoti bažnyčioje sėdinti moteriškė). Viskas. Planas įgyvendintas. Marmurinė tariai iš Venecijos parsigabento grindinio akmens kopija pašventinta. Galutiniame etape atsisakau raudono aksomo pagrindo akmenims padėti ir stiklinių gaubtų (nusprendžiu, kad tai būtų per daug pompastiška, ir darbas virstų karikatūra), o paausuoti marmurinę kopiją neatsirado tinkamos vietos.

Praėjus kuriam laikui po akmens pašventinimo Rotušės aikštėje mane sustabdė pagyvenęs vyras. Pasiteiravo, ar aš esu tas, kuris paprašė pašventinti marmurinę akmenį, ir man atsakius „taip“ pradėjo plūstis. Vyras šnekėjo taip emocingai, kad sunku buvo suprasti, ką kalba. Aišku buvo tik tai, kad jis siunta dėl akmens pašventinimo ir Peškaičio vizito į

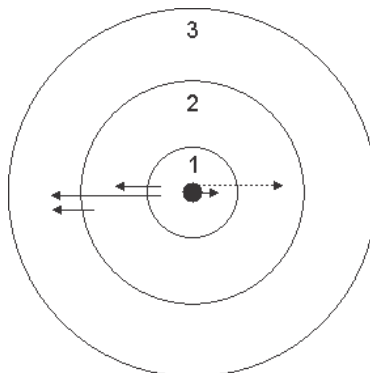
„Titaniką“, vis šaukė „šventvagystė“ ir kartojo, kad taip daryti negalima. Man bandant išsiaiškinti, kodėl jį taip supykde akmens pašventinimas, vyras vis labiau siuto. Nebeliko jokių galimybių vystyti argumentuotam pokalbiui. Galiausiai liko tik dvi išeitys iš šio nesusipratimu virstančio susidūrimo:

1. Vyras turi sukaupti visą savo įniršį ir trenkti man, o aš jam atsakyti tuo pačiu.
2. Vyras turi užsičiaupti ir nueiti kryptimi, nesikertančia su manąja.

Vyras pasirenka antrąjį variantą.

Anksčiau aš jo nebuvau matęs. Nepaisant blogai artikuliuotos kalbos (tai turbūt buvo per didelio susijaudinimo rezultatas), vyro apranga, laikysena ir kūno sudėjimas rodė, kad jis turėtų priklausyti vyresniosios kartos inteligentijai. Taigi, kodėl mano darbas taip sujaudino senesniosios kartos inteligentą, kad jis įsiminė, kaip atrodau, pamatęs einantį gatve pripuolė ir nepaisydamas į mus nukreiptų praeivių ir turistų žvilgsnių plūdosi tol, kol vos nesusimušėme? Iš mūsų susidūrimo buvo aišku, kad vyras yra religingas ir mano darbas jam pasirodė šventvagiškas. Tačiau kunigui, sutikusiam pašventinti akmenį, darbas neatrodė šventvagiškas, per ceremoniją jis net pasakė, kad džiaugiasi galėdamas pašventinti mano kūrinį. Greičiausiai vyras nežinojo visko, ką žinojo kunigas, nes aplink mano darbą susidarė skirtingo informacijos prieinamumo ratai. Tai reiškia, kad tam tikroms grupėms žmonių prieinamas skirtingas informacijos apie mano darbą kiekis. Taip iš esmės atsitiko todėl, kad aš sąmoningai pasirinkdavau, kiek ir kokios informacijos apie savo darbą atskleisti skirtingoms žmonių grupėms. Iš esmės galima išskirti tris informacijos prieinamumo ratus:

1. Artimas žmonių ratas (prieinama visa informacija tiesiogiai iš manęs).
2. Meno laukas (iš dalies prieinama informacija tiesiogiai iš manęs, informacija prieinama iš artimo žmonių rato).
3. Bendras laukas (minimalus tiesiogiai iš manęs prieinamos informacijos kiekis, informacija prieinama iš meno lauko ir artimo rato).

2 pav. Informacijos prieinamumo schema

Kiekviename rate taip pat galima išskirti informacijos prieinamumo sluoksnius. Tai reiškia, kad vidinėje rato dalyje (arčiau centro – pirminio informacijos šaltinio) esančius žmones pasiekia daugiau ir išsamesnės informacijos apie kūrinį nei esančius išorinėje (labiau nuo centro nutolusioje) to paties rato dalyje. Tolstant nuo centro informacijos prieinamumas ir patikimumas mažėja. Nepaisant dėsningai tolimesniuose informacijos prieinamumo ratuose prasiskiedžiančios informacijos, išlieka galimybė, kad tinkamai susiklosčius aplinkybėms ir toli nuo centro esančius žmones pasiekia tiksli informacija.

Sprendžiant iš to, kad niekada anksčiau nebuvau matęs mane užsipuolusio senesniosios kartos inteligento, bet jis sugebėjo mane atpažinti gatvėje ir žinojo apie akmens šventinimą, jis turėtų priklausyti trečiojo informacijos prieinamumo rato vidiniam arba antrojo rato išoriniam pakraščiu. Būdamas gana toli nuo informacijos centro inteligentas greičiausiai nežinojo visų su darbu susijusių smulkmenų ir galėjo manyti, kad kunigas buvo apgautas ir todėl sutiko pašventinti akmenį. Tai galėtų paaiškinti religingo žmogaus įsiūtį. Kitą vertus, išlieka tikimybė, kad inteligentą pasiekė visa su mano darbu susijusi informacija ir jo įsiūtis buvo ne nesusipratimas, o neišvengiama religingo žmogaus reakcija į Bažnyčios veiksmo padėtį mano darbo kontekste.

Kunigas šventino akmenį būdamas darbo išorėje, užimdamas aukštesnę poziciją nei darbas ir turėdamas galią jį legitimuoti kaip tikėjimo vertą objektą. Kunigo veiksmas patvirtino akmens svarbą, tačiau atsidūręs galerijoje pašventinimas tapo performatyviu veiksmu – mano darbo dalimi ir meno lauko veikėjų vertinimo objektu. Pašventinimu Bažnyčia kaip tikėjimo institucija patvirtino grindinio akmens ir jo kopijos buvimą tikėjimo objektu, tačiau pats šventinimo veiksmas tapo meno, taip pat tikėjimu grįstos, tačiau pasaulietinės ir didele dalimi ateistiškos institucijos legitimacijos reikalaujančiu objektu. Toks Bažnyčios veiksmo perėjimas pasauliečiams (ir, tikėtina, netikintiems) galėjo tapti senesniosios kartos inteligento įsiūčio ir žodžio „šventvagystė“ kartojimo priežastimi. Juk jo akimis žiūrint galėjo atrodyti, kad buvo pavogta dalelė šventumo.

23 Akmenys 3 ^ > •

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
^	35 psl.	95 psl.	103 psl.
>	35 psl.	95 psl.	103 psl.
•	64 psl.	95 psl.	132 psl.

Akmens šventinimui bei su juo susijusioms diskusijoms ir konfliktams po truputį slenkant į praeitį, grindinio akmuo ir jo kopija buvo pakviesti dalyvauti „Meno celių“ parodoje. Iškart sutikau. Mintis rodyti tą patį darbą toje pačioje vietoje praėjus vos mėnesiui nuo pirmojo akmenų pasirodymo buvo patraukli ir net šiek tiek įžūli. Taip ir įsivaizdavau į parodą užeinantį vyresniosios kartos inteligentą, užsipuolusį mane po praeitos parodos atidarymo. Ateina jau visai nurimęs, gal dar žmoną atsiveda ir pamato tuos pačius akmenis. Negali patikėti savo akimis. Akmenys persekioja lyg kasnakt apie save primenantis košmaras. Vien dėl to inteligento verta dalyvauti parodoje.

Paroda „Titanike“, akmenys išdidžiai pūpsa studijoje ant stalo, studija senuosiuose akademijos rūmuose, buvusiam vienuolyne. Nešti visai netoli (per gatvę). Pirmą nunešu originalų grindinio akmenį. Įdedu jį į krepšiuką, persimetu per petį ir sėkmingai nunešu į parodą. Nešant pašventintąją akmens kopiją, vos išėjus iš studijos, krepšio diržas nutrūksta. Akmuo trenkiasi į grindis. Akademijos koridoriais nuaidi mano keiksmas – į šipulius sutrupėjo viršutinis akmens kampas. Šis incidentas iškart išsprendė darbo aptarimuose vis iškylančius vertės ir svarbos klausimus. Po grindinio akmens kopijos pašventinimo vis dar dvejojau, kuris akmuo svarbesnis. Marmurinė akmens kopija ar originalas, į kurį perkeliama jos vertė. Kopijai nukritus, iškart tapo aišku, kad ji svarbesnė už originalą. Kopija buvo pašventinta – į ją buvo investuotas ritualas, kuriuo kopija tapo nepakeičiama. Ji tapo originalo vertės šaltiniu. Sudužus originalui, jį be vargo būtų galima pakeisti kitu į kopiją panašiu grindinio akmeniu, žinoma, jis skirtųsi nuo pirmojo originalo, bet tai nesvarbu (tokį turiu Palangoje), bet be kopijos originalas praranda savo vertę.

Atidžiai apžiūriu akmens kampą ir nuo jo nudužusias skeveldras. Priklijuoti nepavyks. Vis dėl to einu pasikonsultuoti su restauratoriais. Nė vienas iš jų pasiūlytų variantų nėra tinkamas. Iš tiesų taip dar geriau – nuskilus kampui atsirado vietos kopiją paausuoti ir dar liko pašventintų skeveldrų, kurias bus galima naudoti didinant kopijos, o kartu ir originalo vertę. Dėl akmens auksavimo vėl kreipiuosi į restauratorius. Pasirodo, restauravimo centre dirba

auksuotoja. Maloni moteriškė. Labai domisi mano darbu, papasakoja apie auksą ir nemokamai paausuoja akmenį. Šviežiai paausuatą kopiją taksi vežu į „Titaniką“. Taksistas pasisiūlo akmenį nupirkti, bet išgirdęs kainą nusprendžia, kad toks pirkinys jam per brangus. Atsisveikindamas pažada ateiti į parodą. Įdomu tai, kad nei auksuotoja, nei taksistas nesipiktino akmens pašventinimu ir džiaugėsi, kad kunigas sutiko pašventinti akmenį.

24 Apie tekstą 3 ω

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
ω	69 psl.	76 psl.	115 psl.
ω^2	35 psl.	58 psl.	153 psl.

Kiek anksčiau rašiau, jog norint, kad tekstas galėtų toliau vystytis, būtina susikurti rašymo taisykles. Tai buvo klaidingas teiginys. Rašymo taisyklių nesukūriau, bet rašymas nesustojo. Tai akivaizdu, nes tarp minėtųjį teiginį turinčios ir šios teksto dalių įsiterpia kelios dalys, kurios tariamai negalėjo būti parašytos be taisyklių, kurios taip ir nebuvo sukurtos. Taigi kas įvyko? Iš esmės, tekstas pasiekė tokį tūrį, kad taisykles pradėjo kurti pats. Besilipdydamas iš atskirų gabalų jis vienus priėmė, o kitus (mano, kaip autoriaus, liūdesiui) atmetė, dar kitus vertė keisti. Tekste ėmė ryškėti tam tikros tendencijos. Iš pradžių tekstas lipdėsi iš doktorantūros studijose sukurtų darbų aprašymų ir analizės, planuojamų kurti darbų aprašymų bei numatomų veiksmų planų ir pasakojimų apie kasdieniame gyvenime įvykstančius susidūrimus su galbūt iš pusiausvyros išvestomis sistemomis. Ilgainiui kasdienio gyvenimo pasakojimus pakeitė tekstai apie patį tekstą, o planuojamus sukurti darbus papildė fiktyvių darbų aprašymai. Galiausiai nusistovėjo taisyklės, nustatančios, kurios potencialios teksto dalys bus į jį įtrauktos, o kurios ne. Tekstas perėmė darbe apie sniego žmogaus istorijos kūrimą naudotą formulę: $x + y + z \neq t$. Čia x – pasakojimai apie sukurtus darbus, y – fikcija arba pasakojimai apie nesukurtus, bet galbūt planuotus sukurti darbus, z – tekstai apie patį tekstą (ši teksto dalis taip pat yra z).

Problema kyla bandant nuspręsti, kas yra t . Darbe apie sniego žmogaus istorijos kūrimą t vietą užėmė žiūrovo sąmonėje susiformuojantis pasakojimas apie kriptidą. Kriptidas, kaip pastebėjo Agnė Narušytė, pėdsakus (lizdus) palieka praeityje, o jo išaiškinimas ir atradimas vis atidėliojamas, paliekamas ateityje. Teksto t (x , y ir z sąveikos rezultatas) taip pat formuojasi ateityje, tačiau, skirtingai nei sniego žmogaus istorijoje, neturi praeityje paliktų pėdsakų (tekstų ir darbų). Jie formuojasi dabartyje. Teksto rašytojas palieka pėdsakus ir iškart pradeda jais sekti. Pats save sekdamas seklys palieka vis daugiau atgal pas jį vedančių pėdsakų. Seklys visą laiką žiūri sau į nugarą, bet negali jos pasivyti. Panašiai kaip AVPD³⁵ darbuose „Stalker“ (2008) ir „Stalker 2“ (2009), kur žiūrovas, patekęs į koridorių, jo gale mato savo paties nugarą, tačiau negali prie jos priartėti. Jam einant artyn, nugara tolsta. Šiame tekste seklys, artėdamas

³⁵ Aslak Vibaek ir Peter Doessing

link pėdsakus dedančio, palieka vis naujų pėdsakų, kuriais turi sekti, todėl iš esmės negali susekti pėdsakų „kaltininko“.

Pradėdamas kalbą „Diskurso tvarkoje“ Michelis Foucault išsakė norą tapti mažyte spraga atsitiktinėje diskurso tėkmėje užuot buvęs jo šaltiniu, į jį prasmukti slapta ir tapti jo galimo išnykimo tašku³⁶. Žinoma, slapta prasmukti į savo paties rašomą tekstą yra kiek nereali idėja, tačiau jau kurį laiką tekstas kontroliuoja savo kryptį – mane (rašantį) išstūmęs į pakraštį ir centrinę poziciją užleidęs formulei $x + y + z \neq t$. Tai nereiškia, kad aš, kaip teksto autorius, praradau jo atžvilgiu anksčiau turėtą galią. Kaip ir anksčiau, vienu spustelėjimu klaviatūroje galiu sunaikinti visą tekstą arba nustoti rašyti ir niekada prie jo nebegrįžti, arba priešingai – rašyti be perstojo, kol viskas, ką tuo metu galima pasakyti, bus išsakyta. Tai, jog tekstas iš centrinės pozicijos išstūmė savo autorių, reiškia, kad paslėpdamas t (t. y. atidėdamas problemos sprendimą) tekstas įgauna vystymosi krypties autonomiją. Rašytojas atsiduria labiau stebėtojo nei taisyklės kuriančio vedlio pozicijoje. Tekstas pats nurodo, kuria kryptimi turi toliau vystytis, o rašytojui belieka tą kryptį sekti. Kiekviena teksto atkarpa priartina ir kartu nutolina rašytoją nuo t . Kaip gero serialo epizodo pabaiga – parodo pakankamai, kad pasijustum sužinojęs, kas laukia ateityje, bet paslepia tiek, kad iš tiesų nieko nebūtum sužinojęs. Tekstas tapo tyrimu, kuriuo siekiama atskleisti t , o tyrimas tapo tekstu.

Ką tik buvo žengtas dar vienas žingsnis ir paliktas dar vienas pėdsakas. Buvo priartėta prie t , o t nutolo.

³⁶ Michel Foucault, *Diskurso tvarka*, Vilnius: Baltos lankos, 1998

25 Vamzdis □ ∧ > ...

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
□	35 psl.	58 psl.	105 psl.
∧	35 psl.	62 psl.	105 psl.
>	35 psl.	62 psl.	105 psl.
...	48 psl.	92 psl.	125 psl.

Maždaug prieš 60 metų mano senelis suvirino keturkojį, į mažą Eifelio bokštą panašų bokštelį. Jį užkėlė ant savo tėvų namo stogo, o pačiame viršuje pritvirtino propelerį su elektros generatoriumi. Obelių sodo apsuptoje sodyboje sužibo elektros lemputė. Kai į sodybą buvo nutiesti elektros laidai, bokštelį nukėlė ir pastatė sodo pakraštyje už daržinės. Ten jis stovėjo iki 2016 metų vasaros pabaigos. Per tą laiką mirė senelio tėvai, sodyboje gyvenę jo sesuo ir brolis, mano augintinis antinas Pylė, kaimo idilėje belaukiantis savo paskutinių dienų, buvo nukirsdintas, o jo galva prikalta prie daržinės vartų, įvyko žemės karai – kaimą užėmė kažkokie giminaičiai, savo pergalę atšventę iškirsdami dalį sodo ir pakardami senelio brolio šuniukus Aizę ir Maizę. Į kaimą dabar atvažiuojam tik nupjauti žolės seneliui priklausančioje sodo dalyje ir iškirsti be proto gausiai augančių šėivamedžių.

Užsidarius tėvų lentpjūvei, tėtis išardė pjuvenų nutraukimo vamzdžius ir su daugybe kito turto nuvežė juos į sodybą, kurią norėdami pabėgti iš poilsiautojų okupuotos Palangos nusipirkome kartu su stiprų medžioklinį instinktą turėjusia takse Rika ir vienaakiu katinu Barsiku. Pamiršti vamzdžiai sodyboje pragulėjo bent 10 metų. Kol jie ten gulėjo, senelį sodyboje ištiko insultas, tarp senelio ir močiutės brolio įvyko keli bičių karai (senelis ir močiutės brolis vienas iš kito vogė bites), mirė Rika, mirė Barsikas, buvusios sodybos šeimininkės mama prislėgta gyvenimo komunaliniame bute bandė pasikarti, užaugo sodybą nuo keliuko skiriantys beržai, miške pradėjo dygti grybai ir buvo nuspręsta nebesodinti bulvių.

2016 metų rugpjūčio pabaigoje artėjančių „Galerijų dienų“ Klaipėdoje proga vamzdžius ištraukėme iš jų užmaršties buveinės ir parvežėme į Palangą. Atradome ir mažą Eifelio bokštą primenantį bokštelį. Su tėčiu sujungėme 8 vamzdžius į vieną, maždaug 16 m ilgio vamzdį. Mūsų paprašytas, senelis kiek pamodifikavo bokštelį – pritaikė jį vamzdžiui iškelti. Bokštelio centre sukonstravo vamzdžio laikiklį, o viršuje privirino kilpą vamzdžio galus laikantiems trosams tvirtinti. Pakėlus vamzdį nuo žemės ir pritvirtinus bokštelyje, išėjo kažkas panašaus į kabantįjį tiltą ar iš praeito amžiaus pradžios užsilikusią naftos pumpavimo agregato dalį.

Į stiklainį įgrūdu du porolono gabaliukus, tarp jų įstatau diktofoną, stiklainį stipriai užsuku, prie jo pritvirtinu svarmenį, brendu į jūrą ir nuskandinu. Įrašinėju maždaug 40 minučių, tada diktofoną ištraukiu. Apdoroju įrašytą garsą. Iškeliau aukštuosius ir žemuosius dažnius, o viską per vidurį ištrinu. Gaunu pulsuojančią metališką užimą. Pro pjuvenoms valyti skirtas dureles vamzdyje įmontuoju du garsiakalbius. Paleidžiu garsą. Vamzdis atgyja, pradeda šiek tiek vibruoti ir pro galus leisti labai pažįstamą, bet jūros ošimo visai nebeprimenantį garsą.

Vamzdis pervežamas į Klaipėdą ir sumontuojamas priešais buvusią Vydūno mokyklą. Tai vamzdis, kuriuo grupelė entuziastų Aliaskoje viliojo sniego žmogų ir dėl porą metų trukusio susirašinėjimo bei netikėtai susiklosčiusių aplinkybių jį atidavė man. Reikėjo tik už atplukdymą į Klaipėdą sumokėti. Dabar išardytas vamzdis vėl laukia kito savo pasirodymo.

26 Laiškai dėl vamzdžio □ ∧ > ☼³⁷

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
□	35 psl.	103 psl.	151 psl.
∧	35 psl.	103 psl.	123 psl.
>	35 psl.	103 psl.	123 psl.
☼	64 psl.	89 psl.	105 psl.

2014-10-04 11:54 PM, Tomas Daukša <dauksha@gmail.com> wrote:

Dear Mr. Joseph Miller,

My name is Tomas Dauksa and I am doing a PhD in Arts at Vilnius Academy of Arts, Lithuania.

I am currently working on the project which involves the creation of a story about the Bigfoot and I have accidentally stumbled upon your report about your encounter with a Bigfoot in 1997.

In the project I examine how people form a belief in something that they have not necessarily seen themselves. I am going to simulate a possible encounter with a Bigfoot and therefore I am very interested to find out more about your personal encounter.

Unfortunately, I could not find the full report of 1997 events on the internet. Could I ask you to provide me with more information as to how to find the mentioned report or, if possible, provide the report itself?

Best Regards,

Tomas Dauksa

2014-10-04 14:36 Joseph Miller <joseph.miller.anchorage@gmail.com>:

³⁷ Vertimas į lietuvių kalbą pateikiamas priede, 171 psl.

Hi Tomas,

The report you're looking for doesn't exist anymore. It was removed from the internet some years ago.

I can tell you about my encounter with the Sasquatch. Just write me what exactly you're interested in.

Please tell me more about your project.

Best to You,

Joseph

2014-10-05 4:14 PM, Tomas Daukša <dauksha@gmail.com> wrote:

Dear Joseph,

Thank you for your reply.

In my project I seek to deconstruct the strategy of the creation of the pseudo scientific myth. Applying storytelling cliché used in science popularization programs about the paranormal phenomena I will connect three narrative systems (one from another potentially independent stories) into a single hybrid system. In this case I am going to use the story about the nests / bearings found on the forest floor, the story about the Bigfoot (which could be the explanation for the appearance of the nests, or the nests could work as a proof of the existence of the Bigfoot) and a story about the artifact completely unrelated to the previous stories (which could function as a distraction from the discrepancies occurring in the overall narrative system).

I found the nests that form the basis for my project in the swamp located in a remote area. I am attaching a picture of one of the nests. Perhaps you have seen something similar.

Talking about your encounter with the Sasquatch I am interested in your reasons for trying to attract the Bigfoot and how you were actually doing that, the reasoning behind choosing the place for your experiment and the exact events of the encounter.

I hope it is not too much trouble to provide me with this information.

Thank you very much.

Tomas

2014-10-08 12:41 Joseph Miller <joseph.miller.anchorage@gmail.com>:

Hi Tomas,

I think you've found something very interesting. I've never seen anything like that before. If it's ok I'll send your picture to my friend who is a Bigfoot enthusiast, perhaps he'd tell more about your finding.

Your project sounds very intriguing even though I'm not involved in art at all.

I hope my story'll prove useful for your project.

During summer vacation in 1993 together with my college friends we decided to make fun of my late grandfather who claimed to have been attacked by a Sasquatch in his hunting cabin near Kroto lake. One of my friends installed a small speaker into a metal pipe. It'd direct sound towards where the pipe was pointing. We called it The Sasquatch Rifle. We'd go around my grandparents house playing "Whoomp There It Is"³⁸ through that pipe. That'd drive my grandfather crazy. One day he yelled at us that if we saw a Sasquatch we'd shit our pants full. We told him that The Sasquatch Rifle would protect us.

To prove that we're not afraid of a Sasquatch we took the Sasquatch Rifle and went camping to Kroto lake, where supposedly my grandfather was attacked. It's about three hours ride north from Anchorage. We spent couple of nights there camping and playing "Whop there it is" through our Sasquatch Rifle. Nothing special happened but we had lots of fun and decided to go there every summer and try to attract Sasquatch with our specially made sound devices.

³⁸ Tag Team, *Whoomp! (There It Is)*, 1993

In total we went there five times. Every time we'd get more and more serious with our devices. For the forth time we had a 16 Feet long and 20 Inches wide solid metal pipe with 19 Inch speaker installed inside of it. We called it Super Sasquatch Canon. It was so heavy that we seriously considered leaving it on the bank of Kroto lake.

In 1997 we created a 52 Feet long pipe mounted on the specially constructed metal tower with two speakers installed in the middle of the pipe. For this pipe we created a very sophisticated sound with high and low frequency modulations. We named our device the Two Way Multi Sound Sasquatch Attractor. It took us for trips on kayaks across the lake to take all the equipment to our camp site.

The first night we didn't feel very comfortable. As I remember we were all worried about something and we were afraid to step away from the campfire. During our previous trips to Kroto lake we've never experienced anything like that before. Despite all that we decided to stay one more night. Next evening a heavy fog rose from the lake. We couldn't see anything outside the light of the campfire. Roaring of the pipe felt very unpleasant. After it got completely dark we heard a shout coming from a distance. We freaked out. One of my friends grabbed his revolver and nervously pointed it towards the forest. Shouting repeated couple of times and stopped. After we all calmed down thinking that it's all over the shouting repeated again. This time it was very close. It was the most terrifying sound I've ever heard. Next thing we heard were some heavy footsteps closing in and our metal pipe crashing to the ground. My friend fired his revolver towards where the pipe was standing. We heard a sound of wood cracking and suddenly a small tree flew towards us. It smashed into our tent completely obliterating it. We ran to the kayaks and started rowing as fast as we could. The creature didn't follow but we could hear it shout till we reached the island in the middle of the lake. We fled leaving all our stuff behind. I was so terrified that I don't even remember how we got to our truck and drove home. Since that time we never came back to Kroto lake. Even now writing this makes me nervous.

If you've any questions or need more specific information don't hesitate to ask.

I'll try finding the recording of the sound we used and send it to you.

Wish you the best of luck with your project.

Joseph

2014-10-09 1:07 PM, Tomas Daukša <dauksha@gmail.com> wrote:

Hello Joseph,

Thank you very much for such a comprehensive and fascinating story. It gave me a much better understanding of how to realistically simulate an encounter with a Bigfoot. Reading your story gave me some ideas on how my project should actually look when presented in the exhibition.

If you do not mind answering I still have some questions regarding your story:

Why did you decide to install speakers into the pipe to direct sound? Is directed sound more effective when attracting Bigfoot than a simple sound?

Why did you choose the song "Whoomp There It Is" and how did you decide to make sound modulations for the later pipes?

You mentioned your friend using a revolver. Did you all have guns with you that night?

As I understand in the beginning you were skeptical towards the existence of a Bigfoot. How did your attitude towards Bigfoot change after that night?

In your story you used the word "Sasquatch" instead of "Bigfoot". Is there a difference between a Bigfoot and a Sasquatch?

I hope these questions are not too much for you to answer.

Of course you can send the photo of the nest to you friend. I am very eager to know more about these nests. If he needs more information I would gladly provide it.

Thank you again.

Tomas

2014-10-15 16:24 Joseph Miller <joseph.miller.anchorage@gmail.com>:

Hi Tomas,

It's no problem answering your questions. I'm glad my story was useful.

We were all studying engineering at that time and my friend was interested in sound engineering. I think this is why he made that pipe. The pipe enabled us to direct sound into my grandfathers windows without bothering the neighbors. Later we started experimenting with the acoustics of the pipes which allowed us to increase volume and intensity of the sound.

"Whoomp There It Is" was sort of a joke for us. It was a very popular song at that time and we found it ironic in a sense - whoomp there it is, the Sasquatch. After we became involved with the acoustics of the pipes we started experimenting with sound and this led to high and low frequency sound modulations. Eventually we found some information that Bigfoot or Sasquatch communicates in a very particular sound range so we started using these particular frequencies for our sound modulations.

Area surrounding Kroto lake is inhabited by wild wolfs, grizzly and black bears so we'd always carry at least one gun for self defense. At that time my friend was the only one with a gun.

Being related to science, none of us believed in Bigfoot and these trips were only a joke for us. We'd have lots of fun constructing our sound devices and making this awfully loud noise in the forest. We had no actual intention of finding Sasquatch, however I'm certain that something incredibly big and strong attacked us that night. It was able to instantly brake a small tree and throw it like it was nothing. Unfortunately none of us saw the creature so I'm not sure what it was and I can't say for sure that it was a Sasquatch. Not knowing what it was exactly was the reason I took down my report. I didn't want people speculate about something I wasn't sure myself. Nonetheless, after that night I'm certain that something bigger and stronger than a bear lives in the Alaskan forests and that it might even be a Sasquatch.

Bigfoot and Sasquatch basically is the same creature. Here in Alaska and Canada we call it Sasquatch and the res of the States calls it Bigfoot.

Let me know if you need anything else.

I've sent your picture to my friend. He was very interested and should contact you soon.

Best of luck to you.

Joseph

2014-10-17 8:25 PM, Tomas Daukša <dauksha@gmail.com> wrote:

Thank you very much for answering my questions.

Recently I was invited to make an exhibition on creation of pseudo-scientific myth and the information you provided will be very useful realizing my project.

I will send you pictures of the exhibition as soon as it opens.

By the way, a couple of years ago I was also working with the acoustics of a metal pipe. In the pipe I was enclosing sound which resonates in that particular pipe. The sound would then get out of the pipe creating sound spaces. This is the link to the project, perhaps it will be interesting for you: <https://www.behance.net/gallery/7165759/The-System>

Best Wishes

Tomas

2016-05-13 20:57 Joseph Miller <joseph.miller.anchorage@gmail.com>:

Hi Tomas!

I've just returned from the annual meeting with my friends. We've decided to go back to Kroto lake and check out the place where we were attacked. We're making plans to go there this summer. I'm very excited about this and I'll be starting to get things ready for our trip soon.

I thought you'd be interested in hearing this.

Best of Luck,

Joseph

2016-05-15 9:03 PM, Tomas Daukša <dauksha@gmail.com> wrote:

Hi Joseph!

This is wonderful news!

I can not wait hearing about everything you saw there!

Please be careful!

*I wish you the best of luck,
Tomas*

2016-07-26 13:46 Joseph Miller <joseph.miller.anchorage@gmail.com>:

Hi Tomas!

We just got back from Kroto lake!

We spent two nights at our old camping place. We were all scared as hell, but nothing bad happened.

We found quite a few things that we left behind that night. We found the remains of our tent, three fishing rods, the battery which we used to power speakers in the pipe and the pipe it self.

I'll send you some pictures after I sort them all out.

The pipe was in a surprisingly good condition so we took it back with us. The thing is that we don't have any use for it any more. Perhaps you'd want to have it. I could put it on a ship and send it to your nearest port. You would only have to come to the port and pick it up.

I'll write you more in couple of days.

Let me know if you're interested in the pipe.

*Best,
Joseph*

2016-07-27 2:17 PM, Tomas Daukša <dauksha@gmail.com> wrote:

Hello Joseph!

I am so happy hearing from you! It is fascinating that you managed to find some of your lost things!

I would love to have the pipe! Just tell me what personal information you need to ship it and how do I pay for the shipment.

I can not wait to see the photos and hear everything about your trip. Perhaps we should Skype and discuss everything?

*Thank you so much!
Tomas*

2016-08-03 14:37 Joseph Miller <joseph.miller.anchorage@gmail.com>:

Hi Tomas,

The pipe is on the ship. It'll arrive to Klaipeda in about 3 weeks. You'll get a call from customs when it comes.

*Best,
Joseph*

2016-08-31 2:17 PM, Tomas Daukša <dauksha@gmail.com> wrote:

Hi Joseph,

I got a call from customs. The pipe is in the customs' warehouse in Klaipeda. I am picking it up tomorrow. I will let you know how everything went.

Thank you again for sending the pipe!

Tomas

27 Apie tekstą 4 (pėdsakai) Ө Ѡ ‡

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
Ө	35 psl.	89 psl.	120 psl.
Ѡ	69 psl.	100 psl.	120 psl.
‡	35 psl.	89 psl.	160 psl.

Geriausias laikas sekti pėdsakais yra žiema. Žinoma, pėdsakais galima sekti ir kitais metų laikais, bet tuomet juos gerokai sunkiau rasti. Tada jų reikia ieškoti upelių pakraščiuose, suartoje žemėje, pajūryje ar dar kur nors – minkštame ir pageidautina drėgname grunte, į kurį gali įsispausti pėdos. Tokiu atveju randamos trumpos pėdsakų atkarpos, kurios kirtusios minkštą gruntą išnyksta. Filmų ir knygų apie indėnus herojai sugeba sekti ir tariamai nematomais pėdsakais, tačiau mano pėdsekystės gebėjimai baigiasi vos tik pėdsakai tampa nebeįžiūrimi. Žiemą viskas daug paprasčiau. Pėdsakų pilna visur. Nesvarbu, ar esi pievoj, miške ar mieste, iškritus sniegui visur būna pripėduota ir be vargo galima sekti pėdsakais. Tiesa, kartais pėdsakų būna per daug, tuomet tenka paieškoti neužtryptos pėdų linijos.

1. Sekimas pėdsakais

Dažniausiai sekant pėdomis jas paliekančio nerandu. Tiesą sakant, vartoti žodį „dažniausiai“ būtų ne visai tikslu, nes nepamenu, kad kada būčiau ką nors susekęs. Visi mano sekti pėdsakai netikėtai nutrūkdavo, susipindavo su kitais pėdsakais, nuvedavo kur nors, kur negalėdavau praeiti (kirsdavo upę), grįždavo ten, iš kur prasidėję – su pėdsakais atsitikdavo viskas, ką tik galima įsivaizduoti. Neretai jų nutrūkimą būtų sunku paaiškinti pasitelkus sveiką protą, bet jie niekada neatvesdavo prie to, kas pėdsakus paliko. Ilgainiui sekimas pėdsakais tapo orientuotas ne į rezultatą (pėdsakus palikusio susekimą), o į patį sekimo procesą. Sekimas tapo istorijos apie pėduotoją kūrimu, o pėdsakai – pasakojimo linija. Galiausiai tas, kurio pėdsakais sekama, ir tas, kuris yra pėdsakų pabaigoje (pėdsakus paliekantis), tapo atskirais objektais, kurių išvaizda, veiksmai ir judėjimo tikslas gali būti skirtingi. Pėdsakais sekamasis ir pėdsakus paliekantis pradėjo gyventi atskirus gyvenimus, kurių vienintelis sutapimas – identišškai dėdami pėdas jie skirtingu laiku kirto tą pačią erdvę.

2. Sekimas savo paties pėdsakais

Vienintelis kartas, kai susidūriau su pėdsakus paliekančiu, įvyko prieš kelerius metus. Sodyboje vaikščiojau po mišką, kai netikėtai priėjau vyriškų batų stambiu protektoriumi pėdsakus. Kaimiečiai šiaip, be reikalo, po mišką nevaikšto, o sprendžiant iš protektoriaus įspaudų sniege, batai turėjo būti tokie, kokius avėtų žvejys arba medžiotojas. Žvejui miške nėra ką veikti, o medžiotojai darbo dienomis nemedžioja. Nusprendžiau, kad pėdsakus paliko brakonierius. Pradėjau sekti. Pėdos vedė palei žvėrių taką ir tai patvirtino, jog seku brakonierių. Pėdsakai ėjo po žemomis medžių šakomis. Įsivaizdavau, kaip brakonierius į rankas paėmė ant peties kabėjusį dvivamzdį šautuvą, kad lenkdamasis po apsnigtomis šakomis jų neužkliūtų ir nenupurtytų ant savęs sniego. Jis turėjo mūvėti pirštuotas pirštines atsegamais pirštų galais, kad būtų patogų laikyti šautuvą ir nuspausti gaiduką, maskuojančią aprangą ir pilką, greičiausiai namie megztą kepurę. Viršutinę brakonieriaus lūpą dengė tamsūs apšerkšniję ūsai, o aukšta striukės apykaklė turėjo slėpti neilgą barzdą. Sekant pėdsakais buvo nesunku įsivaizduoti, kaip brakonierius iš lėto ėjo mišku. Atviresnėse miško vietose pėdsakai sustodavo, tada brakonierius žvalgydavosi. Vienu metu jis priėjo miško pakraštį ir sustojęs stebėjo laukus, bet iš miško neišėjo, matyt, bijojo būti pastebėtas. Toliau ėjo pamiškės krūmų priedangoje lenkdamasis po juodomis ievų šakomis. Kiek prasibrovęs po pamiškės krūmynus jis grįžo į miško gilumą ir sukdamas platų lanką pradėjo eiti ta kryptimi, iš kurios atėjo. Ieškodamas patogesnio tako, kartais sustodamas apsižvalgyti brakonierius vis artėjo prie mūsų sodybos. Po kurio laiko jis priėjo kitus pėdsakus, sustojo ir kiek patrypęs ėmė jais sekti. Toliau greta vienas kito ėjo du vienodi pėdsakai. Patikrinu savo batų atspaudus – jie identiški brakonieriaus ir to, paskui kurį jis pradėjo eiti, pėdsakams. Seku toliau. Brakonierius sėlina priekyje, kiek atsilikęs, įdėmiai jį stebėdamas einu aš, nuo jų nutolęs saugiu atstumu einu paskui brakonierių, sekantį save, ir dabar jau mane sekantį brakonierių. Brakonierius nemato jį sekančio manęs, o aš nematau iš paskos sėlinančio savęs, užtat matau ir brakonierių, ir jį sekantį save. Visi trys sekame vienas kitą. Kad ir kaip greitai eičiau, negaliu priartėti nei prie brakonieriaus, nei prie savęs – negaliu eidamas savo paties pėdsakais pasivyti savęs. Sekdamas prieš mane esančius pėdsakus už savęs palieku naujų, kuriuos turėsiu sekti. Pagaliau atsibosta pačiam save sekti ir grįžtu į sodybą.

3. Pėdsakų perkėlimas

Vienas pirmųjų mano gyvenimo prisiminimų – kiškio pėdsakai apsnigtame senelių sode. Kiškiui šuoliuojant skersai sodą jo letenėlės, matyt, aptirpdė sniegą, kuris vėliau sušalo į ledinius pėdučių įspaudus. Tyrinėdamas pėdsakus vieną jų netyčia iškasiau. Gerai apžiūrėjęs prieš saulę, palaižęs ir įsitikinęs, kad nesubyra, iškasiau dar kelis pėdsakus ir sudėlioju kitoje

vietoje. Paskui iškasiau beveik visus pėdsakus juos kraudamas į dvi krūveles (į vieną – priekinių kojų, o į kitą – užpakalinių). Iš iškastų pėdsakų sudėlioju daug įdomesnę kiškio maršrutą: pro obelį iki šulinio, tuomet palei sodo namelio sieną iki durų, nuo namelio durų tiesiai į braškių lysvę, dar apsuku aplink slyvą, pritrūkus pėdsakų jų pasiskolinu iš kaimyno ir, nuvedęs pro komposto dėžę (vietą, kurioje pavasarį žydėdavo neužmirštuolės), baigiu kiškio pasilakstymą mūsų sode sujungdamas perkeltus ir tikruosius pėdsakus. Paskui rodau perdėliotus pėdsakus ir pasakoju, ką kiškis veikė.

1. Sekimas pėdsakais (2)

Tarkim, susiklosčius tam tikrom aplinkybėm, egzistuoja pati pirma padėta (galbūt ir matoma) pėda – pirmasis pėdsakas. Jo padėtis lemia, kur, koks, kaip ir kada gali būti padėtas antrasis pėdsakas. Antrasis pėdsakas negali būti padėtas toliau, nei siekia pėdsakus paliekantis, ir iš esmės paliekamas ten, kur pėdsakus paliekančiam patogiausia žengti iš pirmojo pėdsako pozicijos. Taip pat antrasis pėdsakas turi būti toks pat kaip pirmasis, tai yra jis turi priklausyti pėdsakus paliekančiam. Jei pirmasis pėdsakas stirnos, antrasis taip pat bus stirnos, o ne lapės, nebent pėdsakus palieka chimera, bet ir tuo atveju antrasis pėdsakas priklausys tai pačiai chimera kaip ir pirmasis. Pirmasis pėdsakas lemia antrąjį, o antrasis nurodo į pirmąjį. Antrasis pėdsakas lemia trečiąjį, o jis nurodo į antrąjį ir iš dalies į pirmąjį. Trečiasis lemia ketvirtąjį ir taip toliau. Antrasis pėdsakas negali būti padėtas anksčiau nei pirmasis, o trečiasis anksčiau už antrąjį ir pirmąjį. Visi to paties pėdsakus paliekančio pėdsakai paliekami vienas po kito ir yra susieti linijine chronologija.

2. Sekimas savo paties pėdsakais (2)

Sekant savo paties pėdsakais pradeda veikti trys subjektai: pėdsakus paliekantis, pėdsakais sekamas ir pėdsakais sekantis. Gana ilgai tęsiant sekimą, sekamųjų ir sekančių pėdsakais gali padaugėti, tačiau jų vaidmenys būtų tokie patys, kaip ir pirmojo sekamojo ir sekančio, todėl (kol kas) išskiriu tik tris sekimo dalyvius. Nesvarbu, ar sekantis suvokia, kad seka savo paties pėdomis, ar ne – kol jis valios pastangomis nepriverčia trijų subjektų susijungti į vieną (iš esmės, nenutraukia sekimo), egzistuoja trys ta pačia pėdsakų linija, bet skirtingu laiku judantys subjektai. Pirmas eina pėdsakais sekamas, antras – pėdsakais sekantis, o pėdsakus paliekantis užima dvigubą poziciją: jis eina paskutinis ir gali sekti abiejų – ir sekančio, ir sekamojo – pėdomis (antrajame rate), tuo pačiu metu jis eina pačiame priekyje – dar prieš visą sekimo situaciją. Sekamasis eina praeityje, sekantis – dabartyje, o pėdsakus paliekantis – tolimesnėje už sekamąjį praeityje ir ateityje. Iš sekančio perspektyvos pėdsakus

paliekantis būna praėjęs praeityje, bet egzistuoja ateityje (jo susekimas ir atskleidimas numatomas ateityje). Kadangi pėdsakai susieti linijine chronologija, pėdsakus paliekantis nuo sekančio nutolsta tiek, kiek sekantis priartėja prie pėdsakus paliekančio, todėl negali būti pasiektas iš sekančio pozicijos ir tampa galbūt amžinu ir nebūtinai pėdsakus paliekančiam tapačiu, iš dabarties netolimoje praeityje kuriamu sekamuoju. Apėjus ratą ir priėjus pėdsakų susikirtimą – sekimo pradžią – sekamasis tampa sekančiu, tačiau nenustoja būti sekamuoju, o sekantis – sekamuoju, nenustodamas būti sekančiu. Priėjus susikirtimą, pėdsakus paliekantis taip pat tampa ir sekamuoju, ir sekančiu (jei suvokiama, kad sekama savo paties pėdomis). Bet kuriame sekimo etape sekamasis, sekantis ir pėdsakus paliekantis gali pasirinkti tapti vienu (žinoma, suvokiant, kad einama savo paties pėdsakais), tuomet pėdsakus paliekantis perkeltas į dabartį ir sekimas baigiasi nepasivijus sekamojo, nes nebelieka sekančio, pėdsakus paliekančiam užėmus jo vietą.

3. Pėdsakų perkėlimas (2)

Atliekant pėdsakų perkėlimą, sekamajam sukuriamas atskiras nuo pėdsakus paliekančio kelias. Sekamasis įgauna judėjimo erdvėje nepriklausomybę. Turėdamas judėjimo erdvėje autonomiją sekamasis gali pasivyti, susidurti su pėdsakus paliekančiu ir galbūt jį aplenkti (nors nepažeidžiant erdvinės pėdsakų tarpusavio priklausomybės perkeltas kelias negali būti ilgesnis už pėdsakus paliekančio nueitą kelią).

4. Pėdsakų klastojimas

(Dabar nėra tinkamas laikas aptarti pėdsakų klastojimą.)

Kalbant apie tai, ką doktorantūros tekstas ir ką tik aprašytas sekimas pėdsakais turi bendra, reikėtų pažvelgti į visą doktorantūros projektą neišskiriant teksto kaip atskiro arba nuo doktorantūros metu kuriamų darbų autonomiško objekto. Jau anksčiau rašiau, kad darbai ir tekstai yra tas pats, bet kartu ir skirtingi dalykai. Panašiai kaip sekant savo paties pėdsakais sekantis ir sekamasis žiūrint iš šalies yra tas pats, bet žvelgiant iš sekančio perspektyvos – du skirtingi subjektai. Pėdsakai, kuriais sekama, yra darbai ir tekstai, o pėdsakus paliekantis esu aš. Tekstai seka mano kuriamus darbus, o aš seku tekstus. Susekdamas kiekvieną pėdsaką palieku vis naujų pėdų (tekstų ir darbų), kurias vėliau turėsiu susekti, todėl dėl linijinės jų pozicijos laike negalėdamas aplenkti dedamų pėdsakų negaliu pasivyti pėdsakus dedančio. Anksčiau palikti pėdsakai (darbai, tekstai) nurodo sekimo kryptį bei kur ir kokie pėdsakai bus paliekami toliau. Pėdsakus paliekantis tampa priklausomas nuo anksčiau paliktų pėdsakų.

Norint pakeisti sekimo trajektoriją, galima pėdsakus perkelti, bet tai toli gražu nereiškia, kad bus priartėta prie pėdsakus paliekančio, nes ir pakeitus kryptį rašomas tekstas negali savęs aplenkti. Čia paranku prisiminti Derrida vartojamą pėdsako sampratą, kurioje pėdsakas kartu žymi ir erdvinį, ir laikinį ryšį su tuo, ką pėdsakas nurodo³⁹. Remiantis Derrida, pėdsakas nurodo tai, kas yra kitur ir kitame laike, todėl esamajame laike nepasiekiamo, tačiau sekant savo paties pėdsakais tai, ką pėdsakas nurodo, atsiduria tame pačiame laike ir erdvėje kaip ir jais sekantis. Sekantis tampa sekamuoju. Susikuria uždara save maitinanti trinarė sistema (sekamasis, sekantis ir pėdsakus paliekantis), kurios viduje, žvelgiant iš bet kurio sistemos dalyvio pozicijos, matomi kiti du nepasiekiami dalyviai, tačiau pažvelgus iš sistemos išorės matomas vienas savo pėdsakais sekantis subjektas. Žvelgiant iš sistemos išorės, sistema neegzistuoja.

³⁹ Jacques Derrida, „What Comes Before The Question?“ in: *hiperf*289, 2007

28 Sekimas be pėdsakų (dingę žodžiai) Ө օ

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
Ө	35 psl.	115 psl.	137 psl.
օ	69 psl.	115 psl.	137 psl.

Sėdžiu Paryžiuje. Turiu daug laiko. Aplankau vieną muziejų per dieną. Kas trečią dieną vietoj ėjimo į muziejus šiaip klaidžioju. Visą kitą laiką galiu skirti rašymui. Noriu parašyti daug, kad paskui ilgai nereikėtų. Sukuriu tolimesnių veiksmų planą: būdamas Paryžiuje daug parašau, grįžęs į Lietuvą išeinu iš darbo ir visą laiką skiriu darbams, kurie dėl įvairių trikdžių jau ilgai nejudėjo iš vietos. Puikus planas. Džiaugiuosi atsivėrusiomis perspektyvomis ir jau nebėgiu sulaukti, kada galėsiu imtis darbų.

Pirma diena Paryžiuje.

Atsisėdu prie stalo, apsižvalgau. Viskas tiesiog puiku: už lango linoja, sienelė-radiatorius tyliai burbuliuoja, o juodos keraminių plytelių grindys nuteikia darbingai. Atlenkiu kompiuterį ir pasiruošiu rašyti. Suskamba telefonas. Atsiliepiu. Vyras kitame laido gale paklausia, ar gali ateiti paimti antro (man nereikalingo) patalynės komplekto. Pasakau, kad gali. Po maždaug 15 minučių patalynės reikalai būna išspręsti ir aš vėl susikaupiu rašyti. Rašysiu apie pėdsakus. Jau viską gerai apgalvoju, beliko tik užrašyti. Parašau pirmą žodį. Jį perskaitau ir nesuprantu, kas parašyta. Mintyse dėlioju užrašytas raides, bet jos nesusideda į jokią prasmingą darinį. Garsiai perskaitau raides. Gaunu nepažįstamą, anksčiau negirdėtą garsų rinkinį. Nieko tokio, galvoju. Taip kartais nutinka. Reikia toliau rašyti, o žodis sugrįš vėliau. Rašyklėje nustatyta lietuvių kalba, raidžių rinkinys nėra pabrauktas raudonai, reiškia, jis parašytas teisingai ir galima judėti toliau. Parašau antrą žodį. Žiūriu į du nesuprantamus raidžių rinkinius. Pirmas trumpesnis, antras ilgesnis. Antrasis taip pat nepabrauktas – vadinasi, viskas bus gerai, reikia rašyti toliau. Trečias raidžių rinkinys pabrauktas, ketvirtas taip pat, kaip ir penktas. Žiūriu ir nesuprantu, kas jiems negerai. Visą ištrinu ir pradedu iš naujo. Dabar jau ir pirmasis rinkinys pabrauktas. Žiūriu į raides ir bandau iš jų sudėlioti žodį. Žinau, koks turi būti žodis, bet iš parašytų raidžių jis nesusideda. Kai taip atsitinka, nėra prasmės toliau rašyti. Žodžiai grįš vėliau, o iki tol galima ką nors nuveikti. Išeinu pasivaikščioti.

Pareinu pradėjus temti. Sėdu rašyti. Parašau porą žodžių, juos perskaitau ir suprantu jų reikšmę. Žodžiai grįžo. Apsidžiaugęs toliau rašau nežiūrėdamas į ekraną. Po kurio laiko

pakėlęs akis pamatau, kad viskas, išskyrus kelis pirmuosius žodžius, paraudoninta. Skaitau, ką parašęs. Žodžiai vėl dingę. Trinu parašytus raidžių junginius. Bandau vėl ir vėl. Kompiuterio ekrane daugėja raudonai pabrauktų, nesuprantamų raidžių sekų. Viską ištrinu ir užverčiu kompiuterį. Pasiimu popieriaus lapą ir pradedu rašyti ranka. Galbūt taip seksis geriau. Tušinukas maloniai slysta popieriaus paviršiumi brėždamas kažkokius zigzagus. Dabar jau ir raidžių nebeatpažįstu. Visai blogai. Taip dar nėra buvę. Suabejoju, ar dar moku skaityti. Susirandu kažkieno paliktą seną „Kultūros barų“ numerį, atsiverčiu atsitiktinį puslapį ir pradedu skaityti. Nors gana sunkiai, raidės jungiasi į žodžius. Perskaitau vieną straipsnį, paskui antrą, tada trečią. Kuo ilgiau skaitau, tuo lengviau jungiasi raidės. Pagaliau skaityti nebereikia pastangų. Vėl sėdu rašyti. Žodžiai dingsta. Einu miegoti. Rytoj seksis geriau.

Antra diena Paryžiuje.

Žodžiai dar negrįžo. Pabandau skaityti – viskas gerai. Bandau rašyti – nieko neišeina. Pabandau nurašyti kelis žodžius iš „Kultūros barų“. Rašant žodžių reikšmė išnyksta. Dabar jau ir „Kultūros baruose“ jų nebegaliu perskaityti. Dėl per didelės rizikos nutraukiu eksperimentą. Skaitau. Atrodo, viskas gerai. Imu diktofoną ir diktuoju į jį tai, ką ketinau parašyti. Perklausau įrašytą tekstą. Jis man visai nepatinka. Diktuoju iš naujo, paskui vėl iš naujo ir vėl. Padiktuotuose tekstuose per daug klaidų ir šiaip neatrodo, kad būtų kokia prasmė tęsti tekstų diktavimą, kol negaliu jų perrašyti ar taisyti. Reikia susigrąžinti žodžius. Tekstų įrašus ištrinu ir išeinu į miestą.

Trečia diena Paryžiuje.

Žodžiai negrįžo. Galiu skaityti tik labai paprastus tekstus. (Žodžiai „Kultūros baruose“ taip pat dingę.)

Ketvirta diena Paryžiuje.

Išbandau rašymą lietuvių, anglų ir rusų kalbomis. Žodžiai toliau nyksta. Rašyti negaliu. Negaliu perskaityti lietuviškai parašytų tekstų.

Penka, šešta, septinta, aštunta dienos Paryžiuje.

Lankau draugą Grenoblyje. Rašyti ir skaityti nebandau.

Devinta diena Paryžiuje.

Kol lankiausi Grenoblyje ir laipiojau po Alpes, žodžiai negrįžo. Vis dar negaliu rašyti ir skaityti lietuviškų ir sudėtingesnių anglišku tekstų.

Kažkelinta diena Paryžiuje.

Nusprendžiu, kad žūtbut turiu ką nors parašyti. Rašyklėje išjungiu rašybos tikrinimą, kurį laiką žiūriu į tuščiam lapę mirksintį žymeklį, ir pagaliau imuosi rašymo. Pilu viską, ką taip ilgai bandžiau užrašyti. Sekasi puikiai. Mintys lekia ir pirštai vos spėja jas vytis. Taip greitai dar nesu parašęs teksto. Jei taip ir toliau seksis, nesunkiai pasivysiu prarastą laiką. Pakeliu akis ir skaitau, ką parašęs. Nieko nesuprantu. Gal tik perskaityti nepavyksta. Gal viskas užrašyta gerai. Įjungiu kalbos tikrinimą. Tekstas paraudonuoja. Nėra nė vieno nepabraukto žodžio. Viską ištrinu. Vėl žiūriu į tuščiam lapę mirksinti žymeklį.

Paskutinė diena Paryžiuje.

Tvarkau studiją. Per beveik mėnesį neparašiau nė vieno žodžio.

Parskridus į Lietuvą, žodžiai negrįžo. Išeinu iš darbo. Atsiradusį laiką skiriu kūrybai. Per porą dienų padarau daugiau nei anksčiau padarydavau per kelias savaites. Kasdien pabandau ką nors parašyti. Lietuviški tekstai vis dar nesuprantami. Galiu skaityti trumpus angliškus tekstus.

Kalėdų laikotarpis.

Vis dar negaliu rašyti. Galiu skaityti trumpus lietuviškus ir jau beveik visus angliškus tekstus.

2017-01-02 11:23

Žodžiai grįžo.

29 Užsižiebiančios lemputės ^ >

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
^	35 psl.	105 psl.	132 psl.
>	35 psl.	105 psl.	132 psl.

Žiūriu į kalėdinę girliandą. Vis užsižiebia ir užgessta keturių skirtingų spalvų lemputės: raudonos, geltonos, žalios ir mėlynos. Gražiai atrodo. Visi mano darbai savyje slepia kokią nors reikšmę, prasmę ar dar ką nors. Nėra šiaip padaryti, yra apgalvoti ir pergalvoti. Norėtusi ką nors šiaip padaryti.

Išardau girliandą. Pasiimu po vieną skirtingų spalvų LED lemputę ir einu pas akademijoje dirbantį elektroniką. Reikia padaryti taip, kad lemputės užsižiebtų ir užgestų atsitiktiniais laiko intervalais. Elektronikas pasako, kad tai padaryti labai lengva, ir pradėdame programuoti lempučių užsižiebimą (elektronikas programuoja, o aš sėdžiu šalia ir trukdau savo nesibaigiančiais klausimais). Paaiškėja, kad lempučių mirksėjimą ne taip ir paprasta užprogramuoti. Galiausiai elektronikui tai pavyksta padaryti, kol aš būnu išėjęs į stalių dirbtuves daryti kitų darbų. Man grįžus jis su šypsena veide rodo iš lėto mirksinčias lemputes. Aš pasidžiaugęs, kad kaip tik to man ir reikėjo, pasakau, jog dabar reikia padaryti, kad lemputės galėtų neužsidegti bent kelias valandas, o geriausiai kelias dienas. Šypsena elektroniko veide dingsta ir jis pareiškia, kad to nedarys. Kad jis nemato to prasmės. Kad jei noriu, jog lemputės nedegtų, galiu tiesiog ištraukti laidą iš lizdo. Aš sakau, kad taip būtų negerai, kad lemputės turi būti įjungtos visą laiką ir kada nors, niekam nežinant kada, užsižiebtų. Elektronikas nesupranta, kokia prasmė daryti ką nors, ko greičiausiai niekas nepamatys. Tada pasakoju jam apie vandeniu ant akmenų haiku rašančius japonus ir cukraus kubelių bokštelių statantį Jirį Kovandą. Diskusija tęsiasi gana ilgai. Pagaliau elektronikas sutinka, jog kai kurie žmonės mato prasmę darydami tai, ko niekas daugiau galbūt nepamatys, bet sako, kad vis tiek niekas nelauks, kol lemputės užsižiebs. Tada jam sukuriu istoriją apie 9 valandų trukmės filmą, kuriame rodoma balta siena, po maždaug 8 valandų nieko nevykimo atskrenda ir ant sienos nutupia musė, patupėjusi kokias 10 sekundžių musė nuskrenda. Likusią valandą vėl nieko nevyksta. Žmonės žiūri tą filmą nuo pradžios iki pabaigos ir atskridus musei ploja iš džiaugsmo. Pasakojimas apie filmą galutinai įtikino elektroniką, kad prasminga toliau programuoti lemputes. Lemputės užprogramuojamos. Manau, reikės tą filmą sukurti.

Turiu mirksinčias lemputes. Galiu padaryti, kad jos neužsidegtų kelias dienas. Galbūt sukonstruosiu objektą, kuriame tos lemputės galėtų saugiai būti. Jei darysiu objektą lemputėms, į jį taip pat įdėsiu ventiliatorių, kad suktųsi ir ūžtų. Nors, kita vertus, lemputės ir pamestos ant žemės gražiai atrodo. Matyt, reikia palaukti ir pažiūrėti, ką toliau daryti.

30 Pušys 3 (pokalbis su Palangos botanikos parko direktoriumi) || † ...

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
	46 psl.	92 psl.	134 psl.
†	82 psl.	92 psl.	160 psl.
...	48 psl.	103 psl.	137 psl.

Žiema eina į pabaigą ir artėja storų pušų pjovimo metas Palangos botanikos parke. Pasipiktinusio vaikščiotojų sukelti neramumai po pernai atliktų pjovimo darbų jau turbūt seniai nugulė užmarštin. Šiomet vėl ketinu neduoti ramybės parko direktoriui ir jo pavaduotojui. Planas toks:

1. Savo vardu paimsiau interviu iš Palangos botanikos parko direktoriaus.
2. Interviu išspausdinsiu kultūrinėje spaudoje. Geriausia – „Kultūros baruose“.
3. Po publikacijos parašysiu piktą viešą anoniminių laišką (vaikščiotojų vardu) sau ir parko direktoriui.
4. Po laiško išspausdinimo susisieksiu su parko direktoriumi. Jį informuosiu apie laišką ir pasiteiruosiu, ar jis nežino, kas yra laiško parašęs anonimas.
5. Kreipsiuosi į pernai apie pušų pjovimą rašiusių (į anonimo laiško sureagavusių) laikraščių redakcijas siekdamas sužinoti anonimo tapatybę ir taip atkreipsiu jų dėmesį į interviu su Palangos botanikos parko direktoriumi bei viešą laišką.

Šiek tiek nerimauju, kad Palangos botanikos parko direktorius nesutiks duoti interviu, tačiau jis noriai sutinka. Parvažiuoju į Palangą, susitinkame ir pasikalbame. Į pokalbį įtraukiu temas, kuriomis ketinu rašyti viešame laiške. Interviu išėjo visiškai neįdomus – parko direktorius neturėjo ko pasakyti nei apie viešųjų erdvių politiką, nei apie parko santykį su praeitimi, nei apie visuomenės įtaką parko vystymuisi. Interviu išsiunčiau „Kultūros barų“ redakcijai. Po kelių savaičių gaunu atsakymą, kad interviu paviršutiniškas, ir pasiūlymą suteikti jam kultūrinį „svorį“ parašant solidžią įžangą apie stipriąsias bei silpnąsias Lietuvos parkų puses. Tokios įžangos rašyti negaliu. Tam, kad suveiktų mano planas, turiu būti ypač švelnus ir palankus parko direktoriui (nieko kritiško apie Palangos botanikos parką rašyti negaliu), tuomet anonimas, parašęs viešą laišką, taptų mūsų bendru priešu ir abu kartu galėtume su juo kovoti. Parašau labai aptakią įžangą ir kuo švelnesnę pabaigą. Tekstą išsiunčiau „Kultūros barams“:

Palangoje pavasaris. Vaikštau tuščiomis kurorto gatvėmis, lankau vietas, kurios greitai prisipildys poilsiautojų ir taps sunkiai praeinamos. Nejučia atsiduriu parke. Takeliai patižę, slidūs, ore tyro drėgnos žemės kvapas. Tolumoje girdėti motorinio pjūklo burzgimas. Prisimenu pernai skaitytus straipsnius apie parke išpjautas pušis. Parkas keičiasi, kai kurių vietų nebeatpažįstu, jas pakeitė naujos, man svetimos. Atmintyje iškilę vaizdai neberanda atitikmens dabartiniame parko peizaže. Klaidžioju ieškodamas vietų, prie kurių galėčiau pririšti savo atsiminimus. Atminties nesutapimo su dabartimi sukeltą nepasitenkinimą po truputį keičia mintys apie pokyčių būtinybę ir neišvengiamumą. Suprantu, kad miestas taikydamasis prie visuomenės poreikių keičiasi, bet ar parkas taip pat turi keistis? Gal kaip tik priešingai, kunkuliuojančio kurorto fone jis turėtų išlikti nepakitęs ir iš kartos į kartą atvykstantiems poilsiautojams būti savotiška atminties kapsule, saugančia praėjusių atostogų prisiminimus? Taip besvarstydamas prieinu naujuosius parko vartus. Jie uždaryti, tačiau pastūmus atsidaro. Išeinu į Vytauto gatvę ir atsisukęs žiūriu į vos pravirus vartus, mąstau, ar jie geresni už senąjį įėjimą. Šauna mintis, kad senasis parko įėjimas galbūt buvo sukurtas sovietmečiu nugriovus Tiškevičių vartus ir parką atidavus liaudžiai. Tuomet naujų vartų pastatymas buvusio įėjimo vietoje galėtų būti simboliniu veiksmu, panašai kaip Žaliojo tilto skulptūrų nukėlimas ar Lukiškių aikštės pertvarkymas. Didelė parko dalis taip pat buvo formuota sovietmečiu, galbūt todėl parkas taip stipriai keičiasi? Nusprendžiu apie tai pasikalbėti su parko direktoriumi. Pavyksta susitarti susitikti po poros dienų.

Pokalbis su Palangos miesto botanikos parko direktoriumi Valdu Pakusu:

Tomas Daukša: *Kaip keičiasi visuomenės poreikiai viešosioms erdvėms, kokie jos lūkesčiai? Ko tikimasi iš Palangos parko?*

Valdas Pakusas: *Na, visuomenėje yra įvairių nuomonių bei poreikių. Dalis visuomenės parke norėtų matyti daugiau pramogų bei triukšmingų renginių. Kita dalis, priešingai, tikisi ramesnių arba aukštesnio kultūrinio lygio renginių. Mes, kaip ramaus poilsio parkas, žinoma, stengiamės atsirinkti aukštesnio kultūrinio lygio bei ramesnius renginius.*

TD: *Kalbant apie tai, kaip viešosios erdvės taikosi prie šiuolaikinės visuomenės poreikių, kaip į tuos poreikius reaguoja parkas?*

VP: *Na, kaip ir minėjau, stengiamės atsirinkti mažiau iššaukiančius renginius. Tačiau visiems parko lankytojams negalime įtikti, todėl sulaukiame įvairių nuomonių. Pernai vasarą bei prieš dar porą metų į parką buvome įsileidę tarptautinį cirko festivalį. Dėl to sulaukėme*

prieštaringų nuomonių. Į renginį atėjusios šeimos su vaikais buvo patenkintos, tačiau sulaukėme nemažai nusiskundimų iš tų, kuriems cirkas neaktualu. Problema iškilo, nes festivalis buvo mokamas ir buvo aptverta dalis parko teritorijos. Dėl šios priežasties stengiamės įsileisti viešus, nemokamus renginius, kurie neribotų kitų parko lankytojų judėjimo. Mes kaip įstaiga negalime nupirkti ir visuomenei pasiūlyti renginių, todėl didelė jų dalis yra idėjiniai – nemokami.

TD: Ar parkas, jūsų nuomone, turėtų taikytis prie besikeičiančių poreikių, ar visgi turėtų ugdyti savo specifinį lankytoją?

VP: Šiuo metu parkas keičiasi, bendras požiūris nebėra toks konservatyvus ir griežtas, kaip prieš dešimt ar penkiolika metų. Kurorto kontekste parkas yra viena iš nedaugelio, galbūt net vienintelė vieta, kuri dar nėra paveikta didelės masės poilsiautojų, triukšmo ir muzikos, todėl net parkui liberalėjant yra stengiamasi išlaikyti savitą jo stilių.

TD: Pastaraisiais metais parkas sulaukė daugiau nei bet kada anksčiau žiniasklaidos dėmesio. Kaip manote, su kuo tai susiję?

VP: Viena iš priežasčių – tai parko bei Gintaro muziejaus rekonstrukcijos, renovacijos darbai, pakeitę tiek pačius rūmus, tiek parką: atsirado nauji objektai, atnaujinti anksčiau buvę. Kita priežastis – tai jau anksčiau mano minėti renginiai. Jau tradiciniais tapę „Birutės parko atspindžiai“, kurių metu grafais persirengę aktoriai vaikšto po parką, sulaukė teigiamo žiniasklaidos dėmesio. Kitą vertus, ne visai palankaus lankytojų atsako sulaukęs cirko festivalis iššaukė daugiau neigiamo žiniasklaidos dėmesio.

TD: Ar į parką atkreipiamas žiniasklaidos dėmesys galėtų rodyti aktyvesnį visuomenės dalyvavimą įvairiuose miesto bei viešųjų erdvių procesuose?

VP: Aš manau, kad taip, nes žmonės nebelieka abejingi. Net ir paprastas dalykas – kasmetiniai parko priežiūros darbai neapsieina be sanitarinių ligotų medžių kirtimų. Šiemet kol kas dar to nebuvo, bet ir pernai, ir, berods, užpernai žmonės, pamatę, kad yra kertami medžiai, iš karto kreipiasi į žiniasklaidą, sukelia triukšmą. Žinoma, tas triukšmas būna be pagrindo, nes medžiai būna atrinkti specialistų, kirtimai suderinti su reikiamomis institucijomis. Vis dėlto, tai rodo, kad žmonės nėra abejingi, kad jie mato ir domisi tuo, kas vyksta parke.

TD: Kaip parkas reaguoja į tokių žmonių bandymą dalyvauti jo vystymesi?

VP: *Be abejo, mes, kaip parko prižiūrėtojai, esam dėkingi, kad žmonės yra neabejingi. Kartais žmonių reakcija būna kiek perdėta ir mums prireikia aiškintis, rašyti raštus, bet iš esmės džiaugiamės, kad žmonės tampa sąmoningesni ir neprašina pro šalį, nesidomi tik savo reikalais, bet atkreipia dėmesį ir į tai, kas vyksta aplinkui.*

TD: *O ar žmonių dalyvavimas gali keisti tolimesnį parko vystymąsi, ar vis dėlto parkas turi savo kryptį, kurios lankytojų nuomonė negali pakeisti?*

VP: *Be abejo, kad gali keisti. Mes visą laiką atsižvelgiame į žmonių nuomones, stebime, kas žmonėms priimtina, o kas ne, tačiau yra tokių sričių, kuriose mes, kaip specialistai, turime priimti sprendimus nepriklausomai nuo lankytojų norų.*

TD: *Parką tam tikra prasme galima laikyti ir savotiška atminties saugykla. Kokia yra parko atminties išsaugojimo arba formavimo strategija? Ypač įdomu, kokia parko pozicija sovietmečiu atliktų pakeitimų atžvilgiu dabartiniame atminties politikos kontekste (Žaliojo tilto skulptūros, Lukiškių aikštė). Ar jie suvokiami kaip svetimkūniai, kuriuos reikia šalinti, ar tapo saugotinais laiko pėdsakais?*

VP: *Na, kalbant apie svetimkūnius, tai parke jų nėra daug. Vienintelis toks objektas – tai buvęs restoranas „Vaidilutė“ prie Birutės kalno. Anksčiau ten stovėjo medinis pastatas šiaudiniu stogu, kuris vėliau sudegė. Jei jis būtų atkurtas toks, koks buvo, šiandien turėtų architektūrinę, estetinę vertę, tačiau dabar ten stovi devintajame dešimtmetyje pastatytas, to laikmečio dvasia dvelkiantis pastatas. Jau daug metų nėra ryžtamasi to pastato atsikratyti ir vietoje jo turėti tvarkingą vietą. Iš esmės sovietmečiu neįvyko didelė invazija į parką, tik tas vienintelis pastatas, na, ir, žinoma, gamybinė bazė, kurioje dabar esame, bet be jos negalėtų vykti parko priežiūra.*

TD: *O koks yra sovietmečiu formuotos pietinės parko dalies statusas?*

VP: *Pietinė parko dalis buvo prijungta ir formuota sovietmečiu tam, kad laikui bėgant miškas nebūtų privatizuotas, išdalintas į sklypus ir užstatytas. Pietinę dalį prijungus prie parko ji buvo išsaugota iki šių dienų. Šiuo metu ji turi lygiavertį statusą senajai parko daliai. Visas objektas, tiek su sovietmečiu prijungta naująja dalimi, tiek su pajūriu (nes parko ribos siekia vandens liniją), yra vientisas kultūros paveldo objektas. Bendras parko plotas dabar yra 101,3 hektaro, tuo tarpu Tiškevičių įkurto istorinio parko plotas siekė vos 35 hektarus. Dabartinio parko plotas yra beveik tris kartus didesnis, bet jis visas turi kultūros paveldo objekto statusą.*

TD: *Dar norėčiau atkreipti dėmesį į parko vartus. Palyginti neseniai buvo pastatyti nauji parko vartai. Nors turintys istorinę pagrindą, skirtingai nei ankstesnysis įėjimas, demonstravęs parko atvirumą žmonėms, jie pabrėžia ribą tarp parko ir miesto, daro jį uždaresnį. Panašų efektą galime pastebėti ir Bernardinų sodo Vilniuje atveju. Kokią reikšmę parkui turi naujai pastatyti vartai?*

VP: *Na, vartai buvo pastatyti antrajame parko renovacijos ir pritaikymo viešosioms reikmėms projekto etape. Projektuotojai suprojektavo vartus, parinko jų stilistiką. Vartai yra buvę grafų laikais, tad buvo stengtasi atkurti istorinę tiesą. Šiandien jie atlieka pakankamai svarbią funkciją, saugo mus nuo neigiamo poilsiautojų, važinėjančių velomobiliais, poveikio. Taip pat yra nemaža dalis visuomenės dalyvių, kurie neįsivaizduoja savo poilsio ar laisvalaikio be alkoholio. Jie, kartu su važinėjančiais velomobiliais, yra patys pavojingiausi ir daro didžiausią žalą parkui. Vartai turi simbolinę reikšmę, skiria miesto šurmulį nuo gamtos ramybės, bet tuo pačiu ir tiesioginę – saugo nuo nedrausmingų lankytojų.*

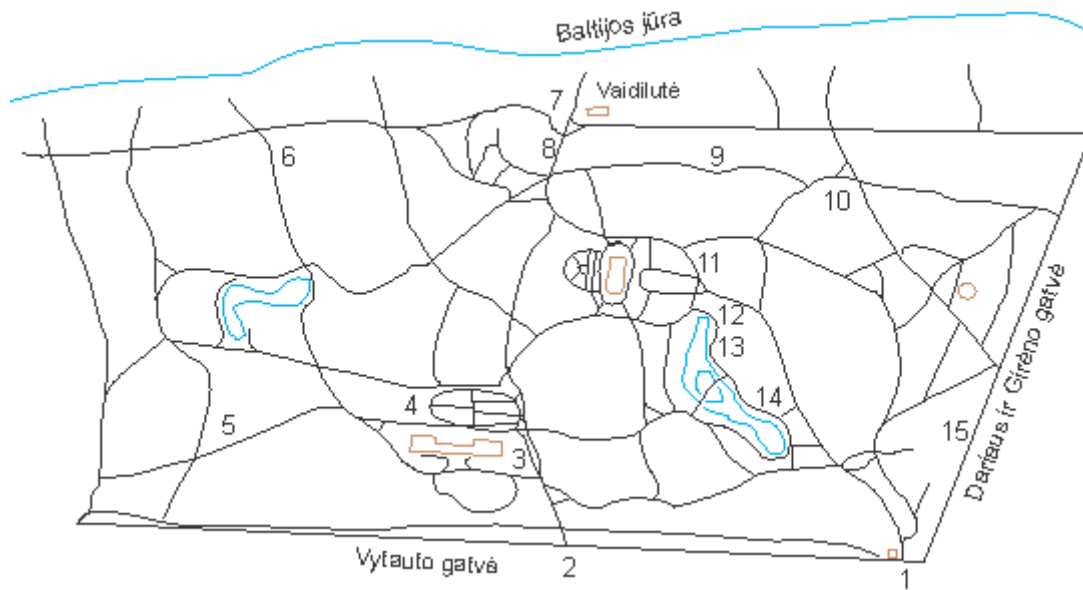
TD: *Užsiminėte apie renovacijos etapus. Per palyginti trumpą laiką parkas patyrė nemažai pokyčių. Kokia yra tolimesnė parko vizija ir kuria kryptimi jis juda?*

VP: *Na, kaip jau minėjau, buvo pradėta parko renovacija. Atsinaujinimo darbų jau labai reikėjo. Esamos sistemos bei Birutės kalno laiptai buvo susidėvėję, kai ko, pavyzdžiui, mažojo parterio, prieš šį projektą išvis nebuvo. Buvo nutarta ne tik suremontuoti tai, kas būtina, bet ir atkurti istorinę tiesą. Šiandien jau yra įgyvendinti du iš trijų projekto etapų, tad esminiai, svarbiausi darbai yra padaryti. Kalbant apie ateitį, tai trečiajame etape yra numatyta atstatyti prie senojo tvenkinio buvusių ledainę, sutvarkyti sargo sodininko namelį, Birutės kalno želdinius bei galbūt atkurti kai kurias perspektyvas prie Tiškevičių rūmų. Po trečiojo etapo įgyvendinimo jokių grandiozinių darbų kol kas neplanuojama, tiesiog vykdyti einamą parko priežiūrą, kad jis būtų patrauklus lankytojams. Parko funkcija išlieka tokia, kokia buvo: būti ramaus poilsio oaze šurmuliuojančiame kurorte.*

TD: *Ar tokia parko vizija ir pokyčiai atspindi bendrą viešųjų erdvių politiką Lietuvoje, ar tai vis dėlto atliepia lokalius, specifinius kurorto poreikius?*

VP: *Aš manau, kad atspindi ir bendrą kontekstą. Žmonės vis labiau nori būti gamtoje, tai rodo ir nemažai lankytojų sulaukiantis Užutrakio dvaro parkas, ir Vilniuje esantis Bernardinų sodas ar Kairėnų botanikos sodas. Aš manau, kad Birutės parkas yra svarbus objektas tiek kurorto infrastruktūroje, tiek ir visos Lietuvos mastu.*

Po pokalbio iš lėto einu per parką. Takeliai jau mažiau patižę, sutinku kelis vaikščiotojus. Atmintyje fiksuoju man nepažįstamus, naujai atsiradusius objektus. Išvaikščiojęs visą parką išeinu pro naujuosius vartus, jie vėl užverti ir reikia atsidaryti. Toldamas nuo parko galvoju, kodėl vis atkreipiu dėmesį į uždarytus vartus. Matyt, todėl, kad šiaip vaikštinėdamas pro juos į parką nepasukčiau. Grįžęs namo nusibraižau parko planą ir jame sužymiu matytus pasikeitimus.

- 1, 2. Nauji metaliniai vartai
3. Naujas takelis
4. Mažasis parteris
5. Naujas kalnas
6. Prakastas kalniukas (matyt, tam, kad einant takeliu nereikėtų aukštai lipti)
7. Kažkas pasikeitę Meilės alėjos pabaigoje
8. Metalinė tvora prie Birutės kalno Lurdo
9. Platesnis nei buvo takelis
10. Šen bei ten atsiradę juodi plastikiniai stulpeliai (apie 50 cm aukščio ir 30–35 cm skersmens)
- 11, 12. Žemos tvorelės
13. Medinis lieptelis senajame tvenkinyje
14. Pasikeitusi senojo tvenkinio krantinė
15. Nauja žalia metalinė tvora

Nusibraizius planą aiškiai pasimato, kad didžioji dalis pakeitimų įvyko senojoje, o ne pietinėje parko dalyje, todėl mano mintis, jog parke yra šalinamas sovietinis palikimas, greičiausiai buvo neteisinga. Nors mano sužymėti pakeitimai yra gana lokalūs, bendra parko nuotaika taip pat pasikeitė, toks jausmas, lyg vaikščiodamas kažką svarbaus praleidau ir nepastebėjau. Akivaizdu tai, kad parkas stipriai keičiasi, tai patvirtina ir direktoriaus Valdo Pakuso žodžiai. Belieka tikėtis, kad po visų atnaujinimų Palangos parkas ir toliau išliks vieta, kurioje norisi vaikštinėti.

Atsakymo iš „Kultūros barų“ nesulaukiu kelias savaites. Skambinu, man pasako, kad dar nespėjo perskaityti ir artimiausiu metu parašys. Laukiu. Išėjo dar vienas „Kultūros barų“ numeris, o atsakymo, ar spausdins interviu su Palangos botanikos parko direktoriumi, vis nėra. Manau, tekstą išsiųsiu „Šiaurės Atėnams“.

31 Akmenys 4 ^ > •

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
^	35 psl.	123 psl.	134 psl.
>	35 psl.	123 psl.	134 psl.
•	64 psl.	100 psl.	132 psl.

Nuskilus akmens kampui jo skeveldras įvyniojau į popierių, įdėjau į metalinę dėžutę nuo mėtinių saldainių, ant jos užrašiau „labai vertinga“ ir palikau rašomojo stalo stalčiuje. Beveik iš karto nusprendžiau skeveldroms pagaminti relikvijorius, tačiau dar reikėjo išsiaiškinti, kaip teisingai viską padaryti. Aiškinimasis užtruko ilgai. 2016 metų rudenį netikėtai atsidūręs Paryžiuje aplankau Viduramžių meno muziejų⁴⁰. Relikvijorių salėje vyksta ekskursija. Jai pasibaigus prieinu prie gidės ir, mintyse kelis kartus parepetavęs frazę, labai nesklandžia prancūzų kalba paklausiu, ar galėtume truputį pasikalbėti apie relikvijorius. Po dar kelių nerišlių prancūziškų sakinių pereiname prie anglų kalbos. Kalbamės gerą pusvalandį. Po pokalbio būnu pasirengęs gaminti relikvijorius. Beveik pusę metų trukusias informacijos paieškas išsprendė pusvalandžio pokalbis.

Tai, ką sužinojau:

1. Relikvijoriai daromi iš kuo brangesnių medžiagų, nes net brangiausios medžiagos nebus vertingesnės už pačią relikviją.
2. Relikvijoriai tyčia daromi taip, kad relikviją būtų sunku įžiūrėti, nes žmogus negali suvokti jos šventumo.
3. Relikvijorius daromas tvirtas, kad apsaugotų jame esančią relikviją, tačiau jo puošyba neretai būna trapi ir gležna.
4. Relikvijorių forma ir dydis gali būti įvairūs, svarbu, kad atitiktų pirmą, antrą ir trečią punktus.

Grįžęs į Lietuvą imuosi gaminti relikvijorius. Juos darau iš juodojo ažuolo. Tai kelių šimtų metų senumo Baltijos jūroje nuskendusio laivo dalis. Kartais po audrų jūra išmeta tokių pajuodavusio ažuolo gabalų. Prieš jį naudodamas savo darbui patikrinu juodojo ažuolo kainas internete. Vieno internetinio aukciono svetainėje randu, jog neseniai už 12 tūkst. eurų buvo parduotas pelkinio (pelkėje gulėjusio ir pajuodavusio) ažuolo rąstas. Maniškis ažuolas daug vertingesnis, nes būdamas senovinio laivo dalimi yra ir istorinė vertybė. Relikvijorius darau

⁴⁰ Musée de Cluny, Paryžius, Prancūzija

stačiakampio gretasienio formos, tai sąlyginai atkartoja grindinio akmens formą ir yra aliuzija į minimalistinį ir konceptualųjį meną. Apie minimalistinį ir konceptualųjį meną dabar užsimenu todėl, kad kalbant apie relikvijorius sužinojau, jog juos darant būdavo remiamasi kanonu ir sekama praeities tradicijomis. Žinoma, pasitaiko atvejų, kai relikvijoriaus forma siekiama nustebinti ar priblokšti, bet net ir tokius atvejus, žvelgiant iš istorinės perspektyvos, galima nesunkiai priskirti vienai ar kitai tradicijai. Mano darbas yra meno, o ne religinei praktikai skirtas projektas, todėl, nors ir sekdamas relikvijorių kūrimo taisyklėmis, istorinės atramos ieškau meno, o ne religijos lauke.

Iš juodojo ažuolo padarau stačiakampio gretasienio formos kaladėles su apskritomis nišomis akmens gabaliukams įstatyti. Akmens gabaliukus pritvirtinu prie poliruoto sidabro plokštelių ir įmontuoju nišose. Nišas įstiklinu. Įstiklintas kaladėles nešu sidabruoti. Relikvijoriai baigti. Sidabro sluoksnis labai gležnas, jo negalima liesti rankomis, tad norint paimti relikvijorių reikia apsimausti specialiai tam skirtas baltas pirštines. Relikvijorius reikia laikyti uždengtus, kad juos pasiektų kuo mažiau šviesos, nes ji gali paveikti sidabrą. Kam nors rodant relikvijorius įvyksta mažas ritualas: apsimaunamos baltos pirštinės, nuimama nuo šviesos sauganti medžiaga, labai atsargiai paimamas vienas iš relikvijorių, bandoma įžiūrėti giliai nišoje esantį pašventintos grindinio akmens kopijos gabalėlį (stiklo ir sidabro atspindžiai trukdo tai padaryti), relikvijorius padedamas į vietą ir uždengiamas.

Dabar gaminu specialias dėžutes relikvijoriams saugoti. Jas pagaminus relikvijorius išdovanosiu muziejams. Tuomet grindinio akmens ir jo kopijos projektas bus baigtas.

32 Žėrutis ^ > < ||

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
^	35 psl.	132 psl.	148 psl.
>	35 psl.	132 psl.	148 psl.
<	62 psl.	89 psl.	148 psl.
	46 psl.	125 psl.	184 psl.

Po vasaros atostogų grįžęs į Vilnių „Titanike“ radau naujas betonines grindis. Tai Eglės Grėbliauskaitės darbas⁴¹. Mano nuomone, vienas geriausių jos darbų, bet šis tekstas ne apie naujas grindis, o apie tai, kas atsitinka žėručio dulkėms susilietus su betonu.

Pamačius grindis į akis krito jose esantys tarpai. Kaskart atėjęs į „Titaniką“ (tai atsitikdavo gana dažnai, nes tuo metu ten dirbau) vis apžiūrinėdavau grindų tarpus: matavau jų ilgį, plotį, gylį. Po kokios savaitės matavimų ir svarstymų išsirinkau vieną plyšį ir nusprendžiau užpildyti jį žėručiu. Žėrutis – tai mažos sidabriškai blizgančios plokštelės, plačiai naudotos tinkui gražinti. Žėručiu žėri pagrindiniai Lietuvos meno centrai: ŠMC, KKKC, Šiaulių dailės galerija ir turbūt visi kiti sovietmečiu statyti kultūros namai, centrai, galerijos. Žėručio žvilgsys beveik neatsiejamas nuo kultūrinio Lietuvos gyvenimo. Žėrutį taip pat noriai naudojo per po nepriklausomybės atgavimo prasidėjusią privačių gyvenamųjų namų statybų bangą. Ištisi gyvenamieji rajonai sužibo laisve. Taip jau nutiko, kad „Titanikas“ žėručio neturi. Aš jam padovanojau maždaug 4,7 m ilgio ir 4 mm pločio laisvės ir kultūros kupiną žėručio juostą. 2016 m. spalio 28 dieną į „Titaniką“ atėjau nešinas maišeliu žėručio. Žėrutį sugrūdau į grindų plyšį ir niekieno nepastebėtas išėjau. Toks veiksmas priminė sekreto darymą pajūrio kopose, kai paslapčia po stikliuku paslepi visokių gražių dalykėlių ir viską užkasi smėliu. Vėliau prakrapštęs smėlį rodai sekretą patikimiausiems ir geriausiems draugams.

Po kurio laiko išėjau iš darbo „Titanike“. Žėručio juosta tapo mano dovana ir duokle VDA muziejui, nes jau seniai muziejus norėjo turėti mano darbų, bet neturėjo galimybių jų saugoti arba eksponuoti. Apie žėručio juostą papasakojau Konstantinui Bogdanui, Eglei Grėbliauskaitei, Adomui Danusevičiui ir gal dar keliems žmonėms. Žėrutis tyliai sau gulėjo grindų plyšyje ir niekam netrukdė, kol atėjo laikas doktorantų parodai. Eksponuojant parodą Eglė parodė žėručio juostą VDA muziejaus direktoriui Vidui Poškui. Reakcija buvo priešinga, nei ji tikėjosi: muziejaus direktorius apšaukė mane, kad gadinu „Titaniko“ grindis ir Eglės

⁴¹ Eglė Grėbliauskaitė, C30/37-XC3-CI0, 2-D16-S3. *Naujos geros grindys „Titanikui“*, 2016

Grėbliauskaitės darbą (nors jai visai taip neatrodė), ir labiausiai dėl to, kad nepaprašiau jo leidimo užpildyti grindų tarpą žėručiu. Nepavykus bandymams ramiai komunikuoti pasakau, kad nebeturiu laiko šnekėtis ir nutraukiu pokalbį (kaip tik tuo metu vyko Tapybos katedros akreditacija ir turėjau eiti į pokalbį su komisija).

Vidas Poškus informavo doktorantūros skyrių ir doktorantų parodos kuratorių Vytautą Michelkevičių, kad gadinu „Titaniko“ grindis, o iš manęs pareikalavo gauti leidimą iš Ūkio skyriaus užpildyti grindų tarpą žėručiu. Aš sutikau, bet užuot ėjęs į Ūkio skyrių nuėjau pas prorektorius menui, kuriam pavaldus VDA muziejaus direktorius, Julijoną Urboną. Kartu su juo einame į Ūkio skyrių. Pasirodo, Vidas Poškus anksčiau už mus nuėjo į Ūkio skyrių ir papasakojo, kaip mano darbas gadina grindis. Rektoriaus pavaduotojas ūkio reikalams Virgilijus Kireilis aiškina, kad būdamas plyšyje žėrutis jį didina. Mes su Urbonu nesuprantame, kaip žėrutis gali gadinti betoną. Susitariame kitą dieną per pietus visi susitikti „Titanike“ prie grindų plyšio ir pažiūrėti, kaip jis didėja. Po pokalbio su Kireiliu susitinku su Egle ir paprašau grindis liejusių žmonių kontaktų, kad jie patvirtintų, jog žėrutis negali pažeisti betono. Eglė pati paskambina betono technologui ir jis patikina, kad žėrutis niekaip negali pakenkti betonui, dabar ūkvedžiai nebegalės švaistytis nepagrįstais argumentais.

Turėdamas technologo garantijas drąsiai einu į grindų plyšio svarstymą. Susirenkame penkiese: Julijonas Urbonas, Virgilijus Kireilis, Vidas Poškus, barzdotas ūkvedys ir aš. Stovime ratu ir žiūrime į grindų plyšį. Iškart pasakau, kad betono technologas užtikrina, jog žėrutis niekaip negali pakenkti grindims. Ūkvedžiai netenka argumentų, sutūpę krapšto žėruti iš grindų plyšio. Muziejaus direktorius vėl piktinasi, kad nepaprašiau jo leidimo. Jam atsakau, kad intervencinio meno strategijos įsitvirtino jau seniai ir jis, kaip menotyros daktaras, turėtų suprasti, jog mano veiksmai nėra asmeniškai ir niekieno neatsiklausimas yra viena iš legitimijų tokio meno strategijų. Dar pasakau, kad muziejus turėtų džiaugtis galimybe turėti mano darbą. Pakankamai prisikapstę žėručio pabunda ūkvedžiai ir pradeda aiškinti, kad nei mano juosta, nei Eglės grindys nėra meno kūriniai. Julijonas Urbonas šiaip ne taip įtikina juos nebediskutuoti, kas yra menas, o kas ne.

Išsiaiškinus visus mano darbo aspektus nebelieka jokių argumentų, kodėl negalima žėručiu užpildyti vieno grindų plyšio, bet muziejaus direktorius vis tiek nenori to leisti. Galų gale vėl grįžta prie procedūrinių kliūčių: pareiškia, kad jis negali (neturi galios) leisti mano darbui būti muziejuje ir kad turiu gauti muziejaus tarybos leidimą. Aš galvoju, kad tai absurdas – jis nesilaikė susitarimo, kad gavęs ūkvedžių leidimą galėsiu palikti savo darbą. Vis dėl to sutinku. Man paaiškina, kad reikia užpildyti standartinę internete esančią formą ir laukti tarybos sprendimo. Patikrinu formą, tai paraiškos rengti parodas „Titanike“ forma, ji visiškai

netinka darbo perdavimo muziejui atveju. Po visos žėručio epopėjos negaliu neįtarti, jog tai Vido Poškaus planas – atmesti mano paraišką dėl formalių paraiškos reikalavimų neatitikimų. Internetinės paraiškos nepildysiu, prašymą parašysiu laisva forma, jei ją atmes arba nepriims, vis tiek atkursiu savo darbą (po to, kai Vidas Poškus mane aprėkė, kažkas iškrapštė nemažai žėručio).

Tolimesnis planas (nepaisant muziejaus tarybos sprendimo):

1. a) iškrapštyti visą plyšyje esantį žėrutį;
 b) jį pasverti;
 c) jį supresuoti į piliulę ir pavadinti „Piliulė, išvedanti V.P. iš proto“;
 d) piliulę eksponuoti „Titanike“;
 e) „Titanike“ išslapstyti tokio paties svorio kaip žėrutis įvairių medžiagų gabalėlius ir stebėti, ar kuris nors iš jų sukels panašią reakciją.
2. Atkurti darbą.
3. Jei paraiška bus atmesta, „Titanike“ surengti žėručio parodą. Pastatyti nuo grindų pakeltą takelį, o grindis iškloti kelių centimetrų storio žėručio sluoksniu.

33 Apie dieduką 2 Θ ï ...

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
Θ	35 psl.	120 psl.	138 psl.
ï	48 psl.	92 psl.	137 psl.
...	48 psl.	125 psl.	160 psl.

2017 m. gegužės 5 dieną sužinojau, kad naujasis diedukas išsikraustė. Baigėsi jo nuomos sutartis ir kaimynė įstrižai gatvės nesutiko jos pratęsti dėl blogo kvapo, kurį skleidė diedukas.

Visi su naujuoju dieduku susiję reikalai baigti. Naujasis diedukas nebuvo susektas.

34 Apie tekstą 5 (ryšiai tarp esamų teksto dalių) Θ ω

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
Θ	35 psl.	137 psl.	151 psl.
ω	69 psl.	120 psl.	153 psl.

Atėjo laikas išsiaiškinti, kaip siejasi ir kokius tarpusavio ryšius užmezga iki šiol parašytos teksto dalys.

Teksto dalys:

1. Lizdai
2. Apie trikampėlius (darbas doktorantų parodai)
3. Anonsas
4. Apie dieduką
5. Pomidorai
6. Sodyba ir elniukas
7. Žūklė
8. Doktorantų skaitymų kalba pataisyta
9. Laidai
10. Akmenys
11. Apie tekstą
12. Porėmis
13. Palanga–Vilnius
14. Apie tekstą 2
15. Laidojimo paslaugos
16. Prožektorius – kolonėlė
17. Pušys
18. Apie parodą „Si:said“ galerijoje ir Vytauto Mačernio kapą
19. Darbas ne personalinei parodai
20. Paulo perkalbėjimas, Išnykimas
21. Pušys 2
22. Akmenys 2
23. Akmenys 3

24. Apie tekstą 3
25. Vamzdis
26. Laiškai dėl vamzdžio
27. Apie tekstą 4 (pėdsakai)
28. Sekimas be pėdsakų (dingę žodžiai)
29. Užsižiebiančios lemputės
30. Pušys 3 (pokalbis su Palangos botanikos parko direktoriumi)
31. Akmenys 4
32. Žėrutis
33. Apie dieduką 2
34. Apie tekstą 5 (ryšiai tarp dalių)

Kategorijos, į kurias galima suskirstyti teksto dalis:

Sniego žmogus (Bigfutas):

- 1. Lizdai
- 2. Apie trikampėlius (darbas doktorantų parodai)
- 8. Doktorantų skaitymų kalba pataisyta
- 25. Vamzdis
- 26. Laiškai dėl vamzdžio

Sekimas:

- 1. Lizdai
- 4. Apie dieduką
- 15. Laidojimo paslaugos
- 18. Apie parodą „Si:said“ galerijoje ir Vytauto Mačernio kapą
- 27. Apie tekstą 4 (pėdsakai)
- 28. Sekimas be pėdsakų (dingę žodžiai)
- 33. Apie dieduką 2
- 34. Apie tekstą 5 (ryšiai tarp dalių)

Apie darbus:

- 1. Lizdai
- 2. Apie trikampėlius (darbas doktorantų parodai)

- 3. Anonsas
- 8. Doktorantų skaitymų kalba pataisyta
- 9. Laidai
- 10. Akmenys
- 12. Porėmis
- 16. Prožektorius – kolonėlė
- 19. Darbas ne personalinei parodai
- 20. Paulo perkalbėjimas, Išnykimas
- 22. Akmenys 2
- 23. Akmenys 3
- 25. Vamzdis
- 26. Laiškai dėl vamzdžio
- 29. Užsižiebiančios lemputės
- 31. Akmenys 4
- 32. Žėrutis

Apie sukurtus arba kuriamus darbus:

- 1. Lizdai
- 2. Apie trikampėlius (darbas doktorantų parodai)
- 3. Anonsas
- 8. Doktorantų skaitymų kalba pataisyta
- 9. Laidai
- 10. Akmenys
- 16. Prožektorius – kolonėlė
- 22. Akmenys 2
- 23. Akmenys 3
- 25. Vamzdis
- 26. Laiškai dėl vamzdžio
- 29. Užsižiebiančios lemputės
- 31. Akmenys 4
- 32. Žėrutis

Apie darbus, įtraukiančius, įsiterpiančius arba kitaip reaguojančius į kitų darbus:

- 9. Laidai

- 12. Porėmis
- 19. Darbas ne personalinei parodai
- 20. Paulo perkalbėjimas, Išnykimas
- 32. Žėrutis

Apie nesukurtus ir nekuriamus darbus:

- 12. Porėmis
- 19. Darbas ne personalinei parodai
- 20. Paulo perkalbėjimas, Išnykimas

Apie darbus, kurie niekada nebus sukurti:

- 20. Paulo perkalbėjimas, Išnykimas

Apie tekstą:

- 11. Apie tekstą
- 14. Apie tekstą 2
- 24. Apie tekstą 3
- 27. Apie tekstą 4 (pėdsakai)
- 28. Sekimas be pėdsakų (dingę žodžiai)
- 34. Apie tekstą 5 (ryšiai tarp teksto dalių)

$x + y + z \neq t$:

- 1. Lizdai
- 2. Apie trikampėlius (darbas doktorantų parodai)
- 8. Doktorantų skaitymų kalba pataisyta
- 24. Apie tekstą 3

Fikcija:

- 10. Akmenys
- 20. Paulo perkalbėjimas, Išnykimas
- 26. Laiškai dėl vamzdžio

Įsiterpimas:

- 3. Anonsas
- 17. Pušys
- 21. Pušys 2
- 30. Pušys 3 (pokalbis su Palangos botanikos parko direktoriumi)
- 32. Žerutis

Judėjimas erdvėje (ėjimas, važiavimas):

- 1. Lizdai
- 4. Apie dieduką
- 6. Sodyba ir elniukas
- 7. Žūklė
- 10. Akmenys
- 13. Palanga–Vilnius
- 17. Pušys
- 18. Apie parodą „Si:said“ galerijoje ir Vytauto Mačernio kapą
- 20. Paulo perkalbėjimas, Išnykimas
- 27. Apie tekstą 4 (pėdsakai)

Naujas diedukas:

- 4. Apie dieduką
- 6. Sodyba ir elniukas
- 21. Pušys 2
- 33. Apie dieduką 2

Akmenys:

- 10. Akmenys
- 22. Akmenys 2
- 23. Akmenys 3
- 31. Akmenys 4

Pušys:

- 17. Pušys
- 21. Pušys 2
- 30. Pušys 3 (pokalbis su Palangos botanikos parko direktoriumi)

Maistas arba valgymas:

- 4. Apie dieduką
- 5. Pomidorai
- 6. Sodyba ir elniukas
- 7. Žūklė
- 15. Laidojimo paslaugos
- 18. Apie parodą „Si:said“ galerijoje ir Vytauto Mačernio kapą

Palangoje:

- 4. Apie dieduką
- 5. Pomidorai
- 6. Sodyba ir elniukas
- 7. Žūklė
- 13. Palanga–Vilnius
- 17. Pušys
- 21. Pušys 2
- 25. Vamzdis
- 30. Pušys 3 (pokalbis su Palangos botanikos parko direktoriumi)
- 33. Apie dieduką 2

Į kategoriją patenkančių teksto dalių skaičius:

Sniego žmogus (Bigfutas)	5
Sekimas	8
Apie darbus	17
Apie sukurtus arba kuriamus darbus	14
Apie darbus, įtraukiančius, įsiterpiančius arba kitaip reaguojančius į kitų darbus	5
Apie nesukurtus ir nekuriamus darbus	3
Apie darbus, kurie niekada nebus sukurti	1
Apie tekstą	6
$x+y+z \neq t$	4
Fikcija	3

Įsiterpimas	5
Judėjimas erdvėje (ėjimas, važiavimas)	10
Naujas diedukas	4
Akmenys	4
Pušys	3
Maistas arba valgymas	6
Palangoje	10

Nepasikartojančių jungčių skaičius su kitomis teksto dalimis (skliaustuose – jungčių skaičius su pasikartojančiomis teksto dalimis):

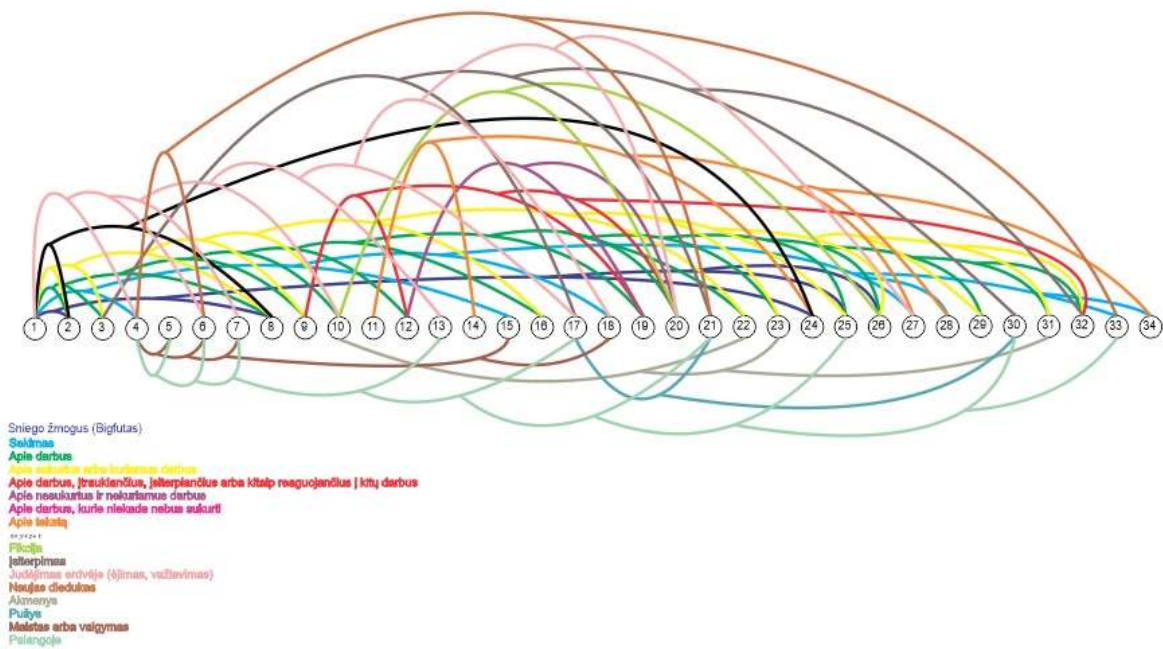
1. Lizdai	20 (53)
2. Apie trikampėlius (darbas doktorantų parodai)	17 (36)
3. Anonsas	19 (34)
4. Apie dieduką	17 (33)
5. Pomidorai	11 (14)
6. Sodyba ir elniukas	15 (26)
7. Žūklė	15 (17)
8. Doktorantų skaitymų kalba pataisyta	17 (36)
9. Laidai	16 (33)
10. Akmenys	23 (30)
11. Apie tekstą	5 (5)
12. Porėmis	16 (22)
13. Palanga–Vilnius	15 (18)
14. Apie tekstą 2	5 (5)
15. Laidojimo paslaugos	10 (12)
16. Prožektorius – kolonėlė	16 (29)
17. Pušys	15 (24)
18. Apie parodą „Si:said“ galerijoje ir Vytauto Mačernio kapą	13 (21)
19. Darbas ne personalinei parodai	16 (22)
20. Paulo perkalbėjimas, Išnykimas	23 (34)
21. Pušys 2	11 (18)
22. Akmenys 2	16 (32)
23. Akmenys 3	16 (32)

24. Apie tekstą 3	8 (8)
25. Vamzdis	16 (42)
26. Laiškai dėl vamzdžio	16 (35)
27. Apie tekstą 4 (pėdsakai)	16 (21)
28. Sekimas be pėdsakų (dingę žodžiai)	10 (14)
29. Užsižiebiančios lemputės	16 (29)
30. Pušys 3 (pokalbis su Palangos botanikos parko direktoriumi)	10 (15)
31. Akmenys 4	16 (32)
32. Žėrutis	19 (37)
33. Apie dieduką 2	15 (19)
34. Apie tekstą 5 (ryšiai tarp dalių)	10 (12)

Iki dabar, įskaitant ir šią teksto dalį, parašytos 34 dalys. Šiuo metu jas galima suskirstyti į 17 kategorijų, kuriose susidaro ryšiai tarp teksto dalių. Ta pati teksto dalis gali patekti į kelias kategorijas. Galima išskirti 4 kategorijas, į kurias patenka daugiausia teksto dalių: „Apie darbus“ (17 teksto dalių), „Apie sukurtus arba kuriamus darbus“ (14), „Judėjimas erdvėje (ėjimas, važiavimas)“ bei „Palangoje“ (po 10 dalių), tačiau tekstui svarbiausios kategorijos yra „Sniego žmogus (Bigfutas)“ (5 dalys), „Sekimas“ (8), „Apie tekstą“ (6), $x+y+z \neq t$ (4), „Fikcija“ (3). Mažiausiai teksto dalių įtraukia šios kategorijos: „Apie darbus, kurie niekada nebus sukurti“ (1 teksto dalis), „Apie nesukurtus ir nekuriamus darbus“, „Fikcija“ ir „Pušys“ (po 3 dalis), „Naujas diedukas“ ir „Akmenys“ (po 4 teksto dalis). Daugiausia jungčių su kitomis teksto dalimis turi dalis pavadinimu „Lizdai“. Ši dalis turi 53 jungtis, iš kurių nepasikartojančių – 20. Kitos išskirtinai daug jungčių turinčios teksto dalys yra „Vamzdis“ (42, iš kurių 16 nepasikartojančių), „Žėrutis“ (37, iš kurių 19 nepasikartojančių), „Apie trikampėlius (darbas doktorantų parodai)“ ir „Doktorantų skaitymų kalba pataisyta“ (po 36, iš kurių 17 nepasikartojančių), „Laiškai dėl vamzdžio“ (35, iš kurių 16 nepasikartojančių). Daugiausia nepasikartojančių jungčių turi šios teksto dalys: „Akmenys“ ir „Paulo perkalbėjimas, Išnykimas“ (po 23, bei 30 ir 34 su pasikartojančiomis), „Lizdai“ (20, ir 53 su pasikartojančiomis), „Anonsas“ ir „Žėrutis“ (po 19 bei 34 ir 37 su pasikartojančiomis). Mažiausiai jungčių su kitomis teksto dalimis turi šios dalys: „Apie tekstą“ ir „Apie tekstą 2“ (po 5 nepasikartojančias ir 5 su pasikartojančiomis), „Apie tekstą 3“ (8 nepasikartojančias ir 8 su pasikartojančiomis). Į daugiausia kategorijų patenka šios teksto dalys: „Lizdai“ ir „Paulo perkalbėjimas, Išnykimas“ (po 6 kategorijas), „Apie dieduką“ (5). Į mažiausiai kategorijų

patenkančios teksto dalys yra „Apie tekstą“ ir „Apie tekstą 2“ (po 1 kategoriją), „Pomidorai“, „Palanga–Vilnius“, „Laidojimo paslaugos“, „Prožektorius – kolonėlė“, „Apie tekstą 3“, „Sekimas be pėdsakų (dingę žodžiai)“, „Apie tekstą 5 (ryšiai tarp dalių)“ (po 2 kategorijas).

Jungčių tarp teksto dalių schema:

3 pav. Ryšių tarp teksto dalių schema

Dabar turėtų būti aiškiau, kaip siejasi iki šiol parašytos teksto dalys.

35 Žērutis 2 $\wedge$ $>$ $<$ $\parallel$

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnē dalis	Kita dalis
$\wedge$	35 psl.	134 psl.	151 psl.
$>$	35 psl.	134 psl.	151 psl.
$<$	62 psl.	134 psl.	148 psl.
$\parallel$	46 psl.	134 psl.	160 psl.

VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS
MENO DOKTORANTAS
TOMAS DAUKŠA

Vilniaus dailės akademijos
Muziejaus tarybai

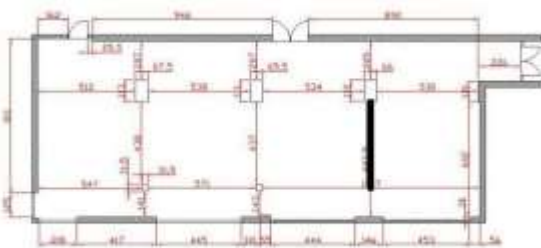
PRAŠYMAS
DĖL LEIDIMO UŽPILDYTI VIENĄ GRINDŲ PLYŠĮ ŽĖRUČIU

2017-06-30

Vilnius

Prašau leisti man užpildyti vieną 4,66 m ilgio Vilniaus dailės akademijos muziejaus parodų salių „Titanikas“ pirmo aukšto salės grindų plyšį žėručiu. „Titaniko“ pirmo aukšto salės grindų plyšio užpildymas žėručiu yra svarbi mano doktorantūros projekto „Iš pusiausvyros išvestos sistemos“ dalis.

Žėrutis ($X_2Y_{4-6}Z_8O_{20}(OH,F)_4$) yra blizgus silikatų klasės mineralas, dažnai naudojamas betoninių paviršių bei tinko dekoravime. Juo buvo puoštas ŠMC bei kiti Lietuvos parodų ir kultūros centrai. Žėrutį taip pat noriai naudojo po nepriklausomybės atgavimo prasidėjusios privačių gyvenamųjų namų statybų bangos metu. Tam tikra prasme žėrutį galima laikyti savotišku kultūros, namų saugumo bei laisvės simboliu. Dėl šios priežasties siūlau vieną iš svarbiausių Vilniaus dailės akademijos, institucijos, pasisakančios už laisvę, kūrybiškumą, supratingumą (žr. VDA vertybės), reprezentacinių erdvių papuošti žėručiu. Įsiterpdamas į grindų plyšį, kurį kitu atveju užpildytų dulkės, žėrutis tampa mažai matomu ir netrukdo ekspozicinėje erdvėje vykstančioms parodoms (maždaug 2 m minėto grindų plyšio buvo užpildyti žėručiu 2016.10.28 dieną ir nekliudė po to vykusioms parodoms). Esant poreikiui žėručio juosta gali būti lengvai pašalinama ir vėl atkuriamą. Naujų „Titaniko“ grindų autorė Eglė Grėbliauskaitė sutinka, kad grindų plyšys būtų užpildytas žėručiu.

Grindų plyšio vieta salės plane pažymėta juodai

Žėručio pavyzdys

Tomas Daukša

Prašymą įteikiu VDA muziejaus fondų saugotojai Eglei Šinkūnaitei (direktorius Vidas Poškus tuo metu atostogavo), laukiu. Baigėsi vasara. Rugsėjo pabaigoje užėinu į Akademiją ir visiškai netikėtai sutinku Vidą Pošką. Jis pasako, kad muziejaus taryba leido užpildyti grindų plyšį žėručiu. Visai maloniai pasišnekame, susitariame, kada geriausia būtų tai padaryti, kad netrukdyčiau „Titaniko“ darbo. Spalio 3 dieną 14.30 val. pradedu žėručiu pildyti „Titaniko“ grindų plyšį. Darbą baigiu tą pačią dieną maždaug 16 val. Kol į grindų plyšį grūdau žėrutį, būrelis studentų pakomentavo nesuprantantys, ką aš darau.

2017 metų lapkričio 10 dieną užėjau į „Titaniką“ patikrinti, kaip laikosi žėručio juosta. Žėrutis buvo iškrapštytas. Tą pačią dieną vėl užpildau grindų plyšį žėručiu. Kas iškrapštė žėrutį, neaišku. Nei muziejaus fondų saugotoja Eglė Šinkūnaitė, nei parodų salės prižiūrėtojas Valentas Cibulskas nieko nežinojo apie žėručio iškrapštymą. Valentas Cibulskas įtaria, jog tai galėjo padaryti valytoja, ir pažadėjo ją informuoti, kad į grindų plyšį sugrūstas žėrutis yra meno kūrinys.

36 Bigfutai □ Θ ^ >

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
□	35 psl.	105 psl.	132 psl.
Θ	35 psl.	138 psl.	151 psl.
^	35 psl.	148 psl.	151 psl.
>	35 psl.	148 psl.	154 psl.

2016 metų pavasarį šalia sodybos esančiame miške rasti trys į baso žmogaus pėdų atspaudus panašūs pėdsakai. Po parodos apie sniego žmogaus istorijos kūrimą buvo visiškai natūralu pėdsakus priskirti ne dėl neaiškių priežasčių mišku ėjusiam basam didžiapėdžiam kaimiečiui, o sniego žmogui. Pėdsakai buvo palikti šalia upelio, du iš jų lygiagrečiai vienas kitam, trečias už jų. Susidarė įspūdis, jog sniego žmogus atėjo prie upelio atsigerti. Sekant dokumentiniuose filmuose apie sniego žmogų naudojamais metodais, padarytos gipsinės pėdsakų atliejos. Jas apžiūrėjus pasimatė, kad pėdsakus paliko batus avintis žmogus. Beveik iškart išaiškėjo pėdsakų kaltininkas. Kaimynas, prieš tai susitaręs, atėjo į mūsų mišką nusipjauti nudžiūvusio ąžuoliuko šulinio karčiai. Leisdamasis šlaitu parvirto ir suklimpo purve šalia upelio. Traukdamas kojas iš purvo, matyt, dar slystelėjo ir dėl to batų protektoriaus atspaudas tapo nebeįžiūrimas.

Išaiškinus pėdsakus palikusį ir paneigus iš upelio atsigerti atėjusio sniego žmogaus versiją, pėdsakų istorija jau buvo per daug įsibėgėjusi, kad ją sustabdytų nelabai išskirtinis epizodas iš kaimyno gyvenimo. Toliau buvo spekuliuojama, kaip mūsų miške gyvena sniego žmogus. Įsivaizduojamam sniego žmogui vaikstant po sodybos apylinkes, sugalvojau, kad iš to išeitų visai neblogas filmas. Nusprendžiau aproprijuoti pasakojimo strategiją, naudojamą dokumentiniuose filmuose apie sniego žmogų. Tėvai bus liudininkai, pasakojantys pėdsakų radimo istoriją ir sniego žmogaus gyvenimo sodyboje versiją. Keli epizodai bus nufilmuoti miške, kur pora aktorių atkurs pėdsakų atradimo ir atliejų darymo momentus, liudininkai, pasakojantys apie pėdsakų atradimą, bus filmuojami namų aplinkoje, jiems kalbant kartkartėmis bus rodomi miško vaizdai. Skirtingai nuo dokumentinių filmų, į saviškį įterpsiu papildomą pasakojimą: kaimynas atkurs įvykius, susijusius su pėdsakų palikimu. Sniego žmogaus ir kaimyno istorijos bus rodomos lygiagrečiai viena kitai, tačiau iš tiesų kaimyno istorija vysis sniego žmogaus. Filmo pabaigoje kaimynas paliks pėdsakus (kaimyno istorija pasivys sniego žmogaus) ir sniego žmogus išnyks.

Pradėjus filmuoti miško vaizdus ir rinkti įvairią medžiagą, filmo idėja darėsi vis mažiau įdomi. Galvoje susidėliotas scenarijus pradėjo atrodyti banalus, o sugalvota pasakojimo struktūra – netinkama sniego žmogaus pėdsakų atradimo situacijai. Vis atidėlioju su filmavimu susijusius darbus, o medžiaga, kurią pavykdavo gauti, buvo nepanaudojama. Vieną dieną susitikau su Adomu ir palydėjau pas keramikus, kur jis lipdė skulptūras. Iškart tapo aišku, kad vietoj filmo turiu prilipdyti daug sniego žmonių figūrėlių. Adomas atidavė savo nepanaudotą molį, susitariau su keramikais ir pradėjau lipdyti. Pirmą dieną nulipdžiau keturis sniego žmones, antrą dieną – penkis. Keramikai vis ateidavo pažiūrėti, kaip man sekasi, ir džiaugdavosi, kad atėjo doktorantas palipdyti. Paskui darbas įgavo visai kitą pagreitį. Kitą rytą į dirbtuves atėjus pirmosioms keramikėms aš jau laukiau prie durų, o vakare išeidamos turėjo mane iškrapštyti iš darbo vietos. Aplink mane vis daugėjo sniego žmonių. Po poros dienų gavau raktus, kad galėčiau kada noriu ateiti ir išeiti. Niekas nebesidžiaugė sniego žmones lipdančiu doktorantu. Įtariu, kad mane ėmė laikyti trenktu. Paskui, kai iš studijos pradėjau nešti nežinia kada nulipdytus sniego žmones (keramikų dirbtuvėse būdavau nuo maždaug 8 iki 22 val. ir tik trumpam išeidavau pavalgyti), keramikai pradėjo laikytis atokiau. Staiga viskas baigėsi, pajutau, kad sniego žmonių jau užtenka, iš molio likučių surenčiau paskutinę figūrėlę ir visiems pasakiau, kad pakankamai prisilipdžiau. Keramikai, su aiškiai matomu palengvėjimu akyse, užkūrė krosnį ir išdegė sniego žmones.

Iš viso nulipdžiau 64 figūrėles. Vieną numečiau ant grindų ir sudaužiau, dar viena (pavadinta „Bigfutų motina“) sprogo degimo krosnyje. Jos vardą perėmė kita, kiek mažesnė, sniego žmogaus patelės skulptūrėlė, o susprogusi Bigfutų motina tapo Tikrąja bigfutų motina. Didžiausią sniego žmogų pavadinau Didžiuoju baltuoju bigfutu, antrą pagal dydį – Didžiuoju baltuoju bigfutu jaunesniuoju. Jį nudažiau ryškiausiais pasaulyje rožiniais dažais (taip buvo skelbiama pardavėjų interneto svetainėje). Nepatenkintai atrodantį seną bevardį sniego žmogų nudažiau ryškiausiais pasaulyje geltonais dažais (taip irgi buvo skelbiama pardavėjų interneto svetainėje). Dalį nudažiau juodžiausiais parduodamais juodais dažais ir vis dar svarstau juodai nudažyti Bigfutų motiną. Kelis sniego žmones nuglazūravau. Porelę pavadinau Pirmaisiais sniego žmonėmis ir padėjau po šviečiančiu stikliniu gaubtu. Jie yra pirmieji, per tarpdimensinį plyšį į Žemę įžengę sniego žmonės, nuo kurių viskas prasidėjo. Keturis sniego žmones – motiną, tėvą, paauglį sūnų ir vaiką – apgyvendinau dirbtiniame miškelyje po stikliniu gaubtu. Filmas virto vaizdo įrašu, kuriame rodomi įvairūs miško vaizdai ir skamba tekstas apie ekspediciją, kurioje sutiktas sniego žmogus. Tiesa, darbas nebaigtas ir nekyla rankos jo baigti.

37 Įvadas

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
o	69 psl.	138 psl.	153 psl.
o	35 psl.	100 psl.	153 psl.

1997 metų vasarą (manau, buvo liepos pabaiga arba rugpjūčio pradžia) išgyvenau pasaulio pabaigą. Tiksliau, vieną iš jos versijų. Žemėje pradėjo nykti visa gyvūnija ir augalija. Žmonės išliko ilgiausiai, nes iš visokių šiukšlių ir nuolaužų sugebėjo pasistatyti pašiūres ir jose kurį laiką slėptis nuo visa ko išnykimo. Pašiūrės buvo nepatvarios, todėl laikui bėgant pradėjo irti, stigo šiukšlių ir nuolaužų joms atstatyti. Žmonės grūdosi dar nesuirusiose pastogėse. Sąlygos vis prastėjo, trūko maisto, vandens ir gyvenamojo ploto. Prasidėjo kovos dėl išlikusių pašiūrių. Kovos tęsėsi gana ilgai ir buvo atsitiktinai sunaikinta nemažai pastogių. Gyvenamasis plotas sparčiai nyko, kol liko vos kelios viena nuo kitos nutolusios pašiūrės, kuriose glaudėsi nedidelės grupelės žmonių. Šios grupės negalėjo viena kitos pasiekti, todėl prasidėjo kraujomaiša, atsirado įvairių išsigimimų. Galiausiai grupių nariai tapo nevaisingi ir išmirė, nebepriziūrimos pašiūrės suiro. Ši pasaulio pabaiga turėjo įvykti 2000 metais.

Gali kilti klausimas, kodėl meninio tyrimo teksto įvadą pradėjau pasakojimu apie pasaulio pabaigą. Iš tiesų šis pasakojimas yra atsitiktinis, tiksliau, atsitiktinė yra pasaulio pabaiga. Tekstas galėjo prasidėti daug linksmesniu pasakojimu apie žvejybą ar dar ką nors, tiesiog taip nutiko, kad prieš pradėdamas rašyti įvadą prisiminiau šią istoriją, o tolimesniame tekste nieko labai tragiško ar fatališko tikėtis nereikėtų. Nors pasakojimo objektas yra atsitiktinis, istoriją pasakojau ne visai be reikalo. Pasaulio pabaigos išgyvenimo, patyrimo principas yra tarsi atspindys to, kas vyksta šiame tekste. Pasaulio pabaigą išgyvenau 1997 metais, nors ji turėjo įvykti 2000, taigi ją patyriau ne tuo laiku, kuriuo šis potyris turėjo įvykti. Taip pat aprašytoji pasaulio pabaiga neįvyko, bent jau taip, kad būtų pastebėta žmonių, kurie turėjo ją išgyventi. Nors nesutapo patyrimo ir įvykio laikas, o atėjus laikui neįvyko ir pats įvykis, apie jį buvo sukaupta tam tikra patirtis. Taigi, buvo patirta tai, ko nebuvo. Tekste kuriama patirtis to, ko dar nėra, galima sakyti, kad per teksto patirtį kuriama iki teksto neegzistavusi ir iš anksto neapibrėžta struktūra. Rašymo pradžioje nebuvo nuspręsta, apie ką tiksliai bus tekstas ir kas turi įvykti arba būti pasiekta rašymo pabaigoje. Taip yra todėl, kad išankstinis sprendimas, apie ką bus tekstas, iš esmės prieštarautų kūrybinio projekto tikslui – sukurti iš pusiausvyros išvestos sistemos patirtį iš vidaus. Toks tikslas įpareigoja tiesiogiai būti

sistemoje ir neleidžia atsitraukti, o to reikia apibrėžčiai sukurti. Tam, kad būtų įmanoma apibrėžti objekto ribas, reikia tam tikro atstumo nuo paties objekto, kuris suteiktų platesnį žvilgsnį ir įgalintų vertinti, o patirtis esant sistemos viduje reiškia, jog toks atsitraukimas ir vertinimas yra neįmanomi.

Pačioje rašymo pradžioje susidurta su problema, nes nebuvo objekto, apie kurį būtų galima rašyti. Bandymai rašyti apie iš pusiausvyros išvestas sistemas nevedė link išsikeltos tikslo, nes tai iškart kūrė nuo (dar nesamo) objekto nutolintą, vertinantį žvilgsnį. Tam, kad būtų galima rašyti, o jo procesas neužkirstų galimybės iš vidaus sukurti iš pusiausvyros išvestos sistemos patirtį, buvo iškeltos dvi sąlygos: turi būti rašomi su meno doktorantūra susiję tekstai ir rašant reikia turėti omenyje iš pusiausvyros išvestą sistemą. Tai buvo kompromisas, nes iš esmės šios dvi sąlygos, apribodamos erdvę, kurioje gali vystytis tekstas, apibrėžė būsimos sistemos ribas, tačiau tiksliai nenurodė, kaip esamoje erdvėje turi veikti tekstas. Nors iš pradžių jos buvo mėginama išvengti, tokia rašymo apibrėžtis buvo būtina, nes atsisakius conceptualaus iš pusiausvyros išvestos sistemos nagrinėjimo (žvilgsnio iš išorės) ir dar neegzistuojant sistemai, kurioje turėtų įvykti tekstas, jis negalėjo prasidėti. Nors, galima sakyti, kad išsikėlus minėtas sąlygas projekte kuriamos iš pusiausvyros išvestos sistemos ribos buvo apibrėžtos dar prieš pradėdant rašyti tekstą, nebuvo numatyta, kad tekste iš pusiausvyros išvesta sistema bus kaip nors apibrėžiama ar išaiškinama. Tai, žinoma, nereiškia, kad tekste iš pusiausvyros išvesta sistema negali būti apibrėžiama arba išaiškinama. Tai tiesiog reiškia, jog sistemos apibrėžimas ir išaiškinimas nebūtinai tekstui vystytis ir būtų atsitiktinis rašymo subproduktas, o ne tiksliai siektas rezultatas. Taip yra todėl, kad pačiai sistemai egzistuoti ir vystytis jos apibrėžtis nebūtina, apskritai sėkmingai veikiančiai sistemai gali būti nežinomas nei jos tikslas, nei ji pati kaip objektas. Be abejo, susiklosčius tam tikroms aplinkybėms sistema gali sukurti savo apibrėžimą (žmonių bendruomenės vis kuria naujus savo apibrėžimus), tačiau toks apibrėžimas greičiausiai būtų subjektyvus, vidinis sistemos vertinimas, ir nors būtų absoliučiai teisingas ir neginčijamas žvelgiant iš jos vidaus, vargu ar galėtų atlaikyti žvilgsnį iš sistemos išorės.

Rašant vadovaujamasi principu, kad teksto segmentuose atliekami tam tikri, nebūtinai iš anksto numatyti, veiksmai dažnai yra be iš anksto numatytų norimų pasiekti rezultatų. Tai reiškia, kad rašomas tekstas paklūsta tuo metu galiojančioms vidinėms teksto taisyklėms, o ne virš kūrybinio projekto išsikeltiems tikslams. Kitaip tariant, anksčiau parašytų teksto segmentų sąveika suteikia tam tikrą galimybių lauką naujam segmentui atsirasti ir įsilieti į esančią sistemą. Tokį principą būtų galima įvardyti taip: „kas bus sumaišius x su y , o tada į xy mišinį įpylus šlakelį z ir viską pakaitinus, ir t. t., kol gaunama kas nors įdomaus arba išnaudojamos

tuo metu galimos medžiagų ir atliekamų veiksmų kombinacijos“. Čia x , y ir z yra elementai, kuriuos esanti sistema pateikia (arba priima) kaip tinkamus sistemai vystytis, o veiksmų kombinacijos – tuo metu sistemoje veikiančios taisyklės. Rašant sistema keičiasi, o kartu greičiausiai keičiasi ir jos taisyklės bei priimami elementai, todėl iš anksto negalima numatyti, kokie tiksliai elementai ir taisyklės bus prieinami rašant ir koks rezultatas bus pasiektas. Galima pastebėti, kad sistema, nors ir neturi aiškiai apibrėžto tikslo, daugmaž kontroliuoja savo vystymosi kryptį. Tai labai įdomu, nes atsiduriame situacijoje, kai nežinodamas sistemos tikslo teksto autorius praranda krypties kontrolę ir turi paklusti savo paties kuriamai sistemai. Sistemos viduje vadovaujamosi nuojauta arba tikėjimu, kad sumaišius tam tikras (dažnai iš anksto nežinomas) medžiagas ar atlikus tam tikrus veiksmus įvyks kas nors įdomaus, o ne konkrečiomis žiniomis. Toks principas negarantuoja „sėkmingo“ rezultato, tačiau atveria galimybes netikėtumams. Vadovaujantis tokiu principu tekstas vystosi lygiagrečiai konkretaus žinojimo plotmei, į kurią tik retkarčiais sukuria tiltus. Gali kilti mintis, kad vadovautis nuojauta nėra patikima tyrimo strategija, tačiau reikia nepamiršti, kad šis tyrimas yra meninio projekto dalis, o kūryboje nuojauta dažnai būna svarbesnė už konkretų žinojimą. Be to, viena iš praktinio sistemų teorijos taikymo pradininkų Donella Meadows paskaitose apie sistemų dinamiką⁴² pabrėžia intuicijos arba nuojautos svarbą analizuojant sistemas.

Kūrybinio projekto kontekste iš pusiausvyros išvesta sistema yra gana abstrakti sąvoka. Taip yra todėl, kad, vystantis kūrybiniam projektui, jo kontekste ši sąvoka nuolat kinta ir įgauna vis naujų pavidalų. Dėl nuolatinio sistemos kismo nežinoma, nei kokia ši sistema, nei ką reiškia ją išvesti iš pusiausvyros. Apskritai tekste beveik nekalbama apie sistemą ir jos išvedimą iš pusiausvyros. Išskyrus įvadą, įžangą ir išvadą, iš pusiausvyros išvesta sistema tekste minima vos 81 kartą. Taip pat tekste nepateikiamos nei sistemos, nei išvedimo iš pusiausvyros apibrėžtys, nes sukonkretinti ar apibrėžti sistemą nėra šio teksto tikslas. Iš esmės žodžių darinį „iš pusiausvyros išvesta sistema“ reikėtų laikyti kodine fraze, kuri gali reikšti ne tai, kaip, pavyzdžiui, fizikoje raidė t reiškia laiką, o ne abėcėlės raidę, tad šiuo momentu frazės „iš pusiausvyros išvesta sistema“ reikšmė yra nežinoma. Tam, kad būtų aiškiau, sistemą, kuriai skiriamas šis tekstas, galima pavadinti raide S , o išvedimą iš pusiausvyros – raide e . Taigi iš pusiausvyros išvesta sistema būtų Se , tačiau neaišku, ar S ir e gali būti atskirtos, ar turi būti tik kartu. Jei gali būti atskiros, tada neaišku, ar e gali būti naudojama kitai sistemai nei S , ar ji yra unikali S . Šiaip iš pusiausvyros išvestą sistemą būtų galima pavadinti ir tik viena raide, nes

⁴² Donella Meadows, „A Philosophical Look at System Dynamics“, in: *The Donella Meadows Project Academy for Systems Change*, 2017

neplanuojama atskirti sistemos nuo išvedimo iš pusiausvyros, tačiau išlieka hipotetinė galimybė, jog sistema turi bent du būvius (išvestą iš pusiausvyros ir ne), o išvedimas iš pusiausvyros yra papildoma, ne natūrali sistemos būseną. Todėl iš pusiausvyros išvestą sistemą įvade siūlau vadinti *Se*, o ne viena raide *S*.

Nežinomas *Se* yra teksto vystymosi priežastis, tačiau nebūtinai jo tikslas. Jei teksto eigą prilyginsime judėjimui erdvėje, o teksto pradžią – išeities taškui, *Se* galėtų būti erdvė, kurioje judama, arba koks nors toje erdvėje pasireiškiantis veiksnys. Taip pat *Se* galima laikyti tam tikra būtina sąlyga kam nors įvykti, pavyzdžiui, vystytis dabar rašomam tekstui. *Se* galima prilyginti jūrai Hermano Melville'io romane „*Mobis Dikas*“⁴³, kuri yra sąlyga Izmaeliui susidurti su banginiu. Galima sakyti, kad jūra yra erdvė, kurioje įvyksta susidūrimas, tačiau į jūrą galima pažvelgti kiek kitaip: ją galima laikyti erdvės sąlyga susidūrimui įvykti. Tai yra veiksmo arba judėjimo erdvė turėjo pasikeisti iš sausumos į jūrą tam, kad banginis pasirodytų. Nors Izmaelio susitikimas su banginiu buvo nulemtas dar iki pirmojo knygos puslapio, jis buvo neįmanomas, kol veiksmas vyko krante. Romano erdvė turėjo pasikeisti į tinkamą susidurti su banginiu ir, tarkim, jei Melville'is būtų nesuvaldęs savo herojaus ir jis nebūtų įlipęs į laivą, banginis būtų neturėjęs galimybės pasirodyti. Izmaeliui egzistuoti jūra nėra būtina, jis puikiai veikia būdamas sausumoje, o jo buvimas jūroje yra papildoma sąlyga susidurti su banginiu. Nors romano veiksmas Izmaelį veda link banginio, banginis nėra Izmaelio tikslas. Pradinis herojaus tikslas yra patekti (perkelti knygos veiksmą) į jūrą, tai yra išpildyti susitikti būtiną erdvės sąlygą. *Se* gali veikti kaip jūra, suteikianti galimybę manifestuotis banginiui, o teksto tikslas – įgyvendinti *Se*.

Se yra erdvė ir aplinkybė, būtina šiam tekstui atsirasti, o kartu teksto tikslas (kaip Izmaeliui jūra), ir gali tekstą vesti į iki paties įvykio nežinomą susidūrimą. Čia galima pastebėti, kad *Se* yra ir teksto objektas, ir diskursas. Visas tekstas sukasi aplink *Se*, yra *Se*, bet kartu nėra *Se*, ir apkritai *Se* tekste beveik neminima. Atsiduriame paradoksioje situacijoje, kurioje *Se* yra tekstas ir viskas, su kuo tekstas susijęs ir kartu ne. Panašioje padėtyje atsiduria vienas iš knygos „*Vabzdžių gyvenimas*“⁴⁴ veikėjų – berniukas, kai tėvas bando jam paaiškinti pasaulį. Manau, būtų pravartu pacituoti šį epizodą:

– Štai tu ir suaugai <...> Manyk, kad šiandien antroji tavo gimimo diena.

– Kodėl?

– Dabar tu jau nebegalėsi viso mėšlo nešti rankose. Dabar tu turėsi savo Aaš, kaip aš ir mama.

⁴³ Herman Melville, *Moby-Dick or The Whale*, New York: Harper & Brothers, Publishers, 1851

⁴⁴ Viktor Pelevin, *Vabzdžių gyvenimas*, Vilnius: Kitos knygos, 2015

– Savo Aaš? <...> O kas tas Aaš?

– Pats pažiūrėk.

<...>

– Kas čia? <...>

– Čia mano Aaš <...> O dabar tokį turėsi ir tu.

– O kodėl anksčiau jo nematydavau?

– Buvai dar mažas. O dabar ganėtinai užaugai ir gali pats matyti šventąjį rutulį.

– O kodėl jis toks nepatvarus? Iš ko jis padarytas?

– Nepatvarus rutulys atrodo todėl, kad tik dabar jį išvydai <...> Kai apsiprasi, pamatysi, kad jis – tvariausias daiktas pasaulyje. O padarytas jis iš gyno mėšlo.

– A-aaa <...> tai štai iš kur tu nuolat imi mėšlą. Duodi man jo ir duodi, o iš kur gauni, nesuprasdavau. Pasirodo, štai kiek jo turi. Kokį tu pasakei žodį?

– Aaš. Tai šventas egiptiečių žodis, kuriuo mėšlavabaliai jau daug tūkstantmečių vadina savo rutulius <...> Kol kas tavo Aaš dar nedidelis, bet pamažu jis didės ir didės. Dalį mėšlo duosime tau mudu su mama, o paskui išmoksi pats jo susirasti.

<...>

– O kur aš rasiu mėšlo? <...>

– Aplinkui <...>

– Bet ten juk nėra jokio mėšlo.

– Priešingai, ten vien mėšlas.

– Aš nesuprantu <...>

– Imk. Tuoj suprasi. Kad viskas aplinkui taptų mėšlu, reikia turėti Aaš. Tuomet visas pasaulis bus tavo rankose. Ir tu stumsi jį į priekį.

– Kaip galima stumti į priekį visą pasaulį?

<...>

– Tai ir yra visas pasaulis <...>

– Kažko nesuprantu. Kaip mėšlo rutulys gali būti visas pasaulis. Arba kaip visas pasaulis gali tapti mėšlo rutuliu.

– Ne viskas iškart, palūkėk, kol tavo Aaš taps didesnis, tada suprasi <...>

– Bet rutulys juk nedidelis.

– Taip tik atrodo. Pažiūrėk, kiek mėšlo šiandien tau daviau. O mano Aaš nė kiek nesumažėjo.

– Bet jeigu tai visas pasaulis, tuomet kas yra visa kita?

– Kas – visa kita?

– Na, visa kita

<...>

– Aš žinau, sudėtinga suprasti. Bet daugiau nieko tiesiog nėra, tik mėšlas. Viskas, ką matau aplinkui <...>

– Iš tikrųjų yra Aaš. Ir gyvenimo tikslas – stumti jį į priekį. Supranti? Kai dairaisi aplinkui, regi Aaš iš vidaus.

<...>

– Tėti, aš ką tik turėjau vos vieną krepšį mėšlo. O čia jo pusė sunkvežimio. Iš kur jis atsirado?

– Čia visas mėšlas, kurį mudu su mama esame davę tau nuo gimimo <...> Tu jį visą laiką nešiojiesi, tik nematei.

<...>

– Vadinasi, dabar reikia stumti jį į priekį?

<...>

– O viskas aplinkui ir yra šis rutulys?

<...>

– Bet kaip aš galiu matyti rutulį iš vidaus ir drauge stumti jį į priekį?

– Nė pats nežinau <...> Štai užaugsi, tapsi filosofu ir visiems mums paaiškinsi.

– Gerai, jeigu nėra nieko, išskyrus mėšlą, tuomet kas esu aš? Juk aš – ne mėšlas?

– Pamėginsiu paaiškinti <...> Teisingai, štai šitaip, štai šitaip, delniukais <...> Dabar įdėmiai pažvelk į savo rutulį. Tai ir esi tu. Tavo Aaš ir esi tu.

– Mano tu ir yra Aaš? <...> Ar tavo tu?

– Ne. Tavo Aaš ir esi tu. Sėskis ant suolo, nusiramink ir pats viską pamatysi.

<...>

– O rūkas nekliudys?

– Ne <...> Štai, žvelk, jau beveik matyti. Bet niekur kitur nežiūrėk.

<...>

– Kas čia? <...>

– Atspindys.

– Kieno?

– Ką tu čia dabar <...> Juk jau viską supratai, tiesa? Nagi, vėl pamėgink logiškai. Paklausk pats savęs – jeigu priešais save matau atspindį ir žinau, kad priešais mane Aaš, ką aš matau?

– Turbūt save.

– Štai, pagaliau supratai.

<...>

– Bet atspindys juk visada kažkur atsispindi <...>

– Tiesa <...> Na, tai ką?

– Kur jis atsispindi?

– Kaip – kur? Na ir užklausei. Juk viskas tau prieš akis. Žinoma, kad tavyje pačiam, kurgi kitur?

<...>

– Taip <...> Žinoma. Supratau. Tai Aaš. Žinoma juk tai ir esu Aaš.

– Šaunuolis <...> Eime toliau.

Šiame epizode iš „Vabzdžių gyvenimo“ galima stebėti, kaip sistema pati save apsibrėžia ir įvardija savo tikslą – mėšlo rutulys yra visas pasaulis, o tikslas yra stumti jį į priekį. Apsibrėždama sistema tampa sau pakankama įvardydama, kad viskas, ko reikia jai augti, yra ji pati. Nors sistema įvardija savo tikslą, jos žvilgsnis nėra kritiškas, tikslas nėra kvestionuojamas ir priimamas kaip neabejotinas. Užuoat kėlusį klausimą „kodėl?“ ji iškart klausia, kaip

įgyvendinti tikslą. Čia galime pastebėti, kad sistema negali pati suvokti, kaip ji veikia, ir berniuko klausimas, kaip jis gali stumti rutulį būdamas jo viduje, lieka neatsakytas. Šiai problemai išspręsti pasiūlomas žvilgsnis iš šalies (tapti filosofu), tačiau iškart atidedamas ateičiai. Problemos sprendimo atidėjimas reiškia, kad suvokti sistemos veikimą jai pačiai nebūtina, o galbūt tai net trukdytų sėkmingai funkcionuoti. Sistema save apibrėžia kaip absoliučiai viską, o viską – kaip jos esamas arba galimas dalis. Toks apibrėžimas visiškai teisingas vadovaujantis sistemos logika, tačiau vos pasibaigus šiam „Vabzdžių gyvenimo“ epizodui berniuko tėvas yra atsitiktinai sutraiškomas kažko, gerokai už jį didesnio. Sistemos apibrėžimas neatlaiko intervencijos iš išorės.

Nors kiek anksčiau iš pusiausvyros išvestą sistemą (*Se*) įvardijau kaip galimą šio teksto, o kartu ir doktorantūros projekto objektą, *Se* taip pat galima laikyti projekto ir teksto vystymosi erdve arba sąlyga. Tokiu atveju tekstas praranda aiškų objektą ir tampa sudėtinga atsakyti į klausimą, apie ką yra tekstas ir ką juo norima pasakyti. Taip yra todėl, kad kūrybinio projekto kontekste toks klausimas yra neteisingas, nes tekstas gali būti apie bet ką, ką tuometinė sistema generuoja arba priima. Teisingas klausimas būtų: kas yra šis tekstas? Arba: kas yra šis kūrybinis projektas? Žinoma, atskiri teksto segmentai (ar doktorantūroje sukurti darbai) turi savo objektus (naujas diedukas, Palangos botanikos parko direktorius, grindinio akmuo iš Venecijos, sniego žmogus), tačiau jie tik elementai, anksčiau minėtieji *x*, *y* ir *z*, kuriuos sistema priėmė kaip galimas savo dalis. Gali būti, jog sąveikaujant sistemoje esantiems elementams susikurs bendras sistemos objektas, bet net ir tuo atveju klausimas „apie ką yra tekstas?“ būtų neteisingas, nes reiktų klausti: „kuo tapo tekstas?“ Į klausimą, kas yra tekstas arba kuo jis tapo, galima atsakyti tik jam pasibaigus.

38 Pušys 4 (pokalbis su Palangos botanikos parko direktoriumi 2) || ‡ † ...

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
	46 psl.	148 psl.	164 psl.
‡	35 psl.	115 psl.	160 psl.
†	82 psl.	125 psl.	164 psl.
...	48 psl.	137 psl.	164 psl.

„Kultūros barai“ taip ir neatrašė. Tekstą išsiunčiau „Šiaurės Atėnams“, gaunu atsakymą, jog interviu paviršutiniškas, ir jei noriu, kad jį išspausdintų, įžangoje reikėtų atskleisti savo kritinį požiūrį bei pateikti konkrečių paveldosaugos aktualijų. „Šiaurės Atėnai“ daug lankstesni už „Kultūros barus“ ir po trumpo susirašinėjimo susitariame, kad vietoj kritinio požiūrio ir aktualijų parašysiu ilgesnį bei vaizdingesnį pasakojimą. Išsiunčiau papildytą tekstą ir jį sutinka išspausdinti. Nuo pokalbio su Palangos botanikos parko direktoriumi praėjo beveik 11 mėnesių.

Nauji vartai. Pokalbis su Palangos botanikos parko direktoriumi Valdu Pakusu

Palangoje lyja. Ronžė patvinusi, semia kavines. Trumpam nustojus lyti išeinu pasivaikščioti. Kartu eina Piris, rudas, neypatingai orus, bet linksmas šuniukas. Pasivaikščiojimo pradžioje jį vedu ant pavadžio, bet, kurį laiką nesutikęs nė vieno žmogaus, paleidžiu. Pušynu einame link jūros. Nuo pušų krenta dideli, sunkūs lašai, kvepia šlapiais spygliais. Netikėtai pušyno ramybę sudrumsčia lojimas, urzgimas, dar kažkokie neaiškūs garsai. Kol aš iš lėto slinkau takeliu, Piris sutiko į save panašaus dydžio juodai baltą šuniuką ir susimušė. Jie gana dažnai susitinka ir kartais draugiškai pasimuša. Anksčiau tokie susitikimai tapdavo rimtu įvykiu: šuniuko šeimininkė talžydavo abu šunis rankinuku ir rėkdavo ant manęs, aš bandydavau atplėšti Pirį nuo jo priešininko ir rėkdavau ant paklaikusios moteriškės. Dabar nei aš, nei šeimininkė nekreipiame dėmesio į po spyglius besiritinėjančius, triukšmą keliančius keturkojus. Pasisveikiname ir einame savais keliais. Po kurio laiko labai patenkintas parbėga Piris. Išiname į pajūrį. Jūra audringa: pučia pietvakarių vėjas, Ronžė plačiai išsiliejusi nuplovė nemenką paplūdimio gabalą. Paeję pajūriu užlipam ant tilto. Piriui pasidaro baisu, tad skubiai leidžiamės į Basanavičiaus gatvę. Plyna gatvė įsibėgėjęs vėjas stumia į nugarą, švilpia sparno formos žibintuose. Jausmas lyg ant lėktuvų pakilimo tako.

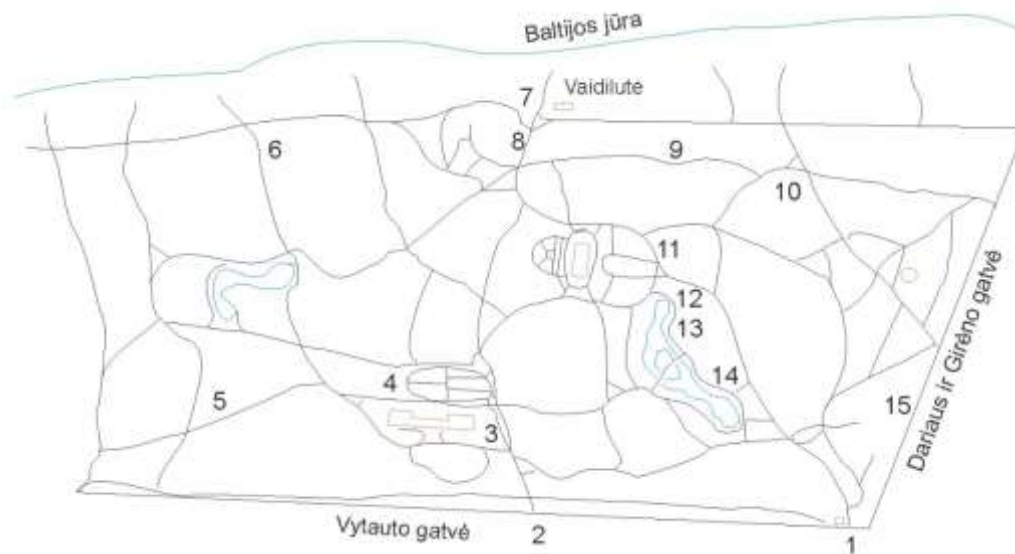
Papurtau žibintą, po to apsižvalgau ar niekas nematė, ir oriai nueinu tuščia gatve. Bandau prisiminti, kaip ji atrodė su kaštonais. Prieiname Kurhauzą. Kai jis degė, buvo didelis įvykis, žiūrėjom, kaip liepsnoja. Pamenu, tada nesuvokiau, kad tai reiškė, jog Kurhauzo nebebus, atrodė lyg kokia pramoga, kaip filmas. Po kurio laiko visi priprato, kad Kurhauzas sudegęs. Su klasiokais pabėgę iš pamokų lipdavom per apsauginę tvorą pasižvalgyti. Dabar, atkurtas, jis atrodo lyg ne savas. Nors nuo atstatymo praėjo keli metai, eidamas ar važiuodamas pro šalį vis nustembu, pagalvoju: „O! Kurhauzas stovi“. Kol jo nebuvo, kažkas iš esmės pasikeitė, tik nesuprantu, kas tiksliai. Už kampo stovi nauja grafienės Sofijos skulptūra. Einame pažiūrėti. Pirį siundau ant bronzinio grafienės pudelio. Piris urgzdamas, energingai link jo nubėga. Priartėjęs per maždaug penkis metrus stabteli, pakeičia kryptį ir taip pat energingai nubėga į tuščią pievelę.

Kurį laiką vingiuojam tuščiomis kurorto gatvėmis. Pradedu lynoti. Nejučia atsiduriam parke. Takeliai patižę, slidūs, ore tyro drėgnos žemės kvapas. Piris laksto pakrūmėmis, aš žvalgausi aplink. Parkas keičiasi, kai kurių vietų nebe atpažįstu, jas pakeitė naujos, man svetimos. Atmintyje iškilę vaizdai neberanda atitiktens dabartiniame parko peizaže. Klaidžioju ieškodamas vietų, prie kurių galėčiau pririšti savo atsiminimus. Bevaikštinėdamas prisimenu pernai pavasarį skaitytus straipsnius apie parke išpjautas pušis. Kurį laiką bandau surasti, kur buvo nupjautos pušys, bet ilgainiui atminties nesutapimo su dabartimi sukeltą nepasitenkinimą po truputį keičia mintys apie pokyčių būtinybę ir neišvengiamumą. Suprantu, kad miestas taikydamasis prie visuomenės poreikių keičiasi, bet ar parkas taip pat turi keistis? Gal kaip tik priešingai, kunkuliuojančio kurorto fone jis turėtų išlikti nepakitęs ir iš kartos į kartą atvykstantiems poilsiautojams būti savotiška atminties kapsule, saugančia praėjusių atostogų prisiminimus? Taip besvarstydamas prieinu naujuosius parko vartus. Jie uždaryti, tačiau pastūmus atsidaro. Išeinu į Vytauto gatvę ir atsisukęs žiūriu į vos pravirus vartus, mąstau, ar jie geresni už senąjį įėjimą. Šį pavasarį vaikštinėjant po dar besiruošiantį vasaros sezonui parką buvo kilusi mintis, kad senasis parko įėjimas galbūt buvo sukurtas sovietmečiu nugriovus Tiškevičių vartus ir parką atidavus liaudžiai. Tuomet naujų vartų pastatymas buvusio įėjimo vietoje galėjo būti simboliniu veiksmu, panašiai kaip Žaliojo tilto skulptūrų nukėlimas ar Lukiškių aikštės pertvarkymas. Ši mintis mane taip sudomino, kad net buvome susitikę su parko direktoriumi Valdu Pakusu ir kalbėjomės apie vykstančius pokyčius:

<...>⁴⁵

⁴⁵ Pokalbis su Palangos botanikos parko direktoriumi pateiktas teksto dalyje „30. Pušys 3 (pokalbis su Palangos botanikos parko direktoriumi)“.

Vėl grįžtu į parką. Mąstydamas apie pavasarį įvykusį pokalbį iš lėto vingiuoju takeliais. Lietus nurimo, sutinku kelis vaikščiotojus, jiems patinka Piris. Atmintyje fiksuoju man nepažįstamus, naujai atsiradusius objektus. Išvaikščiojęs visą parką išeinu pro naujuosius vartus, jie vėl užverti ir reikia atsidaryti. Toldamas nuo parko galvoju, kodėl vis atkreipiu dėmesį į uždarytus vartus? Matyt todėl, kad šiaip vaikštinėdamas pro juos į parką nepasukčiau. Grįžęs namo nusibraižau parko planą ir jame sužymiu matytus pasikeitimus.

- 1, 2. Nauji metaliniai vartai
3. Naujas takelis
4. Mažasis parteris
5. Naujas kalnas
6. Prakastas kalniukas (matyt, tam, kad einant takeliu nereikėtų aukštai lipti)
7. Kažkas pasikeitę Meilės alėjos pabaigoje
8. Metalinė tvora prie Birutės kalno Lurdo
9. Platesnis nei buvo takelis
10. Šen bei ten atsiradę juodi plastikiniai stulpeliai (apie 50 cm aukščio ir 30–35 cm skersmens)
- 11, 12. Žemos tvorelės
13. Medinis lieptelis senajame tvenkinyje
14. Pasikeitusi senojo tvenkinio krantinė
15. Nauja žalia metalinė tvora

Nusibraižius planą aiškiai pasimato, kad didžioji dalis pakeitimų įvyko senojoje, o ne pietinėje parko dalyje, todėl mano mintis, jog parke yra šalinamas sovietinis palikimas greičiausiai buvo neteisinga. Nors mano sužymėti pakeitimai yra gana lokalūs, bendra parko nuotaika taip pat pasikeitė, atrodo, lyg vaikščiodamas kažką svarbaus praleidau ir nepastebėjau. Vaikštinėjant po parką apima panašus jausmas, kaip pamačius atstatytą Kurhauzą. Deja, nei pokalbis, nei nusibraižytas planas nepadėjo suprasti, kas tiksliai įvyko. Akivaizdu tai, kad parkas stipriai keičiasi, tai patvirtina ir direktoriaus Valdo Pakuso žodžiai. Blieka tikėtis, kad po visų atnaujinimų Palangos parkas ir toliau išliks vieta, kurioje norisi vaikštinėti.

39 Pušys 5 (viešas laiškas) || † ...

Kategorija	Pirma dalis	Ankstesnė dalis	Kita dalis
	46 psl.	160 psl.	164 psl.
†	82 psl.	160 psl.	164 psl.
...	46 psl.	160 psl.	164 psl.

Viešas laiškas Palangos Birutės parko direktoriui Valdui Pakusui bei Tomui Daukšai

Visų pirma noriu atsiprašyti visų, kurie skaitys šį laišką, o ypač – Palangos Birutės parko direktoriaus Valdo Pakuso bei Tomo Daukšos, kuriems jis yra adresuojamas, kad laišką rašau anonimiškai. Perskaitęs Tomo Daukšos tekstą bei Jūsų pokalbį išspausdintą pirmajame šių metų Šiaurės Atėnų numeryje negalėjau nusigręžti ir nieko nepasakyti, ypač, kai tekste išryškėjusios problemos liečia ne tik Birutės parką, bet ir kitas viešąsias bei reprezentacines Lietuvos erdves. Deja, dabartinė padėtis ir susiklosčiusi situacija man neleidžia viešai išsakyti savo nuomonės anksčiau minėtame tekste paliestais klausimais, todėl negaliu pasirašyti po šiuo laišku.

Pirmiausia, noriu kreiptis į minėtojo teksto autorių Tomą Daukšą. Nors Jūsų atkreiptas dėmesys į kai kuriuos abejotinos kokybės pasikeitimus kurorto aplinkoje yra sveikintinas, turiu pastebėti, jog Jūsų pozicija tekste yra neaiški. Jūs lyg ir išreiškiate nepasitenkinimą tuo, kokie pokyčiai vyksta Palangoje bei Birutės parke, tačiau, užuot išsakęs savo kritinę nuomonę ar išanalizavęs esamą situaciją bei platesnį Lietuvos kontekstą, paliečiamas problemas romantizujete pasakodamas apie savo šuns nuotykius. Lieka neaišku, kokių tikslų rašėte šį tekstą. Aiškios pozicijos arba diskusijos nebuvimas sumenkina Jūsų paliečiamas, šiuo metu per dažnai ignoruojamas, tačiau ateityje skaudžiai atsiliepsiančias problemas. Aiškaus kritinio diskurso trūkumo pasekmės dabar jaučiame artėjant Lietuvos šimtmečio minėjimui, sprendžiant Lukiškių aikštės bei kitų valstybingumui skirtų paminklų klausimus. Norėčiau paraginti Jus ir kitus viešai rašančius ar pasisakančius žmones atsakingai diskutuoti, aiškintis bei viešinti esamas problemas, o ne blaškyti visuomenės dėmesį lengvabūdiškais tekstaais ir pastebėjimais.

Gerbiamas Palangos Birutės parko direktoriau, Valdai Pakusai, po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo, Birutės parke man tenka lankytis kasmet, todėl turėjau galimybę stebėti, kaip keitėsi parkas. Turiu pasakyti, jog po 2012 metų parko renovacijos darbų iki dabar

nemaža dalis Palangos Birutės parke įvykusių pasikeitimų parkui išėjo ne į naudą. Jokiu būdu neteigiu, jog nereikėjo vykdyti parko priežiūros ar infrastruktūros atnaujinimo darbų, tačiau susidaro įspūdis, jog šie darbai buvo atliekami neatsakingai ir lengvabūdiškai, neišsiaiškinus istorinių, kultūrinių, estetinių bei landšafto formavimo klausimų. Tai, kad nebuvo išsiaiškinta parko problematika, lėmė, jog buvo padaryta esminių ir sunkiai ištaisomų klaidų. Aiškumo dėlei pateiksiu kelis pavyzdžius: visų pirma, buvo išgenėti krūmai ties parko riba palei Dariaus ir Girėno gatvę, tai lėmė, jog atsidengė nepatraukli metalinė tvora, iš miesto pusės parkas tapo perregimu ir buvo sugadintos kai kurios kamerinės erdvės. Kalbant apie parko erdves, turiu pasakyti, jog anksčiau Palangos Birutės parke buvo suformuotas labai subtilus ir dinamiškas kamerinių bei atvirų erdvių santykis, išryškinantis pagrindinius parko akcentus bei perspektyvas, tačiau dėl neapdairaus pomiškio valymo, didžiojoje parko dalyje kamerinės erdvės buvo sunaikintos ir parkas prarado anksčiau turėtą dinamiką. Kita esminė klaida buvo kalno suformavimas pietrytinėje parko dalyje. Yra neaišku, ar kalnas buvo formuojamas sąmoningai, ar tai yra atliekų ir žemių krūva. Jei kalnas buvo formuojamas sąmoningai, tuomet tai buvo blogas sprendimas. Estetiniu požiūriu kalnas yra nepatrauklus, vertinant jo įtaką aplinkiniam landšaftui tenka pabrėžti, kad jis neatlieka jokios funkcijos, tik užstoja bei sudarko vieną iš atvirųjų parko erdvių. Jei kalnas atsirado dėl to, kad nebuvo rasta, kur padėti per renovaciją susikaupusias atliekas, tuomet tai galima pavadinti apsileidimu. Vienaip ar kitaip, šį kalną raginčiau pašalinti. Kiti estetiniu požiūriu abejotini objektai yra naujieji šviestuvai. Sutinku, jog reikėjo atnaujinti parko apšvietimą, tačiau susidaro įspūdis, jog buvo ieškoma pigiausio, o ne optimaliausio sprendimo, visiškai negalvojant apie šviestuvų išvaizdą bei tai, kaip jie paskleidžia šviesą. Užuoat apšvietus medžių kompozicijas bei išskirtines erdves, buvo sumontuoti plastikiniai, komunikijų (dujotiekio, vandentiekio) elementus primenantys, mažą šviesos sklaidą turintys žibintai. Turiu priminti, jog anksčiau minėto teksto autorius nesugebėjo atpažinti šviestuvų bei juos įvardijo kaip „šen bei ten atsiradusius plastikinius stulpelius“. Vieni didžiausių Palangos Birutės parke įvykusių nesusipratimų yra mažasis parteris bei parko vartai. Pokalbyje Jūs teigiate, kad buvo bandyta atkurti istorinę tiesą. Kyla klausimas, kokią istorinę tiesą buvo bandoma atkurti? Mažasis parteris, nors buvo suplanuotas, Tiškevičių laikais taip ir nebuvo įkurtas. Jo vietoje susiformavo pieva, kuri puikiai atliepė atviros perspektyvos poreikį bei pratęsė aplink Tiškevičių rūmus esančią erdvę. Įkūrus mažąjį parterį, ši erdvė buvo suskaidyta, todėl susmulkėjo ir nebeatlieka savo funkcijos. Vienintelis darytinas dalykas toje vietoje buvo neveikiančio fontano rekonstrukcija. Rekonstruotas fontanas būtų buvęs pakankamu traukos tašku. Taip būtų buvusi ne tik išsaugota vientisa perspektyva, bet ir sutaupytos lėšos kitiems darbams, pavyzdžiui, tinkamo apšvietimo įrengimui. Kalbant apie

parko vartus, vėl iškyla klausimas, kokių tikslų jie buvo pastatyti? Iš Jūsų pokalbio galima suprasti, jog vartai nėra tiksliai Tiškevičių pastatytų vartų rekonstrukcija, o yra tiesiog panašūs į tų laikų vartus. Taigi, istorinė tiesa nebuvo atkurta, šiuo atveju kvepia į Valdovų rūmus panašiu nesusipratimu, kurio kartoti nebederėtų. Net jei būtų atkurta, Jūsų vadinama, istorinė tiesa, kyla abejonių, ar šiais laikais vartai yra reikalingi. Reikia nepamiršti, jog tuo metu, kai stovėjo tikrieji vartai, Birutės parkas buvo privatus ir vartų statyba buvo ne estetinis, bet praktinis sprendimas. Nors buvo prašmatnesni, jie atliko tokią pačią funkciją, kaip bet kurie kiti privataus kiemo vartai, tai yra riboję žmonių lankymąsi privačioje valdoje. Dabar parkas yra vieša, visiems atvira erdvė ir vartai neturi jokios funkcijos, o velomobilų problemą galima buvo spręsti paprastesnėmis bei pigesnėmis priemonėmis. Šiuo metu didžiausia Palangos Birutės parko gėda būtų galima pavadinti senąjį tvenkinį. Po parko renovacijos darbų tvenkinio krantinė taip ir liko nesutvarkyta. Antrojo renovacijos etapo apraše buvo numatyta sutvirtinti akmenimis grįstą tvenkinio krantinę, tačiau darbams pasibaigus atrodo, jog buvo pasiekta priešingo rezultato. Anksčiau buvę tvarkingai sukloti, krantinės akmenys dabar yra padrikai suversti palei tvenkinio perimetrą. Neįsigilinus sunku pasakyti, kodėl prireikė tvirtinti tvenkinio krantinę, tačiau ją sutvirtinus, tvenkinį reikėtų kuo skubiau grąžinti į iki renovacinį stovį.

Mano nuomone, nedovanotinas yra ir Palangos Birutės parke vykstantis senų medžių pjovimas. 2016 metų vasario pabaigoje teko lankytis Palangos Birutės parke ir matyti, mano supratimu, be pakankamos priežasties išpjautas pušis. Tai išprovokavo mane atkreipti vietinės spaudos dėmesį į šią veiklą. Augalų, tarp jų ir medžių, priežiūra botanikos parke yra būtina, kartais tai reiškia, jog reikia pašalinti kai kuriuos medžius, tačiau tai turi būti daroma ypač atsakingai ir tik tada, kai nebėra kitos išeities. Viename iš 2016 metais pušų pjovimus sekusių straipsnių Jūs teigiate, jog parke galioja tokios pačios taisyklės, kaip ir miške. Turiu tam paprieštarauti. Parkas nuo miško iš esmės skiriasi. Skirtingai nei miške, parke medžiai auga ne atsitiktinai, daugelis iš jų turi estetinę vertę bei formuoja parko išvaizdą. Pagrindinis subrendusio parko priežiūros tikslas yra išlaikyti parką nepasikeitusį, o ne vadovaujantis miškininkystės, į medienos prieaugio didinimą orientuotomis, taisyklėmis šalinti senus arba pažeistus medžius. Neretai senus, pažeistus arba ligotus medžius galima išgydyti arba išgelbėti tinkamai apgenėjus bei naudojant reikiamus preparatus. Puikus to pavyzdys yra Bernardinų sodo teritorijoje, Vilniuje, augantis ąžuolas. Kad medžiai prižiūrimi atsakingai, kelia abejonių ir tai, jog nėra šalinami prie pat senų pušų kamienų augantys, parkui menkaverčiai jauni medžiai (klevai, beržai). Šie medžiai ne tik kenkia bei konkuruoja su senosiomis pušimis, bet ir sudarko parko panoramas. Seni medžiai kuria parko vertę, todėl noriu paraginti kuo

atsakingiau žiūrėti į jų priežiūrą, o vykdant einamąją parko priežiūrą pagalbos kreiptis į arboristus bei kitus specialistus.

Palangos Birutės parkas yra vienas svarbiausių ir įspūdingiausių botanikos parkų Lietuvoje, svarbus traukos bei kultūros objektas. Įdomus ne tik savo augalais bei landšaftu, bet ir istorine raida. Linkiu paskutiniojo renovacijos etapo metu nesiimti neapgalvotų bei nepasvertų darbų, o ištaisyti anksčiau padarytas klaidas. Taip pat, atliekant kasdienę parko priežiūrą, linkiu nepamiršti, jog parkas yra lėtai besiformuojanti ir auganti sistema, kurioje skubotai ir neatsakingai atlikti pakeitimai gali būti labai ilgai matomi.⁴⁶

Laišką išsiunčiu „Šiaurės Atėnams“, iškart gaunu atsakymą, kad jį mielai išspausdins.

⁴⁶ Vaikščiotojas skaitytojas, „Viešas laiškas Palangos Birutės parko direktoriui Valdui Pakusui ir Tomui Daukšai“, in: *Šiaurės Atėnai*, 2018-01-19

00 Išvados

Tekstas pradėtas rašyti 2014 metų lapkričio pradžioje ir su neilgomis pertraukomis buvo rašomas iki 2018 metų spalio, taigi maždaug 1431 dieną. Neskaičiuojant įžangos ir išvadų, parašytas 34 581 žodis. Jeigu būtų buvę rašoma kasdien, kiekvieną dieną vidutiniškai būtų buvę parašyta po 24 žodžius. Kaip minėta įžangoje, tekstą sudaro 39 dalys, kiekvienoje dalyje vidutiniškai yra po 887 žodžius. Ilgiausia dalis – „37 Įvadas“ (2591 žodis), trumpiausia – „33 Apie dieduką 2“ (34 žodžiai).

Tekste galima išskirti 5 linijas, kurioms priklausančiose teksto dalyse aptariamas tas pats objektas ir kurių dalys beveik galėtų jungtis į vientisą tekstą:

- Apie tekstą (5 + 1 + 1 dalis): „11 Apie tekstą“, „14 Apie tekstą 2“, „24 Apie tekstą 3“, „27 Apie tekstą 4 (pėdsakai)“, „28 Sekimas be pėdsakų (dingę žodžiai)“, „34 Apie tekstą 5 (ryšiai tarp esamų teksto dalių)“, „37 Įvadas“
- Apie pušis (5 dalys): „17 Pušys“, „21 Pušys 2“, „30 Pušys 3 (pokalbis su Palangos botanikos parko direktoriumi)“, „38 Pušys 4 (pokalbis su Palangos botanikos parko direktoriumi 2)“, „39 Pušys 5 (viešas laiškas)“
- Apie akmenis (4 dalys): „10 Akmenys“, „22 Akmenys 2“, „23 Akmenys 3“, „31 Akmenys 4“
- Apie dieduką (2 dalys): „04 Apie dieduką“, „33 Apie dieduką 2“
- Apie žerutį (2 dalys): „32 Žerutis“, „35 Žerutis 2“

Galima išskirti dar vieną svarbią liniją, kuriai priklausančiose dalyse aptariamas bendras objektas, tačiau šios linijos dalys negalėtų susijungti į vientisą tekstą:

- Apie sniego žmogų (6 x 1 dalis): „01 Lizdai“, „02 Apie trikampėlius (darbas doktorantų parodai)“, „08 Doktorantų skaitymų kalba pataisyta“, „25 Vamzdis“, „26 Laiškai dėl vamzdžio“, „36 Bigfutai“

Rezultatų apibendrinimas:

- Sniego žmogaus istorija ir toliau vystosi. Iki šio teksto parašymo paskutinis su sniego žmogumi susijęs darbas buvo sukurtas 2018 metų liepos 27 dieną. Filmas apie sniego žmogaus pėdsakų atradimą sukurtas nebuvo.
- Anonsas sėkmingai suveikė „7 meno dienų“ numeryje.
- Diedukas nebuvo susektas. Jo tapatybė liko nežinoma.

- Kol buvau susilaužęs koją, nesusekiau dieduko, pasodinau pomidorus, suvalgiau elniuką, išrūkiau strimeles, pagavau plekšnytę ir nepagavau lašišos.
- *Tik aidas* nebuvo sujungtas su *Nulis aidu*.
- Grindinio akmens iš Venecijos ir jo marmurinės kopijos projektas pasiekė savo pabaigą.
- Darbas apie porėmį nebuvo sukurtas.
- Laidojimo paslaugų sąskaitos savininkas (-ė) neatsirado.
- Darbas *Lucerna sonitum* sėkmingai dalyvauja parodose.
- Po pušų istorijos Palangos botanikos parkas įsigijo kelmų šalinimo įrangą. Medžių pjovimo pėdsakus bandoma slėpti. Ar tai tiesiogiai susiję, nėra žinoma.
- Sužinota tikslesnė Vytauto Mačernio kapo vieta. Kapas dar nebuvo aplankytas.
- Darbas ne personalinei parodai nebuvo sukurtas.
- Akmenų pernešti iš *Paulo perkalbėjimo* į *Išnykimą* neįmanoma, nes šių darbų nebėra. Galbūt kada nors atsiras galimybė tai padaryti.
- Darbas su užsižiebiančiomis lemputėmis buvo pavadintas *4 šviesos*. Jam sukurtas nerūdijančiojo plieno korpusas.
- Paskutinėmis žiniomis, žėrutis tebėra „Titaniko“ pirmo aukšto grindų plyšyje. Įtampa, susijusi su šio darbo instaliavimu, atslūgo.
- Remiantis vystant kūrybinį projektą sukaupta patirtimi, buvo sukurtas naujas, tekste neaprašytas kūrinys *No Limit*.

Pagrindinis kūrybinio projekto tikslas buvo per iš pusiausvyros išvestos sistemos patirtį sukurti šios sistemos apibrėžties nuojautą. Ar tikslas buvo pasiektas, paaiškėja projekto nekūrusiems žmonėms pabandžius jį patirti.

Priedas

26 Laiškai dėl vamzdžio (vertimas į lietuvių kalbą)

2014-10-04 11:54 PM, Tomas Daukša <dauksha@gmail.com> rašė:

Gerb. Josephai Milleri,

jums rašo Tomas Daukša, esu Vilniaus dailės akademijos meno doktorantas.

Šiuo metu dirbu su projektu, kuriame kuriu pasakojimą apie sniego žmogų (Bigfoot) ir netyčia radau jūsų pranešimą apie 1997 m. įvykusį susidūrimą su sniego žmogumi (Bigfoot).

Projekte tiriū, kaip žmonės patiki kažkuo, ko galbūt patys nėra matę. Ruošiuosi simuliuoti galimą susidūrimą su sniego žmogumi (Bigfoot), todėl norėčiau daugiau sužinoti apie jūsų susidūrimą.

Deja, internete nesugebėjau rasti viso pranešimo apie 1997 m. įvykius. Galbūt galėtumėte suteikti informacijos, kur galėčiau jį rasti arba atsiųsti patį pranešimą?

Pagarbiai

Tomas Daukša

2014-10-04 14:36 Joseph Miller <joseph.miller.anchorage@gmail.com>:

Sveiki, Tomai,

pranešimo, kurio ieškote, nebėra. Jis buvo pašalintas prieš kelerius metus.

Galiu jums papasakoti apie savo susidūrimą su sniego žmogumi (Sasquatch). Tiesiog parašykite, kas tiksliai jus domina.

Prašau plačiau papasakoti apie savo projektą.

Linkėjimai,

Josephas

2014-10-05 4:14 PM, Tomas Daukša <dauksha@gmail.com> rašė:

Gerb. Josephai,

ačiū už jūsų atsakymą.

Projekte siekiu dekonstruoti pseudomokslinio mito kūrimo strategiją. Pasitelkdamas klišę, naudojamą mokslo populiarinimo laidose apie paranormalius reiškinius, jungsiu tris pasakojimus (vieną nuo kitos galbūt nepriklausomas istorijas) į vieną hibridinę sistemą. Šiuo atveju naudosiu pasakojimą apie miško paklotėje rastus lizdus, pasakojimą apie sniego žmogų (Bigfoot) (kuris galėtų aiškinti lizdų atsiradimą, arba lizdai galėtų būti sniego žmogaus (Bigfoot) egzistavimo įrodymas) ir pasakojimą apie visiškai su ankstesnėmis istorijomis nesusijusį artefaktą (kuris galėtų veikti kaip dėmesio nukreipiklis nuo bendroje pasakojimo sistemoje atsirandančių spragų).

Lizdus, kurie yra projekto pagrindas, radau nuošalioje vietovėje esančioje pelkėje. Prisegu vieno iš lizdų nuotrauką. Galbūt esate kažką panašaus matę.

Kalbant apie jūsų susidūrimą su sniego žmogumi (Sasquatch), mane domina, kodėl nusprendėte bandyti privilioti sniego žmogų (Bigfoot) ir kaip tiksliai tai darėte, vietas, kurioje atlikote eksperimentą, pasirinkimo priežastys bei tai, kas įvyko susidūrimo metu.

Tikiuosi, jūsų neapsunkinu savo klausimais.

Labai jums ačiū.

Tomas

2014-10-08 12:41 Joseph Miller <joseph.miller.anchorage@gmail.com>:

Sveiki, Tomai,

manau, radote kažką labai įdomaus. Nieko panašaus nesu matęs. Jei neprieštaraujate, nusiųsiu jūsų nuotrauką savo draugui sniego žmogaus (Bigfoot) entuziastui, galbūt jis galės pasakyti daugiau apie jūsų radinį.

Nors nesu susijęs su menu, jūsų projektas skamba labai įdomiai. Tikiuosi, mano pasakojimus bus naudingas.

1993 metų vasarą kartu su koledžo draugais nusprendėme pasijuokti iš mano senelio, kuris tvirtino, kad netoli Kroto ežero jį buvo užpuolęs sniego žmogus (Sasquatch). Vienas iš mano draugų į metalinį vamzdį įmontavo nedidelį garsiakalbį. Vamzdis nukreipdavo garsą į tą pusę, į kurią jis būdavo atsuktas. Mes jį pavadinom sniego žmogaus šautuvu (The Sasquatch Rifle). Vaikščiოდavom aplink senelio namą per vamzdį leisdami „Vump ir štai jis“ (Whoomp There It Is). Tai varydavo mano senelį iš proto. Vieną kartą jis apšaukė mus, kad jei pamatytume sniego žmogų (Sasquatch), prišiktume į kelnes. Atsakėme jam, kad apsigintume su sniego žmogaus šautuvu.

Kad įrodytume, kad nebijome sniego žmogaus (Sasquatch), pasiėmėm sniego žmogaus šautuvą ir nuvykome stovyklauti prie Kroto ežero, kur tariamai buvo užpultas mano senelis. Tai maždaug už trijų valandų kelio į šiaurę nuo Ankoradžo. Ten praleidome kelias naktis stovyklaudami ir per sniego žmogaus šautuvą grodami „Vump štai ir jis“. Nieko ypatingo neįvyko, bet mums labai patiko, todėl nusprendėme ten grįžti kasmet ir bandyti privilioti sniego žmogų (Sasquatch) savo pasigamintais garsą skleidžiančiais įrenginiais.

Iš viso ten keliavome penkis kartus. Kiekvieną kartą vis rimčiau žiūrėdavome į viliojimo prietaisus. Ketvirtai kelionei buvome padarę 16 pėdų ilgio ir 20 colių skersmens metalinį vamzdį su jo viduje įmontuotu 19 colių garsiakalbiu. Jį pavadinome Sniego žmogaus superpatranka (Super Sasquatch Canon). Ji buvo tokia sunki, kad rimtai svarstėme palikti ją prie Kroto ežero.

1997 metais pagaminome 52 pėdų ilgio vamzdį, pakabintą ant specialiai jam pagaminto metalinio bokštelio, kurio viduje įmontavome du garsiakalbius. Šiam vamzdžiui sukūrėme labai subtilų garsą su aukštųjų ir žemųjų dažnių moduliacijomis. Jį pavadinome Dviejų krypčių multigarso sniego žmogaus kvietikliu (Two Way Multi Sound Sasquatch

Attractor). Prireikė keturių kartų, kad baidarėmis nugabentume vamzdį per ežerą į stovyklavietę.

Pirmąją naktį jautėmės nelabai patogiai. Pamenu, vis dėl kažko nerimavome ir bijojome atsitraukti nuo laužo. Ankstesnėse išvykose prie Kroto ežero to niekada nepatirdavome. Nepaisydami to, nusprendėme pasilikti dar vieną naktį. Kitą vakarą nuo ežero pakilo tirštas rūkas. Nesimatė nieko, kas yra už laužo šviesos. Vamzdžio riaumojimas skambėjo labai nemaloniai. Sutemus tulumoje išgirdome šauksmą. Visi persigandome. Vienas iš mano draugų pačiupo revolverį ir nervingai nukreipė jį į miško pusę. Šaukimas pasikartojo kelis kartus ir liovėsi. Kai nusiraminome ir nusprendėme, kad viskas baigėsi, vėl pasikartojo šaukimas. Šį kartą jis sklido iš labai arti. Tai buvo baisiausias garsas, kokį esu girdėjęs. Kitas dalykas, kurį išgirdome, buvo keli sunkūs žingsniai ir mūsų vamzdžio trenksmas į žemę. Mano draugas šovė revolveriu į tą pusę, kur stovėjo vamzdis. Išgirdome lūžtančio medžio garsą ir staiga nedidelis medelis atskriejo į mūsų pusę. Jis pataikė į palapinę ir ją sugriovė. Nubėgome prie baidarių ir ėmėme kiek įmanydami greičiau irkluoti. Padaras mūsų neseikė, bet girdėjome jo šauksmus, kol pasiekėme salą ežero viduryje. Pabėgome palikę visus savo daiktus. Buvau toks persigandęs, kad net nepamenu, kaip nusigavome iki automobilio ir parvažiavome namo. Po to karto daugiau niekada negrįžome prie Kroto ežero. Net dabar tai rašant mane ima nerimas.

Jei dar turite kokių nors klausimų ar reiktų daugiau specifinės informacijos, klauskite. Pasistengsiu atrasti ir jums atsiųsti garso, kurį naudojome, įrašą.

Linkiu sėkmės su jūsų projektu.

Josephas

2014-10-09 1:07 PM, Tomas Daukša <dauksha@gmail.com> rašė:

Sveiki, Josephi,

labai jums ačiū už tokį detalų ir neįtikėtiną pasakojimą. Jis man padėjo suprasti, kaip tikroviškai simuliuoti susidūrimą su sniego žmogumi (Bigfoot). Jūsų dėka kilo naujų minčių, kaip projektas turėtų atrodyti parodoje.

Jei jums nebūtų sunku atsakyti, turiu dar kelis su jūsų pasakojimu susijusius klausimus:

- Kodėl nusprendėte nukreipti garsą garsiakalbius įmontuodami į vamzdį? Ar kryptinis garsas efektyviau vilioja sniego žmogų (Bigfoot) nei paprastas garsas?*
- Kodėl pasirinkote dainą „Vump štai ir jis“ ir kodėl vėliau nusprendėte naudoti garso moduliacijas?*
- Paminėjote, kad jūsų draugas iššovė. Ar tą naktį jūs visi turėjote ginklus?*
- Kaip suprantu, iš pradžių jūs skeptiškai žiūrėjote į sniego žmogaus (Bigfoot) egzistavimą. Kaip po tos nakties pasikeitė jūsų požiūris į sniego žmogų (Bigfoot)?*
- Savo pasakojime vietoj žodžio „Bigfoot“ naudojote žodį „Sasquatch“. Ar yra skirtumas tarp „Bigfoot“ ir „Sasquatch“?*

Tikiuosi, jūsų per daug neapkraunu klausimais.

Žinoma, galite nusiųsti lizdo nuotrauką savo draugui. Labai norėčiau daugiau sužinoti apie šiuos lizdus. Jei jam reikėtų kokios nors informacijos, mielai suteikčiau.

Ačiū dar kartą.

Tomas

2014-10-15 16:24 Joseph Miller <joseph.miller.anchorage@gmail.com>:

Labas, Tomai,

nesunku atsakyti į tavo klausimus. Džiaugiuosi, kad mano pasakojimas buvo naudingas.

Tuo metu mes visi studijavome inžineriją, o mano draugas domėjosi garso inžinerija.

Manau, todėl jis ir padarė tą vamzdį. Vamzdis leido mums nukreipti garsą į senelio langus ir netrikdyti kaimynų. Vėliau pradėjome eksperimentuoti su vamzdžių akustika ir tai leido mums padidinti garso intensyvumą.

„Vump štai ir jis“ buvo tarsi juokas. Tuo metu tai buvo labai populiari daina ir mums pasirodė juokinga, nes vump štai ir jis, sniego žmogus (Sasquatch). Kai pradėjome domėtis vamzdžių akustika, pradėjome eksperimentuoti su garsu ir tai atvedė mus prie aukštųjų ir žemųjų dažnių garso moduliacijų. Galiausiai radome informacijos, kad sniego

žmonės (Bigfoot arba Sasquatch) bendrauja tam tikrame garsų diapazone, todėl savo garso moduliacijose pradėjome naudoti tų dažnių garsus.

Vietovėje aplink Kroto ežerą gyvena vilkai, grizliai ir juodieji lokiai, todėl visuomet su savimi turime bent vieną savigynai skirtą ginklą. Tuo metu mano draugas vienintelis turėjo ginklą.

Kadangi visi buvome susiję su mokslu, nė vienas iš mūsų netikėjome sniego žmogumi (Bigfoot) ir išvykos buvo tik smagus laiko praleidimas. Mums patiko konstruoti garso įtaisus ir miške skleisti siaubingai stiprų garsą. Mes nė vienas nesitikėjome išties prisišaukti sniego žmogų (Sasquatch), tačiau esu tikras, kad kažkas neįtikėtinai didelis ir stiprus mus užpuolė tą naktį. Jis sugebėjo akimirksniu nulaužti nedidelį medelį ir jį be vargo metė mūsų link. Deja, nė vienas iš mūsų nepamatė mus užpuolusio padaro, todėl nesu iki galo tikras, kas tai buvo, ir negaliu teigti, kad tai buvo sniego žmogus (Sasquatch). Dėl to, kad tiksliai nežinojau, kas tai buvo, ir pašalinau savo pranešimą. Nenorėjau, kad žmonės spekuliuotų tuo, ko pats tiksliai nežinojau. Vienaip ar kitaip, po tos nakties esu įsitikinęs, kad kažkas didesnis ir stipresnis už lokį gyvena Aliaskos miškuose ir kad tai net gali būti sniego žmogus (Sasquatch).

Bigfoot ir Sasquatch iš esmės yra tas pats padaras. Aliaskoje ir Kanadoje mes jį vadiname Sasquatch, o likusi JAV dalis jį vadina Bigfoot.

Parašyk, jei dar ko nors reikės.

Tavo nuotrauką nusiunčiau savo draugui. Jį labai sudomino ir turėtų su tavimi susisiekti.

*Linkėjimai,
Josephas*

2014-10-17 8:25 PM, Tomas Daukša <dauksha@gmail.com> rašė:

Labai jums ačiū, kad atsakėte į mano klausimus.

Neseniai buvau pakviestas sukurti parodą apie pseudomokslinio mito kūrimą ir informaciją, kurią suteiktų, bus labai naudinga įgyvendinant projektą.

Atsiųsiu parodos nuotraukų, kai tik ji atsidarys.

Beje, prieš porą metų taip pat dirbau su vamzdžio akustika. Vamzdyje uždariau garsą, kuris jame labiausiai rezonuoja. Garsas išsiverždavo iš vamzdžio sukurdamas garso zonas. Čia yra nuoroda į tą projektą, galbūt jums bus įdomu:

<https://www.behance.net/gallery/7165759/The-System>

Linkėjimai,

Tomas

2016-05-13 20:57 Joseph Miller <joseph.miller.anchorage@gmail.com>:

Labas, Tomai!

Ką tik grįžau iš kasmetinio susitikimo su draugais. Nusprendėme nuvykti prie Kroto ežero ir apžiūrėti vietą, kurioje buvom užpulti. Planuojam nuvykti ten šią vasarą. Labai tuo džiaugiuosi ir netrukus pradėsiu ruošti kelionę.

Pamaniau, kad tau bus įdomu tai išgirsti.

Geriausio linkėjimai,

Josephas

2016-05-15 9:03 PM, Tomas Daukša <dauksha@gmail.com> rašė:

Labas, Josepai!

Tai nuostabios žinios!

Nekantrauju išgirsti apie viską, ką ten pamatysit!

Būkit atsargūs!

*Didžiausios sėkmės,
Tomas*

2016-07-26 13:46 Joseph Miller <joseph.miller.anchorage@gmail.com>:

Labas, Tomai!

Ką tik grįžom iš Kroto ežero!

Dvi naktis praleidom savo senojoje stovyklavietėje. Visi žiauriai bijojom, bet nieko blogo nenutiko.

Radom nemažai daiktų, kuriuos tą naktį palikom. Radom palapinės likučius, trys meškerės, akumuliatorių, kurį naudojom garsiakalbiams, ir patį vamzdį. Kai tik sutvarkysiu, atsiųsiu nuotraukų.

Vamzdis buvo neįtikėtinai geros būklės, todėl jį parsigabenome su savimi. Reikalas tas, kad neturim ką su juo daryti. Gal tu jo norėtum? Galėčiau tau jį atsiųsti laivu į artimiausią uostą. Turėtum tik atvykti jo pasiimti.

Dar parašysiu po poros dienų.

Parašyk, ar norėsi vamzdžio.

*Linkėjimai,
Josephas*

2016-07-27 2:17 PM, Tomas Daukša <dauksha@gmail.com> rašė:

Labas, Josephai!

Labai džiaugiuosi, kad parašei! Neįtikėtina, kad atradot savo pamestus daiktus!

Žiauriai norėčiau turėti vamzdį! Pasakyk, kokių duomenų reikia, kad galėtum jį atsiųsti, ir kaip man apmokėti siuntimą?

Nekantrauju pamatyti nuotraukas ir išgirsti apie jūsų kelionę. Gal pasikalbėkim per „Skype“ ir viską aptarkim?

Labai ačiū!

Tomas

2016-08-03 14:37 Joseph Miller <joseph.miller.anchorage@gmail.com>:

Labas, Tomai,

vamzdis jau laive. Turėtų atplaukti į Klaipėdą po 3 savaitių. Kai atplauks, turėtum sulaukti skambučio iš muitinės.

Linkėjimai,

Josephas

2016-08-31 2:17 PM, Tomas Daukša <dauksha@gmail.com> rašė:

Labas, Josepai,

skambino iš muitinės. Vamzdis yra muitinės sandėlyje, Klaipėdoje. Rytoj jį pasiimsiu. Parašysiu, kaip sekėsi.

Dar kartą ačiū, kad atsiuntei vamzdį!

Tomas

Šaltinių sąrašas

1. Abrams J. J., *Star Wars: Episode VII - The Force Awakens*, Walt Disney Pictures, 2015
2. Aden Hynes Sculpture Studios, *Giant Polystyrene / Styrofoam Mushrooms by Sculpture Studios*, Aden Hynes Sculpture Studios, 2018 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30] <https://www.youtube.com/watch?v=pEkykqGYqQM>
3. Anderson Paul, *Alien Vs. Predator*, 20th Century Fox, 2004
4. Andô Masahiro, *Sword of the Stranger*, Bones, 2007
5. Antal Nimród, *Predators*, 20th Century Fox, 2010
6. Attenborough David, *Deep Ocean: Descent into the Mariana Trench*, CuriosityStream, 2018
7. Bay Michael, *Transformers*, Dreamworks, 2007
8. Bay Michael, *Transformers: Dark of the Moon*, Paramount Pictures, 2011
9. Bay Michael, *Transformers: Revenge of the Fallen*, Paramount Pictures, Dreamworks, 2009
10. Bay Michael, *Transformers: The Last Knight*, Paramount Pictures, 2017
11. Bavetta Christina, *Mermaids: The New Evidence*, Animal Planet, 2013
12. Bey Hakim, „The Temporary Autonomous Zone, Ontological Anarchy, Poetic Terrorism“, in: *The Anarchist Library*, 1985 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30] <https://theanarchistlibrary.org/library/hakim-bey-t-a-z-the-temporary-autonomous-zone-ontological-anarchy-poetic-terrorism>
13. Ben, Douglas, Oliver, Matt, „The History of Speculative Zoology - Part 1“, in: *Ben G Thomas*, 2019 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30] https://www.youtube.com/watch?v=9_but6TP_CY
14. Ben, Douglas, Oliver, Matt, „The History of Speculative Zoology - Part 2“, in: *Ben G Thomas*, 2019 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30] <https://www.youtube.com/watch?v=w9hOcQzxpqU&t=18s>
15. Bennett Sid, *Mermaids: The Body Found*, Animal Planet, 2011
16. Bennett Tony, Savage Mike, Silva Elizabeth, Warde Alan, Gayo-Cal Modesto, Wright David, *Culture, Class, Distinction*, London: Routledge, 2009
17. Bertalanffy Ludwig von, *General System Theory: Foundations, Development, Applications*, Los Altos: PiXlogic, 2015

18. *Theory Foundations, Development, Applications*, Edmonton: University of Alberta, 1968
19. Biega Cara, *Is It Real: Ape-man*, National Geographic Channel, 2006
20. Biega Cara, *Is It Real: Russian Bigfoot*, National Geographic Channel, 2006
21. Boyle Danny, *127 Hours*, Fox Searchlight, 2011
22. Bond Lewis Michael, „Cowboy Bebop - The Meaning of Nothing“, in: *Criswell*, 2017 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]
<https://www.youtube.com/watch?v=lkXFBPGZpTM>
23. Breedlove Seth, „On the Trail of Bigfoot“, in: *Small Town Monsters*, 2019 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]
<https://www.youtube.com/channel/UCfu4MCqbUGvcnQZ5uICx9RA>
24. Brevig Eric, *Journey to the Center of the Earth*, Warner Bros Pictures, 2008
25. Buivydas Rimantas, *Viešųjų erdvių transformacija Lietuvos miestuose*, Vilnius: Logos, 2011
26. Burgess Bruse, *Bigfootville*, Discovery Networks, 2002
27. Būtingės miškas, Kretingos rajonas, Lietuva
28. *c In Lit2Go* [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]
<https://etc.usf.edu/lit2go/211/sylvie-and-bruno-concluded/>
29. Cameron James, *Aliens*, 20th Century Fox, 1986
30. Cameron James, *Avatar*, 20th Century Fox, 2010
31. Cameron James, *Terminator 2: Judgment Day*, TriStar Pictures, 1991
32. Cameron James, *The Terminator*, Orion Pictures Corporation, 1984
33. Carrapateira, Algarvė, Portugalija
34. Carroll Lewis, *Sylvie and Bruno Concluded*, New York: Macmillan And Co., 1893)
35. Charms Daniil, *Nutikimai*, Vilnius: Tyto alba, 2007
36. Chernipeski Justin, „Expedition Sasquatch“, i. In: *MountainBeastMysteries*, (2018) [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]:
https://www.youtube.com/watch?v=_I3sBR2PXds]
37. Cimo de Vila da Castanheira, Tras-os-Montes, Portugalija
38. Cornell John, *Crocodile Dundee II*, (Paramount Pictures, 1988)
39. Cosgrove John, Meurer Terry Dunn, *Unsolved Mysteries*, NBS, CBS, Lifetime, 1987–2002

40. Crowley Lawrence P., Miller William F., Moss J. H., *Bigfoot Man Or Beast*, American National Enterprises, 1975
41. Čiužauskas Darius, „Palangos botanikos parke nukirstos pušys virs suoliukais“, in: *Respublika*, 2016 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]
http://www.respublika.lt/lt/naujienos/lietuva/kitos_lietuvos_zinios/palangos_botanikos_parke_nukirstos_pusys_virs_suoliukais/
42. Daukša Tomas, „Palangos parko vartai“, in: *Šiaurės Atėnai*, 2018-01-05
43. DeKnight Steven S., *Pacific Rim Uprising*, Universal Pictures, 2018
44. del Toro Guillermo, *Pacific Rim*, Warner Bros Pictures, 2013
45. DePalma Brian, *Scarface*, Universal Films, 1983
46. Derrida Jacques, „What Comes Before The Question?“ in: *hiperf289*, 2007 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]
<https://www.youtube.com/watch?v=Z2bPTs8fspk>
47. Dockstader Noel, *Is It Real: Bigfoot*, National Geographic Channel, 2005
48. Doyle Arthud Conan, *Užrašai apie Šerloką Holmsą*, Vilnius: Klasika, 2004
49. Duane Graeme, „Incredible Insects“, in: *Nat Geo Wild* [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30] <https://www.youtube.com/watch?v=vY9VhJVw2hU>
50. Dunikų pelkė, Rucava, Latvija
51. East George, „Man Finds A Mystery Box In Dumpster, And What He Saw Inside Still Hasn't Been Explained“, in: *Boredpanda*, 2017 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30] <https://www.boredpanda.com/mystery-box-dumpster-ufo-conspiracy-ramtopan/>
52. Edwards Gareth, *Godzilla*, Warner Bros Pictures, 2014
53. Edwards Gareth, *Rogue One: A Star Wars Story*, Walt Disney Pictures, 2017
54. Embūtė, Vainiuodė, Latvija
55. Emmerich Roland, *Godzilla*, Sony Pictures Home Entertainment, 1998
56. Eschen Kyle, „The art of cognitive blindspots“, in: *TEDx Talks*, 2016 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30] <https://www.youtube.com/watch?v=OOG65rSM5fA>
57. Etna, Sicilija, Italija
58. Faiman Peter, *Crocodile Dundee*, Paramount Pictures, 1986
59. Favreau Jon, *Zathura: A Space Adventure*, Sony Pictures, 2005
60. Fincher David, *Alien3*, 20th Century Fox, 1992
61. Fincher David, *Fight Club*, 20th Century Fox, 1999

62. First Issue Ever, „Steamed Hams but it's in Twin Peaks (The Simpsons) (Twin Peaks)“, in: *First Issue Ever*, 2018 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]
https://www.youtube.com/watch?v=ZtAsRr0bCLo&fbclid=IwAR3y8MYkVem_etuaqbdD-jMGpM4RjFf15qB-oN1spXJXD-PgRcWJqcVqSUg
63. Forrester Jay W., „Applications of System Dynamics“, in: *James R. Killian, Jr. Lecture Series*, 2015 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]
<https://www.youtube.com/watch?v=G1mVnqdlpvo>
64. Foucault Michel, *Diskurso tvarka*, Vilnius: Baltos lankos, 1998
65. Foucault Michel, *The Order of Things*, London: Taylor and Francis e-Library, 2005
66. Geštautai, Kretingos rajonas, Lietuva
67. Gleick James, *Chaos Making A New Science*, New York: Penguin Books, 1988
68. Gordon David George, *Sasquatch Seeker's Field Manual: Using Citizen Science To Uncover North America's Most Elusive Creature*, Seattle: Mountaineers Books, 2015
69. Grėbliauskaitė Eglė, *C30/37-XC3-CI0, 2-D16-S3. Naujos geros grindys Titanikui*, 2016
70. Grenoblis, Prancūzija
71. Grunskis Tomas, *Miesto viešųjų erdvių sistemos samprata ir formavimo modeliai*, Vilnius: Acta Academiae Artium Vilmensis, 2013
72. Guberman Shelia, *Reflections on Ludwig von Bertalanfy's "General System Theory: Foundations, Development, Applications"*, Los Altos: PiXlogic, 2015
73. Guenette Robert, *Bigfoot: The Mysterious Monster*, Sunn Classic Pictures, 1976
74. Hafer Abby, „Animals That Shouldn't Exist, According to Intelligent Design“, in: *American Humanist Association*, 2016 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]
<https://www.youtube.com/watch?v=f31AoXFAWls>
75. Hafer Abby, „UnIntelligent Design“, in: *Bedford TV*, MA, 2015 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30] <https://www.youtube.com/watch?v=oWk3GK9iY5g>
76. Hagen Benjamin, „Prep for Derrida's Of Grammatology (Part 5): Tracing the Trace“, in: *Benjamin Hagen* [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]
<https://www.youtube.com/watch?v=TwdqB5FXenc>
77. Hajicek Doug, *Monsterquest*, History Channel, 2007–2010
78. Hajime Isayama, *Attack on Titan*, Tokyo: Kodansha, 2009

79. Hancock Graham, *Underworld - Flooded Kingdoms of the Ice Age*, Channel4, 2002
80. Harman Graham, „Object Oriented Ontology“, in: *Ben The Benevolent*, 2017 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]
<https://www.youtube.com/watch?v=BmCJUzdVQWM>
81. Hickman S. C., „The Deleuzian Hooligans: Graham Harman Against the Potential and the Virtual“, in: *Dark Chemistry*, 2011 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30] <https://earth-wizard.livejournal.com/65755.html>
82. Hopkins Stephen, *Predator 2*, 20th Century Fox, 1990
83. „How Lasers Work - A Complete Guide“, in: *Scientized*, 2017 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30] https://www.youtube.com/watch?v=_JOchLyNO_w
84. Hull Norman, *Monster Files - Bigfoot Mystery*, Channel4, 1997
85. Ikinamo, „Pregnant woman experience system that makes men feel pregnant women“, in: *ikinamo*, 2017 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]
<https://www.youtube.com/watch?v=EmYKGbVpdIs>
86. Imaishi Hiroyuki, *Dead Leaves*, Production I. G., 2004
87. „In The Forest, BIGFOOT In The Forest Documentary - Part 2“, in: *In The Forest*, 2018 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]
<https://www.youtube.com/watch?v=yInzeYG-QGo>
88. „In The Forest, BIGFOOT In The Forest Documentary - Part 3“, in: *In The Forest*, 2018 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]
<https://www.youtube.com/watch?v=9ZhWMSnSH10>
89. „In The Forest, BIGFOOT In The Forest Documentary“, in: *In The Forest*, 2018 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]
<https://www.youtube.com/watch?v=1k30OIq8jbA>
90. Irie Yasuhiro, *Fullmetal Alchemist: Brotherhood*, Bones, 2009
91. Jackson Peter, *The Hobbit: An Unexpected Journey*, Warner Bros Pictures, 2012
92. Jackson Peter, *The Hobbit: The Battle of the Five Armies*, Warner Bros Pictures, 2014
93. Jackson Peter, *The Hobbit: The Desolation of Smaug*, Warner Bros Pictures, 2013
94. Jackson Peter, *The Lord of the Rings: The Fellowship of the Ring*, New Line Cinema, 2001

95. Jackson Peter, *The Lord of the Rings: The Return of the King*, New Line Cinema, 2003
96. Jackson Peter, *The Lord of the Rings: The Two Towers*, New Line Cinema, 2002
97. Jana Reena, Lovejoy Josh, „Exploring and Visualizing an Open Global Dataset“, in: *Google AI Blog*, 2017 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]
<https://ai.googleblog.com/2017/08/exploring-and-visualizing-open-global.html?m=1>
98. Jansson Tove, *Troliai mumiai. Baisus vidurvasaris. Stebuklinga žiema*, Vilnius: Garnelis, 2009
99. Jansson Tove, *Troliai mumiai. Burtininko skrybėlė. Muminuko tėčio memuarai*, Vilnius: Garnelis, 2009
100. Jansson Tove, *Troliai mumiai. Kometa atskrieja. Nematomas vaikas*, Vilnius: Garnelis, 2007
101. Jansson Tove, *Troliai mumiai. Tėtis ir jūra. Vėlai lapkritį*, Vilnius: Garnelis, 2009
102. JcrOffroad, „Hunting Bigfoot. A Colorado Wheeling Documentary“, in: *JcrOffroad* [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]
<https://www.youtube.com/watch?v=uYUAMdSbPB8>
103. Jegelevičius Linas, „Palanga taptų labiau harmoninga, žalia, jei turėtume kraštovaizdžio architektą“, in: *Palangos tiltas*, 2016
104. Jerome K. Jerome, *Trise valtimi (neskaitant šuns)*, Vilnius: Vaga, 2013
105. Jeunet Jean-Pierre, *Alien Resurrection*, 20th Century Fox, 1997
106. Jiaveris Jonas, *Žvėrių ir paukščių takais*, Vilnius: Vyturys, 1989
107. Johnson Rian, *Star Wars: The Last Jedi*, Walt Disney Pictures, 2017
108. Johnston Joe, *Jumanji*, Sony Pictures Home Entertainment, 1995
109. Johnston Joe, *Jurassic Park III*, Universal Pictures, 2001
110. Jonas Paul Ramirez, *Išnykimas*, 2009
111. Kasdan Jake, *Jumanji: Welcome to the Jungle*, Columbia Pictures, 2017
112. Katayama Hiroyaki, Hirose Manabu, *Deep Ocean: Lights In The Abyss*, CuriosityStream, 2016
113. Kawajiri Yoshiaki, *Ninja Scroll*, JVC, Toho, Movic, Animate, Madhouse, 1993
114. Kentaro Miura, *Berserk*, Jets Comics, 1990
115. Kershner Irvin, *Star Wars: Episode V - The Empire Strikes Back*, 20th Century Fox, 1980

116. King Gizzard And The Lizard Wizard, Broderick Smith, *Eyes Like The Sky*, Flightless records, 2013
117. King Gizzard And The Lizard Wizard, *Fishing For Fishies*, Flightless records, 2019
118. King Gizzard And The Lizard Wizard, *Flying Microtonal Banana*, Flightless records, 2017
119. King Gizzard And The Lizard Wizard, *I'm In Your Mind Fuzz*, Flightless records, 2014
120. King Gizzard And The Lizard Wizard, *Murder Of The Universe*, Flightless records, 2017
121. King Gizzard And The Lizard Wizard, *Nonagon Infinity*, Flightless records, 2016
122. King Gizzard And The Lizard Wizard, *Polygondwanaland*, 2017
123. Kirbas Purvs, Rucava, Latvija
124. Klaipėda, Lietuva
125. Koike Takeshi, *Redline*, Madhouse, 2009
126. Kojima Hiroshi, *Hunter X Hunter*, Nippon Animation, Madhouse, 2011–2014
127. Komoda Masazumi, *Deep Ocean: The Lost World Of The Pacific*, CuriosityStream, 2015
128. Krunglevičius Ignas, *Zero echo*, 2015
129. Laszlo Alexander and Krippner Stanley, *Systems Theories: Their Origins, Foundations, and Development*, Amsterdam: Elsevier Science, 1998
130. Lehmann Stefan, „Fakes in the art world - The mystery conman“, in: *DW Documentary Wild* [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]
<https://www.youtube.com/watch?v=1lNSXB4i4fE>
131. Lynch David, *Dune*, MCA Universal Home Video, 1984
132. Lofft Chris, *American Paranormal: Bigfoot*, National Geographic Channel, 2010
133. Lucas George, *Star Wars: Episode I - The Phantom Menace*, 20th Century Fox, 1999
134. Lucas George, *Star Wars: Episode II - Attack of the Clones*, 20th Century Fox, 2002
135. Lucas George, *Star Wars: Episode III - Revenge of the Sith*, 20th Century Fox, 2005

136. Lucas George, *Star Wars: Episode IV - A New Hope*, 20th Century Fox, 1977
137. Marcum Tom, *Bigfoot: The evidence files*, Crypto Crew Production, 2013
138. Marquand Richard, *Star Wars: Episode VI - Return of the Jedi*, 20th Century Fox, 1983
139. Matpat, „Film Theory: Doctor Strange Magic DEBUNKED by Science“, in: *The Film Theorists*, 2016 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]
<https://www.youtube.com/watch?v=drXGJ3ZZdvc>
140. Matsumoto Jiro, *Tropical Citron*, Tokyo: Ōtashuppan, 2001
141. McG, *Terminator Salvation*, Warner Bros Pictures, 2009
142. McTiernan John, *Predator*, 20th Century Fox, 1987
143. McTiernan John, *The 13th Warrior*, Buena Vista Pictures, 2002
144. Meadows Donella, „A Philosophical Look at System Dynamics“, in: *The Donella Meadows Project Academy for Systems Change*, 2017 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30] <http://donellameadows.org/donella-meadows-legacy/envisioning-a-sustainable-world/>
145. Meadows Donella, „Systems: Overshoot and Collapse“, in: *The Donella Meadows Project Academy for Systems Change*, 2017 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30] <http://donellameadows.org/donella-meadows-legacy/envisioning-a-sustainable-world/>
146. Medvalakio miškas, Palanga, Lietuva
147. Melville Herman, *Moby-Dick or The Whale*, New York: Harper & Brothers, Publiskers, 1851
148. Miyazaki Hayao, *Castle in the Sky*, Studio Ghibli, 1996
149. Miyazaki Hayao, *My Neighbor Totoro*, Studio Ghibli, 1988
150. Miyazaki Hayao, *Mononoke-hime*, Studio Ghibli, 1997
151. Miyazaki Hayao, *Nausicaä of the Valley of the Wind*, Starmaker Entertainment, 1984
152. Miyazaki Hayao, *Ponyo*, Studio Ghibli, 2008
153. Miyazaki Hayao, *Porco Rosso*, Studio Ghibli, 1992
154. Miyazaki Hayao, Wise Kirk, *Spirited Away*, Studio Ghibli, 2001
155. Mikšys Darius, *Paulo perkalbėjimas*, 2009
156. Moneymaker Matt, Barackman Cliff, Fay James "Bobo", Holland Ranae, *Finding Bigfoot*, Animal Planet, 2011–2018
157. Moore Paulette, *Is It Real: Chupacabra*, National Geographic Channel, 2005

158. Moss Warwick, *The Extraordinary*, Seven Network, 1993–1996
159. Mostow Jonathan, *Terminator 3 - Rise of the Machines*, Warner Bros Pictures, 2003
160. Murakami Haruki, *Negailestinga stebuklą šalis ir Pasaulio galas*, Vilnius: Baltos lankos, 2004
161. *Musée de Cluny*, Paryžius, Prancūzija
162. *Musée du quai Branly*, Paryžius, Prancūzija
163. Narušytė Agnė, „Kodėl t? Tomo Daukšos paroda „3“ galerijoje „Malonioji 6“, in: *7 meno dienos*, Nr. 40 (1101), 2014
164. Natsume Shingo, *One Punch Man*, Madhouse, 2015
165. Nidos pelkė, Rucava, Latvija
166. Nimoy Leonard, *Ancient Mysteries: Bigfoot*, A&E Home Video, 2005
167. Noboru Miyama, *Cambrian*, Business Jump, 1999
168. Nolan Christopher, *Batman Begins*, Warner Bros Pictures, 2005
169. Nolan Christopher, *Inception*, Warner Bros Pictures, 2010
170. Nolan Christopher, *The Dark Knight*, Warner Bros Pictures, 2008
171. Nolan Christopher, *The Dark Knight Rises*, Warner Bros Pictures, 2012
172. One, Murata Yusuke, *One-Punch Man*, Tokyo: Tonari no Young Jump, 2012
173. Oshii Mamoru, *Ghost in the Shell*, Production I.G, 1995
174. Oshii Mamoru, *Ghost in the Shell 2: Innocence*, Production I.G, 2004
175. Ôtomo Katsuhiro, *Akira*, Streamline Pictures, 1988
176. Pajūrio regioninis parkas, Klaipėdos rajonas, Lietuva
177. Palanga, Lietuva
178. Palangos botanikos (Birutės) parkas, Palanga, Lietuva
179. Paryžius, Prancūzija
180. Pavel Ota, *Puikiųjų stirninių mirtis. Kaip aš sutikau žuvis*, Vilnius: Tyto alba, 2012
181. Peyton Brad, *Journey 2: The Mysterious Island*, New Line Cinema, 2012
182. Pelevin Viktor, *Empire V*, Vilnius: Jotema, 2009
183. Pelevin Viktor, *T.*, Vilnius: Metodika, 2012
184. Pelevin Viktor, *Vabzdžių gyvenimas*, Vilnius: Kitos knygos, 2015
185. Pye Lloyd, „Bigfoot, Annunaki & Human Origins“, in: *International UFO Congress*, 1999
186. Pink Floyd, *A Saucerful of Secrets*, EMI, 1986

187. Pinker Steven, „Linguistics, Style and Writing in the 21st Century“, in: *The Royal Institution*, 2015 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30]
<https://www.youtube.com/watch?v=OV5J6BfToSw>
188. Ponge Léo, *Au Cœur De La Forêt Du Sasquatch*, Java Films, 2014
189. Prometėjo urvas, Kumistavi, Sakartvelas
190. Q Hayashida, *Dorohedoro*, Tokyo: Monthly Ikki, 1999
191. Quinn Virginia, *Bigfoot: The Definitive Guide*, History Channel, 2011
192. Reiškių tyras, Plungės rajonas, Lietuva
193. Rugb Wilson J., *Nonlinear System Theory The Volterra/Wiener Approach*, Baltimore, Maryland: The Johns Hopkins University Press, 1981
194. Sakuočiai, Kretingos rajonas, Lietuva
195. Sapolsky Robert, „Chaos and Reductionism“, in: *Stanford*, 2010 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30] https://www.youtube.com/watch?v=_njf8jwEGRo
196. Sapolsky Robert, „Emergence and Complexity“, in: *Stanford*, 2010 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30] https://www.youtube.com/watch?v=_njf8jwEGRo
197. Scott Ridley, *Alien*, 20th Century Fox, 1979
198. Scott Ridley, *Alien: Covenant*, 20th Century Fox, 2017
199. Scott Ridley, *Prometheus*, 20th Century Fox, 2012
200. Shalins Marshall, *Istorijos salos*, Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2003
201. Shimizu Kenichi, *Parasyte: The Maxim*, Madhouse, 2014
202. Shimoji James, „Yellow Line“, in: *Good-beat.com*, 2010
203. *Si:said* galerija, Klaipėda, Lietuva
204. Silverman Larry, *A Haunting*, Discovery Channel, 2005–2019
205. Spielberg Steven, *Indiana Jones and the Kingdom of the Crystal Skull*, Paramount Pictures, 2008
206. Spielberg Steven, *Indiana Jones and the Last Crusade*, Paramount Pictures, 1989
207. Spielberg Steven, *Indiana Jones and the Temple of Doom*, Paramount Pictures, 1984
208. Spielberg Steven, *Jurassic Park*, Universal Pictures, 1993
209. Spielberg Steven, *Raiders of the Lost Ark*, Paramount Pictures, 1981
210. Spielberg Steven, *The Lost World - Jurassic Park*, Universal Pictures, 1997

211. Spurytė Virginija, „Atėjus į parką vaizdai pervėrė širdį“, in: *Delfi*, 2016 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30] <http://www.delfi.lt/grynas/gamta/atejus-i-parka-vaizdai-pervere-sirdi.d?id=70562950>
212. Standing Todd, *Discovering Bigfoot*, Reality Entertainment, The Sylvanico Cooperation, 2017
213. Stevens Michael, „How To Count Past Infinity“, in: *Vsauce*, 2016 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30] <https://www.youtube.com/watch?v=SrU9YDoXE88>
214. Stiller Ben, *The Secret Life of Walter Mitty*, 20th Century Fox, 2013
215. Strause Colin, Strause Greg, *Aliens vs. Predator: Requiem*, 20th Century Fox, 2007
216. Stropus Ignas, *Palanga. Vaizdų albumas*, Klaipėda: Rytas, 1936
217. Svencelės pelkė, Klaipėdos rajonas, Lietuva
218. Šapoka Kęstutis, „Saviapgaulės jaudulys. Igno Krunglevičiaus paroda „Vartų“ galerijoje“, in: *Kultūros barai*, Nr. 5, 2015
219. Tag Team, *Whoomp! (There It Is)*, McMix Production Services, 1993
220. Taylor Alan, *Terminator Genisys*, Paramount Pictures, 2015
221. „Tentacle Wars“, in *Free Web Arcade* [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30] <http://www.freewebarcade.com/game/tentacle-wars/>
222. „The Mandelbrot Set - The only video you need to see!“, in: *TheBITK*, 2016 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30] <https://www.youtube.com/watch?v=56gzV0od6DU>
223. Toriyama Akira, *Dragon Ball*, 1984–2019
224. Trevorrow Colin, *Jurassic World*, Universal Pictures, 2015
225. Tsuchi Akihito, *Made in Abyss*, Tokyo: Takeshobo, 2012
226. Tulving Endel, Pearlstone Zena, „Availability Versus Accessibility of Information in Memory for Words“, in *Journal Of Verbal Learning And Verbal Behavior* 5, 381–391, Toronto, 1966
227. Turner Chris, *Elusive – British Cryptids*, 2018
228. Turteltaub Jon, *The Sorcerer's Apprentice*, Walt Disney Studios, 2010
229. Upliscichė, Goris, Sakartvelas
230. Vabalai, Klaipėdos rajonas, Lietuva
231. Vaikščiotojas skaitytojas, „Viešas laiškas Palangos Birutės parko direktoriui Valdui Pakusui ir Tomui Daukšai“, in: *Šiaurės Atėnai*, 2018-01-19

232. Varma Dev, *World of Mysteries - On the Trail of Bigfoot*, Pioneer Productions, 2002
233. Venecija, Italija
234. Vibaek Aslak Doessing Peter, *Stalker*, 2008
235. Vibaek Aslak Doessing Peter, *Stalker 2*, 2009
236. Vilnius, Lietuva
237. Vyskupo Motiejaus Valančiaus gimtinės muziejus, Nasrėnai, Kretingos rajonas, Lietuva
238. Vytauto Mačernio kapas, Šarnelė, Plungės rajonas, Lietuva
239. W&W, *Bigfoot*, Mainstage Music, 2014
240. Wachowski Lana, Wachowski Lilly, *The Matrix*, Warner Bros Pictures, 1999
241. Wachowski Lana, Wachowski Lilly, *The Matrix Reloaded*, Warner Bros Pictures, 2003
242. Wachowski Lana, Wachowski Lilly, *The Matrix Revolutions*, Warner Bros Pictures, 2003
243. Walonick David S., „General Systems Theory“, in: *StatPac*, 1993 [paskutinį kartą žiūrėta 2019-06-30] <http://www.statpac.org/walonick/systems-theory.htm>
244. Webb Jen, Schirato Tony, Danaher Geoff, *Understanding Bourdieu*, Sydney: Allen & Unwin, 2002
245. White Tim, *The Future is Wild*, Animal Planet, 2002
246. Wright Stephen, *Not, Not Art*, Vilniaus dailės akademija, 2015
247. Zemeckis Robert, *Back to the Future*, Universal Pictures, 1985
248. Zemeckis Robert, *Back to the Future Part II*, Universal Pictures, 1989
249. Zemeckis Robert, *Back to the Future Part III*, Universal Pictures, 1990
250. Zemeckis Robert, *Cast Away*, 20th Century Fox, 2000
251. Žemaitijos nacionalinis parkas, Plungės rajonas, Lietuva
252. Žvėrinčius, Telšių rajonas, Lietuva

Autoriaus publikacijų ir pranešimų meno projekto tema sąrašas

Meno projekto autoriaus publikacijos:

1. „Palangos parko vartai“, in: *Šiaurės Atėnai*, 2018-01-05
2. Vaikščiotojas skaitytojas, „Viešas laiškas Palangos Birutės parko direktoriui Valdui Pakusui ir Tomui Daukšai“, in: *Šiaurės Atėnai*, 2018-01-19

Meno projekto autoriaus pranešimai:

1. *Rinkinys z, Meno doktorantų skaitymai*, Vilnius: Vilniaus dailės akademija, 2015.
2. *Grindinio akmuo ir jo kopija, Meno doktorantų skaitymai*, Vilnius: Vilniaus dailės akademija, 2016.
3. *Iš pusiausvyros išvesta sistema, Doktorantų meninių tyrimų pristatymai*, Vilnius: Vilniaus dailės akademija, 2017.
4. *Sniego žmogaus viliojimas, ArtVilnius '17*, Vilnius, 2017.
5. *Žėrutis, Meno doktorantų parodos „Mokslas ir gyvenimas“ pristatymas-konferencija*, Vilnius: Vilniaus dailės akademija, 2018.

Apie meno projekto autorių

TOMAS DAUKŠA (g. 1988)

Išsilavinimas:

2014–2019 m. Vilniaus dailės akademija, meno doktorantūros studijos

2012–2014 m. Vilniaus dailės akademija, tapybos magistro studijos

2007–2011 m. Vilniaus dailės akademija, tapybos bakalauro studijos

Personalinės parodos:

2019 m. *Ištakos*, Antano Mončio muziejus, Palanga

2019 m. *No Limit extended*, Šiaulių dailės galerija, Šiauliai

2018 m. *No Limit*, „Sodų 4“, Vilnius

2018 m. *DBBJ*, galerija „Artifex“, Vilnius

2016 m. *Lucerna Sonitum 2+(0,5×2)*, galerija „Si:said“, Klaipėda

2014 m. 3, LTMKS projektų erdvė „Malonioji 6“, Vilnius

2014 m. *Point of return (PR)*, „Enter 2014“, Šiaulių dailės galerija, Šiauliai

2013 m. *Ketvirtadienio peržiūra*, galerija „Vartai“, Vilnius

Grupinės parodos:

2019 m. „The Rooster Gallery“, *Vienna Contemporary art fair 2019*, Viena

2019 m. „The Rooster Gallery“, *Enter art fair 2019*, Kopenhaga

2019 m. *TT*, Atletika, Vilnius

2019 m. *Saldus ateities prakaitas*, Nacionalinė dailės galerija, Vilnius

2019 m. *ECHO*, galerija „Si:said“, *When The Hunger Starts. Project Space Festival Berlin*, Berlynas

2019 m. „The Rooster Gallery“, *ArtVilnius 2019*, Vilnius

2019 m. „The Rooster Gallery“, *TAF art fair 2019*, Tbilisis

2019 m. „The Rooster Gallery“, *Art Dubai 2019*, Dubajus

2018 m. *Backstage Party*, „The Rooster Gallery“, Vilnius

2018 m. „The Rooster Gallery“, *COSMOSCOW 2018*, Maskva

2018 m. *Gyvūno vardas*, Šiuolaikinio meno centras, Vilnius

2018 m. *The Big Moving Picture*, „The Rooster Gallery“, *ArtVilnius 2018*, Vilnius

2018 m. „The Rooster Gallery“, *TAF art fair 2018*, Tbilisis

2018 m. „The Rooster Gallery“, *Fresh paint 2018*, Tel Avivas
 2018 m. *Mokslas ir gyvenimas*, „Titaniko“ parodų salė, Vilnius
 2018 m. *The Big Picture*, „The Rooster Gallery“, Vilnius
 2017 m. *Drink full and descend II*, „The Rooster Gallery“, Vilnius
 2017 m. *Drink full and descend*, „Soda Gallery“, Bratislava
 2017 m. *Depas*, Lentvario geležinkelio stotis, Lentvaris
 2017 m. *Nestabili struktūra*, meno festivalis „Mėlynoji juosta“, Smiltynė
 2017 m. *Darbalaukis*, „Titaniko“ parodų salė, Vilnius
 2017 m. *Akreditacija*, „Titaniko“ parodų salė, Vilnius
 2016 m. *Vamzdis Nr. 5*, galerija „Si:said“, Klaipėda
 2016 m. *Meno celės: Tikėjimas*, „Titaniko“ parodų salė, Vilnius
 2016 m. *Atviros studijos*, „Titaniko“ parodų salė, Vilnius
 2016 m. *Fotofobija – baimės valdymo teorija*, KKKC parodų rūmai, Klaipėda
 2015 m. *Mnemosinės ledkalnis*, „Titaniko“ parodų salė, Vilnius
 2014 m. *Lašių bėgimas*, Šiaulių dailės galerija, Šiauliai
 2014 m. *Meno celės*, „Titaniko“ parodų salė, Vilnius
 2014 m. *Studentų meno dienos: Kosminė odisėja 2014*, Vilniaus universiteto planetariumas, Vilnius
 2013 m. *24 ketvirtadieniai*, galerija „Vartai“, Vilnius
 2013 m. *Jaunieji. Žalia sąmonė, arba kaip nesikartoja istorija*, Meno parkas, Kaunas
 2013 m. *Atrastos vietos II / Beware of artist*, Palangos vėtros negyvenamos patalpos, Palanga
 2013 m. *Vektorius C*, VDA galerija „Akademija“, Vilnius
 2013 m. *Ketvirtadienio peržiūra*, galerija „Vartai“, Vilnius
 2012 m. *Atrastos vietos*, Palangos parodų paviljonas, Palanga
 2011 m. *Meno celės*, „Titaniko“ parodų salė, Vilnius
 2011 m. *JEK Klai(pė)da*, KKKC parodų rūmai, Klaipėda
 2011 m. *Nykstantis arealas*, Anapilis, Palanga
 2010 m. *Meno celės*, Vilniaus dailės akademija, Vilnius
 2009 m. *Studentų meno dienos*, Vilniaus dailės akademija, Vilnius

SUMMARY OF THE ART PROJECT

This text is the summary of the art project named “System Derived from Equilibrium with a Feedback Loop”. Brief information about the constituent parts of the doctoral thesis is provided below:

- Sequence of production refers to the position of the specific part of the text in the chronological order of all parts constituting the text.
- Belonging to categories refers to the categories to which the specific part of the text belongs.
- Word count refers to the count of words constituting the specific part of the text.
- The share of the text the part takes as a percentage refers to the indication what percentage the specific part of the text makes in respect to the whole text (in words).
- The ratio of the description provided in the summary and the whole part of the text as a percentage refers to the indication what percentage the volume of the specific part of the text in words makes in respect to its description in the summary.
- Content refers to the summary description of content of the specific part of the text (except for the following parts of the text: 0. Introduction and 00. Conclusions which are provided in full extent).

The volume of the summary limits elaboration of certain concepts formulated in the text, this is why some inconsistencies may appear in the summary in comparison to the full text. In order to compensate inconsistencies of conveyance of the content which may potentially arise due to the limited volume of the summary, the form of the summary to reflect the text in the best way possible has been selected.

0. Introduction

- **Sequence of production:** 40
- **Belonging to categories:** no category.
- **Word count:** 1,389
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 3.82%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 100%
- **Content:**

Parts of the introduction:

- About text
- Structure
- Sources

- About text:

The text creates a system derived from equilibrium. The principles of its creation and theoretical approach are laid down in the text segment “01 Nests”. This segment should be regarded as the introductory text of the artistic research. Text segment “37 Introduction” reveals and discusses the objective of the artistic research to create a new experience of the system derived from equilibrium. In addition, the possibility of definition of the system derived from equilibrium is considered. The text does not provide for an unambiguous definition for the following reasons:

4. At the beginning of the research, the pre-formulation of the definition of the system derived from equilibrium has been omitted (this decision is discussed in text segment “37 Introduction”).
5. In the course of elaboration of the text the concept of the system and the system itself are constantly changing, therefore an exhaustive definition is impossible.
6. Other authors talking about systems do not give a definition of the system as well:
 - a. In the book “Chaos. Making a New Science” James Gleick repeats the word “system” 526 times or nearly every 218 words, however, he fails to give a precise definition of the system.
 - b. Robert Sapolsky also did not provide any definition of the system during his lectures about complex and self-developing systems⁴⁷.

Instead of formulating a specific definition of the system, these authors devote considerable attention to the following:

1. James Gleick - to a quite comprehensive story about following:

⁴⁷ Robert Sapolsky, *Chaos and Reductionism* (2010-06-19); *Emergence and Complexity* (2010-06-21), Stanford University

- d. Why some scientists who research complex systems stopped applying the reductionist approach which has dominated in science till now?
 - e. What kind of problems were encountered by first scientists researching complex systems who stopped applying the reductionist approach (the negative attitude of the academic community of that time towards the researches performed by the scientists mentioned in the book)?
 - f. How the non-reductionist approach was legitimated in Western science?
2. Robert Sapolsky:
- d. Identification of weaknesses of application of the reductionist approach in science.
 - e. Identification of strengths of the non-reductionist approach.
 - f. Summarizing both lectures he emphasizes following:
 - vi. In complex systems a quite high number of their components is of significance.
 - vii. Simpler elements constituting the system are ahead of the more complex.
 - viii. Random links between system elements (i.e. noise) is a positive thing.
 - ix. The link between adjacent parts of the system is of significance.
 - x. No plan in advance is needed for constitution of a complex system.

The fact that the authors mentioned above do not formulate a clear definition of the system does not mean that it does not exist in literature. A Google search “what is system” gives 10,690,000,000 results. The fact that the authors mentioned above do not give a definition of the system does not mean that:

- c. Definition of the system should be considered to be self-evident and universally known.
- d. As regards complex systems, for analysis of which the reductionist approach is not suitable, sometimes it is more convenient to not make the definition of the system more specific and to leave it open.

Before starting writing the text, the following rules for writing were established:

3. The text is being written during the doctoral studies (from 01/10/2014 to 01/10/2018).
4. The text must be related to the doctoral studies.

In the course of writing more rules were established. They are discussed in the part of the text “24 About text 3”.

- Structure:

The text of the art project consists of 39 parts which reflect the process of the doctoral studies. Introduction (this text) and conclusions represent parts which do not belong to the text. They were written after the official period of the doctoral studies ended (after 01/10/2018) and they have an explanatory-analytical function, they function as a description of a piece of art in an exhibition. All parts of the text are organised in the chronological order according to the time they were produced. Segment “27 About text 4 (traces)” reveals why such manner of organisation of text parts has been chosen. In order to easily trace which text part has been produced, the title of each of them is preceded by a number indicating the sequence of production of the part. Text parts may be divided into 17 categories. Categorisation of text segments is discussed in part “34 About text 5 (links between existing text parts)”. Each group or category has its own marking. Titles of the text parts are supplemented with an indication to which group each part belongs (text parts may belong to more than one category). The text may be read in the following four ways:

5. All parts may be read in consecutive order.
6. Text parts may be read according to their belonging to certain categories by reading all the parts belonging to one category and then proceeding to the other one.
7. Text parts may be read according to categories, however, the category of every text part may be freely selected.
8. All the methods listed above may be used by alternating them.

Each of the selected reading options should create different experience causing different definitions of the system.

Note: Text parts may not be perceived in isolation. It means that text parts function properly only if they are placed in an art project as a whole.

Categories, their marking and text parts belonging to them:

Category description	Category marking	Text parts belonging to the category
Bigfoot	☐	1, 2, 8, 25, 26, 36
Tracing	⦿	1, 4, 15, 18, 27, 28, 33, 34, 36
About works	^	1, 2, 3, 8, 9, 10, 12, 16, 19, 20, 22, 23, 25, 26, 29, 31, 32, 35, 36
About created works and works under creation	>	1, 2, 3, 8, 9, 10, 16, 22, 23, 25, 26, 29, 31, 32, 35, 36
About works which attract, intervene or react to other works	<	9, 12, 19, 20, 32, 35
About not created works and works not under creation	v	12, 19, 20
About works which will be never created	—	20
About text	⦿	11, 14, 24, 27, 28, 34, 37
$x+y+z \neq t$	⌘	1, 2, 8, 24, 37
Fiction	⌘	10, 20, 26
Intervention		3, 17, 21, 30, 32, 35, 38, 39
Movement in space (walking, driving)	‡	1, 4, 6, 7, 10, 13, 17, 18, 20, 27, 38
A new old man	⋮	4, 6, 21, 33
Stones	•	10, 22, 23, 31
Pines	†	17, 21, 30, 38, 39
Food or eating	◇	4, 5, 6, 7, 15, 18
In Palanga	...	4, 5, 6, 7, 13, 17, 21, 25, 30, 33, 38, 39

- Sources

It can be noted that the text contains following⁴⁸:

7. 5 authors are cited (1 time each):

- a. Kęstutis Šapoka (length of quote: 10 words)
- b. Lewis Carroll (length of quote: 78 words)
- c. Hakim Bey (length of quote: 102 words)
- d. Paul Ramirez Jonas (length of quote: 38 words)
- e. Viktor Pelevin (length of quote: 655 words).

2.1 Authors related to implementation of the practical part of the art project:

- a. Kęstutis Šapoka
- b. Paul Ramirez Jonas.

2.2 Authors related to the theoretical part of the art project:

- a. Lewis Carroll
- b. Hakim Bey
- c. Viktor Pelevin.

8. 22 authors were mentioned:

- a. Graham Harman (number of mentions: 1)
- b. Agnė Narušytė (number of mentions: 3)
- c. Ignas Krunglevičius (number of mentions: 6)
- d. Ieva Gudmonaitė (number of mentions: 5)
- e. Tomas Daukša (number of mentions: 30)
- f. Arvydas Šaltenis (number of mentions: 2)
- g. Viktoras Liutkus (number of mentions: 1)
- h. Linas Blažiūnas (number of mentions: 1)
- i. Raimonda Bateikaitė (number of mentions: 6)
- j. Vytautas Mačernis (number of mentions: 14)
- k. Motiejus Valančius (number of mentions: 1)
- l. Darius Mikšys (number of mentions: 12)
- m. AVPD (number of mentions: 1)
- n. Michel Foucault (number of mentions: 1)
- o. Jacques Derrida (number of mentions: 2)
- p. Eglė Grėbliauskaitė (number of mentions: 8)

⁴⁸ authors are listed in the chronological order of their mentioning

- q. Konstantinas Bogdanas (number of mentions: 1)
- r. Adomas Danusevičius (number of mentions: 3)
- s. Vidas Poškus (number of mentions: 8)
- t. Julijonas Urbonas (number of mentions: 4)
- u. Donella Meadows (number of mentions: 2)
- v. Herman Melville (number of mentions: 3).

3.1 Authors mentioned as persons related to implementation of the practical part of the art project:

- a. Agnė Narušytė
- b. Ignas Krunglevičius
- c. Ieva Gudmonaitė
- d. Tomas Daukša
- e. Arvydas Šaltenis
- f. Viktoras Liutkus
- g. Linas Blažiūnas
- h. Darius Mikšys
- i. Eglė Grėbliauskaitė
- j. Konstantinas Bogdanas
- k. Adomas Danusevičius
- l. Vidas Poškus
- m. Julijonas Urbonas.

3.2 Authors related to the theoretical part of the art project:

- a. Graham Harman
- b. Agnė Narušytė
- c. Raimonda Bateikaitė
- d. Vytautas Mačernis
- e. Motiejus Valančius
- f. AVPD
- g. Michel Foucault
- h. Jacques Derrida
- i. Donella Meadows
- j. Herman Melville.

9. Conversations with 2 persons are provided:

- a. Joseph Miller (e-mails)

- b. Valdas Pakusas (an interview).
- 10. Cited and mentioned authors working exceptionally with systems:
 - a. Donella Meadows.
- 11. The major share of the cited content:
 - a. Viktor Pelevin (74.18% of the whole cited content).
- 12. The biggest number of mentions of the author:
 - a. Tomas Daukša (26.09% of all mentions of authors).

The text points a wide range of authors from merely local to global stars. The text mentions only one author who works exceptionally with systems. The reason for this is that:

- 3. The text focuses on the practical creation of a system rather than the theoretical clarification of the principle of operation of systems. The mentioned authors were more useful for this objective than the ones not mentioned in the text.
- 4. A big share of sources of significance to the art project are not directly contained in the text. They are included into the list of sources.

Within the framework of the art project a source shall be understood as something which has influenced the course and development of the project and it is not limited only to literature. The range of sources is quite wide: from literature, movies, comics, blogs to lectures, music, computer games, geographical locations, etc. The significance of sources is determined not by their reliability in the context of other researches (in this case it is often impossible to estimate) but by its influence on the art project. In the course of development of the art project, no types of sources were differentiated, it means than no types of sources were prioritized (e.g. computer games, movies, literature), all of them were regarded as equivalent. For this reason, in the list of sources they are not divided into categories or types and are listed in the alphabetical order.

01 Nests

- **Sequence of production:** 01
- **Belonging to categories:** Bigfoot (♁), Tracing (Θ), About works (Λ), About created works and works under creation (>), $x+y+z \neq t$ (⌘⌘⌘), Movement in space (walking, driving (‡)).
- **Word count:** 2,520

- **The share of the text the part takes as a percentage:** 6.92%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 1.35%
- **Content:** This part tells about the nests found on the forest floor and the assumption that they were built by a bigfoot. In addition, a formula and a scheme for creating a narrative which are used in the process of development of the art project are provided. Principles of functioning of the formula are discussed.

02 About small triangles (a piece of work for an exhibition of doctoral candidates)

- **Sequence of production:** 02
- **Belonging to categories:** Bigfoot(⊔), About works (^), About created works and works under creation (>), $x+y+z \neq t$ ($\hat{\hat{z}}$).
- **Word count:** 589
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 1.62%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 4.75%
- **Content:** This text part describes planning of a piece of work (named “Case z”) for an exhibition of doctoral candidates and an attempt to fulfil the requirements set by the doctoral department and the curator of the exhibition. Tables of compliance with the requirements are presented.

03 Announcement

- **Sequence of production:** 03
- **Belonging to categories:** About works ($\wedge$), About created works and works under creation ($>$), Intervention ($\parallel$).
- **Word count:** 398
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 1.09%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 5.53%

- **Content:** it is discussed what may be done on the page of the art project of the weekly newspaper “7md”. It is decided what kind of the project it will be. The project is being implemented and its brief assessment is provided.

04 About the old man

- **Sequence of production:** 04
- **Belonging to categories:** Tracing (Θ), Movement in space (walking, driving) (‡), A new old man (‡), Food or eating (◊), In Palanga (...)
- **Word count:** 942
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 2.59%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 5.09%
- **Content:** This part of the text describes the start of following of an old man who settled down in the neighbourhood. A plan of implementation of surveillance and possible tracing scenarios are provided, imaginary tracing is described, the reasons why it is impossible to implement the plan of surveillance are provided, an alternative plan of tracing is provided, the reasons why the alternative tracing was unsuccessful are provided, random notes and heard rumours about the old man are provided, conclusions are made.

05 Tomatoes

- **Sequence of production:** 05
- **Belonging to categories:** Food or eating (◊), In Palanga (...).
- **Word count:** 382
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 1.05%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 4.19%
- **Content:** A scene from the period when activities related to the doctoral studies were partly suspended on objective grounds is described.

06 Ccountry-house and a fawn

- **Sequence of production:** 06
- **Belonging to categories:** Movement in space (walking, driving) (§), A new old man (:), Food or eating (◇), In Palanga (...).
- **Word count:** 575
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 1.58%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 5.74%
- **Content:** A scene from the period when activities related to the doctoral studies were partly suspended on objective grounds is described. A list of foodstuff consumed and a detailed description in what ways certain constituents of the foodstuff were obtained is provided.

07 Fishing

- **Sequence of production:** 07
- **Belonging to categories:** Movement in space (walking, driving) (§), Food or eating (◇), In Palanga (...).
- **Word count:** 451
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 1.24%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 6.65%
- **Content:** A scene from the period when activities related to the doctoral studies were partly suspended on objective grounds is described. A list of the means required to drag a moose into a car and the plan for dragging of the moose into the car are provided.

08 Corrected speech of readings of doctoral theses

- **Sequence of production:** 08
- **Belonging to categories:** Bigfoot(⊠), About works (^), About created works and works under creation (>), $x+y+z \neq t$ (⌘⌘⌘)
- **Word count:** 1,440

- **The share of the text the part takes as a percentage:** 3.95%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 2.01%
- **Content:** The speech made during readings of doctoral theses is provided. The speech discusses the motives of creation of the piece “Case z” for the exhibition of works of doctoral candidates of art and the course of its implementation. In addition, possibilities of operation of a model for structuring a narrative are discussed.

09 Wires

- **Sequence of production:** 09
- **Belonging to categories:** About works (^), About created works and works under creation (>), About works which attract, intervene or react to other works (<).
- **Word count:** 434
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 1.19%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 1.84%
- **Content:** The text part describes the creation of the work named “Just Echo”.

10 Stones

- **Sequence of production:** 10
- **Belonging to categories:** About works (^), About created works and works under creation (>), Fiction (ȝȝ), Movement in space (walking, driving) (‡), Stones (•)
- **Word count:** 1,489
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 4.09%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 0.94%
- **Content:** The creation of the piece “Pavement Stone and its Copy” is described and the key principles of functioning of the piece are explained.

11 About text

- **Sequence of production:** 11
- **Belonging to categories:** About text (⊗).
- **Word count:** 961
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 2.64%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 2.19%
- **Content:** This text part is an attempt to explain why a text for doctorate in art is produced and how it is linked to the works created during the doctoral studies.

12 Canvas stretcher

- **Sequence of production:** 12
- **Belonging to categories:** About works (∧), About works which attract, intervene or react to other works(<), About not created works and works not under creation (∨).
- **Word count:** 961
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 2.64%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 2.19%
- **Content:** Circumstances which encouraged consideration of a possibility to create a piece of work related to the first canvas stretcher for painting made by me. An implementation plan is provided.

13 Palanga – Vilnius

- **Sequence of production:** 13
- **Belonging to categories:** Movement in space (walking, driving) (‡), In Palanga (...).
- **Word count:** 426
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 1.17%

- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 4.46%
- **Content:** A scene related to a fault of a system during one of many trips Vilnius – Palanga – Vilnius during the doctoral studies is described.

14 About text 2

- **Sequence of production:** 14
- **Belonging to categories:** About text (ω).
- **Word count:** 555
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 1.52%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 2.16%
- **Content:** This text part analyses further what is the significance of the text produced to an art project.

15 Funeral services

- **Sequence of production:** 15
- **Belonging to categories:** Tracing (©), Food or eating (◇).
- **Word count:** 442
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 1.21%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 8.15%
- **Content:** A situation is described where a payment receipt for funeral services was found at home. In addition, results of the investigation conducted in order to establish possible links with owners of the payment receipt for funeral services and a list of possible further actions related to the receipt for funeral services are presented.

16 Flashlight – speaker

- **Sequence of production:** 16

- **Belonging to categories:** About works (^), About created works and works under creation (>).
- **Word count:** 339
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 0,93%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 2.65%
- **Content:** The piece of work created during the doctoral studies named “Lucerna Sonitum” is described.

17 Pines

- **Sequence of production:** 17
- **Belonging to categories:** Intervention (||), Movement in space (walking, driving) (§), Pines (†), In Palanga (...).
- **Word count:** 933
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 2.56%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 1.39%
- **Content:** An intervention into cutting-down of pines carried out in the Palanga Botanical Park is described. Results of the intervention are provided.

18 About an exhibition in the “Si:said” gallery and the grave of Vytautas Mačernis

- **Sequence of production:** 18
- **Belonging to categories:** Tracing (O), Movement in space (walking, dtiving) (§), Food or eating (◇).
- **Word count:** 497
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 1.37%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 5.63%
- **Content:** This part of the text describes difficulties which visitors of the exhibition named “Lucerna Sonitum 2+(0,5x2)” in Klaipeda encountered and an

attempt to find the grave of Vytautas Mačernis as well as the difficulties encountered while searching for it.

19 A piece of work not for a personal exhibition

- **Sequence of production:** 19
- **Belonging to categories:** About works (^), About works which attract, intervene or react to other works (<), About not created works and works not under creation (v).
- **Word count:** 190
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 0.52%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 7.37%
- **Content:** The idea of a piece of work not for a personal exhibition is described including discussion of work implementation possibilities with a specialist in electronics.

20 Persuasion of Paul, disappearance

- **Sequence of production:** 20
- **Belonging to categories:** About works (^), About works which attract, intervene or react to other works (<), About not created works and works not under creation (v), About works which will be never created (–), Fiction (ȝ;ȝ), Movement in space (walking, driving) (‡).
- **Word count:** 920
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 2.53%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 3.70%
- **Content:** The process of moving of stones from the piece by Darius Mikšys “Persuasion of Paul” to the piece by Paul Ramirez Jonas named “Disappearance”. In 2009, both pieces were exhibited in the Contemporary Art Centre during the X Baltic Triennial of International Art “Urban Stories”.

21 Pines 2

- **Sequence of production:** 21
- **Belonging to categories:** Intervention (||), A new old man (⋮), Pines (†), In Palanga (...).
- **Word count:** 567
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 1.59%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 5.82%
- **Content:** A research related to the cutting-down of pines in the Palanga Botanical Park is described in brief. Its results and conclusions are presented. In addition, information about the new old man accidentally received during the research is provided and a conclusion based on the new knowledge is made.

22 Stones 2

- **Sequence of production:** 22
- **Belonging to categories:** About works (^), About created works and works under creation (>), Stones (•).
- **Word count:** 1,209
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 3.32%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 2.15%
- **Content:** This text part describes the blessing of a marble copy of a pavement stone from Venice and the subsequent events related to the blessing. It is attempted to find out why a blessing of a marble copy gave rise to the events described in the text.

23 Stones 3

- **Sequence of production:** 23
- **Belonging to categories:** About works (^), About created works and works under creation (>), Stones (•).
- **Word count:** 378

- **The share of the text the part takes as a percentage:** 1.04%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 3.97%
- **Content:** This text part describes under what circumstances a blessed marble copy of the pavement stone from Venice was gold-plated.

24 About text 3

- **Sequence of production:** 24
- **Belonging to categories:** About text (ω), $x+y+z \neq t$ ($\hat{\omega}\hat{\omega}$).
- **Word count:** 564
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 1.55%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 5.67%
- **Content:** It is being further clarified how the text produced during the doctoral studies works. Its development is discussed and it is described what is the function of the formula of structuring a narrative introduced in the first part of the text. It is revealed what variables of the formula certain text parts correspond to.

25 Pipe

- **Sequence of production:** 25
- **Belonging to categories:** Bigfoot (ϖ), About works ($\wedge$), About created works and works under creation ($>$), In Palanga (...).
- **Word count:** 436
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 1.20%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 1.61 %
- **Content:** The process of creation of the piece “Pipe No. 5” is described.

26 Letters concerning the pipe

- **Sequence of production:** 26

- **Belonging to categories:** Bigfoot (⊠), About works (^), About created works and works under creation (>), Fiction (⊘;⊘).
- **Word count:** 2,314
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 6.35%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 1.95%
- **Content:** Communication with a man (Joseph Miller) who participated in attempts to attract a Bigfoot by sound in Alaska is provided. Thanks to the mentioned communication a sound emitting device named TWMSSA (Two Way Multi Sound Sasquatch Attractor) which allegedly functioned successfully and possibly has attracted a Bigfoot was obtained. Later on, the device was renamed as “Pipe No. 5”.

27 About text 4 (traces)

- **Sequence of production:** 27
- **Belonging to categories:** Tracing (⊙), About text (⊗), Movement in space (walking, driving) (‡).
- **Word count:** 1,550
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 4.26%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 0.65%
- **Content:** The key writing strategies used during production of the text of the art project are described.

28 Tracing without traces (disappearance of words)

- **Sequence of production:** 28
- **Belonging to categories:** Tracing (⊙), About text (⊗).
- **Word count:** 781
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 2.14%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 0.90%

- **Content:** A case of ineffective strategies discussed above is presented.

29 Coming-on lights

- **Sequence of production:** 29
- **Belonging to categories:** About works (^), About created works and works under creation(>)
- **Word count:** 378
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 1.04%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 1.85%
- **Content:** The process of creation of the piece named “4 Lights” is described.

30 Pines 3 (an interview with the director of the Palanga Botanical Park)

- **Sequence of production:** 30
- **Belonging to categories:** Intervention (||), Pines (†), In Palanga (...).
- **Word count:** 1,908
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 5.24%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 0.79%
- **Content:** An interview with the director of the Palanga Botanical Part Valdas Pakusas after the cutting-down of pines in the Palanga Botanical Park is presented.

31 Stones 4

- **Sequence of production:** 31
- **Belonging to categories:** About works (^), About created works and works under creation (>), Stones (•).
- **Word count:** 476
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 1.31%

- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 4.41%
- **Content:** Further development of the story with the pavement stone from Venice and its gold-plated blessed marble copy is discussed. Principles of production of reliquaries designed for placement of fragments of the copy are described.

32 Mica

- **Sequence of production:** 32
- **Belonging to categories:** About works (^), About created works and works under creation (>), About works which attract, intervene or react to other works (<), Intervention (||).
- **Word count:** 858
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 2.36%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 3.61%
- **Content:** This part of the text describes the motives of filing of a gap in the floor on the ground floor of exhibition halls “Titanic” of the Vilnius Academy of Art with mica and a conflict with the director of the museum of the Vilnius Academy of Art Vidas Poškus related to this situation.

33 About the old man 2

- **Sequence of production:** 33
- **Belonging to categories:** Tracing (O), A new old man (:), In Palanga (...).
- **Word count:** 34
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 0.09%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 38.24%
- **Content:** The reasons for termination of surveillance of the new old man are explained. In addition, a brief assessment of the surveillance of the old man is provided.

34 About text 5 (links between existing text parts)

- **Sequence of production:** 34
- **Belonging to categories:** Tracing (©), About text (⌚).
- **Word count:** 1,209
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 3.32%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 3.89%
- **Content:** Links between text parts produced before this part of the text are analysed. The number of the text parts belonging to certain categories and the quantity of interconnections are clarified. It is summarized which text parts establish the most interconnections and which the least, and to which categories the major and the least share of the text parts belongs.

35 Mica 2

- **Sequence of production:** 35
- **Belonging to categories:** About works (^), About created works and works under creation (>), About works which attract, intervene or react to other works (<), Intervention (||).
- **Word count:** 363
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 0.99%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 6.89%
- **Content:** The resolution of the conflict with the director of the museum of the Vilnius Academy of Art Vidas Poškus and the final filling of the gap in the floor on the ground floor of exhibition halls “Titanic” of the Vilnius Academy of Art with mica are described.

36 Bigfoots

- **Sequence of production:** 36

- **Belonging to categories:** Bigfoot (⌘), Tracing (Θ) About works (^), About created works and works under creation (>).
- **Word count:** 669
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 1.84%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 2.99%
- **Content:** This part describes the process of creation of a movie about footprints of the Bigfoot, the reasons why no movie has been created and the project which was developed during creation of the movie.

37 Introduction

- **Sequence of production:** 37
- **Belonging to categories:** About text (ω), $x+y+z \neq t$ (⌘⌘).
- **Word count:** 2,593
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 7.12%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 0.54 %
- **Content:** The principles of operation of the system derived from equilibrium and functioning of this text are described. The possibility of definition of the system is discussed.

38 Pines 4 (an interview with the director of the Palanga Botanical Park 2)

- **Sequence of production:** 38
- **Belonging to categories:** Intervention (||), Movement in space (walking, driving) (§), Pines (†), In Palanga (...).
- **Word count:** 892
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 2.45%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 3.36%
- **Content:** Attempts to publish the interview with the director of the Palanga Botanical Park Valdas Pakusas are described. Parts of the interview changed

taking into account preferences of the editorial (introductory text and ending) are provided. The interview was published in the first issue of Siaures Atenai of 2018.

39 Pines 5 (a public letter)

- **Sequence of production:** 39
- **Belonging to categories:** Intervention (||), Pines (†), In Palanga (...).
- **Word count:** 1,198
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 3.29%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 2.67%
- **Content:** A public anonymous letter to the director of the Palanga Botanical Park Valdas Pakusas and myself is presented. The public letter was published in the second issue of Siaures Atenai of 2018.

00 Conclusions

- **Sequence of production:** 41
- **Belonging to categories:** no category.
- **Word count:** 475
- **The share of the text the part takes as a percentage:** 1.30%
- **The ratio of the description provided in the summary and the whole text part as a percentage:** 100%
- **Content:**

The text was started to be written in the beginning of November 2014 and it was under production with short pauses until October 2018. It means that it was under production for about 1,431 days in total. The text excluding introduction and conclusions contains 34,581 words. If every day some text would have been produced, in average about 24 words would have been written every day. As mentioned in the introduction, the text consists of 39 parts, each part averagely contains 887 words. The longest part is 37 Introduction (2,591 words), the shortest – 33 About the old man 2 (34 words).

In the text it is possible to distinguish 5 narrative lines where single object is discussed and where belonging parts of the text could almost form a continuous text:

- About text (5+1+1 parts): 11 About text, 14 About text 2, 24 About text 3, 27 About text 4 (traces), 28 Tracing without traces (disappearance of words), 34 About text 5 (links between existing text parts), 37 Introduction
- About pines (5 parts): 17 Pines, 21 Pines 2, 30 Pines 3 (an interview with the director of the Palanga Botanical Park), 38 Pines 4 (an interview with the director of the Palanga Botanical Park 2), 39 Pines 5 (a public letter)
- About stones (4 parts): 10 Stones, 22 Stones 2, 23 Stones 3, 31 Stones 4
- About the old man (2 parts): 04 About the old man, 33 About the old man 2
- About mica (2 parts): 32 Mica, 35 Mica 2

One more important narrative line, parts belonging to which discuss the same object, may be distinguished, however, these parts of the narrative could not make a continuous text:

- About bigfoot (6 x 1 part): 01 Nests, 02 About small triangles (a piece of work for an exhibition of doctoral candidates), 08 Corrected speeches of readings of doctoral theses, 25 Pipe, 26 Letters concerning the pipe, 36 Bigfoots.

Summary of results:

- The story of the Bigfoot is developing further. Up to the date of production of this text, the last piece related to the Bigfoot was created on 27 July 2018. No movie about finding footprints of a Bigfoot has been created.
- The Announcement in “7 Meno Dienos“ was successful.
- Surveillance of the old man was unsuccessful. His identity remained a mystery.
- With a broken leg, I have not traced the old man, I have planted tomatoes, I ate a fawn, smoked herring, I caught a small plaice and no salmon.
- “Just Echo” has not been connected to “Zero Echo”.
- The project of a pavement stone from Venice and its marble copy has reached its end.
- The piece about the canvas stretcher has not been created.
- No owner of the invoice for funeral services has been identified.
- The piece “Lucerna Sonitum” is being successfully exhibited in exhibitions.
- After the story with pines the Palanga Botanical Park has bought stump removal equipment. It is attempted to conceal the traces of cutting-down of trees. It is not known whether it is directly interconnected.

- The more exact location of the grave of Vytautas Mačernis has been found out. The grave has not been visited yet.
- A piece for not a personal exhibition was not created.
- It is impossible to move stones from “Persuasion of Paul” to “Disappearance”, as these works no longer exist. Maybe one day there will be an opportunity to do it.
- The work with LED lights was named “4 Lights”. A housing from stainless steel was created for it.
- According to the latest news, mica still lies in a gap in the floor on the ground floor of “Titanic”. The pressure related to installation of this piece of work has subsided.
- A new piece “No Limit” based on the experience gained during development of this art project has been created.

The key objective of the art project was to create a feeling of definition of a system derived from equilibrium through the experience of this system. It becomes clear whether the objective has been achieved when people who were not involved in creation of the project try to experience it.

